

THE TEACH YOURSELF BOOKS
EDITED BY LEONARD CUTTS

POLISH

TEACH YOURSELF POLISH

By
M. CORBRIDGE-PATKANIOWSKA

ROY PUBLISHERS
NEW YORK

*Printed in Great Britain by W. P. Griffith & Sons, Ltd.,
London and Bedford.*

CONTENTS

	PAGE
Foreword	vii
PART I	
LESSON	
The Pronunciation of Polish	1
1. Neuter Nouns—The Qualifying Pronoun and Adjective	7
2. The First Conjugation and the Personal Pronoun— Formal Address—The Preposition <i>na</i>	10
3. Questions and Interrogatives	13
4. Neuter Nouns—The Functions of the Genitive	17
5. The Second Conjugation	21
6. Neuter Nouns—Vowel Interchanges—The Groups <i>kie</i> , <i>gie</i>	23
7. Adjectives and Pronouns—Cardinal Numbers—The Imperative	27
8. Numbers from Five Upwards—The Third Conjugation	31
9. Neuter Nouns—The Functions of the Dative and the Instrumental	36
10. The Dative, Instrumental and Locative Plural—The Use of the Locative	40
11. The Fourth Conjugation—The Personal Pronoun	43
12. Endings of Masculine and Feminine Nouns—Accusa- tive and Genitive Singular of Masculine Nouns—The Qualifying Adjective	46
13. Verb : Past Tense, Third Person Singular—The Expression to <i>jest</i>	51
14. Negation in Polish—Masculine Nouns : Genitive Singular (<i>continued</i>)	55
15. Reflexive Verbs—Masculine and Feminine Nouns	59
16. Masculine Declension (<i>continued</i>)—Past Tense, Singular (<i>continued</i>)	64
17. Masculine Declension (<i>continued</i>)—Past Tense, Plural	68
18. Masculine Nouns (<i>continued</i>)—The Present Tense of <i>być</i> —Construction with <i>być</i>	74
19. Pronouns, Adjectives, Numbers : Forms for Male Persons	78
20. Masculine Nouns (<i>continued</i>)	86

	PAGE
LESSON	
21. Aspects of the Verb	90
22. Feminine Nouns—Perfective Verbs (<i>continued</i>)— Dative of Personal Pronoun	96
23. Feminine Nouns—Numbers	101
24. Perfective Verbs—The Personal Pronoun	108
25. Plural of Feminine Nouns—Surnames	113
26. The Locative Case—The Possessives—The Verbs <i>chcięć</i> and <i>móc</i>	119
27. Vocative of Masculine and Feminine Nouns—Diminutives	127
28. The Verbs for <i>to go</i> —The Preposition <i>u</i>	131
29. The Personal Pronoun—Prepositions with Accusative (Motion Towards) and Locative (Position)	138
30. Hard Stems : The Locative in <i>-e</i> —The Verbs : <i>pisać</i> , <i>czesać</i> , <i>wiązać</i> , <i>plakać</i>	146
31. Hard Stems : The Locative in <i>-e</i> (<i>continued</i>)—The Verbs : <i>brać</i> , <i>prać</i> , <i>wziąć</i>	151
32. Locative Singular : Vowel Changes—More Verbs	155
33. Feminine Nouns ending in a Soft Consonant—Perfec- tives—Numbers	159
34. The Personal Pronoun—The Reflexive Pronoun— Verbs in <i>-nąć</i>	165
35. Personal Pronoun : Summary— <i>Trzeba</i> , <i>Powinien</i> — The Transposition of Endings	171
36. Neuters in <i>-e</i> —Verbs : <i>nieść</i> , <i>wieźć</i> —Numbers	179
37. Nouns with Irregular Plural—Plural Nouns—Perfec- tives—The Use of <i>nie ma</i> —Past Tense after Numbers	185
38. Fourth Conjugation—Aspects : The Iterative and Semelfactive Verbs	192
39. Masculines in <i>-a</i> —Comparison of Adjectives	197
40. The Future Tenses	203
41. Irregular Comparison of Adjectives—Formation and Comparison of Adverbs—Impersonal Expressions	209

PART II

Key to Translations into Polish and Exercises	217
Subject Index of the Grammatical Material	237
General Vocabulary	242

FOREWORD

English is a language in which the grammar is simple and easy to learn, while the pronunciation is difficult, irregular and inconsistent. The Polish language has a complicated, yet largely regular grammar, but the pronunciation is consistent and easy.

Polish is a highly inflected language. This means that most words undergo a change in form in order to indicate their changing function, or their changing relationship to other words in the sentence. The change of form consists principally in a variation of the ending. By its ending, a verb will declare, precisely, its person, number, tense and mood ; a noun will indicate its number and case, defining exactly its relationship to other words in the phrase or sentence ; and an adjective will show its complete agreement with the noun it qualifies.

To learn Polish properly, the student must be able to distinguish these varying forms and to apply them correctly, that is, to learn to associate with each its particular sense and function.

To make the work easy for the beginner and, also, to assist the advanced student who may wish to brush up the essentials, a new method of teaching Polish has been devised in this book. Instead of having to learn by heart laborious tables of all the possible variations of one word, the student now meets only a few specific forms at a time, and becomes accustomed to using them correctly by means of examples drawn from everyday speech. His progress, lesson by lesson, is further simplified by a new arrangement of the grammatical material, departing from and replacing the usual sequence of cases and the "order of declensions," generally followed in Polish grammars. The neuter declension is taken first, as this shows the fewest changes and in it the whole process of inflection can be demonstrated in the simplest terms. When the student has become well accustomed to the habit of showing case relationship and adjectival agreement in the endings, he proceeds to study

grammatical gender and the more complicated inflection of other nouns. Forms with identical endings are grouped together, similarities are brought out, and memory is further helped by lists of examples in which, where possible, the device of rhyme and assonance is used.

Throughout the book the student's attention is drawn to the difference between Polish and English usage in everyday idiomatic expressions, in the use of common prepositions, in certain features of sentence structure, etc. Special stress is laid on the importance of understanding thoroughly and using correctly the "aspects" of the Polish verb. As this is a feature unfamiliar to English-speaking people, its meaning and implication have been illustrated by annotated lists of specific examples.

In scope, the book comprises the essential elements of Polish grammar, excluding participles and the conditional mood. The vocabulary contains about 1,000 words.

A student who has worked through this book and wishes to continue his study of Polish is referred to the comprehensive *Essentials of Polish Grammar*, by M. Patkaniowska, with the collaboration of A. P. Coleman, The Polish Library, Glasgow, 1944.

M. C-P.

PART I

THE PRONUNCIATION OF POLISH

Vowels

Polish possesses the following eight vowel sounds :

1. Oral : a—as in half, laugh
o—as in a few English words such as molest,
November
u (δ)—as in book, look
e—as in ten, men
i—as in heat, seat, but shorter
y—as the sound for y in Mary, very, sorry
2. Nasal : ϵ —as in the French words un, Verdun—a nasal e
 α —as in the French words on, comprenons—a nasal o

The sound *u* is spelled *ó* in certain words, positions, endings ; both *u* and *ó* are pronounced in exactly the same way.

The vowels *e*, *a* are not always pronounced nasally, as indicated above. At the end of words the *e* loses its nasality in colloquial Polish and is pronounced as oral *e*, the *a*, however, preserves it. In the middle of words both these vowels, unless in very careful elocution, are pronounced nasally only when followed by a fricative consonant, i.e. by *s*, *z*, *ś*, *ż*, *sz*, *ż* (*rz*), *w*, *f*, or *ch* (*h*). For *e*, *a* in other positions see page 5.

All Polish vowels are of one, medium length, i.e. they are shorter than the English long vowels, but longer than the English short vowels.

Consonants

The following consonants are pronounced in Polish very much as in English :

p — b

A*

•

I

t — d but in the articulation of *t*, *d* the Pole touches not the teeth-ridge but the back wall of the teeth with the tip of the tongue (this pronunciation of *t*, *d* occurs in English before *th*, e.g. shut the . . . , build the . . .)

k — g

f

s — z

m

n

l — as the English “light” *l* in leek, leaf

The following two consonants sound almost the same in Polish and Scottish pronunciation :

r — the “rolled” variety

h, ch — (two spellings) like the *ch* in *loch*

The following sounds exist in English, but are indicated in Polish by a different letter or combination of letters :

w — pronounced like the English *v*

ł — generally pronounced in Polish like the English *w*; in very careful elocution the *ł* sounds like the “dark” *l* in *table, ill*

j — like the sound for *y* in *yeast, yield*

sz — English *sh* in *shoe, sugar*

two let- ters to mark one sound	rz (ż) — as the sound for <i>s</i> in <i>measure, treasure</i> ; the sound for <i>rz</i> may also be spelled <i>ż</i> (<i>z</i> with a dot over it)—both are pronounced in exactly the same way	but harder
	cz — English <i>ch</i> in <i>church, choose, or tch</i> in <i>switch</i>	
	dż — English <i>j</i> in <i>jewel, jungle</i>	
	(<i>ch</i> — also spelled <i>h</i> , see above)	

The sounds indicated by the following letters do not exist in English :

ś — a very soft, hissing *s*; articulation : the air-stream forces its way through a long, narrow passage formed by raising the whole middle part of the tongue to the hard palate

- ż — a very soft, hissing *z*; articulated as *š*, but voiced
- ć — combination *t* + *š*, pronounced in so rapid a succession that the time of the articulation of both elements is the same as that of a single sound
- dź — combination *d* + *ž*, articulated as *č*, but voiced
- ń — a very soft *n*, articulated with the middle of the tongue making contact with the front part of the hard palate; the nearest sound in English is the first *n* in onion, companion
- c — combination *t* + *s*, pronounced in quick succession (see ć); the nearest sound in English is the *tz* in Switzerland
- dz — combination *d* + *z*, articulated as *c*, but voiced

The letters *ś*, *ż*, *ć*, *dź*, *ń* are used in spelling only when the sounds they represent appear before a consonant or at the end of words; when, however, they appear before a vowel, the letter

<i>ś</i> is replaced by <i>si+</i>	a vowel (<i>a</i> , <i>e</i> , <i>o</i> , <i>u</i> , <i>e</i> , <i>ą</i> , never <i>y</i>)	thus form- ing groups	<i>sia</i> , <i>sie</i> , <i>sio</i> , <i>siu</i> , <i>się</i> , <i>sią</i>
<i>ż</i> is replaced by <i>zi+</i>			<i>zia</i> , <i>zie</i> , <i>zio</i> , <i>ziu</i> , <i>zię</i> , <i>zią</i>
<i>ć</i> is replaced by <i>ci+</i>			<i>cia</i> , <i>cie</i> , <i>cio</i> , <i>ciu</i> , <i>cię</i> , <i>cią</i>
<i>dź</i> is replaced by <i>dzi+</i>			<i>dzia</i> , <i>dzie</i> , <i>dzio</i> , etc.
<i>ń</i> is replaced by <i>ni+</i>			<i>nia</i> , <i>nie</i> , <i>nio</i> , etc.

In these groups the letter *i* is not pronounced at all, it has no sound value, it does not represent a vowel, but is merely a spelling sign used to indicate that in connection with the vowel on its right hand side the letters *s*, *z*, *c*, *dz*, *n* are pronounced as *ś*, *ż*, *ć*, *dź*, *ń*, respectively, so that, e.g., the syllable spelled *sia* is pronounced as *śa*. In other words, the *i* in these positions replaces the sign over the letter.

The sounds *ś*, *ż*, *ć*, *dź*, *ń* frequently appear in Polish words with the vowel *i* as the only vowel in a syllable, with no other vowel following. Such groups are spelled *si*, *zi*, *ci*, *dzi*, *ni*, and in these the *i* performs a double function: it indicates the pronunciation of *s* as *ś*, of *z* as *ż*, etc., and is itself pronounced as the vowel *i*.

To sum up: the letters *s*, *z*, *c*, *dz*, *n*, whenever followed by *i* (whether pronounced as *i* as in groups *si*, *zi*, etc., or merely as a spelling sign as in groups *sia*, *zia*, etc.), have the phonetic value of *ś*, *ż*, *ć*, *dź*, *ń* and must be pronounced as such.

The "softening" effect of the *i*, however, is not limited to the above five consonants. Other Polish consonants, viz. *p, b, k, g, f, w, m, l, (r, h)*, when followed by the *i*, acquire a soft pronunciation. This "softness" is clearly distinguishable by ear and is brought about by a feature additional to and simultaneous with their normal "hard" articulation: the raising of the middle of the tongue towards the hard palate.

The soft pronunciation of these consonants may occur in Polish before any vowel except *y*, but it does not occur at the end of words or before another consonant.

In spelling, the softness of these consonants is indicated by the *i*, either in groups like :

pia, bio, kie, etc., etc.—in which the *i* is not pronounced, but is merely a spelling sign indicating the softness of *p, b, k, etc.,* in connection with the vowel on its right hand side (*a, o, e, etc.*).

or in groups like :

gi, wi, mi, etc., etc.—in which the *i* performs the double function of indicating the softness of the *g, w, m, etc.,* and of being pronounced itself as the vowel *i*.

Conclusion : Almost all Polish consonants (with the exception of *l* which is never soft and *j* which is always soft) possess a hard and a soft articulation. The former corresponds to the English pronunciation, the latter is a characteristic feature of Polish phonetics. The student must, therefore, distinguish carefully between syllables like, e.g. :

ba and *bia, wo* and *wio, ne* and *nie*

—they differ in both articulation and the aural effect produced.

The characteristic groups spelled :

prz are pronounced *p+sz* (*stop shouting*)

krz *k+sz* (*took sugar*)

chrz *h+sz* (*loch shore*)

brz *b+ż* (*bzh, zh as for s in measure, treasure*)

drz	d+ż
grz	g+ż (gzh as often for x in <i>luxurious</i>)
trz	is generally pronounced czsz (much sugar)

The group *sycz*, although it looks formidable to the English eye, presents no difficulty to the English tongue, as a similar group occurs daily in the English phrase, e.g. *girlish charm, rash choice, cash cheques*, etc.

Sounds and Spelling

As compared with English, Polish spelling is consistent and provides a guide to pronunciation. The sound value as represented by a letter or a combination of letters remains on the whole the same all through the vocabulary whenever the same letter, or combination of letters, occurs.

The following deviations from spelling must, however, be borne in mind :

I.—The Nasal Vowels *ɛ, ɔ* :

1. The vowels *ɛ, ɔ* when followed by *t* and *l* lose their nasality and are generally pronounced in spoken Polish as *e, o*, e.g. : *ginql, gineli*, sound ; *ginot, gineli*.

2. When followed by a consonant other than *t, l* or a fricative consonant (see page 1), these vowels are pronounced as oral *e, o* + the nasal consonant *n* or *m* (or their variants), depending on the nature of the following consonant.

Thus *głęboki* is pronounced *glemboki* (*m* before *b* and also before *p*)

zajęty	zajenty
mądry	mondry }
ręce	rence }
tysiąc	tyśonc }
pięć	pieńc }
wziąć	wźońc }
ręka	renka }
ciagnie	ćongńe }

(*n* before *t, d, c* and
also *dz*)

(*n̄* before *č* and also
dž)

(*n* as in *think, king,*
before *k, g*)

II.—Consonants :

1. At the end of a word (not followed immediately by

another word) a voiced consonant invariably changes into a breathed one, thus :

b	changes into p, e.g. : chleb is pronounced hlep
d	t rząd żont
g	k róg ruk
w	f słów śluf
z	s teraz teras
ż (rz)	sz etc. etc.
ź	ś
dz	c
dź	ć

2. (a) In the middle of a word, whenever any of these voiced consonants is immediately followed by a breathed one, it changes into the corresponding breathed sound (b into p, d into t, etc., as above). Thus :

babka	is pronounced bapka
książka	kśaszka
Rogowski	rogofski (or : rogoski)
wchodzić	fhodzić
etc.	etc.

Note the opposite result (a breathed and a voiced consonant resulting in two voiced) :

także tagże

2. (b) The following groups, however, follow their own law and are pronounced :

tw	as tf (not : <i>dw</i>)	twoje	is pronounced tfoje
kw	kf (not : <i>gw</i>)	kwiat	kfiat
sw	sf	etc.	sfoje
szw	szf	Szwecja	szfecja
św	śf	święto	śfiento
cw	cf		
czw	czf	czwartek	czfartek
ćw	ćf	ćwiczenie	ćficzeńe
chw	hf	chwytać	hfytać

3. The same changes as in 2 (a) take place when a group of mixed breathed and voiced, or voiced and breathed consonants is formed between words pronounced in quick

succession, as, e.g., between a preposition and the following noun. Thus :

pod stołem	is pronounced	pot stołem
bez ciebie		bes čebie or even: beš čebie
w szkole		f szkole
chleb taki		hlep taki
róż pięknych		rusz pienknyh
And:jak długo		jag długø
etc.		etc.

Stress

With few exceptions, the stress in Polish falls on the penultimate syllable.

The Polish Alphabet

a	d	g	k	n	p	t	z
ą	e	h	l	ń	r	u	ż
b	ę	i	ł	o	s	w	ź
c	f	j	m	ó	ś	y	
ć							

LESSON I

NEUTER NOUNS—THE QUALIFYING PRONOUN AND ADJECTIVE

Nouns which in the nominative singular end in *-o* and *-e* are neuter : *okno*, window ; *pióro*, pen ; *pudelko*, (a small) box ; *dziecko*, child ; *pole*, field ; *morze*, sea.

The nominative is the case of the subject of the sentence, e.g. : *Piόro jest nowe*. The pen is new. *Morze jest głębokie*. The sea is deep.

The form of the nominative singular of nouns in *-o* and *-e* serves also for two other cases of that number, i.e. for the vocative, the case in which a person or thing is addressed, and for the accusative which is the case of the direct object :

Voc. :	Acc. :	
<i>Dziecko !</i> Child !	<i>Mam piόro.</i>	I have a pen.
<i>O morze !</i> Oh sea !	<i>Kocham morze.</i>	I love the sea.
	<i>Zamykam pudelko.</i>	I am closing the box.

The adjective in Polish agrees with the noun it qualifies in gender, case and number.

An adjective qualifying a neuter noun in the nominative, vocative and accusative singular ends in *-e*: *nowe pióro*, a new pen; *głębokie morze*, a deep sea; *dobre dziecko*, a good child; *duże pole*, a large field; *moje okno*, my window; *małe pudełko*, a small box. The demonstrative adjective and pronoun, however, ends in *-o*: *to*, this, that (here); *tamto*, that (over there); so does the numeral adjective *jedno*, one. Thus: *to małe dziecko*, this small child; *tamto pole*, that field; *jedno dobre pióro*, one good pen.

Read and translate:

1. To jest pióro.
2. To jest moje nowe pióro.
3. Mam nowe pióro.
4. Mam jedno nowe pióro.
5. Dziecko jest małe.
6. To dziecko jest małe.
7. Moje dziecko!
8. Kocham to dziecko.

In the nominative, vocative and accusative plural the neuter nouns in *-o* and *-e* take the ending *-a* in place of the *-o* or *-e*: *okno*, window—*okna*, windows; *pióro*, pen—*pióra*, pens; *pole*, field—*pola*, fields; *morze*, sea—*morza*, seas. The plural of *dziecko*, child, is irregular (as in English): *dzieci*, children.

The adjective for these cases has the same ending in the plural as in the singular. But the demonstrative adjectives *to*, *tamto* change into *te*, *tamte* (i.e. in the plural they take the ending *-e* like all other adjectives). Thus: *duże okno*, a big window—*duże okna*, big windows; *to nowe pióro*, this new pen—*te nowe pióra*, these new pens; *małe pudełko*, a small box—*małe pudełka*, small boxes; *tamto pole*, that field—*tamte pola*, those fields; *to dobre dziecko*, that good child—*te dobre dzieci*, those good children.

The numbers two, three, four are: *dwa*, *trzy*, *cztery*. Thus: *Te dwa pióra są nowe*. These two pens are new. *Cztery okna są duże*. Four windows are large.

With the word *dzieci*, children, however, the forms *dwoje*, *troje*, *czworo* are used in place of the ordinary numbers. Thus a Pole never says: *Mam dwa, trzy, cztery dzieci*, but: *Mam*

dwoje, troje, czworo dzieci. The forms *dwoje, troje, czworo* are called collective numbers and imply that in the group of children mentioned there may be boys and girls, i.e. male and female persons. Apart from the word *dzieci*, collective numerals are not frequently used in Polish.

Translate into English :

1. To pole jest małe, tamto jest duże. 2. Te pola są małe, tamte są duże. 3. Mam dobre dzieci. 4. O moje dzieci ! 5. Dobre dziecko. 6. Kocham dzieci. 7. Mam pudełko. 8. Mam jedno pudełko. 9. Mam jedno małe pudełko. 10. Mam trzy nowe pudełka. 11. Głębokie morze. 12. To jedno pióro jest dobre. 13. To pióro. 14. Te pióra. 15. Mam te cztery pióra. 16. Jedno okno jest duże, dwa są małe. 17. Te dwa pudełka są moje. 18. Moje pudełko jest małe.

Translate into Polish :

1. These two pens are good. 2. This field is large.
3. I have small children. 4. I have one child. 5. I have four children. 6. The sea is deep. 7. This is my window.
8. My good children !

Vocabulary

<i>dziecko</i>	child	<i>jest</i>	is
<i>okno</i>	window	<i>są</i>	are
<i>morze</i>	sea	<i>mam</i>	I have
<i>pióro</i>	pen	<i>kocham</i>	I love
<i>pole</i>	field	<i>to</i>	this, that
<i>pudełko</i>	box	<i>tamto</i>	that (over there)
<i>dobre</i>	good	<i>jedno</i>	one
<i>duże</i>	large	<i>dwa</i>	two
<i>głębokie</i>	deep	<i>trzy</i>	three
<i>małe</i>	small	<i>cztery</i>	four
<i>moje</i>	my, mine	<i>dwoje dzieci</i>	two children
<i>nowe</i>	new	<i>troje dzieci</i>	three children
		<i>czworo dzieci</i>	four children

Speech drill. Read aloud, dividing into syllables as indicated :

pió-ro — biu-ro	ó and u, ż and rz are pro-	mo-je — je-dno — jest
pió-ra — biu-ra	nounced in	dziec-ko — dzie-ci
du-że — mo-rze	exactly the	sa — sə — sə — pronounce
ma-łe — po-le	same way, comp. pp. 1, 2	ą like <i>on</i> in the French words <i>bon, garçon.</i>

głębokie	pronounce	głem-bo-kie — głembokie
czworo	„	czfo- (like <i>such four</i>) ro—czforo.
cztery	„	czte- (like <i>catch ten</i>) ry—cztery.
trzy	„	czszy (like <i>much sugar</i> +y as the final sound in <i>Mary</i>).

LESSON 2

THE FIRST CONJUGATION AND THE PERSONAL PRONOUN— FORMAL ADDRESS—THE PREPOSITION *na*

Many verbs with infinitives ending in *-ać* are conjugated in the present tense as follows :

<i>kochać</i> , to love	<i>czytać</i> , to read	<i>zamykać</i> , to close, to shut
kocham, I love	czytam, I read	zamykam, I close
kochasz, thou	czytasz, thou	zamykasz, thou
lovest	readest	closest
kocha, he, she, it	czyta etc.	zamyka etc.
loves		
kochamy, we love	czytamy	zamykamy
kochacie, you love	czytacie	zamykacie
kochają, they love	czytają	zamykają

The verb *mieć*, to have, the infinitive of which ends in *-eć*, not in *-ać*, is also conjugated like *kochać* : *mam, masz, ma* ; *mamy, macie, maja*—I have, thou hast, he, she, it has, etc.

The present tense of a Polish verb can also be translated into English by the progressive form : *czytam*, I read, or : I am reading.

Verbs with infinitives ending in *-ać*, conjugated in the present tense as the above, will be called the first conjugation verbs.

The personal pronouns in Polish are :

ja	I	my	we
ty	thou	wy	you
on	he	oni	they—used only with reference to men or a mixed group of men and women.
ona	she	one	they—used with reference to women and <i>all</i> other nouns.
ono	it		

It will have been noticed, above, that the personal pronoun given in the English rendering of the conjugation does not appear in Polish. Since in Polish the person referred to is clearly indicated by the ending, the personal pronoun becomes superfluous and is generally omitted before a verb, especially in the first and the second persons. When a personal pronoun is used with either of these two persons, it is to stress the speaker's desire for a clear differentiation between the persons : *Ja mam twoje pióro*. I have your pen. (It is I who have your pen).

In formal address a whole expression is used in Polish. It is composed of the noun *pan*, gentleman, when addressing a man, *pani*, lady, when addressing a woman, followed by the verb in the third person singular :

Pan ma moje pióro.	You have my pen (to a man).
Pani ma moje pudełko.	You have my box (to a woman).

In the plural :

Panowie mają moje pióro.	You have my pen (to men).
Panie mają moje pióro.	You have my pen (to women).

Thus the English form of direct address, a verb preceded by the pronoun *you*, may have several correspondents in Polish, with the result that the Polish gives a much clearer idea as to who is addressed. Thus, e.g., *you have*—is in Polish :

(<i>ty</i>) <i>masz</i> when addressing one person	} in familiar address (brothers and sisters, husband and wife, school children, teacher speaking to his pupils, close friends, etc.).
(<i>wy</i>) <i>macie</i> when addressing several persons	

<i>pan ma</i>	when addressing a man	in formal address
<i>pani ma</i>	when addressing a woman	
<i>panowie mają</i>	when addressing a group of men	
<i>panie mają</i>	when addressing a group of women	

There is one more possibility in formal address : when addressing a married couple or a mixed group of men and women, you say :

państwo mają, you have—where *państwo* implies Mr. and Mrs., or ladies and gentlemen.

The accusative, which is the case of the direct object, is also used after several prepositions. One of these is the preposition *na*, meaning *to*, after which the accusative is used to express motion :

Idę na zebranie. I am going to the meeting.

In the phrase *czekać na*, to wait for, *na*, meaning *for*, is also followed by an accusative :

Czekamy na dzieci. We are waiting for the children.

Translate into English :

1. Zamykamy okna.
2. Zamykam okno.
3. Otwierają to pudełko.
4. Czytam twoje zadanie.
5. Ona czyta moje zadanie.
6. Macie ładne mieszkanie.
7. Dziś mamy święto.
8. Mamy dwa święta.
9. On kocha dzieci.
10. Pani ma małe dzieci.
11. Pamiętasz to mieszkanie.
12. Pamiętacie te święta.
13. Czekają na śniadanie.
14. Oni mają dziś zebranie.
15. One mają ładne mieszkanie.
16. Ona czeka na zebranie.

Exercise

Give the Polish correspondents in familiar and formal address for : you remember.

Translate into Polish :

1. The child is opening this large box.
2. The children are opening this large box.
3. I remember that flat.
4. We are waiting for these new pens.
5. They (men) have a nice flat.
6. Your (thy) exercise is good.
7. They (women) are reading the exercises.
8. You (to a man, formal) are reading my exercise.
9. To-day you have two exercises.
10. I am waiting for breakfast.
11. We have a meeting to-day.
12. You (women, formal) are closing the windows.
13. I love the sea.
14. To-day is a holiday.

Vocabulary

<i>pan</i> , gentleman, sir, Mr.	<i>ladne</i> , nice, pretty
<i>pani</i> , lady, madam, Mrs.	<i>twoje</i> , thy, thine (your,
<i>państwo</i> , Mr. and Mrs.,	<i>yours</i>)
ladies and gentlemen	<i>ja</i> , I
<i>mieszkanie</i> , flat, home, dwelling	<i>ty</i> , thou
<i>śniadanie</i> , breakfast	<i>on</i> , he
<i>święto</i> , (church) holiday	<i>ona</i> , she
<i>zadanie</i> , exercise, task	<i>ono</i> , it
<i>zebranie</i> , meeting	<i>my</i> , we
<i>czekać na</i> , to wait for	<i>wy</i> , you
<i>czytać</i> , to read	<i>oni</i> , they (men)
<i>kochać</i> , to love	<i>one</i> , they (women and all other nouns)
<i>otwierać</i> , to open	<i>dziś</i> , to-day
<i>pamiętać</i> , to remember	<i>dzisiaj</i> , to-day
<i>zamykać</i> , to close, to shut	

Speech drill. Read aloud :

<i>za-da-nie</i>	<i>cze-ka-my</i> — <i>czy-ta-my</i>
<i>ze-bra-nie</i>	<i>my cze-ka-my</i> — <i>my czy-ta-my</i>
<i>mie-szka-nie</i>	<i>wy cze-ka-cie</i> — <i>wy czy-ta-cie</i>
<i>śnia-da-nie</i>	<i>czy-ta-ją</i> — <i>cze-ka-ją</i>
<i>świę-to</i> (<i>śfien-to</i>)	<i>czy</i> — <i>cze</i> <i>je</i> — <i>ją</i> <i>ty</i> — <i>my</i> — <i>wy</i> <i>o-ni</i> — <i>o-ne</i> <i>mie</i> — <i>nie</i> — <i>cie</i> <i>mieć</i> — <i>czekać</i> — <i>czytać</i>
<i>two-je</i> — <i>o-twie-ra</i> — <i>świę-to</i>	are pronounced : <i>tfo-je</i> —
<i>o-tfie-ra</i> — <i>śfien-to</i>	
<i>świę-to</i> (<i>śfien-to</i>)	— <i>pa-mię-tać</i> (<i>pa-mien-tać</i>)

LESSON 3

QUESTIONS AND INTERROGATIVES

A simple question, requiring the answer yes or no, is introduced by the interrogative particle *czy*, the word order of the sentence being the same as that of a simple statement.

Simple statement :

Zamykacie okna.

You are closing the windows.

Question :

Czy zamykacie okna ?

Are you closing the windows?
Do you close the windows?

Answer :

Tak, zamykamy.

Yes, we are. Yes, we do.

Nie, nie zamykamy.

No, we aren't. No, we don't.

Masz zadanie.

You have the exercise.

Czy masz zadanie ?

Have you the exercise ?

Tak, mam.

Yes, I have.

Nie, nie mam.

No, I haven't.

In colloquial speech, especially in direct address, the *czy* is often omitted :

Masz zadanie ?

Have you the exercise ?

Mam. Nie mam.

I have. I haven't.

Czekacie na śniadanie ?

Are you waiting for breakfast ?

Pamiętasz to słowo ?

Do you remember that word?

When *pan*, *pani* is used, the omission of *czy* usually causes the inversion of the subject and predicate, *pan*, *pani* being put after the verb :

Pamięta pan to słowo ?

Do you remember that word?
(to a man).

(Pan pamięta to słowo.

You remember that word).

Ma pani jabłka ?

Have you apples ? (to a woman).

(Pani ma jabłka.

You have apples).

When asking about a direct object which is a thing, the interrogative *co*, what, is used :

Co pan czyta ? Czytam wasze zadania.

What are you reading ? I am reading your exercises.

Co macie na śniadanie ?

What have you for breakfast ?

Na co czekasz ?

What are you waiting for ?

When asking about a person who is the subject of the sentence, the interrogative *kto*, who, is used :

Kto ma moje pióro ?	Who has my pen ?
Kto pamięta to słowo ?	Who remembers that word ?
Kto czeka na śniadanie ?	Who is waiting for breakfast ?
Kto czyta pisma wieczorne ?	Who reads the evening papers ?

When asking about quality, the interrogative adjective *jakie*, what, what sort of, is used :

Pani ma jabłka.	You have apples.
Jakie pani ma jabłka ?	What apples have you ?
Mam dobre jabłka.	I have nice apples.
Jakie to jest pióro ?	What sort of a pen is this ?
To jest dobre, nowe pióro.	It is a good, new pen.
Jakie pisma pan czyta ?	What newspapers do you read ?

Czytam pisma wieczorne. I read the evening papers.

When asking which one (of several, of many), the interrogative adjective *które* is used :

Które okno zamykasz ?	Which window are you closing ?
Zamykam to duże okno.	I am closing this big window.
Które zadanie jest najlepsze ?	Which exercise is the best ?
To zadanie jest najlepsze.	This exercise is the best.

Które, like which in English, is also used as a relative pronoun. When so used, *które* is always preceded by a comma :

Okno, które zamykam, jest The window which I am
duże. closing, is large.

When asking about possession, the interrogative adjective *czyje*, whose, is used :

Czyje to jest pióro ?	Whose pen is this ?
Czyje zadanie jest najlepsze ?	Whose exercise is the best ?

Summary of interrogatives :

Czy czytasz ? or simply : Are you reading ?
 Czytasz ?

Kto czyta ? Who is reading ?

Co czytasz ? } What are you reading ?
 Co pan czyta ? }

Jakie pisma czytasz ? What (sort of) periodicals do
 you read ?

Które zadanie czytasz ? Which exercise are you read-
 ing ?

Czyje zadanie czytasz ? Whose exercise are you read-
 ing ?

Translate into English :

1. Które okno jest duże ?
2. Jakie jest to okno ?
3. Jakie są nasze okna ?
4. Co masz na śniadanie ?
5. Kto ma jabłka ?
6. Co on otwiera ?
7. Co ona zamyka ?
8. Kto czeka na śniadanie ?
9. Czyje są te pisma ?
10. Czyje jest to zadanie ?
11. Kto ma moje pióro ?
12. Jakie jest okno, które zamykasz ?
13. Które pisma pan czyta ?
14. Jakie jest morze ?
15. Czy wasze mieszkanie jest duże ?

Answer the above questions in Polish.

Translate into Polish :

1. Whose exercise are you reading ? (give seven renderings of this sentence, two in the informal address, and five in the formal address).
2. Which periodical is the best ?
3. Whose apples are the best ?
4. What pen have you (to a lady) ?
5. Who has a nice new flat ?
6. Whose words do we remember ?
7. Are the evening papers good ?
8. Is the sea deep ?
9. What are we waiting for ?
10. He remembers three words—what words ?
11. What periodicals do you read (to a gentleman) ?
12. Who has your exercise (translate your by *thy*) ?
13. Who has your exercises (translate your by *wasze*) ?

Vocabulary

<i>jabłko</i> , apple	<i>czyje</i> , whose
<i>pismo</i> , writing; periodical, newspaper	<i>jakie</i> , what, what sort of <i>które</i> , which, which one
<i>słowo</i> , word	<i>kto</i> , who
<i>najlepsze</i> , best	<i>co</i> , what
<i>wieczorne</i> , evening (as adj.)	<i>czy</i> , whether
<i>nasze</i> , our, ours	<i>tak</i> , yes
<i>wasze</i> , your, yours	<i>nie</i> , no, not

Speech drill. Read aloud :

czy—*czy-je*—*wie-czor-ne*
czy-je—*ja-kie*—*naj-lep-sze*

na-sze—*wa-sze*

jabłko is generally pronounced *japko*.

LESSON 4

NEUTER NOUNS—THE FUNCTIONS OF THE GENITIVE

The genitive singular of neuter nouns is the same, i.e. it takes the same ending as the nominative plural. Thus : *pióro*, pen, *pióra*, pens, and gen. sing. : *pióra*, of the pen ; *morze*, sea, *morza*, seas, and gen. sing. : *morza*, of the sea ; *święto*, holiday, *święta*, holidays, and gen. sing. : *święta*, of the holiday. From *dziecko*, child, the genitive singular is *dziecka*.

The genitive is a case of many functions.

1. The principal function of the genitive is to express possession :

<i>pióro dziecka</i>	the pen of the child, the child's pen
<i>okno mieszkania</i>	the window of the flat

2. Another very important function of the genitive in Polish is that it replaces the accusative as the direct object whenever the verb is preceded by *nie*, not. In other words, the direct object which in an affirmative sentence is put in

the accusative, in a negative sentence must be put in the genitive :

Mam dziecko.	I have a child.
Nie mam dziecka.	I haven't a child.
Czytam zadanie.	I am reading the exercise.
Nie czytam zadań.	I am not reading the exercise.
Otwieram okno.	I am opening the window.
Nie otwieram okna.	I am not opening the window.

3. There are, however, verbs which regularly require the genitive, not the accusative, as their direct object, e.g. *szukać*, to look for, *słuchać*, to listen to. After such verbs the object remains unchanged when an affirmative sentence is changed into a negative one :

Szukam pióra.	I am looking for the pen.
Nie szukam pióra.	I am not looking for the pen.
Slucham opowiadania.	I am listening to the tale.
Nie słucham opowiadania.	I am not listening to the tale.
4. The genitive is also used as complement after expressions of quantity, e.g. <i>dużo</i> , much, <i>mało</i> , little :	
dużo mleka	much milk
mało mleka	little milk

5. Many prepositions take the genitive. Among these are :	
<i>od</i> from ; since	od dziecka from the child
	od okna from the window
	od zebrania since the meeting
<i>do</i> to, into	do okna to the window
	do pudełka into the box
	do biurka to, into the writing-table
	od morza do morza from sea to sea
<i>dla</i> for	dla dziecka for the child
<i>koło</i> near, by	koło okna by the window
	koło biurka by the writing-table
<i>z</i> , <i>ze</i> out of, from (off) ; (made) of (The form <i>ze</i> is used when the following word begins with a group of consonants).	<i>z</i> biurka out of the writing-table, from the writing-table
	<i>z</i> pudełka out of the box
	<i>z</i> drzewa of wood
	<i>ze</i> szkła of glass

A pronoun or adjective qualifying a neuter noun in the genitive singular takes the ending *-ego* in place of the final vowel :

Nom.: to	Gen.: tego	(t-o, t-ego)
tamt <u>o</u>	tamt <u>ego</u>	(tamt-o, tamt-ego)
jedno	jednego	(jedn-o, jedn-ego)
duże	dużego	(duż-e, duż-ego),
ładne	ładnego	etc.
czyje	czyjego	
moje	mojego	
wasze	waszego	

Note the genitive of *kto* and *co* :

kto	kogo
co	czego

Translate into English :

1. Czyje zadanie jest najlepsze ? Zadanie tego małego dziecka jest najlepsze.
2. Kto zna to słowo ?
3. Kto nie zna tego słowa ?
4. Kogo pani tu nie zna ?
5. Dla kogo są te jabłka ?
6. Mam masło i jajka, ale nie nam mleka dla dziecka na śniadanie.
7. Nie znam tego pisma.
8. Mamy bardzo mało drzewa.
9. Biurko jest zrobione z drzewa.
10. Okna są zrobione z drzewa i ze szkła.
11. To jabłko jest z naszego drzewa.
12. Którego pisma pan szuka ?
13. Chowam pióro do pudełka.
14. Biorę pudełko z biurka.
15. Dużo masła, dużo mleka.
16. Dzieci słuchają opowiadania.
17. Kogo pani szuka ?
18. Czego pani szuka ?
19. Czego szukasz ?
20. Szukam tego pudełka.
21. Którego pudełka ? naszego ?
22. Nie, nie waszego, mojego.

Translate into Polish :

1. We do not know this new periodical.
2. I am going (idę) from the window to the writing-table.
3. Little milk, little butter. Small apple, small flat. Little wood—a small tree.
4. What is made of glass ? of wood ?
5. She is putting the pen away into the box.
6. You (thou) know this periodical.
7. You (to a woman) do not know this periodical.
8. What is by that tree ?
9. For whom are these apples ?
10. The child's tale. From (z) this field.

Vocabulary

<i>biurko</i> , writing-table, writing-desk	<i>chować</i> , to put away <i>słuchać</i> , to listen
<i>drzewo</i> , tree ; wood	<i>szukać</i> , to look for
<i>jajko</i> , egg	<i>znać</i> , to know
<i>masto</i> , butter	<i>do</i> , to, into
<i>mleko</i> , milk	<i>dla</i> , for
<i>szkło</i> , glass	<i>koło</i> , near, by
<i>opowiadanie</i> , tale	<i>od</i> , from ; since
<i>dużo</i> , much	<i>z, ze</i> , out of, from
<i>mało</i> , little	<i>tu</i> , here
<i>bardzo</i> , very	<i>ale</i> , but
<i>zrobione z</i> , made of	<i>i</i> , and
<i>biorę</i> , I am taking	

Speech drill. Read aloud :

żu - żo - ża - że — du-że

drzu - drza - drze — pronounce the group *drz* as the initial sound in *gin*, *jet*, plus the *ż* sound (as for *s* in *measure*, *treasure*).

drze-drze-drze-wo

szu-ka-cie — ślu-cha-cie — cho-wa-cie — zna-cie

cha- cho-cha -cho - cham -chasz- cha — pronounce the sound spelled *ch* as *ch* in Scottish *loch*.

cho-wam — ślu-cham

Note the pronunciation of the prepositions *od*, *z*, i.e. prepositions ending in a (voiced) consonant (comp. page 6, 3) :

<i>od okna</i>	<i>the d in od</i>	<i>but :</i>
<i>od biurka</i>	<i>is pronounced</i>	<i>od pudełka (otpud...)</i>
<i>od zebrania</i>	<i>as d</i>	<i>od śniadania (otśniad...)</i>

d becomes *t*

<i>z okna</i>	<i>z is pro-</i>	<i>but :</i>
<i>z biurka</i>	<i>nounced</i>	<i>z pudełka (spud...)</i>
<i>z zebrania</i>	<i>as z</i>	<i>z tego... (stego)</i>

z becomes *s*

Thus the final voiced consonant of a preposition remains voiced if the following word begins with a vowel or with a voiced consonant ; but it changes into a corresponding breathed consonant (*d* into *t*, *z* into *s*) if the initial consonant of the following word is breathed. A monosyllabic preposition (*od*, *dla*, etc.) or a non-syllabic preposition (*z*) is pronounced together with the following word, so that there is no stop between the preposition and the following word.

LESSON 5

THE SECOND CONJUGATION

The second Polish conjugation comprises a very small number of verbs. These are conjugated as follows :

<i>umieć</i> , to know how to . . .	<i>rozumieć</i> , to understand
umiem, I know how to . . .	rozumiem, I understand
umiesz, thou knowest how	rozumiesz, thou understand-
to, etc.	dest, etc.
umie	rozumie ·
umiemy	rozumiemy
umiecie	rozumiecie
umieją	rozumieją

The two following verbs are conjugated much like *umieć*, but the third person plural takes the ending *-dzą*, not *-ją* :

<i>wiedzieć</i> , to know	<i>jeść</i> , to eat
wiem, I know	jem, I eat
wiesz, thou knowest, etc.	jesz, thou eatest, etc.
wie	je
wiemy	jemy
wiecie	jecie
wiedzą	jedzą

It will be noticed that *wiedzieć* is the third Polish correspondent for the English verb *to know*—the other two are *umieć*, in this lesson, and *znać*, in lesson four. *Wiedzieć* and *znać* are comparable to the French verbs *savoir* and *connaître*, or German *wissen* and *kennen*. *Wiedzieć* and *znać* are used as follows :

Wiem, że . . .	I know that . . .
Wiesz, kto . . .	You know who . . .
Wiesz, co . . .	You know what . . .
Wiesz, które . . .	You know which . . .
Wiesz, jakie . . .	You know what sort of . . .
Wiesz, czyje . . .	You know whose . . .
Wiesz, gdzie . . .	You know where . . .
Wiesz, kiedy . . .	You know when . . .
Wiesz, dlaczego . . .	You know why . . .
Znam to dziecko.	I know this child.
Znam to pismo.	I know this periodical.
Znam to słowo.	I know this word.
Znam to opowiadanie.	I know this tale.

Umieć expresses the knowledge of how to do a thing, a knowledge acquired by practice, training, study :

Umiem czytać.

I know how to read.

Umiem pływać.

I know how to swim.

Umiem śpiewać.

I know how to sing.

Also :

Nie umiem polskiego na dzisiaj. I don't know my Polish (my Polish lesson) for to-day.

Translate into English :

1. Co je to dziecko ?
2. Co jedzą te dzieci ?
3. Ona to rozumie.
4. Ona to umie.
5. Wiem, że tego nie rozumiecie.
6. Nie rozumiesz tego słowa ?
7. Czy pani wie, gdzie są dzieci ?
8. Czy wy wiecie, co on czyta ? Nie, nie wiemy, nie rozumiemy ani słowa. Może ty rozumiesz ? Nie, ja także nie rozumiem.
9. Idę do biura. Wracam z biura.
10. Może pani wie, kiedy pan Rawicz wraca z biura ? Ja nie wiem, ale Zosia pewnie wie.
11. Pan już pewnie wie, czyje zadanie jest najlepsze.
12. Nie umiecie pływać ?
13. Moje dzieci już umieją czytać.
14. Ona bardzo ładnie śpiewa. Hania także dobrze śpiewa.
15. Rozumie pan ? Tak, rozumiem.
16. Nie rozumie pani ? Nie, nie rozumiem tego. Czego pani nie rozumie ? Tego zadania. Maryla i Staszek także nie rozumieją tego zadania.

Translate into Polish :

1. This child does not know how to swim.
2. When is he coming back ? I don't know when.
3. Does he already know that she is coming back to-day ? He doesn't know, but Staszek and Maryla know (put the verb in the plural).
4. We are having (trans. eating) breakfast.
5. Why don't you know (wiedzieć) this ?
6. They (men) eat, they know. They (women) understand it ; they know (umieć) it.
7. When is Staszek coming back from the office ?
8. Do you know where the butter is ? No, I don't know, but Zosia is sure to know (trans. : certainly knows). No, she doesn't know either (także). Perhaps the children know. No, they don't know.
8. Who is singing ? We are singing.
9. I understand these four words, but I do not understand this one.
10. Why aren't you (to a woman) singing ?
11. I know—you (thou) also (already) know.
12. When are the

children coming back? 13. She doesn't know, she doesn't remember.

Vocabulary

<i>biuro</i> ,	office
<i>idę do</i> ,	I am going to . . .
<i>jeść</i> , II,	to eat
<i>pływać</i> , I,	to swim
<i>rozumieć</i> , II,	to understand
<i>śpiewać</i> , I,	to sing
<i>umieć</i> , II,	to know how to
<i>wiedzieć</i> , II,	to know
<i>wracać</i> , I,	to be coming back

dlaczego, why

gdzie, where

kiedy, when

już, already

może, perhaps

pewnie, certainly

także, also, too

że, that (conj.)

ładnie, nicely

dobrze, well

ani słowa, not a word

The Roman numbers will henceforth be given to indicate the conjugation of a verb.

Christian names :

Male :

Staszek — diminutive of *Stanisław*, Stanislas

Female :

Hania — Nan, diminutive of *Anna*, Ann

Maryla — diminutive of *Maria*, Mary

Zosia — diminutive of *Zofia*, Sophia

Speech drill :

mo-że — *mo-rze* — *może* - *morze* (*rz* and *ż* are pronounced in exactly the same way, compare p. 2).

u-mieć — *ro-zu-mieć* — *wie-dzieć* — *jeść* — *jeść* — *jeść*

wie-dzą — *je-dzą* — *dzie-ci* *wie-dzą* — *dzie-ci* *je-dzą*

także is pronounced : *ta-gże*

gdzie - *dzie-ci* — *gdzie* - *gże* - *gdzie* - *gże*

śpie-śpie-śnia — *śpie-wa* — *świe(śfien)-to* — *śnia-da-nie*

LESSON 6

NEUTER NOUNS—VOWEL INTERCHANGES—THE GROUPS *kie*, *gie*

The genitive plural of neuter nouns is found by dropping the final *-o* or *-e* ending of the nominative singular. Thus

the genitive plural has no ending and the root or the stem of the noun is exposed :

Nom. Sing. : piór-o	Gen. Plur. : piór
biur-o	biur
pism-o	pism
drzew-o	drzew
mieszkani-e	mieszkań
zadani-e	zadań
uczuci-e, feeling	uczuć

1. Note the last three examples of nouns ending in *-nie*, like *mieskanie*, *zadanie*, *śniadanie*, and in *-cie*, like *uczucie*, feeling, *zajęcie*, occupation, etc. The *i* in *-nie*, *-cie* does not indicate the vowel sound *i* (we do not pronounce : za-da-ni-e, or u-czu-ci-e), but—as always when the *i* finds itself between a consonant and another vowel—it serves as a graphic sign to indicate the softness of the preceding consonant. In the case of *-nie* and *-cie* the consonants *n* and *c* happen to belong to the small group of Polish consonants which possess special letters to indicate their soft variants—the letters *ń* and *ć*. These letters, however, are only used in Polish spelling when a soft *n* or *c* occur before another consonant or at the end of a word. (If these letters could be used before a vowel we should be writing in Polish : *mieszkańe*, *zadańe*, *uczućę*, *zajęće*, etc., that is, in the phonetic way). By the dropping of the vowel ending in the genitive plural in nouns ending in *-nie*, *-cie* the soft *n* or *c* is exposed, i.e. it finds itself at the end of the word, and is then spelled *ń*, *ć*. Thus the spelling of the genitive plural of *mieskanie*, *zadanie*, *uczucie* as *mieszkań*, *zadań*, *uczuć* is regular and logically in keeping with the rules of spelling obtaining in Polish.

2. There are, however, some nouns in which the dropping of the vowel in the genitive plural brings about certain strictly defined changes in the remaining root of the word. These changes can be generally described as the result of a process of lengthening of the root—with the intention, so to speak, of “making up” for the curtailment of the word

through the disappearance of the ending. There are three groups of such changes :

- (a) Nouns with *-o-* as root vowel change this *-o-* to *-ó-* (pronounced *u*) in the genitive plural :

pole	pól
morze	mórz
zboże, corn	zbóż
słowo	słów

There are some exceptions : *jezioro*, lake, gen. plural : *jezior* (not : *jeziór*).

- (b) Nouns with *-e-* as the root vowel change the *-e-* to *-ę-* in the genitive plural :

święto	świąt
--------	-------

In nouns of more than two syllables which usually are derived from verbs and have a prefix, this change, however, does not take place : *zajęcie*, occupation, *zajęć*. Nouns of the type of *święto* are not numerous in Polish.

The change of the root vowel as in *pole/pól* and *święto/świąt* will henceforward be called *vowel interchange* to indicate that when the change does occur, the changing vowel can only be replaced by one other definite vowel, as its correspondent. We have now learned two vowel interchanges in Polish : *o/ó* and *e/ę*.

These two vowel interchanges are not limited to the neuter declension, but they usually take place in Polish inflection when the same conditions for interchange are repeated. What are these conditions ?

The word *pole* is dissyllabic—*po-le*. Each of the two syllables ends in a vowel. A syllable ending in a vowel is called in Polish grammar an *open* syllable. But in the form *pól* we have only one syllable. This syllable ends in a consonant and is called a *closed* syllable. The same is the case in *święto*, *świe-to*, two open syllables, and *świąt*, one closed syllable. Thus we see that the vowels *o* and *e* in an open syllable become *ó* and *ę*, respectively, in a closed syllable. The change from an open to a closed syllable is caused by the disappearance of an ending. This law can be briefly represented as follows :

interchange $\left. \begin{matrix} o/\acute{o} \\ e/\acute{e} \end{matrix} \right\}$ in an open/closed syllable.

- (c) In nouns where the disappearance of the final vowel would produce a group of consonants which a

Pole finds difficult to pronounce, an *-e-* is inserted before the last consonant of the group :

jajko	jaj-e-k	jajek
jabłko	jabł-e-k	jabłek
pudełko	pudeł-e-k	pudełek
biurko	biur-e-k	biurek
okno	ok-ie-n	okien

Note the last example : *okien*, not *oken*—why ? Here we come to a very important rule in Polish which holds true all through the Polish grammar : the groups *ke* and *ge* do not exist in indigenous Polish words, and whenever an *e* would produce such a group with *k* or *g*, an *i* is inserted so that the hard groups *ke*, *ge* are replaced by the soft *kie*, *gie*. Compare the endings of adjectives : we have *ładne*, *dobre*, *nasze*, etc., but *takie*, *głębokie*, *długie*, *drogie*, etc.

3. A small group of nouns in *-e*, mostly of nouns composed of three syllables, are an exception to the general rule for this case, as they take an ending in the genitive plural. The ending is *-i*, as in *narzędzie*, tool, *narzędzi*, or *-y*, as in *przymierze*, alliance, *przymierzy*.

4. The genitive plural of *dziecko* is the same as the nominative plural : *dzieci*.

Translate into English :

1. Mam jabłka. Nie mam jabłek. Mam dużo jabłek.
2. Czytam zadania. Nie czytam zadań. 3. Czego szukacie ? Szukamy pudełek.
4. Wracają z biur. 5. Mamy dużo pism dla dzieci.
6. Nie biorę szkieł. 7. Nie otwieracie okien.
8. Jest mało mieszkań. 9. To jest małe mieszkanie. Tu są małe mieszkania.
10. Jabłka spadają z drzew.
11. Dzieci mają teraz dużo zajęć.
12. Ona chowa pióra do pudełek.
13. Jest to bardzo przyjemne uczucie.
14. Jakie masz narzędzia ? Nie mam narzędzi, czekam na narzędzia.
14. Przymierze polsko-brytyjskie.

Exercise 1.—Change the following sentences into plural :

Nie zamykasz okna.	Nie otwieram pudełka.
Wracasz z pola.	Nie znam uczucia . . .
Nie je śniadania.	Szuka pióra.

Exercise 2.—Give the genitive singular and the genitive plural of:

pole, morze, pismo, przyjazd, słowo, święto, narzędzie, zebranie, szkło, opowiadanie, uczucie.

Vocabulary

<i>narzędzie</i> , tool	<i>brytyjskie*</i> , British
<i>przyjazd</i> , alliance	<i>polsko-brytyjskie*</i> , Polish-British
<i>uczucie</i> , feeling, emotion	<i>przyjemne</i> , pleasant, agreeable
<i>zajęcie</i> , occupation	
<i>szkła, szkiele</i> (plural of <i>szkło</i>), glasses, spectacles	<i>teraz</i> , now
<i>spadać z ...</i> (gen.), to drop, to fall from ...	
<i>jest mało</i> , there is little, there are few	
<i>jest dużo</i> , there is much, there are many	

* Note that adjectives of nationality are not written with a capital initial letter in Polish.

Speech drill:

przy is pronounced pszy (stop shouting).

przy-jem-ne przy-mie-rze—duże przyjazd.

u-czu-cie — za-ję-cie (za-jeń-cie) — na-rzę-dzie (na-rzeń-dzie).

LESSON 7

ADJECTIVES AND PRONOUNS — CARDINAL NUMBERS — THE IMPERATIVE

The genitive plural of adjectives and pronouns takes the ending *-ych* or *-ich*. It is very easy to tell which ending should be applied: adjectives like *dobre*, *duże*, *małe*, *ładne*, *nasze*, *wasze*, *to*, *tamto*—take the ending *-ych*: *dobrych*, *dużych*, *małych*, *ładnych*, *naszych*, *waszych*, *tych*, *tamtych*. Adjectives and pronouns which have an *-i-* before the *e* (an *-i-* which marks the softness of the preceding consonant) like *tanie*, cheap, *krótkie*, short, *długie*, long, *drogie*, dear, *jakie*, what sort of, *takie*, such a, take the ending *-ich*:

*tanich, krótkich, długich, drogich, jakich, takich.** Adjectives in *-je*, like *moje, twoje, czyje*, take the ending *-ich* in place of *-je*: *moich, twoich, czyich*. Thus:

Nom. Plur. :

te dobre dzieci
te tanie jabłka
moje nowe pióra
twoje długie zadania

Gen. Plur. :

tych dobrych dzieci
tych tanich jabłek
moich nowych piór
twoich długich zadań

This form of pronouns and adjectives serves to qualify *all* Polish nouns in the genitive plural.

The genitive of *dwa, trzy, cztery* is *dwu* or *dwoch, trzech, czterech*:

Z tych dwóch (dwu) drzew
mamy dużo jabłek.

We have many apples from
these two trees.

Szukam tych trzech pism.

I am looking for these three
papers.

Nie pamiętam tych czterech słów.

I don't remember these four
words.

The cardinal numbers from five to ten are:

Nom., (Voc.)	pięć	five
and Acc. :	sześć	six
	siedem	seven
	osiem	eight
	dziewięć	nine
	dziesięć	ten

Gen. :	pięciu
(and the cases):	sześciu
remaining cases):	siedmiu
	ośmiu
	dziewięciu
	dziesięciu

When qualifying a noun in the genitive, a cardinal number from *pięć* upwards behaves like any other adjective, i.e. it takes the same case as the noun. Thus:

Nie znam tych słów. I don't know these words.

Nie znam tych pięciu słów. I don't know these five words.

Szukam waszych zadań. I am looking for your exercises.

Szukam waszych sześciu zadań. I am looking for your six exercises.

* Note that most of these adjectives have a *k* or *g* before *-i*. No ending beginning with *-y* can be used after *k, g*, as the groups *ky, gy* (like the groups *ke, ge*, comp. p. 26) do not occur in Polish words.

In the next lesson, however, we shall learn of other cases, in which the behaviour of these numbers is more complicated.

The imperative of the first conjugation words is formed as follows :

<i>kochat</i>	<i>czytat</i>
kochaj, love (to one person)	czytaj, read
kochajmy, let us love	czytajmy, let us read
kochajcie, love (to two or more persons)	czytajcie, read
<i>pamiętać</i>	
pamiętaj, remember	
pamiętajmy, let us remember	
pamiętajcie, remember	

The imperative for the third persons is formed with the particle *niech* (its function is comparable to *let* in English) :

niech czyta, let him, her,	niech czytają, let them read. it read.
niech pamięta, let him, her,	niech pamiętają, let them it remember. remember.

The imperative in formal address is formed similarly ; thus (*will you*) *read* is :

niech pan czyta (to a man)	niech panowie czytają (to men)
niech pani czyta (to a woman)	niech panie czytają (to women)
niech państwo czytają (to men and women).	niech państwo pamiętają (will you) remember.

Of the second conjugation verbs, the imperative of *umieć* and *rozumieć* is not used. *Jeść* and *wiedzieć* form it as follows : *jedz, jedzmy, jedzcie* ; *wiedz, (wiedzmy), wiedzcie*, and *niech je, niech jedzą, niech wie, niech wiedzą*.

The verb *proszę*, please, put before *niech*, makes the imperative more polite : *proszę, niech pani czyta* ; *proszę, niech państwo czytają*—will you please read. The English : *please read* is in Polish *proszę czytać*, a more impersonal form.

The word *proszę*, literally : *I beg you*, or *please*, if you *please*, is a polite word widely used in Polish. When somebody knocks at the door, the Pole says *proszę!*—meaning : *come in*. When he hands you anything, he says *proszę*. When you thank him, he again answers *proszę*, or *proszę bardzo* (meaning: *it is no trouble*). When you say *I beg your pardon*, I haven't heard, the Pole says *proszę*, or *co proszę?* At the beginning of a sentence in conversation he frequently inserts the expression *proszę pana*, *proszę pani*, *proszę państwa* (comparable to : well, sir, madam, ladies and gentlemen, or : if you please sir, etc.).

Translate into English :

1. Nie otwieraj tych trzech okien.
2. Zamykam te trzy okna.
3. Nie mam dużych, ładnych jabłek, te małe tu są bardzo drogie.
4. Dziecko drogie, dlaczego ty tego nie umiesz ?
5. Proszę, niech pan siada.
6. Proszę pani, Janek nie rozumie tych trzech zdań. A ty rozumiesz ? Tak, ja rozumiem.
7. Których trzech zdań nie rozumiesz, moje dziecko ? Tych trzech i tego jednego. Więc razem czterech zdań nie rozumiesz, czy tak ? Tak, proszę pani. No to słuchaj. Słucham, proszę pani.
8. Jak ona ładnie śpiewa—słuchajcie.
9. Niech pan tego nie czyta.
10. Nie jedz tego.
11. My nie mamy takich długich świąt.
12. Twoje zadanie jest bardzo krótkie.
13. Idę do miasta.
14. Wracamy z miasta.
15. Życie jest krótkie.

Translate into Polish :

1. I am not taking those four eggs.
2. Don't let us wait for breakfast.
3. Please read.
4. Will you please sit down (to a couple).
5. I don't remember those five exercises.
6. Haven't you got my glasses ?
7. Children, don't eat that !
8. What is she looking for ? She is looking for those five papers.
9. We have now many evening meetings.
10. I am reading two short sentences of (trans. from) your exercise.
11. He hasn't got such tools.
12. We are looking for a flat.
13. There are few large flats.
14. Please don't wait for the children.
15. I do not know these three Polish cities.
16. Life here is very pleasant.
17. He sits down by the window.

Vocabulary

<i>miasto</i> , town, city	<i>długie</i> , long
<i>życie</i> , life	<i>krótkie</i> , short, brief
<i>proszę</i> , please	<i>takie</i> , such a . . . , so . . . a
<i>siadać</i> , I, to sit down, to take a seat	<i>tanie</i> , cheap
<i>jak</i> , how	<i>pięć</i> , five
<i>razem</i> , together	<i>sześć</i> , six
<i>czy tak?</i> is it so?	<i>siedem</i> , seven
<i>no to</i> , well then (coll.)	<i>osiem</i> , eight
<i>więc</i> , so, thus	<i>dziewięć</i> , nine
<i>drogie</i> , dear, expensive	<i>dziesięć</i> , ten

Speech drill :

sze-że-cze—sześć.

sześć - śnia-dań — sześć-sze-ściu — sze-ściu śnia-dań.

sie-dem — o-siem — o-siem — sie-dem.

pięć, dziewięć, dziesięć are pronounced in colloquial speech : *pieńć, dziewieńć, dziesieńć.*

Practise : *pięć (pieńć) — dzie-więć (wieńć) — dzie-sięć (sieńć) -dzie-cko*
pię (pięń)-ciu — dzie-wię (wień)-ciu — dzie-się (sień)-ciu.
oś-miu — sied-miu — mia-sto.

LESSON 8

NUMBERS FROM FIVE UPWARDS—THE THIRD CONJUGATION

Compare these two sentences :

Dwa pióra są nowe. Two pens are new.

Pięć piór jest nowych. Five pens are new.

The first sentence is composed very much like the English : Two pens—*dwa pióra*, are—*są*, new—*nowe*. But the second sentence is very different : Five pens is *pięć piór*, *piór* is the genitive ; are is *jest*, i.e. the predicate is in the singular although the subject of the sentence is in the plural—five pens ; new is *nowych*, i.e. it is again a genitive, as it refers to the genitive *piór*.

How is this phenomenon explained ?

A cardinal number from *pięć* upwards, when qualifying a noun which is the subject of the sentence, assumes the character of a collective noun singular in number; as such, it requires : (1) a complement in the genitive, and (2) the verb in the singular (third person neuter). Supposing we said in English: This lot of pens is new—we should have exactly the same construction as in Polish after these numbers. Substitute any number from *pięć* up for *lot* and you have the construction all clear :

This lot of pens is new.

Tych osiem piór jest nowych.

Thus we say in Polish :

Jedno pióro jest nowe. One pen is new.

Dwa, trzy, cztery, pióra są nowe. Two, three, four pens are new.

But :

Pięć, sześć, siedem, osiem, etc., piór jest nowych. Five, six, seven, eight, etc., pens are new.

The same construction is used after the interrogative of quantity *ile*? how much? how many?, and after indefinite expressions of quantity, like *kilka*, a few, several, used for numbers up to ten, *parę*, a couple, several, *dużo*, much, many, *mało*, few, a few :

Ile piór jest nowych ? How many pens are new ?

Kilka, parę, dużo, mało piór jest nowych. Several, a couple, many, few pens are new.

And :

Ile jest nowych piór ? How many new pens are there ?

Jest kilka, parę, dużo, mało nowych piór. There are several, a couple, many, few new pens.

A cardinal number from *pięć* up behaves like a collective noun, i.e. requires a genitive, also when it qualifies a noun which without that number would be put in the accusative. Compare :

Mam nowe pióra (acc.) I have new pens.

Mam dwa nowe pióra (acc. I have two new pens.
no change).

But :

Mam pięć nowych piór. I have five new pens.
(I have a lot of new pens).

In the last example, *pięć* is the accusative after *mam*, but the noun following the number is in the genitive : *piór*, and so is its qualifying adjective : *nowych* (*nowych piór*).

To sum up, we say in Polish :

Mam jedno nowe pióro. I have one new pen.

Mam dwa, trzy, cztery I have two, three, four new
nowe pióra. pens.

Mam pięć, sześć, osiem, I have 5, 6, 8, 10 etc. new
dziesięć etc. nowych piór. pens.

Ile masz piór? Mam kilka, How many pens have you ?
parę, dużo, mało no- I have a few, a couple,
wych piór. many, few new pens.

Verbs of the third conjugation are very numerous and are divided into several groups. They have no characteristic infinitive ending, in fact, judging by the infinitive endings many could easily be taken for first or second conjugation verbs. Their conjugation in the present tense, however, differs from that of the first and second conjugation verbs. We shall begin with the third conjugation verbs which end in the infinitive in *-wać* and *-owat*.

<i>dawać</i> , to be giving, to give	<i>zostawać</i> , to be staying, to remain
--------------------------------------	--

daję, I give, I am giving	zostaję, I am staying
dajesz, thou givest, etc.	zostajesz, thou art staying
daje, he, she, it gives, etc.	zostaje, he, she, it is staying,
dajemy	zostajemy
dajecie	zostajecie
dają	zostają

Imperative :

dawaj	<i>zostawaj</i>
dawajmy	<i>zostawajmy</i>
dawajcie	<i>zostawajcie</i>
<i>pracować</i> , to work	<i>kupować</i> , to be buying, to buy
pracuję, I work, I am working, etc.	pracuję, I buy, I am buying, etc.
pracujesz	<i>kupujesz</i>
pracuje	<i>kupuje</i>
pracujemy	<i>kupujemy</i>
pracujecie	<i>kupujecie</i>
pracują	<i>kupują</i>

Imperative :

pracuj	kupuj
pracujmy	kupujmy
pracujcie	kupujcie

Let us now compare the present tense of the three conjugations :

First	Second	Third
kocha-m	umie-m	pracuj-e
kocha-sz	umie-sz	pracuje-sz
kocha	umie	pracuje
kocha-my	umie-my	pracuje-my
kocha-cie	umie-cie	pracuje-cie
kocha-ją	umie-ją	pracuj-ą

Henceforward new verbs—with the exception of the first conjugation verbs which are always conjugated like kochać—will be given in the Vocabulary as follows: pracować (infinitive), pracuje, pracują (third person singular and third person plural of the present tense as from these the whole conjugation of the present tense can be formed), pracuj (imperative for the second person singular—if used), followed by the number of the conjugation.

Exercise

Rewrite the following sentences, replacing the numbers *dwa*, *trzy* and *cztery* with any numbers from *pięć* upwards or with the word *kilka*, several :

Są tu dwa bardzo głębokie jeziora.

Znam tylko trzy polskie słowa.

Dwa okna są otwarte.

Czytamy codziennie dwa wieczorne pisma.

Koło biurka są trzy krzesła.

Macie tu cztery bardzo stare drzewa.

Z tych miast (from among those . . .) dwa są duże, cztery małe.

Pamiętam te dwa zdania.

Kupuję te cztery jabłka.

Nie kupuję tych czterech jabłek.

Nie biorę tych dwu pudełek.

Szukam tych trzech miast.

Translate into English :

1. Jak długo tu zostajesz? Niedługo, jutro wracam.
2. Kupuj zawsze najlepsze jabłka. 3. Kupujemy kilka krzesel do nowego mieszkania. 4. Dziś jest święto i biura są zamknięte. 5. Ona bardzo ciężko pracuje. 6. Nie zostawaj tam długo. 7. Ona mi (me) zawsze daje wieczorne pisma. 8. Pan wie, że on nie umie pracować. 9. Ile jajek mi pani daje? pięć? Dobrze, a ile zostaje? Dwa zostają. 10. Proszę pani, niech pani zawsze zamyka biurko—znowu jest otwarte. 11. Koło jeziora jest dużo bardzo pięknych starych drzew. 12. Kilka jezior jest bardzo głębokich, nie płynamy tam.

Translate into Polish :

1. Who is staying?
2. What remains?
3. How much remains?
4. How many apples remain?
5. How many windows are open?
6. Don't buy (to a man) such expensive apples.
7. Are they staying here for the holidays?
8. What are you (thou) having (trans.: giving) for breakfast?
9. They (fem.) are giving six eggs, Maryla is giving butter, and I am giving milk.
10. Don't sit by the window.
11. Where is she working?
12. They have a few nice old chairs.
13. I am not staying here long.
14. He is coming back shortly.

Vocabulary

jezioro, lake

krzesło, chair

dawać, daje, daję, dawaj, III,
to be giving, to give

kupować, kupuję, kupuję,
kupuj, III, to be buying,
to buy

pracować, pracuje, pracuję,
pracuj, III, to be work-
ing, to work

zostawać, zostaje, zostają,
zostawaj, III, to be stay-
ing, to remain

zostaje, zostają may also
mean : is left, are left

jest, są may also mean :
there is, there are

ile? how much, how many?

kilka, several, a few

parę, a couple, a few

ciężko, hard (adverb)

długo, long (adverb)

niedługo, not long, before
long, shortly, soon

jak długo? how long?

otwartha, open

piękne, beautiful

stare, old

codzienn, *codziennie*, every
day

tam, there

znowu, again

tylko, only

a, and

zawsze, always

Note.—*i* and *a* are not interchangeable : *i* is used in the conjunctive sense, e.g. : *on i ona*, he and she—*a* in the antithetical sense, approximating to *but* or *while*, e.g.: *Ja idę, a ty zostajesz*. I am going and (but) you are staying.

Speech drill. Read aloud :

dzie-ci co-dzien-nie - dzie-więć - dzie-sięć - co-dzien-nie

zawsze is pronounced : za-fsze

otwarte o-tfar-te

ciężko cię-szko

piękne pien-kne

LESSON 9

NEUTER NOUNS—THE FUNCTIONS OF THE DATIVE AND THE INSTRUMENTAL

Neuter nouns form the dative singular by taking the ending *-u* in place of the final *-o* or *-e* : *dziecku, oknu, polu, morzu, drzewu, życiu, uczuciu*.

Pronouns and adjectives qualifying a neuter noun in the dative singular take the ending *-emu* in place of the final *-e* of the nominative singular : *dobremu, dużemu, ładnemu, temu, czyjemu, mojemu, waszemu, takiemu, jakiemu, taniemu*. The dative of *kto, co* is : *komu, czemu*.

1. The dative is primarily the case of the indirect object which in English is expressed by *to* : *temu małemu dziecku, to this good child* ; in English, however, this *to* often disappears :

Daję dziecku dwa jabłka. I am giving the child two apples.

I am giving two apples to the child.

Pożyczam temu dziecku pióro. I am lending this child a pen.
I am lending a pen to this child.

2. The dative is required as complement after certain verbs, like *pomagać komuś*,* to help (extend help to) somebody; *pozwalać komuś*, to allow (give permission to) somebody:

Pomagam dziecku. I am helping the child.

Nie pozwalam dziecku pły- I don't allow the child to
wać. swim.

3. Only four prepositions take the dative. Of these remember: *dzięki*, thanks; *ku*, towards; *przeciw*, against.

E.g. :

dzięki temu thanks to that

ku morzu towards the sea

przeciw przymierzu polsko- against the Polish-British
brytyjskiemu. alliance.

As the indirect object is usually a person, and as the nature of most verbs requiring a complement in the dative is such that this complement is usually a person, the dative case of nouns denoting things is not very frequently used and, in fact, there are nouns from which it is almost awkward to form it.

The instrumental case, on the contrary, is frequently used from nouns denoting both persons and things. The instrumental singular of neuter nouns takes the ending *-em* in place of the final *-o* or *-e*: *piórem*, *oknem*, *drzewem*, *morzem*, *polem*, *slowem*, *zadaniem*, etc., but for nouns ending in *-ko*, *-go* an *-i-* is inserted before the ending to avoid the formation of the groups *ke*, *ge*, which do not exist in indigenous Polish words (cf. page 26): *jabłkiem*, *mlekiem*, *biurkiem*, *pudełkiem*, *tangiem* (from *tango*, tango).

Adjectives and pronouns take the ending *-ym* or *-im* in the instrumental singular. Those ending in a consonant plus *e*, like *dobre*, *duże*, *ladne*, *nowe*, *male*, *to*, *tamto*, take *-ym*: *dobrym*, *duzym*, *ładnym*, *nowym*, *małym*, *tym*, *tamym*. Those which between the consonant and the *-e* have an *i* (which indicates the softness of the preceding consonant), like *tanie*, *krótkie*, *długie*, *drogie*, *takie*, *jakie*, take *-im*: *tanim*, *krótkim*, *długim*, *drogim*, *takim*, *jakim*. Those in *-je*, like *moje*, *twoje*, *czyje*, take *-im* in place of *-je*: *moim*, *twoim*, *czyim*.

* Dative of *ktoś*, somebody, see p. 58.

1. The instrumental, as its name indicates, expresses primarily means, instrument, way, manner :

Piszę nowym piórem. I am writing with (my) new pen.

Słucha jednym uchem. He is listening with one ear (not paying much attention).

2. But the instrumental is also extensively used with prepositions. These are : the preposition *z* or *ze*, meaning with, together with (cf. page 18 for *z*, *ze* used with the genitive when it means *from, out of*), and a group of prepositions denoting position (i.e. used in reply to the question *where?* but not to the question *where to?*) : *przed*, before, in front of ; *pod*, under ; *nad*, above, over ; *za*, behind.

Thus :

<i>z</i> dzieckiem	with the child
<i>przed</i> oknem	before the window
<i>pod</i> oknem	under the window
<i>nad</i> oknem	above the window
<i>za</i> oknem	behind the window
<i>przed</i> biurkiem	in front of the writing table
<i>pod</i> biurkiem	under the writing table
<i>nad</i> biurkiem	above the writing table
<i>za</i> biurkiem	behind the writing table
<i>pod</i> tym starym, wielkim drzewem	under that old, big tree
<i>z</i> moim małym dzieckiem	with my small child
<i>nad</i> naszym mieszkaniem	above our flat
<i>za</i> tamtym krzesłem	behind that chair
<i>przed</i> jednym dużym miastem	before one large city

Note : *nad morzem* means at the seaside.

nad jeziorem means at the lake, on the shores of the lake.

za miastem means beyond the town, on the outskirts of the town.

Translate into English :

1. Jakie pisma pani dziecku kupuje ?
2. Co pani daje dziecku na śniadanie ?
3. Kto pomaga temu dziecku ?
4. Nie dawaj dziecku ostrzych narzędzi.
5. Idę z dzieckiem

do miasta. 6. Czytam to z bardzo przyjemnym uczuciem. 7. To biuro jest nad naszym biurem. 8. Oni mieszkają za miastem. 9. Przed biurkiem jest duże, ciężkie krzesło. 10. Dzieci są teraz nad morzem. 11. Piszę moim nowym piórem. 12. Nie pozwalajcie dziecku tu pływać, jezioro tu jest bardzo głębokie. 13. Dzięki temu przymierzu mamy teraz spokojne życie. 14. Nad jeziorem jest dużo drzew. 15. Któżmu dziecku pożyczasz pisma? 16. Staszek je jabłko przed śniadaniem.

Translate into Polish :

1. Where is the chair—before the writing-table or behind the writing-table?
2. The chair is behind the writing-table, near the window.
3. Who is helping this child?
4. Why don't you (fem. formal) allow the child to sing?
5. I am going towards the window.
6. Where do they (women) live?
7. They (women) live at the seaside.
8. They (men) live on the outskirts of the town.
9. I am writing (my) exercise.
10. What are you (thou) lending this child?
11. What is under the box?
12. They live under our office.
13. These children are very quiet.
14. There are many apples under that tree.

Vocabulary

uchó, ear

piszę, I write, I am writing

pomagać, to help

pozwalać, to permit, to allow

pożyczać, to lend

ostre, sharp

spokojne, quiet, peaceful

ciężkie, heavy, hard

nad, above, over

Speech drill :

pod, under

przed, before, in front of

za, behind

z, ze, with

dzięki (temu) thanks (to this)

ku, towards, in the direction
of

przeciw, against, in opposition to

Note the pronunciation of the prepositions *pod*, *nad*, *przed* in connection with the following nouns (comp. pp. 6 and 7); the stress is marked before the accented syllable:

pod-'o-knem — nad-'o-knem — przed (pszed)-'o-knem

pod-'biur-kiem — nad-'biur-kiem — przed-'biur-kiem

But :

pot-pu-'deł-kiem — nat-pu-'deł-kiem — przet-pu-'deł-kiem
pot-tym-'drze-wem — nat-tym-'drze-wem — przet-tym-'drze-wem

LESSON 10

THE DATIVE, INSTRUMENTAL AND LOCATIVE PLURAL—THE USE OF THE LOCATIVE

Learn the following endings :

-om
-ami (-mi)
-ach

pole —	polom	mieszkanie —	mieszkaniom
	polami		mieszkaniami
	w polach		w mieszkaniach
zebranie —	zebraniom	okno —	oknom
	zebraniami		oknami
	na zebraniach		w oknach
pudełko —	pudełkom	słowo —	słowom
	pudełkami		słowami
	w pudełkach		w słowach
dziecko —	dzieci —	dzieciom	
		dziećmi	
	o dzieciach		

These are the endings of the dative (*polom, oknom, dzieciom*), instrumental (*polami, oknami, dziećmi*) and locative (*w polach, w oknach, o dzieciach*) plural for all Polish nouns.

Thus :

ku oknom	towards the windows
przed oknami	in front of the windows
w oknach	in the windows
Daję dzieciom jabłka.	I am giving apples to the children.
Idę z dziećmi do miasta.	I am going to town with the children.
Rozmawiamy o dzieciach.	We are speaking about the children.

The locative case is used only with prepositions. The name locative is explained by the fact that this case is required after several prepositions which denote position.

The following prepositions take the locative :

na, on ; at (in the sense : where ? *on, at* something) :

na krzesłach	on the chairs
na drzewach	on the trees
na pudelkach	on the boxes
na morzach	on the seas
na zebraniach	at the meetings

w, we in (in the sense : where ? *in* something) :

w pudełkach	in the boxes
w biurach	in the offices
w miastach	in towns
w pismach	in the newspapers

przy, by, at :

przy oknach	by the windows
przy krzesłach	by the chairs
przy drzewach	by the trees

po, after ; (all) over (some area) :

po świętach	after the holidays
po zebraniach	after the meetings
po zwycięstwach	after the victories
po morzach	over the seas
po polach	(all) over the fields

o, about, of :

o dzieciach	about the children
o zadaniach	about the exercises
o świętach	about the holidays
o drzewach	about the trees

Pronouns and adjectives take the following endings for these cases for all genders :

-ym or -im
-ymi -imi
-ych -ich

Thus (compare the use of *-ym, -im*, p. 37) :

to nasze wasze ładne duże stare

Plural :

Dat. : tym	naszym	waszym	ładnym	dużym	starym
Instr. : tymi	naszymi	waszymi	ładnymi	dużymi	starymi
Loc. : tych	naszych	waszych	ładnych	dużych	starych

takie moje twoje tanie krótkie długie

Plural :

Dat. : takim moim twoim tanim krótkim długim
 Instr. : takimi moimi twoimi tanimi krótkimi długimi
 Loc. : takich moich twoich tanich krótkich długich

Rozmawiam z tymi małymi dziećmi. (Instr.)

Rozmawiamy o twoich małych dzieciach. (Loc.)

Opowiadam waszym dzieciom (Dat.) o świętach (Loc.) Bożego Narodzenia.

I am speaking with these small children.

We are speaking about your small children.

I am telling your children about the Christmas holiday.

Translate into English :

1. Za tymi wielkimi starymi drzewami są dwa piękne jeziora.
2. Nie są one bardzo głębokie i dzieci często tam pływają.
3. Jeziora te widać z okien naszego mieszkania.
4. Z okien naszego mieszkania widać także lotnisko, które jest za tymi polami tam.
5. Siadają na krzesłach pod drzewami i rozmawiają.
6. W tych dwu zdaniach znam wszystkie słowa.
7. W miastach nie ma lotnisk, lotniska są kęły miast.
8. Następne zebranie mamy po świętach.
9. W tych dwóch dużych pudełkach jest dziesięć nowych piór.
10. Jest to wielkie zwycięstwo.
11. Zosia wraca przed świętami.
12. Na tych drzewach jest mało jabłek.
13. Pamiętaj o dzieciach.
14. Nie opowiadaj tego dzieciom.

Translate into Polish :

1. They are working in the fields.
2. The writing-table is in front of the windows.
3. She is going back to town with the children.
4. Don't lend (thou) the children sharp tools.
5. I am going towards the windows.
6. Do you (formal, men) know (wiedzieć) about these two aerodromes ?
7. In the following exercises there are many new words.
8. Don't open this box before the holidays.
9. What are you (formal, man) looking for in these newspapers ?
10. Who is speaking with the children ?

Exercise

Put the following into the opposite number and translate each phrase :

<i>z pudełkiem</i>	<i>z pudełek</i>	<i>od tych świąt</i>
<i>pod pudełkami</i>	<i>do pudełka</i>	<i>przed tymi świętami</i>
<i>ku morzu</i>	<i>z moim dzieckiem</i>	<i>naszym dzieciom</i>
<i>od morza</i>	<i>dla moich dzieci</i>	<i>od tego dziecka</i>

Vocabulary

<i>Boże Narodzenie</i> , Christmas	<i>nie ma</i> , there is not ; there
<i>lotnisko</i> , aerodrome	<i>are not</i>
<i>zwycięstwo</i> , victory	<i>widąć</i> , is visible, can be seen
<i>zdanie</i> , sentence	<i>następne</i> , next, following
<i>opowiadać o . . .</i> , to tell about . . .	<i>wszystkie</i> , all
<i>rozmawiać o . . .</i> , to con- verse, speak about . . .	<i>na</i> , on ; at
<i>rozmawiać z . . .</i> , to con- verse, speak with . . .	<i>w, we</i> , in
<i>pamiętać o . . .</i> , to remember about . . .	<i>przy</i> , by, at
<i>wiedzieć o . . .</i> , to know about . . .	<i>po</i> , after ; (all) over
	<i>o</i> , about, of
	<i>często</i> , often

LESSON II**THE FOURTH CONJUGATION—THE PERSONAL PRONOUN**

Verbs which end in *-i* or *-y* in the third person singular and in *-ą* in the third person plural of the present tense are known as the fourth conjugation verbs. Learn the conjugation of the following verbs :

<i>lubić</i> , to like	<i>mówić</i> , to speak
<i>lubię</i> , I like	<i>mówię</i> , I speak, I am speak-
<i>lubisz</i> , thou likest	<i>mówisz</i> ing, etc.
<i>lubi</i> , he, she, it likes	<i>mówí</i>
<i>lubimy</i> , we like	<i>mówimy</i>
<i>lubicie</i> , you like	<i>mówicie</i>
<i>lubią</i> , they like	<i>mówią</i>

<i>palić</i> , to smoke; to burn	<i>robić</i> , to make, to do	<i>widzieć</i> , to see
pałę	robię	widzę
palisz	robisz	widzisz
pali	robi	widzi
palimy	robimy	widzimy
palicie	robicie	widzicie
palą	robią	widzą

Imperative (not used of *lubić* and *widzieć*) :

mów, speak	pal, rób
mówmy, let us speak	palmy, róbmy
mówcie, speak	palcie, róbcie

The vowel *i* cannot follow the consonants *sz*, *ż*, *rz*, *cz* and *dż* in Polish. After these consonants an *-i* ending is replaced by a *-y* ending, as in the following verbs :

<i>uczyć</i> , to teach	<i>słyszeć</i> , to hear	<i>patrzyć</i> , to look at	<i>służyć</i> , to serve
uczę	słyszę	patrzę	służę
uczysz	słyszysz	patrzysz	służysz
uczy	słyszy	patrzy	służy
uczymy	słyszymy	patrzymy	służymy
uczycie	słyszycie	patrzycie	służycie
uczą	słyszą	patrzą	służą

Imperative (not used of *słyszeć*) :

ucz	patrz	służ
uczmy	patrzmy	służmy
uczcie	patrzcie	służcie

The ending of the infinitive of a Polish verb is no indication of the conjugation to which it belongs (compare : *kochać*—I, but *pracować*—III ; *umieć*—II, but *widzieć*—IV). The only reliable indication of the conjugation is to know the forms for the third person singular and the third person plural of the present tense (compare p. 34).

The accusative of *my*, *we*, *wy*, *you*, is *nas*, *us*, *was*, *you*.

Thus :

Ona nas uczy polskiego.	She teaches us Polish.
Czekam na was.	I am waiting for you.

Translate into English :

1. Ona bardzo lubi dzieci.
2. Nic nie widzę.
3. Nie pal tak dużo.
4. Nie lubię tego mieszkania.
5. Kto was uczy polskiego ? Pani Zaworska i pan Nowak uczą nas polskiego.
6. On patrzy, ale nie widzi, słucha, ale nie słyszy.
7. Czy pani lubi uczyć ?
8. Lubię, zwłaszcza małe dzieci.
9. Patrz, mam tu ładne czerwone jabłka. Ile jest tych jabłek ?
10. Liczę—jedno, dwa, trzy, cztery, pięć, sześć, siedem—jest tu siedem jabłek.
11. Dobrze, jest siedem jabłek. Teraz biorę dwa jabłka—ile zostaje ?
12. Zostaje pięć jabłek.
13. Nie słyszę, co pan mówi.
14. Ona czyta, ale nie mówi po polsku.
15. Co pan robi dziś po południu ?
16. Idę na zebranie do waszego biura, a potem do kina.
17. Z tego okna widać dobrze lotnisko, o tam, niech pan patrzy.

Translate into Polish :

1. What are the children doing ?
2. Are you (formal, fem.) teaching Polish ?
3. What do you see here ?
4. Do you like the cinema ?
5. I like a quiet life.
6. Don't say that.
7. Zosia likes swimming (infinitive) and, as you see, she swims very well.
8. Staszek smokes too much.
9. We are looking at these lovely (piękny) old trees.
10. What cigars do you (formal, man) smoke ?
11. I know that she does not hear well.
12. What is he saying ?
13. Is he talking about us ?
14. Do you like milk ?

Speech drill :

patrzy is pronounced paczszy (*much sugar*).

patrz is generally shortened to pacz, patrzcie to paczcie.

Practise : patrz-cie (pacz-cie), ucz-cie

pa-trzy-my (pa-czszy-my), u-czy-my

pa-trzą (pa-czszą), u-czą

Vocabulary

<i>liczyć, liczy, liczą, licz,</i> IV, to count	<i>uczyćć, uczy, uczą, ucz,</i> IV, to teach
<i>ubić, ubi, ubiąć,</i> IV, to like	<i>widzieć, widzi, widzą,</i> IV, to see
<i>mówić, mówi, mówiąć, mówić,</i> IV, to speak	<i>patrzyć na dziecko,</i> to look at the child
<i>palić, pali, palać, pal,</i> IV, to smoke; to burn	<i>uczyćć polskiego</i> (gen.), to teach Polish
<i>patrzyć, patrzy, patrząć, patrz,</i> IV, to look (at)	<i>cygaro,</i> cigar
<i>robić, robi, robiąć, rób,</i> IV, to make, to do	<i>kino,</i> cinema
<i>slużyć, sluży, służąć, służ,</i> IV, to serve	<i>nas,</i> us
<i>słyszeć, słyszy, słysząć,</i> IV, to hear	<i>was,</i> you (acc.)
	<i>potem,</i> after
	<i>zwłaszcza,</i> especially

LESSON 12

ENDINGS OF MASCULINE AND FEMININE NOUNS—ACCUSATIVE
AND GENITIVE SINGULAR OF MASCULINE NOUNS—THE
QUALIFYING ADJECTIVE

We have discussed so far only neuter nouns ending in *-o* and *-e*. In this lesson we shall become acquainted with masculine and feminine nouns. Compare the following groups of nouns with their accompanying pronouns and adjectives:

to dobre dziecko	ten dobry ojciec	ta dobra matka
this good child	this good father	this good mother
	ten dobry mąż	ta dobra żona
	this good husband	this good wife
	ten dobry syn	ta dobra córka
	this good son	this good daughter
	ten mały brat	ta mała siostra
	this little brother	this little sister
moje dziecko	mój wuj	moja ciotka
my child	my uncle	my aunt
twoje dziecko	twój dziadek	twoja babka
your child	your grandfather	your grandmother

nasze dziecko	nasz nauczyciel	nasza nauczycielka
our child	our teacher (man)	our teacher (woman)
tamto dziecko	tamten chłopiec	tamta dziewczynka
that child	that boy	that (little) girl
	tamten pan	tamta pani
	that gentleman	that lady

It will be seen from the above that :

(1) Polish adjective and pronoun changes its endings with the gender of the noun it qualifies ;

(2) masculine nouns end in a consonant : *ojciec*, father, *mąż*, husband ; *syn*, son ; *brat*, brother ; *wuj*, uncle ; *dziadek*, grandfather ; *nauczyciel*, teacher ; *chłopiec*, boy ; *pan*, gentleman ; more examples : *most*, bridge ; *pokój*, room ; *ołówek*, pencil ;

(3) nouns in *-a* are feminine : *matka*, mother ; *żona*, wife ; *córka*, daughter ; *siostra*, sister ; *ciotka*, aunt ; *babka*, grandmother ; *nauczycielka*, (woman) teacher ; *dziewczynka*, little girl ; nouns in *-i* are also feminine : *pani*, lady (these are not numerous).

The declension of masculine nouns has some features in common with that of neuter nouns.

Masculine nouns denoting *things* have the accusative singular the same as the nominative, i.e. in this case they behave exactly as neuter nouns, e.g. :

Nom. Sing.	Acc. Sing. :
Things: most, bridge	Widzę most.
pokój, room	I see a bridge.
ołówek, pencil	Czekam na pokój.
	I am waiting for a room.
	Mam ołówek.
	I have a pencil.

An adjective or pronoun qualifying a masculine noun which denotes a thing, also has the accusative singular the same as the nominative, e.g. :

Nom. Sing. :	Acc. Sing. :
Duży most jest . . .	Widzę duży most.
A large bridge is . . .	I see a large bridge.
Ten mały pokój jest . . .	Lubię ten mały pokój.
This small room is . . .	I like this little room.
Czerwony ołówek jest . . .	Masz czerwony ołówek ?
A red pencil is . . .	Have you a red pencil ?

Masculine nouns denoting *persons* and *animals*, however, have the accusative singular the same as the genitive singular. How, then, is the genitive singular of masculine nouns formed?

Many take the same ending as the neuter nouns, i.e. the ending *-a*. Thus the genitive and the accusative singular of *syn*, *brat*, *pan*, *wuj*, *nauczyciel*, are: *syna*, *brata*, *pana*, *wuja*, *nauczyciela*; of *kot*, cat, *ptak*, bird, *kon*, horse: *kota*, *ptaka*, *konia*.

Nouns in *-ec* drop the *-e* (and the *i*, the sign of softness, if it precedes the *e*) before the genitive ending; thus the genitive and accusative singular of *chłopiec*, boy, *cudzoziemiec*, foreigner, are: *chłopca*, *cudzoziemca*; *ojciec* forms *ojca*.

Similarly monosyllabic nouns with the *e* vowel, like *pies*, dog, *lew*, lion, drop the *e* in the genitive and accusative: *psa*, *lwa*.

Nouns ending in *-ek* drop the penultimate *e*, thus *dziadek*, grandfather, *synek*, sonny, *olówek*, pencil, and diminutives of male Christian names like *Janek*, *Staszek*, *Władek*, form: *dziadka*, *synka*, *olówka*, *Janka*, *Staszka*, *Władka*. From *mąż*, husband, the genitive and accusative singular are: *męża* (compare *święto*, *świąt*, p. 25).

The genitive singular of pronouns and adjectives qualifying any masculine noun is the same as that of pronouns and adjectives qualifying a neuter noun, e.g., *to małe dziecko*, that small child, *tego małego dziecka*, and *ten maly syn*, that small son, *tego małego syna*. Thus:

Gen. :

<i>brat mojego męża</i>	my husband's brother
<i>nauczyciel tego małego chłopca</i>	the teacher of this little boy
<i>Szukam naszego psa.</i>	I am looking for our dog.
<i>Nie znam tego pana.</i>	I don't know this man.
<i>Nie mam ołówka.</i>	I haven't a pencil.

When the accusative singular of a masculine noun is the same as its genitive, the adjective or pronoun accompanying

that noun follows the same rule, e.g. :

Acc. Sing. :

Persons : Dziadek lubi mojego męża.	Grandfather is fond of my husband.
Znam tego pana.	I know this man.
Patrz na tego małego chłopca.	Look at that little boy.
Animals : Hanka ma dużego psa.	Nan has a large dog.
Widzę małego, czerwonego ptaka.	I see a small red bird.
Kupują tego starego konia.	They are buying that old horse.

Adjectives and pronouns have been introduced up to now only in the neuter gender. Here is the list of those already known to you, including—in the generally accepted order—the masculine and feminine forms for the nominative singular :

Masc.	Fem.	Neuter	
ten	ta	to	this, that
tamten	tamta	tamto	that (over there)
jeden	jedna	jedno	one
mój	moja	moje	my, mine
twój	twoja	twoje	thy, thine
nasz	nasza	nasze	our, ours
wasz	wasza	wasze	your, yours
czyj	czyja	czyje	whose
który	która	które	which
dobry	dobra	dobre	good
duży	duża	duże	big
nowy	nowa	nowe	new
ładny	ładna	ładne	nice
etc.			etc.
tani	tania	tanie	cheap
jaki	jaka	jakie	what sort of
taki	taka	takie	such a
krótki	krótką	krótkie	short
głęboki	głęboka	głębokie	deep
długi	długa	długie	long
drogi	droga	drogie	dear
etc.			etc.

Translate into English :

1. Piszę do ojca.
 2. Kiedy syn pana wraca z lotniska ?
 3. Ja już nie mam ojca.
 4. Nauczyciel poprawia zadania.
 5. Mój wuj nie lubi morza.
 6. Ta pani uczy Janka polskiego.
 7. Nasz dziadek pali codziennie dwa cygara.
 8. Słuchaj, mam psa ! Masz psa, jakiego ? Ślicznego, dużego psa.
 9. Gdzie pracuje pana syn ?
 10. Pani pewnie zna mojego brata ? Owszem, znam, ale nie znam pani syna.
 11. Moja siostra ma małego białego kota.
 12. Ciotka tego chłopca bardzo ładnie śpiewa.
 13. Ta dziewczynka ma jednego brata.
 14. Czyj jest ten koń ?
 15. Na kogo czeka pani mąż ?
- Na brata.

Translate into Polish :

1. Brother and sister ; husband and wife ; son and daughter ; grandfather and grandmother.
2. I do not see your uncle.
3. What does a lion eat ?
4. We haven't got a horse, but we have a dog and a cat.
5. Do you (thou) know my brother ? Your brother Władek ? Yes, I have only one brother.
6. Staszek's exercise is the best.
7. The (lady) teacher is looking at you.
8. Remember your father's words.
9. Mother is buying butter and eggs.
10. The bird is looking at the cat and the cat at the bird.

Vocabulary

<i>poprawiać</i> , <i>I</i> , to correct	<i>ołówek</i> , <i>ołówka</i> , pencil
<i>brat</i> , <i>brata</i> , brother*	<i>pan</i> , <i>pana</i> , gentleman ; sir ;
<i>chłopiec</i> , <i>chłopca</i> , boy*	Mr.
<i>dziadek</i> , <i>dziadka</i> , grandfather*	<i>pies</i> , <i>psa</i> , dog
<i>koń</i> , <i>konia</i> , horse	<i>pokój</i> (gen. see p. 57), room
<i>kot</i> , <i>kota</i> , cat	<i>ptak</i> , <i>ptaka</i> , bird
<i>lew</i> , <i>lwa</i> , lion	<i>syn</i> , <i>syna</i> , son
<i>mąż</i> , <i>męża</i> , husband	<i>synek</i> , <i>synka</i> , sonny
<i>most</i> (gen. see p. 56), bridge	<i>wuj</i> , <i>wuja</i> , uncle (maternal)
<i>nauczyciel</i> , <i>nauczyciela</i> , teacher (man)	<i>babka</i> , grandmother
<i>ojciec</i> , <i>ojca</i> , father	<i>ciotka</i> , aunt
	<i>córka</i> , daughter
	<i>dziewczynka</i> , (little) girl

*The genitive singular will henceforth be given with masculine nouns in the vocabulary.

<i>matka</i> , mother	<i>Władek</i> , <i>Władka</i> , diminutive of <i>Władysław</i> , Ladislas
<i>nauczycielka</i> , teacher (woman)	
<i>siostra</i> , sister	<i>Hanka</i> , another diminutive of Ann (compare p. 23)
<i>żona</i> , wife	
<i>owszem</i> , yes, rather	
<i>Janek</i> , <i>Janka</i> , Johnny, diminutive of <i>Jan</i> , John	

Speech drill :

lew is pronounced lef ; but lwa is pronounced lwa (lva).

mąż is pronounced mąsz, but mę-ża.

babka is pronounced ba-pka.

dziewczynka is pronounced dzie-fczyn-ka.

owszem is pronounced o-fszem.

LESSON 13

VERB : PAST TENSE, THIRD PERSON SINGULAR—THE EXPRESSION : TO JEST

In the singular of the past tense a Polish verb has different forms for the three genders. E.g., from *kochać*, to love, the third person singular past tense is *kochał*, he loved, *kochała*, she loved, *kochał*, it loved ; from *być*, to be : *był*, he was, *była*, she was, *było*, it was.

Note, however, that the forms like *kochał*, *był*, and *kochała*, *była*, refer not only to feminine or masculine persons, but must be used, respectively, after any noun of masculine or feminine gender, i.e. also after masculine or feminine nouns denoting animals and things. Similarly, forms like *kochał*, *było* must be used after any noun of the neuter gender. Thus you say in Polish :

Ojciec	był . . .	The father was . . .
Brat	był . . .	The brother was . . .
and : Pies	był . . .	The dog was . . .
Koń	był . . .	The horse was . . .
and : Dom	był . . .	The house was . . .
List	był . . .	The letter was . . .
Matka	była . . .	The mother was . . .
Siostra	była . . .	The sister was

and :	Krowa była . . .	The cow was . . .
	Owca była . . .	The sheep was . . .
and :	Rzeka była . . .	The river was . . .
	Droga była . . .	The road was . . .
	Dziecko było . . .	The child was . . .
and :	Pole było . . .	The field was . . .
	Morze było . . .	The sea was . . .

The formation of the past tense is simple and regular in Polish, exceptions are not numerous. To form the third person singular you change the final -ć of the infinitive of the verb into -ł, -ła, or -ło, depending on the gender. Thus :

kochać—to love ; *kochał*, he (it) loved ; *kochała*, she (it) loved ; *kochalo*, it loved.

pomagać—to help ; *pomagał*, *pomagała*, *pomagalo*, he, she, it helped.

pracować—to work ; *pracował*, *pracowała*, *pracowało*, he, she, it worked.

kupować—to be buying ; *kupował*, *kupowała*, *kupowało*, he, she, it was buying.

mówić—to speak ; *mówił*, *mówiła*, *mówiło*, he, she, it spoke.

liczyć—to count ; *liczył*, *liczyła*, *liczyło*, he, she, it counted.

Verbs with infinitives ending in -eć, however, change the -e- preceding the -ć into -a before the -ł, -ła, -ło endings ; in other words, these verbs form their past tense for the third person singular by changing the final -eć of the infinitive into -ał, -ała, -ało, depending on the gender. Thus :

mieć—to have ; *miał*, *miała*, *miało*, he, she, it had.

umieć—to know how to ; *umiał*, *umiała*, *umiało*, he, she, it knew how to (he, she, it could)

rozumieć—to understand ; *rozumiał*, *rozumiała*, *rozumiało*, he, she, it understood.

wiedzieć—to know ; *wiedział*, *wiedziała*, *wiedziało*, he, she, it knew.

słyszeć—to hear ; *słyszał*, *słyszała*, *słyszało*, he, she, it heard.

widzieć—to see ; *widział*, *widziała*, *widziało*, he, she, it saw.

The verb *jeść*, to eat, forms the past tense irregularly : *jadł, jadła, jadło*, he, she, it ate.

The verb *patrzyć*, to look (at), which has another infinitive : *patrzeć*, may form the past tense from either infinitive, thus *patrzył, patrzyła, patrzyło*, or *patrzał, patrzała, patrzało*, he, she, it looked (at). Both forms are in use.

The expression *to jest*, it is, this is, that is, remains unchanged whether followed by a neuter, masculine or feminine noun. Thus :

To jest pióro.	This is a pen.	It is a pen.
To jest koń.	This is a horse.	It is a horse.
To jest rzeka.	This is a river.	It is a river.

In this expression the verb *jest* is frequently left out, especially if the following noun is qualified by an adjective :

To moje pióro.	This is my pen.	It is my pen.
To ładny koń.	This is a nice horse.	It is a nice horse.
To bardzo głęboka rzeka.	This is a very deep river.	It is a very deep river.

In the plural, in the expression : *to są*, they are, these are, those are, the verb *są* may also be omitted after *to*. Thus : *To (są) nasze okna*. These are our windows. *Czyje to (są) zadania ?* Whose exercises are these ?

In the past tense the *to* also remains unchanged for the three genders, but the verb agrees in gender with the following noun and is not left out, as in the present tense :

To był nasz nauczyciel.	This was our teacher.	It was our teacher.
To była nasza nauczycielka.	This was our teacher.	It was our teacher.
To było nasze pudełko.	This was our box.	It was our box.

Translate into English :

1. Czy twój ojciec to widział ? Nie, ojciec jeszcze nie widział, ale matka widziała.
2. Dziewczynka bardzo lubiła jabłka.
3. List był długi i ciekawy.
4. Co pani robiła wczoraj po południu ?
5. Siostra nie знаła angielskiego i nie rozumiała, co on mówił.
6. Czy wiesz, co pies

jadł dzisiaj ? 7. Ciotka moja pracowała przez całe święta. 8. Babcia lubiła patrzeć na drzewa tam nad jeziorem i zawsze siadała tu koło okna ; to jest jej (her) krzesło. 9. Pani nie знала mojego męża, prawda ? 10. Nie widział pan naszego kota ? 11. Żona nie umiała pływać i nie wiedziała, że rzeka tam była tak głęboka. 12. Czy ciocia wiedziała, że Maryla dzisiaj wraca ? 13. To nasz koń. 14. To jeszcze małe dzieci. 15. Ona bardzo kochała tego syna. 16. Czy to prawda, że uczysz się angielskiego ?

Translate into Polish :

1. She knew my brother very well. 2. The lake was very deep. 3. My uncle had a large flat. 4. The boy did not remember that word. 5. What is this ? It is a letter from my son who was at the seaside with the children. 6. My grandfather's house was old and beautiful, but too large for my brother. 7. This cow gives a lot of milk. 8. The boy listened to his grandfather's tales (genitive). 9. She probably (pewnie) did not hear what he was saying. 10. Whose sheep is this ? It is our sheep. 11. Whose exercise was the best ? 12. The road was very good. 13. What was he looking for ? 14. He did not allow the children to sing. 15. What was he reading ? 16. Hania had four pens, and Johnny had six pens.

Vocabulary

<i>dom</i> , house ; home (for the genitive see p. 56)	<i>angielski, angielska, angielskie</i> , English
<i>list</i> , letter, epistle (for the genitive see p. 56)	<i>cały, cała, całe</i> , whole, all
<i>babcia</i> , grannie	<i>ciekawy, ciekawa, ciekawe</i> , curious ; interesting
<i>droga</i> , road	<i>przez</i> (prep. with acc.), through
<i>krowa</i> , cow	<i>przez całe święta</i> , all through the holidays
<i>owca</i> , sheep, ewe	<i>jeszcze</i> , still
<i>rzeka</i> , river	<i>jeszcze nie</i> , not yet
<i>prawda</i> , truth	<i>za duży</i> , too large
<i>prawda</i> ? isn't it true ? isn't it so ?—often added colloquially at the end of a statement (compare : did you ? did you not ?)	<i>za mały</i> , too small
	<i>za dużo</i> , too much
	<i>za mało</i> , too little

Speech drill :

owca is pronounced o-fca, but

prawda is pronounced pra-wda.

przez całe . . . is pronounced pszes ca-łe . . .

LESSON 14

NEGATION IN POLISH—MASCULINE NOUNS : GENITIVE SINGULAR (*Continued*)

Negation is expressed in Polish in a very different way from English. Compare the following sentences in Polish and English :

Kto śpiewa ?

Who is singing ?

Nikt nie śpiewa

Nobody is singing.

Co robisz ?

What are you doing ?

Nic nie robię.

I am doing nothing.

Ja nigdy nic nie robię.

I never do anything.

Nikt tu nigdy nic nie robi. Nobody ever does anything here.

Nie znam żadnego takiego pisma. { I don't know any such periodical.
I know no such periodical.

In English one negative word gives the whole sentence a negative meaning ; in Polish not only is the verb put in a negative form by the insertion of a *nie* before it, but words like anything, anybody, ever, etc., if they do occur in the sentence, are expressed by their negative equivalents (i.e. by words like nothing, nobody, never, etc.).

Learn the following negatives :

(co ? —what ?)	nic	nothing (not anything)
(kto —who ?)	nikt	nobody (not anybody)
(kiedy ? —when ?)	nigdy	never (not ever)
(gdzie ? —where ?)	nigdzie	nowhere (not anywhere)
(czy który? —does any? whether any?)	żaden,	no, none (not any) żadna, żadne

The declension of *nikt*, nobody, *nic*, nothing, corresponds closely to that of *kto*, who, *co*, what. Thus :

Nom.		Nom & Acc.	
	<i>kto</i>	<i>nikt</i>	<i>co</i>
Gen. & Acc.	<i>kogo</i>	<i>nikogo</i>	<i>czego</i>
Dat.	<i>komu</i>	<i>nikomu</i>	<i>czemu</i>
Instr.	(z) <i>kim</i>	(z) <i>nikim</i>	(z) <i>czym</i>
Loc.	(o) <i>kim</i>	(o) <i>nikim</i>	(o) <i>czym</i>
			(z) <i>niczym</i>
			(o) <i>niczym</i>

Note the exception : *nic*, instead of the genitive *niczego*, is generally used as the direct object after a negative verb, e.g. : *Nie mam nic*. I have nothing. *Nic nie wiem*. I know nothing. *Nic nie kupuję*. I buy nothing. But : *Nikogo nie znam*. I know nobody.

By the addition of an *-s* to the nominative or any other case of *kto*, *co*, an indefinite pronoun is formed, thus *ktoś* means somebody, *coś* something.

Apart from the ending *-a* (compare p. 48), masculine nouns may also take the ending *-u* in the genitive singular. The ending *-a* prevails with nouns denoting persons and animals, but nouns denoting things may take either the ending *-a* or the ending *-u*, and there is no reliable rule to determine which noun is likely to form the genitive singular in *-a* and which in *-u*. The safest method therefore is to learn the genitive case with every new noun, and henceforward the genitive form will be given in the vocabulary with that of the nominative singular.

Nom. & Acc. Sing.:		Gen. Sing.:
most	bridge	mostu
dom	house	domu
list	letter	listu
sklep	shop	sklepu
chleb	bread	chleba
czas	time	czasu
las	forest	lasu
ser	cheese	sera
owoc	fruit	owocu

Nom. & Acc. Sing.:		Gen. Sing.:
*pokój	room	pokoju
*Kraków	Cracow	Krakowa
Londyn	London	Londynu

*Note the ó changing to o (see p. 87).

Learn by heart :

Idzie do domu, do lasu, do sklepu, do Londynu ; do Krakowa, do miasta.

He (she, it) goes home, to the forest, to the shop, to London ; to Cracow, to town.

Wraca z domu, z lasu, ze sklepu, z Londynu ; z Krakowa, z miasta.

He (she, it) is coming back from home, from the forest, etc.

Translate into English :

1. Nic nie wiem, on o tym nigdy nic nie mówi. 2. Czy ktoś już czytał ten list ? Nie, nikt jeszcze nie czytał.
3. Nie mam czasu. 4. On nigdy na nic nie ma czasu. 5. Komu Staszek o tym mówił ? O ile wiem, nikomu nie mówił.
6. Z kim ona rozmawia ? Nie wiem, nie znam tego pana.
7. Czego szukasz ? Szukam tego listu od Władka. Patrz, tam jest, pod tym pudełkiem.
8. Nie lubię tego sklepu i nigdy tam nic nie kupuję.
9. Nikogo tu nie znam.
10. Temu dziecku nikt nigdy w niczym nie pomaga.
11. O czym dziadek dzieciom opowiada ? O drzewach, lasach i ptakach (compare p. 40 and 41).
12. Czy pani wie, z kim pani córka wczoraj wracała z biura ?
13. Żaden las nie jest tak piękny jak nasz.
14. Ta nauczycielka nie uczy żadnego z naszych dzieci.
15. Mam chleb, ser, jajka i mleko na śniadanie.
16. Nigdzie nie widziała tak pięknych drzew.
17. On nie lubi Londynu.
18. Nie znają Krakowa.
19. Ktoś mi (me) coś mówił o tych dzieciach.
20. Ona tu kogoś szukała.

1. Put the following sentences into the past tense :

1. Na kogo pani patrzy ?
2. Zosia lubi ten stary las.
3. On zawsze czyta wieczorne pisma.
4. Hania ma list dla Staszka.
5. To dziecko nic nie słyszy.

2. Answer the following questions in the negative, using the negatives given in this lesson :

1. Kogo on widział ?
2. Komu ona dała ten list ?
3. Kiedy masz czas ?
4. Co oni wiedzą ?
5. Z kim on rozmawiał ?
6. O czym ona mówiła ?

Translate into Polish :

1. I like bread and butter very much.
2. What are you looking at ?
3. Who is going to the forest ? Nobody, we haven't the time.
4. Father says that he has not heard anything.
5. He never smoked cigars.
6. We have wood from the forest.
7. Where is that new shop ?
8. All through that time he had only one letter from (his) brother.
9. I never know what he is doing.
10. No child knew that.
11. I never write to (do) anybody for (na) Christmas.
12. About whom are you talking (conversing) ?
13. Father is buying this house for my brother.
14. With whom is she going to town ?
15. When are they going back to London ? to Cracow ?
16. That fruit shop (translate : sklep z owocami) was closed.
17. She does not like that cheese.
18. Somebody is waiting for you (pan).

Vocabulary

<i>chleb, chleba, bread</i>	<i>ktoś, somebody</i>
<i>czas, czasu, time</i>	<i>coś, something</i>
<i>las, lasu, forest</i>	<i>żaden, żadna, żadne, no,</i> <i>none</i>
<i>sklep, sklepu, shop</i>	<i>żaden z nas, none (man) of</i> <i>us</i>
<i>dom, domu, house ; home</i>	<i>żadna z was, none (woman)</i> <i>of you</i>
<i>list, listu, letter, epistle</i>	<i>żadne z dzieci, none of the</i> <i>children</i>
<i>owoc, owocu, fruit</i>	<i>chleb z masłem, bread and</i> <i>butter</i>
<i>ser, sera, cheese</i>	<i>o ile wiem, as far as I know</i>
<i>Kraków, Krakowa, Cracow</i>	
<i>Londyn, Londynu, London</i>	
<i>nikt, nobody</i>	
<i>nic, nothing</i>	
<i>nigdy, never</i>	
<i>nigdzie, nowhere</i>	

LESSON 15

REFLEXIVE VERBS—MASCULINE AND FEMININE NOUNS

1. The reflexive pronoun corresponding to the English *oneself* (*myself, yourself, etc.*) is *się*. E.g., the verb *ubierać* means to *dress*, but *ubierać się* means to *dress oneself*; *myć* means to *wash*, to *give a wash*, but *myć się* means to *wash oneself, to have a wash*. Unlike English, the pronoun *się* remains unchanged all through the conjugation of a verb, i.e. it has but one form for the three persons and two numbers. A verb accompanied by the reflexive pronoun is called a reflexive verb and is conjugated as follows :

<i>ubierać się</i>	I, to dress one-	<i>myć się</i> , III, to wash one-
	self	self
<i>ubieram się</i>	I dress myself	<i>myję się</i> I wash myself
<i>ubierasz się</i>	thou dressest thyself	<i>myjesz się</i> thou washest thyself
<i>ubiera się</i>	he dresses himself	<i>myje się</i> he washes himself
	she dresses herself	she washes herself
	it dresses itself	it washes itself
<i>ubieramy się</i>	we dress ourselves	<i>myjemy się</i> we wash ourselves
<i>ubieracie się</i>	you dress yourselves	<i>myjecie się</i> you wash yourselves
<i>ubierają się</i>	they dress themselves	<i>myją się</i> they wash themselves

2. There are many more reflexive verbs in Polish than in English. In addition to verbs like the above which, when used with *się*, clearly indicate that the person or thing performing the action is also its object, other transitive verbs in Polish may take *się* to obtain the meaning which in English is often expressed by a transitive verb used intransitively, i.e. without an object. E.g. the verb *zaczynać* means to begin . . . (something), but *zaczynać się* means to begin. Thus : *Profesor zaczyna wykład*—The professor is beginning his lecture; but : *Wykład się zaczyna*—The lecture is beginning. *Kończyć* means to end, to finish . . . (something), but *kończyić się* means to end.

Thus : *Profesor kończył wykład*—The professor was ending his lecture ; but : *Wykład się kończył*—The lecture was ending, was coming to an end. *Palić* means to smoke (e.g. *papierosa*, a cigarette, etc.), or to burn . . . (something), e.g. : *Palę stare pisma*—I am burning old periodicals ; but *palić się* means to burn, to be on fire, e.g. : *Dom się pali*—The house is on fire ; or : *To drzewo dobrze się pali*—This wood burns well. *Otwierać* means to open . . . (something), but *otwierać się* means to open, e.g. : *On otwiera okno*—He opens the window, but : *Okno się otwiera*—The window opens.

The modification of the meaning of a Polish verb brought about by the addition of *się* may require the use of an entirely different verb in English, e.g. *uczyć* means to teach ; thus : *Pani S. uczy nasze dzieci*—Mrs. S. is teaching our children, but *uczyć się* means to teach oneself, i.e. to learn, to study, thus : *Pani S. uczy się polskiego*—Mrs. S. is learning Polish.

3. There is a group of verbs in Polish which are always (or almost always) accompanied by *się*. These verbs usually denote a state of mind or an emotional reaction. Learn the following :

<i>dziwić się czemuś</i> (dat.)	to be surprised at something
<i>spodziewać się czegoś</i> (gen.)	to be expecting something
<i>wstydzić się czegoś</i>	to be ashamed of something
<i>cieszyć się z czegoś</i> (gen.), or <i>czymś</i> (instr.)	to be glad of something, well pleased with something, to rejoice over something
<i>śmiać się z czegoś</i> (gen.)	to laugh at something
<i>gniewać się na kogoś o coś</i> (acc.)	to be angry, to be cross with somebody about something

4. *Się* added to the third person singular (in the past tense to the neuter form) of the verb forms an impersonal expression. E.g. : *Jak to się robi*? How does one do it ? *Gdzie się to kupuje*? Where does one buy it ? Where do you buy it ? Where is it to be bought ?

Note the following idioms :

robi się zimno, ciepło,	it is getting cold, warm,
ciemno, jasno	dark, light
robiło się zimno, ciepło,	it was getting cold, warm,
ciemno, jasno	dark, light
Chory ma się lepiej.	The invalid is getting better.
Jak się pan ma ?	How are you ?

Masculine nouns form the instrumental singular in the same way as neuter nouns. Thus *syn, brat, nauczyciel, dom, list, sklep* form : *synem, bratem, nauczycielem, domem, listem, sklepem*; *ojciec, chłopiec, dziadek* : *ojcem, chłopcem, dziadkiem* (the stem as in the genitive : *ojca, chłopca, dziadka*), etc.—compare the neuters : *oknem, piórem, polem, jabłkiem, biurkiem*, etc. The same applies to pronouns and adjectives, thus : *to małe dziecko—z tym małym dzieckiem*, this small child—with this small child, and *ten mały chłopiec—z tym małym chłopcem*, this small boy, with this small boy.

It has been said before about the dative, instrumental and locative plural (p. 40) that the endings for these cases (-om, (a)mi, -ach) are the same for all Polish nouns. Therefore if you know how to form these cases from neuter nouns you also know how to form them from masculine and feminine nouns. E.g. :

Neuter :

pole	polom	polami	w polach
święto	świętom	świętami	po świętach
pudełko	pudełkom	pudełkami	w pudełkach

Masc. :

syn	synom	synami	o synach
chłopiec	chłopcom	chłopcami	o chłopcach
	(gen. sing. : koń	chłopca)	
	koniom	końmi	o koniach
	(gen. sing. : dom	konia)	
	domom	domami	w domach

Fem. :

matka	matkom	matkami	o matkach
siostra	siostrom	siostrami	o siostrach
żona	żonom	żonami	o żonach
droga	drogom	drogami	o drogach

Translate into English :

1. Z czego ty się śmiesz? Z tego psa się śmieję—patrz, co on robi!
2. Chłopiec cieszył się dobrym świadectwem.
3. Dziwię się matkom, które nie pozwalają dzieciom pływać. To taki wspaniały sport.
4. Czy pan mówił córkom, że dzisiaj nie ma zebrania?
5. Idzie (see p. 132, iść) przez pola ku tym domom tam nad jeziorem.
6. Czy to prawda, że ty się gniewasz na Staszka? Tak, prawda.
7. O co się gniewasz? Bo on się śmiał z mojego brata.
8. Ona zaczynała się ubierać, kiedy on kończył. Kiedy się kończą święta?
9. Zamykam okna, bo się robi zimno.
10. W tych dwu domach nikt nie mieszka.
11. Ja się już niczemu nie dziwię.
12. Za domem jest las, a za lasem jezioro.
13. Nie masz się czego wstydzić. Nie ma się czego wstydzić.
14. Myjemy się mydłem.
15. Ona się bardzo dobrze ubiera.
16. Nasz syn lepiej się teraz uczy.
17. Dwa domy się pala.
18. Nikt się tego nie spodziewał.

Translate into Polish :

1. The girl is having a wash. The boy is having a wash. The child is having a wash.
2. What was father angry about? About that letter.
3. I am very pleased that you are buying this house.
4. (My) husband was there with (our) daughters.
5. The boy is well pleased because he was not expecting such a good report.
6. They (women) were teaching my son Polish. They were learning Polish.
7. How is your (formal, to a man) mother?
8. I am surprised that this flat is so (takie) cold, flats in old houses are often very warm.
9. I don't like cold weather (trans.: the cold).
10. He lived with my brother.
11. My husband was very ill, but he is better now (already).
12. It was very warm at the seaside.
13. Who is learning better, he or she?
14. Now they are ashamed of this letter.
15. We are rejoicing over your victory.
16. Mother was expecting a letter from (my) brother.
17. My office was very dark and cold.
18. The children are staying here for the holidays with the grandfather and the aunts.
19. She laughs at (ze) everything.
20. One often sees that. One often saw (neuter form) that.
- One often hears that. One often heard that.
21. Why are

you burning this letter? What is burning here? 22. This window does not close. 23. Your life is beginning, mine is ending.

Answer the following questions:

1. *Z czego robi się masło?*—krzesła?—okna?
2. *Kiedy robi się zimno?* (in the afternoon).
3. *Czy słowo sport to polskie słowo?*

Vocabulary

<i>mydło, mydła, soap</i>	<i>wstydzić się, wstydzi się,</i>
<i>świadectwo, świadectwa, cer-</i>	<i>wstydzą się, wstydzisz się, IV,</i>
<i>tificate; school report</i>	<i>to be ashamed</i>
<i>sport, sportu, sport</i>	<i>zaczynać, I, to begin, to</i>
<i>ciepło, ciepła, warmth, heat,</i>	<i>start (something)</i>
<i>warm weather</i>	<i>kończyć, kończy, kończą,</i>
<i>zimno, zimna, cold, cold</i>	<i>kończ, IV, to end; to</i>
<i>weather</i>	<i>finish (something)</i>
<i>cieszyć się, cieszy się, cieszą</i>	<i>zaczynać się, to begin, to</i>
<i>się, ciesz się, IV, to be</i>	<i>start (intransitive)</i>
<i>glad, to rejoice</i>	<i>kończyć się, to end, to finish</i>
<i>dziwić się, dziwi się, dziwią</i>	<i>(intransitive)</i>
<i>się, dziw się, IV, to be</i>	<i>chory, chora, chore, sick, ill</i>
<i>surprised</i>	<i>ciemny, ciemna, ciemne, dark</i>
<i>gniewać się, I, to be angry,</i>	<i>ciepły, ciepła, ciepłe, warm</i>
<i>to be cross</i>	<i>jasny, jasna, jasne, light</i>
<i>mieszkac, I, to live (some-</i>	<i>(not in weight)</i>
<i>where)</i>	<i>zimny, zimna, zimne, cold,</i>
<i>myć, myje, myją, myj, III,</i>	<i>chilly</i>
<i>to wash, to give a wash</i>	<i>wspaniały, wspaniała, wsipa-</i>
<i>myć się, to wash oneself,</i>	<i>niale, splendid, magnifi-</i>
<i>to have a wash</i>	<i>ficent</i>
<i>spodziewać się, I, to expect</i>	<i>jest ciepło, it is warm</i>
<i>śmiać się, śmieje się, śmieją</i>	<i>było ciepło, it was warm</i>
<i>się, śmiej się, III, to</i>	<i>jest zimno, it is cold</i>
<i>laugh</i>	<i>było zimno, it was cold</i>
<i>ubierać, I, to dress (some-</i>	<i>bo, because, for</i>
<i>body)</i>	<i>już nie, not any more, not</i>
<i>ubierać się, to dress (one-</i>	<i>any longer</i>
<i>self)</i>	

Speech drill :

Świadectwo is pronounced : śfia-dec-tfo.

wstydzi się is pronounced : fsty-dzi się.

In colloquial speech *się* is generally pronounced *sie* (e in place of ę).

LESSON 16

MASCULINE DECLENSION (*Continued*)—PAST TENSE, SINGULAR (*Continued*)

The ending of the dative singular of masculine nouns is -*owi*, thus *mężowi*, *synowi*, *wujowi*, *dziadkowi*, *nauczycielowi*, *koniowi*, *domowi*, *lasowi*, etc. There is, however, a small group of masculine nouns, mostly monosyllabic, which form the dative singular in -*u*, i.e. exactly in the same way as neuter nouns. These are :

Bóg	God	dative sing. :	Bogu
brat	brother		bratu
chłop	peasant, farmer		chłopu
chłopiec	boy		chłopcu
diabeł	devil		diabłu
ojciec	father		ojcu
pan	gentleman		panu
lew	lion		lwu
kot	cat		kotu
pies	dog		psu
świat	world		światu

Thus :

Bardzo panu dziękuję. I thank you very much.
On jest przeciw mojemu brother. He is against my brother.
bratu.

Daję chłopcu jabłka. I am giving the boy apples.

But :

Dziękuję wujowi, mężowi. I thank my uncle, husband.
Pomagam synowi, dziad- I am helping (my) son,
kowi. grandfather.
Dzięki temu nauczycie- Thanks to this teacher . . .
lowi . . .

Note the last example: *temu nauczycielowi*—the ending of a pronoun or adjective qualifying a masculine noun in the dative singular is the same as of that qualifying a neuter noun.

From the third person singular of the past tense of a Polish verb the first and second persons singular can easily be formed, by adding to the masculine form the endings *-em*, *-eś*, to the feminine *-m*, *-ś*. Thus in the past tense singular a Polish verb ends for the masculine gender in *-tem*, *-teś*, *-t*, for the feminine in *-tam*, *-taś*, *-ta*. For the neuter the first and second persons are not used, the third, as explained before (p. 51), ends in *-to*. Examples :

kochać

Masc. :	Fem. :	Neut. :
kochałem, I loved (man speaking)	kochałam, I loved (woman speaking)	—
kochałeś, thou lovedst (to a man)	kochałaś, thou lovedst (to a woman)	—
kochał, he loved	kochała, she loved	kochało, it loved

umieć

Masc. :	Fem. :	Neut. :
umiałem	umiałałam	—
umiałeś	umiałaś	—
umiał	umiała	umiało

wiedzieć

Masc. :	Fem. :	Neut. :
wiedziałem	wiedziałam	—
wiedziałeś	wiedziałaś	—
wiedział	wiedziała	wiedziało

pracować

Masc. :	Fem. :	Neut. :
pracowałem	pracowałałam	—
pracowałeś	pracowałaś	—
pracował	pracowała	pracowało

widzieć

widziałem	widziałam	—
widziałeś	widziałaś	—
widział	widziała	widziało

c*

robić

Masc. :
robiłem
robiłeś
robił

Fem. :
robiłam
robiłaś
robiła

Neut. :
—
—
robiło

uczyć się

Masc. :
uczyłem się
uczyłeś się
uczył się

Fem. :
uczyłam się
uczyłaś się
uczyła się

Neut. :
—
—
uczyło się

Learn some more verbs used with *się* :

- zblīać się to draw near, to come near, to approach
 spieszyć się to hurry
 spóźniać się to be late
 modlić się to pray
 nazywać się to be called

Translate into English :

- Przez pewien czas ten pociąg bardzo się spóźniał i przez to ja się spóźniałam do biura.
- Nie wierzyłam wujowi, gdy to ojcu opowiadał, a teraz widzę, że to prawda była.
- Mówiłem bratu, że dziecko było chore.
- Nie dawaj temu psu tak dużo mięsa.
- Wszyscy modlimy się o zwycięstwo.
- Nie zbliżaj się do lwa, do psa, do kota.
- Daję panu słowo, że nie wiedziałem.
- Co robiłaś wczoraj po południu ? Wczoraj po południu ? Poprawiałam zadania.
- Módl się i pracuj.
- Jak nazywa się ten ptak ? Nie wiesz ? To jaskółka.
- Nie spodziewałem się takiego zimna.
- Miałam dwa listy od syna. Co pani mówi ! Tak pani na list czekała. No i co pisze ? Pisze, że wszystko dobrze, że był bardzo zajęty, że tam, gdzie oni teraz są, jest bardzo zimno, ale że, Bogu dzięki, ma się teraz zupełnie dobrze.
- To dobry chłop.
- Jak się pan nazywa ? Nazywam się Antoni Szaniawski.
- Jak się pani nazywa ? Nazywam się Róża Szaniawska.
- Gdzie się pan tak spieszzy ? Do pociągu się spieszę.
- Wierzę w Boga. Wierzę w to.
- Nie wierzę w to. Niech pan mężowi nie wierzy, on się tylko śmieje. On każdemu wierzy. Ona nikomu nie wierzy.
- Świat jest piękny.
- Dziękuję panu za list.
- Czego uczyłeś się dzisiaj ? Uczyłem się angielskiego.
- Żaden z nas nie miał dzieci.

Translate into Polish :

1. You (formal, fem.) have never been late, I know.
2. I did not hear this interesting tale.
3. Don't trust this boy.
4. In the afternoon there is only one train.
5. I (woman) have never been fond of cheese.
6. Staszek is very busy : he is writing his exercise.
7. I don't know at all whom to thank.
8. Christmas holidays are drawing near.
9. Did you (thou, masc.) tell the teacher that you were ill yesterday ?
10. Please, sir, a (trans. : a certain) boy was here with a letter for you.
11. For some time I (fem.) have not been buying meat, we eat very little meat.
12. God knows all and sees all.
13. I (man) have never lent anything to your brother.
14. I don't remember his name (what he was called).
15. Where did you (informal, woman) see my cat ?
16. What were you (thou, to a boy) learning to-day ?
17. Why was she in such a hurry (translate : did she hurry so) ?
18. The child did not know how to swim.
19. You (thou, woman) trusted (your) father but not (your) husband.
20. What were you (thou, man) angry about ?

Vocabulary

<i>Bóg, Boga</i> , God	<i>wierzyć, wierzy, wierzą,</i>
<i>chłop, chłopa</i> , peasant, farmer ; fellow	<i>wierz, IV</i> , to believe, to trust
<i>mięso, mięsa</i> , meat	<i>zblizać się, I</i> , to come close, to draw near, to approach
<i>jaskółka</i> , swallow	<i>jakiś, jakaś, jakieś</i> , a, a certain
<i>pociąg, pociągu</i> , train	<i>zajęty</i> , engaged, busy
<i>świat, świata</i> , world	<i>pewien, pewna, pewne</i> , a certain
<i>pisze</i> , he, she, it writes, is writing	<i>zupełnie</i> , entirely, completely, quite
<i>modlić się, modl się, modla się, módl się, módl się, IV</i> , to pray	<i>zupełnie nie</i> , not at all
<i>nazywać się, I</i> , to be called	<i>przez to</i> , through that ; because of that
<i>dziękować, dziękuje, dziękuj, dziękuj, III</i> , to thank	<i>Bogu dzięki</i> , thank God
<i>spieszyć się, spiesz się, spieszą się, spiesz się, IV</i> , to hurry, to hasten	<i>przez pewien czas</i> { for some time, for a time
<i>sbóźniać się, I</i> , to be late	<i>przez jakiś czas</i> { for some time, for a time

LESSON 17

MASCULINE DECLENSION (*Continued*)—PAST TENSE, PLURAL

In this lesson we are going to learn the nominative and genitive plural of masculine nouns. Both these cases are somewhat complicated, as in the nominative plural masculine nouns may take four endings : *-owie*, *-e*, *-i* or *-y*, and in the genitive plural three endings : *-ów*, *-i* or *-y*.

1. The ending *-owie*, genitive *-ów*, is definitely connected with masculine persons and only nouns denoting such persons take it. Not all nouns denoting masculine persons, however, take this ending, groups which take other endings are given below. Thus :

Singular			Plural	
Nom. :	Gen. :		Nom. :	Gen. :
syn	syna	son	synowie,	synów,
wuj	wuja	uncle	wujowie,	wujów,
mąż	męża	husband	mężowie	mężów
dziadek	dziadka	grandfather	dziadkowie	dziadków
pan	pana	gentleman	panowie	panów
uczeń	ucznia	pupil	uczniowie	uczniów
general	generała	general	generalowie	generalów
kapitan	kapitana	captain	kapitanowie	kapitanów
oficer	oficera	officer	oficerowie	oficerów
inżynier	inżyniera	engineer	inżynierowie	inżynierów

2. Note the last two examples, *oficer* and *inżynier*. Both these nouns end in *-r* (*-cer*, *-nier*) and take the *-owie* ending for the nominative plural. Many nouns ending in *-(o)r*, however, form the nominative plural by changing the *-r* into *-rz-* and taking the ending *-y*; some may even take two endings. Thus :

aktor	aktora	actor	aktorzy	aktorów
autor	autora	author	autorzy or autorowie	autorów
doktor	doktora	doctor	doktorzy	doktorów
dyrektor	dyrektora	director	dyrektorowie or dyrektorzy	dyrektorów

profesor	profesora	professor	profesorowie or profesorów	
			profesorzy	
bohater	bohatera	hero	bohaterowie or bohaterów	
			bohaterzy	

But note the following which take *-i* (in *Szkot-Szkoci* the *t* changes to *c*) :

biskup	biskupa	bishop	biskupi	biskupów
chłop	chłopa	peasant	chłopi	chłopów
Szkot	Szkota	Scot	Szkoci	Szkotów

3. Nouns in *-ec* take *-y* :

chłopiec	chłopca	boy	chłopcy	chłopców
kupiec	kupca	merchant	kupcy	kupców
cudzoziemiec	cudzoziemca	foreigner	cudzoziemcy	cudzoziemców

But note :

ojciec	ojca	father	ojcowie	ojców
--------	------	--------	---------	-------

4. Many Polish nouns denoting male persons end in *-ak* and *-ik*. These form the nominative plural in *-acy*, *-icy*. Thus :

Polak	Polaka	Pole	Polacy	Polaków
śpiewak	śpiewaka	singer	śpiewacy	śpiewaków
rybak	rybaka	fisherman	rybacy	rybaków
Anglik	Anglika	Englishman	Anglicy	Anglików
Kana-	Kana-	Canadian	Kana-	Kana-
dyjczyk	dyjczyka		dyjczycy	dyjczyków
lotnik	lotnika	airman	lotnicy	lotników
pułkownik	pułkownika	colonel	pułkownicy	pułkowników
porucznik	porucznika	lieutenant	porucznicy	poruczników
ogrodnik	ogrodnika	gardener	ogrodnicy	ogrodników
pracownik	pracownika	employee	pracownicy	pracowników
robotnik	robotnika	worker	robotnicy	robotników
rolnik	rolnika	farmer, agriculturist	rolnicy	rolników
rzeźnik	rzeźnika	butcher	rzeźnicy	rzeźników
urzędnik	urzędnika	clerk, official, civil servant	urzędnicy	urzędników

In the plural, as in the singular (comp. p. 48), the genitive serves also as the accusative for masculine nouns denoting persons (but not animals, see p. 76).

Adjectives and pronouns have for most cases of the plural, including the genitive, the same forms for all nouns, irrespective of gender. Thus the form of the genitive plural (ending in *-ych*, *-ich*, comp. p. 27) is used for both neuter and masculine nouns (and, also, for feminine nouns). The same form serves also as that of the accusative for adjectives and pronouns qualifying masculine nouns which denote persons, as these nouns have the accusative the same as the genitive. Thus : Gen. : *zebranie tych nowych robotników*, the meeting of those new workers. Acc. : *Uczę tych nowych robotników*, I am teaching those new workers.

The simplest way to learn the plural of the past tense is to begin with the third person, as in the singular. In the singular the third person had three forms, e.g. *był*, *była*, *było*, for the masculine, feminine and neuter gender. In the plural it has only two forms, one of which ends in *-li*, the other in *-ły*. The question now arises which form corresponds to which gender. And here we come against a curious phenomenon, very characteristic of Polish inflexion : one form, the one in *-li*, is used only and exclusively as predicate for nouns denoting masculine persons, the other one, in *-ły*, as predicate for all other nouns, i.e. masculine nouns denoting animals and things, all feminine nouns and all neuter nouns. Thus we say in Polish :

Synowie byli . . .	The sons were . . .
Mężowie byli . . .	The husbands were . . .
Robotnicy byli . . .	The workers were . . .
Urzędnicy byli . . .	The officials were . . .

But :

Konie były . . .	The horses were . . .
Lasy były . . .	The forests were . . .
Siostry były . . .	The sisters were . . .
Krowy były . . .	The cows were . . .
Rzeki były . . .	The rivers were . . .
Dzieci były . . .	The children were . . .
Okna były . . .	The windows were . . .

When the subject comprises male and female persons, the verb is put in the *-li* form, i.e. in the form for male persons :

Janek i Zosia byli . . . Johnny and Sophie were . . .
 Żona i synowie byli . . . (My) wife and sons were . . .

But when the subject comprises only feminine persons, the verb takes the *-ły* form :

Żona i córka były . . . (My) wife and daughter
 were . . .

From the third person plural the first and second persons plural of the past tense are formed as follows :

byli they (men) were były they (all but men) were
 byliśmy we were (men speaking) byłyśmy we were (women speaking)

byłyście you were (to men or a mixed group of men and women) byłyście you were (to women)

Thus the complete conjugation of a Polish verb in the past tense is as follows :

kochać, to love

Singular

Masc. : Fem. : Neut. :

kochałem	kochałam	—	I (man, woman) loved
kochałeś	kochałaś	—	you (man, woman) loved
kochał	kochała	kochało	he, she, it loved

Plural

Male persons All others

kochaliśmy	kochałyśmy	we (men, women) loved
kochaliście	kochałyście	you (men, women) loved
kochali	kochały	they (men) loved ; they loved

robić, to make, to do

robiłem robiłam —

robiłeś robiłaś —

robił robiła robiło

robiliśmy

robiłyśmy

robiliście

robiłyście

robili

robiły

wiedzieć, to know

wiedziałem	wiedziałam	—
wiedziałeś	wiedziałaś	—
wiedział	wiedziała	wiedziało
wiedzieliśmy	wiedziałyśmy	
wiedzieliście	wiedziałyście	
wiedzieli	wiedziały	

widzieć, to see

widziałem	widziałam	—
widziałeś	widziałaś	—
widział	widziała	widziało
widzieliśmy	widziałyśmy	
widzieliście	widziałyście	
widzieli	widziały	

słyszeć, to hear

słyszałem	słyszałam	—
słyszałeś	słyszałaś	—
słyszał	słyszała	słyszało
słyszeliśmy	słyszałyśmy	
słyszeliście	słyszałyśmy	
słyszeli	słyszały	

mieć, to have

miałem	miałam	—
miałeś	miałaś	—
miał	miała	miało
mieliśmy	miałyśmy	
mieliście	miałyście	
mieli	miały	

Note that the *-e* in verbs ending in *-eć*, like *wiedzieć*, *widzieć*, *słyszeć*, *mieć*, etc., which changes into *-a-* in the past tense before the *-l* of the ending (compare p. 52), e.g.: *wiedział*, *wiedziała*, *widział*, *słyszał*, *miał*, etc., remains unchanged before the *-l-* of the endings *-liśmy*, *-liście*, *-li* of the plural for male persons. Thus *wiedzieli*, they (men) knew, but: *wiedziały*, they (women) knew; *widzieli*, *słyszeli*, *mieli*, they (men) saw, heard, had; but *widziały*, *słyszały*, *miały*, they (women; all animals and all things) saw, heard, had.

Translate into English :

1. Nie znam żadnego z waszych dyrektorów.
2. Słyszałyście, co pułkownik dziś rano mówił ? Ja słyszałam.
3. Na co inżynierowie czekali ?
4. Robotnicy nie mieli narzędzi.
5. Proszę, niech panowie siadają.
6. Dawniej miałyśmy dwóch ogrodników, a teraz nie mamy żadnego.
7. Żaden z naszych pracowników nie zarabia tyle co robotnik.
8. Moja siostra zna tego porucznika z waszego biura.
9. Tego śpiewaka ? Tak, czy to prawda, że on tak ładnie śpiewa ?
10. Rzeźnicy sprzedająmięso.
11. Urzędnicy pracują w biurach, kupcy w sklepach, a rolnicy w polach.

Exercise 1

Put the subjects and verbs in the following sentences into plural :

1. Uczeń nie umiał polskiego.
2. Anglik nie lubi cudzoziemców.
3. Generał nie miał czasu.
4. Ogrodnik znał każde drzewo.
5. Przez pewien czas chłopiec spóźniał się.
6. Urzędnik nie wiedział o tym.
7. Polak nie rozumiał Anglików.
8. Kupiec sprzedawał jabłka.

Exercise 2

Put the following sentences into past tense :

1. Janka i Zosia nie mają dzieci.
2. Janek i Zosia nie mają syna.
3. Matka i żona spieszą się do sklepu.
4. Mąż i syn spieszą się do biura.
5. Śmieją się (men), gdy to czytają. Śmieją się (women), gdy to czytają.
6. Cieszymy się (women) bardzo. Cieszymy się (men) bardzo.
7. Nie znamy (husband and wife speaking) żadnych generalów, pułkowników ani kapitanów, ale znamy dwóch biskupów i trzech profesorów.
8. Rybacy mieszkają nad morzem.
9. Aktorzy rozmawiają z autorem.
10. Zarabiacie tyle co oni.
11. Są to bohaterzy.

Vocabulary

Learn the masculine nouns given in the grammar part of this lesson.

sprzedawać, sprzedaje, sprzedają, sprzedawaj, III, to sell *dawniej, formerly*
za, tyle—ile, or tyle—co, as much as
zarabiać, I, to earn

LESSON 18

MASCULINE NOUNS (*Continued*)—THE PRESENT TENSE OF *być*—CONSTRUCTION WITH *być*

1. Many masculine nouns denoting persons end in *-rz* (*-arz, -erz*) and, a smaller group, in *-cz* (*-acz*). These take in the nominative plural the ending *-e*, in the genitive the ending *-y*. Thus :

lekierz	lekierza	physician	lekierze	lekierzy
dziennikarz	dziennikarza	journalist	dziennikarze	dziennikarzy
piekarz	piekarza	baker	piekarze	piekarzy
mleczarz	mleczarza	milkman	mleczarze	mleczarzy
żołnierz	żołnierza	soldier	żołnierze	żołnierzy
palacz	palacza	smoker	palacze	palaczy
słuchacz	słuchacza	listener ; (university)	słuchacze	słuchaczy
		student		

2. Masculine nouns which denote animals or things and end in *-rz* or *-cz*, or in a few other consonants akin to these, i.e. in *-sz, -ż, -c*, also take *-e* in the nominative plural, but in the genitive plural the ending may be *-y* or *-ów*. Thus :

cmentarz	cmentarza	cemetery	cmentarze	cmentarzy or cmentarzów
talerz	talerza	plate	talerze	talerzy
kołnierz	kołnierza	collar	kołnierze	kołnierz or kołnierzów
klucz	klucza	key	klucze	kluczy
deszcz	deszczu	rain	deszcze	deszczy or deszczów

płaszcz	płaszcz	overcoat	płaszcz	płaszczów
kapelusz	kapelusza	hat	kapelusze	kapeluszy
nóż	noża	knife	noże	noży or nożów
piec	pieca	stove, oven; piece furnace		pieców
widelec	widelca	fork	widelce	widelców

3. Masculine nouns denoting persons and ending in *-l*
take *-e*, *-i* for the nominative and genitive plural. Thus :

góral	górala	moun- tainer	górale	górali
nauczyciel	nauczyciela	teacher	nauczyciele	nauczycieli
właściciel	właściciela	owner	właścicieles	właścicieli
przyjaciel	przyjaciela	friend	przyjaciele	przyjaciół*
nieprzyjaciel	nieprzyjaciela	enemy	nieprzyjacieles	nieprzyjaciół*
But :				
król	króla	king	królowie	królów
				(króli)

4. Masculine nouns in *-l* other than those denoting male persons also take *-e* in the nominative plural, and *-i* or *-ów* in the genitive. Thus :

cel	celu	purpose, aim; target	cele	celów
metal	metalu	metal	metale	metali
parasol	parasola	umbrella	parasole	parasoli

5. All masculine nouns ending in *-ń*, *-ć*, *-dż* and *-j* take *-e* in the nominative plural and *-i* in the genitive plural, with the exception of those in *-j* which in the genitive may also take *-ów*. Thus :

koń	konia	horse	konie	koní
słoń	słonia	elephant	słonie	słoni
cień	cienia	shadow,	cienie	cieni or cieniów
ogień	ognia	fire	ognie	ogni
gość	gościa	guest, visitor	goście	gości
niedźwiedź	niedźwiedzia	bear	niedźwiedzie	niedźwiedzi
złodziej	złodzieja	thief	złodzieje	złodziei or złodziejów
kraj	kraju	country	kraje	krajów
pokój	pokoju	room	pokoje	pokoi or pokojów

*Note the irregular genitive in the plural.

For masculine nouns denoting animals the accusative plural is the same as the nominative (while in the singular it is the same as the genitive, compare p. 48). Masculine nouns denoting things have the accusative the same as the nominative in both the singular and plural. For persons comp. p. 70.

This can be represented as follows :

Masculine Nouns, and Adjectives and Pronouns qualifying mas- culine nouns	Singular	Plural
which denote		

Persons	Accusative = Genitive
Animals	Acc.=Gen. Acc.=Nom.
Things	Accusative=Nominative

In view of the diversity of endings in the nominative and genitive plural, the forms for these two cases will henceforward be given after those of the nominative and genitive singular with every new masculine noun in the vocabulary. The same forms will also be given for neuter nouns and, as they gradually become known, for feminine nouns.

The complete present tense of the verb *być*, to be, of which you know the third person singular and plural, is conjugated as follows :

jestem, I am	jesteśmy, we are	Imperative: bądź
jesteś, thou art	jesteście, you are	bądźmy
jest, he, she, it is	są, they are	bądźcie

To express what somebody or something is you use in Polish the verb *być*, to be, followed by a noun in the instrumental. Thus :

Jestem nauczycielem.	I am a teacher.
Mój ojciec był piekarzem.	My father was a baker.
Jaskółka jest ptakiem.	The swallow is a bird.
Jesteście moimi uczniami.	You are my pupils.

Note, however, that when the word *to* is inserted, the nominative is used, not the instrumental :

Syn Staszka to mój słu- chacz.	Staszek's son is my student.
Ten góral to nasz stary przyjaciel.	This mountaineer is our old friend.

But :

Ten góral jest naszym That mountaineer is an old
starym przyjacielem. friend of ours, is our old friend.

The instrumental is also used after the verb *zostać*, to become. Thus :

Brat został lekarzem, in- The brother became a phy-
żynierem, profesorem. sician, engineer, professor.

Translate into English :

1. Gdzie są klucze od biurka ? 2. On ma wielu nieprzyjaciół. 3. Górale mówią, że w tych lasach są jeszcze niedźwiedzie. 4. W tym, co on tym dziennikarzom opowiadał, nie ma cienia prawdy (gen.). 5. Nieprzyjaciela już widać, o tam, za lasem. 6. Kraj nasz jest dziś jednym wielkim cmentarzem. 7. Mieliśmy tu dwa lwy, trzy słonie i cztery niedźwiedzie. 8. Ojciec wyjmuje z pudełka dwa cygara i dziesięć papierosów. 9. Oni są urzędnikami. One są żonami urzędników. 10. Właścicielem tego domu jest mój przyjaciel, pan Rzecki. 11. Tu masz talerze, noże i widełce. 12. Żołnierze szukali złodziei. 13. Robotnicy palili w pięciu wielkich piecach. 14. Było ciepło, ale nie zdejmowaliśmy płaszczów i kapeluszy, bo deszcz padał. 15. Piece są w dwu pokojach. 16. Słuchacze bardzo lubili tego profesora. On ma mało słuchaczy. 17. Pałaczem jest ten, kto pali papierosy albo cygara. 18. Mój dziadek był dziennikarzem ; żaden ze synów dziadka nie został dziennikarzem. 19. Celem naszym teraz jest uczyć się. 20. Król ten miał wspaniałe konie.

Translate into Polish :

1. We have meat from the butcher, bread from the baker and milk from the milkman. 2. Do you know any (jaki) good physician ? No, I do not know any (żaden) physicians here. 3. Poles and Englishmen are very fond of horses. 4. It was raining in the afternoon. 5. The soldiers were taking off their overcoats. 6. I haven't the keys. 7. We had two umbrellas. 8. There are two cemeteries of Polish soldiers and airmen here. 9. The fire was burning well. 10. We had visitors yesterday. 11. This doctor is my friend. 12. Whose hats and coats are these ? 13. I have never seen

such a big bear (before). 14. We did not have forks, knives and plates. 15. Elephants like shade, but they do not like rain. 16. Three rooms are large, two are small. 17. My brother was a teacher, and my husband an engineer. 18. Are these your collars ? 19. Cracow was the city of Polish kings. 20. This is made of a very expensive metal. 21. Don't take these cigarettes out of the box. 22. I don't know your friends. 23. You are (thou art) a boy. We are soldiers.

Vocabulary

Learn the nouns given in the grammar part of this lesson.

<i>papieros, papierosa, papie-</i>	<i>palić papierosa</i> (idiom), to
<i>rosy, papierosów, cigarette</i>	<i>smoke a cigarette</i>
<i>wyjmować, wyjmuje, wy-</i>	<i>palić papierosy, to smoke</i>
<i>jmują, wyjmuj, III, to</i>	<i>cigarettes</i>
<i>take out of</i>	
<i>zdejmować, zdejmuje, zde-</i>	<i>palić w piecach, to make, to</i>
<i>jmują, zdejmuj, III, to</i>	<i>keep up fire in stoves, or</i>
<i>take off</i>	<i>furnaces</i>
<i>wielki, wielka, wielkie, great</i>	<i>deszcz pada, it is raining</i>
<i>albo, or</i>	

LESSON 19

PRONOUNS, ADJECTIVES, NUMBERS : FORMS FOR MALE PERSONS

You have learned that in the plural of the past tense the Polish verb has two forms (pp. 70 and 71), of which one is the predicate for masculine persons only, while the other is the predicate for all the remaining nouns, i.e. for masculine nouns denoting animals and things, for all feminine and all neuter nouns. The same curious division of forms is repeated in the nominative plural of pronouns and adjectives.

In the nominative singular a Polish pronoun and adjective has three forms, one for each gender, e.g. :

Masc. :	Fem. :	Neut. :
ten dobry pan	ta dobra pani	to dobre dziecko
this good gentleman	this good lady	this good child

In the nominative plural, however, there are two forms only, one for masculine persons, the other for all other nouns. Thus :

Masc. persons :

- ci dobrzy panowie
these good gentlemen
- ci dobrzy synowie
these good sons
- ci dobrzy chłopcy
these good boys
- ci dobrzy lekarze
these good physicians

All others :

- te dobre konie
these good horses
- te dobre sklepy
these good shops
- te dobre panie
these good ladies
- te dobre krowy
these good cows
- te dobre dzieci
these good children
- te dobre pisma
these good periodicals

The nominative plural of pronouns and adjectives for masculine persons ends in *-i* or *-y*, with the consonant immediately preceding the ending being often affected or "softened" by it, i.e., changed into another, related consonant. This will be clear from the following reference list of the forms of pronouns and adjectives already known to you :

Nominative Singular

Nominative Plural

Masc. :	Fem. :	Neut. :	Masc.	All
on	ona	ono he, she, it	persons : oni	others : one they
ten	ta	to this, that	ci	te these
tamten	tamta	tamto that	tamci	tamte those
czyj	czyja	czyje whose	czyi	czyje
mój	moja	moje . my, mine	moi	moje
twoj	twoja	twoje thy, thine	twoi	twoje
nasz	nasza	nasze our, ours	nasi	nasze
wasz	wasza	wasze your, yours	wasi	wasze

szy/si — ży/zı :

najlepszy	najlepsza	najlepsze best	najlepsi	najlepsze
duży	duża	duże big	duzi	duże

ty/ci — dy/dzi :

zajęty	zajęta	zajęte engaged	zajęci	zajęte
młody	młoda	młode young	młodzi	młode

ki/cy — gi/dzy :

jaki	jaka	jakie what sort of	jacy	jakie
taki	taki	takie such a	tacy	takie

polski — polska :

polski	polska	polskie Polish	polscy	polskie
drogi	droga	drogie dear	drodzy	drogie

długi — długa :

długi	długa	długie long	dłudzy	długie
(wszystek, wszystka) (rarely used)		wszystko all, every-	wszyscy all, every-	wszystkie

ry/rzy :

który	która	które which	którzy	które
dobry	dobra	dobre good	dobrzy	dobre

ły/li :

mały	mała	małe small	mali	małe
ciepły	ciepła	ciepłe warm	ciepli	ciepłe

ny/ni — wy/wi :

piękny	piękna	piękne handsome	piękni	piękne
zimny	zimna	zimne cold	zimni	zimne

nowy — nowa :

nowy	nowa	nowe new	nowi	nowe
ciekawy	ciekawa	ciekawe curious	ciekawi	ciekawe

The following table shows the declension of a pronoun and adjective qualifying masculine and neuter nouns in the singular, and masculine, neuter and feminine nouns in the plural:

Masculine :		Feminine :		Neuter :	
Nom. :	ten maly syn—pies—sklep <i>this small son—dog—shop</i>	ta dobra matka <i>this good mother</i>	to male dziecko—pióro <i>this small child—pen</i>		
Voc. :	— maly (<i>the voc. of nouns to be learned later</i>)	(<i>to be learned later, see p. 106</i>)	— male dziecko, pióro		
Acc. :			to male dziecko, pióro		
things :	ten maly sklep (=Nom.)		(no differentiation—one form for persons, animals and things)		
persons :	tego malego syna		tego malego dziecka, pióra		
animals:	tego malego psa } (=Gen.)		temu malemu dziecku, pióru		
Gen. :	tego malego syna, psa, sklepu		tym malym dzieckiem, piórem		
Dat. :	temu malemu synowi, psu, sklepowi		o tym malym (nouns to be learned later, see pp. 121, 153)		
Instr. :	tym malym synem, psem, sklepem		o tym malym		
Loc. :	o tym malym (<i>the loc. of nouns to be learned later, see pp. 146, 147</i>)				
Plural					
All others :					
Nom. :	ci mali synowie <i>these small sons</i>	te male psy	— sklepy —dzieci	— pióra	
Voc. :	— mali synowie	these small dogs	— shops —children —pens		
Acc. :	tych malych synów (=Gen.)	— male psy	— sklepy —dzieci	— pióra	
		te male psy	— sklepy —dzieci	— pióra	
Gen. :	tych malych	synów — psów	— sklepów —dzieci	— piór	
Dat. :	tym malym	synom — psom	— sklepom —dzieciom	— piórom	
Instr. :	tymi malymi	synami — psami	— sklepami —dziećmi	— piórami	
Loc. :	o tych malych	synach — psach	— sklepach —dzieciach	— piórach	
and feminine nouns.					

Numbers and numerical adjectives also have special forms for the nominative of masculine persons. These forms end in *-u* and from *pięć* upwards are, as usual, followed by the genitive of the noun :

Masc. persons :	All others :
five <i>pięciu</i> panów	<i>pięć</i> koni, sklepów, piór 5 horses, shops, pens, etc. (also for feminine nouns)
six <i>sześciu</i> panów	<i>sześć</i> koni, sklepów, piór
seven <i>siedmiu</i> panów	<i>siedem</i> koni, sklepów, piór
eight <i>ośmiu</i> panów	<i>osiem</i> koni, sklepów, piór etc.

Similarly :	
<i>ilu synów</i> ?	how many sons ?
<i>tylu synów</i>	so many sons
<i>kilkę synów</i>	several sons
<i>wielu synów</i>	many sons
	<i>ile</i> koni, sklepów, piór ? <i>tyle</i> koni, sklepów, piór <i>kilka</i> koni, sklepów, piór <i>wiele</i> koni, sklepów, piór how many horses, shops, pens ? etc. (also for fem- inine nouns).

The complete declension of a cardinal number from *pięć* up or of a numerical adjective* qualifying a noun is as follows :

Masc. persons :	All others :
Nom.: <i>Pięciu</i> , <i>kilkę</i> panów jest, <i>było</i> . . .	<i>Pięć</i> , <i>kilka</i> koni, sklepów, piór jest, <i>było</i> . . .
Five, several men are, were . . .	Five, several horses, shops, pens are, were . . .
Acc.: Widzę <i>pięciu</i> , <i>kilkę</i> panów. I see five, several men.	Widzę <i>pięć</i> , <i>kilka</i> koni sklepów, piór. I see five, several horses, shops, pens. (also for feminine nouns)

In the above two cases the number is followed by the genitive of the noun (compare p. 32 and 33). In the remaining cases, however, both the number and the noun are put in the same case, i.e., the number behaves like any other qualifying adjective ; the ending of the number for these

*Note : The numerical adverbs *dużo*, *mało* are invariable.

cases is *-u*, i.e. it is the same as for the nominative of masculine persons (compare p. 82). Thus :

Gen.: dla tych *pięciu*, *kilku* panów, koni, sklepów, piór . . .
for these five, several men, horses, shops, pens . . .

Dat.: dzięki tym *pięciu*, *kilku* panom, koniom, sklepom,
piórom . . .
thanks to these five, several men, horses, shops,
pens . . .

Instr.: z tymi *pięciu*, *kilku* (or also : *pięcioma*, *kilkoma*)
panami, koniami, sklepami, piórami . . .
with these five, several men, horses, shops, pens . . .

Loc.: o tych *pięciu*, *kilku* panach, koniach, sklepach,
piórach . . .
about these five, several men, horses, shops, pens . . .
(also for feminine nouns)

The numbers *dwa*, *trzy*, *cztery*, two, three, four, are used all through the declension as follows :

Nom.—Masc. persons :

Dwu (or *dwóch*), *trzech*, *czterech* panów jest, było . . .
or : . . . (as with *pięć*)

Dwaj, *trzej*, *czterej* panowie są, byli . . .

Two, three, four men are, were . . .

(The forms *dwaj*, *trzej*, *czterej* are used only for the nominative for masculine persons).

All others (but the feminine : *dwie*) :

Dwa, *trzy*, *cztery* konie, sklepy, pióra są, były . . .

Two, three, four horses, shops, pens are, were . . .

Acc.—Masc. persons :

Widzę *dwu* (or *dwóch*), *trzech*, *czterech* panów.

I see two, three, four men.

All others (but the feminine : *dwie*) :

Widzę *dwa*, *trzy*, *cztery* konie, sklepy, pióra.

I see two, three, four horses, shops, pens.

Other cases (also for the feminine) :

Gen. —dla tych *dwu* (or *dwóch*), *trzech*, *czterech* panów, koni,
sklepów, piór . . .
for these two, three, four men, horses, shops, pens . . .

Dat.—dzięki tym *dwu* (or *dwóm*), *trzem*, *czterem* panom,
koniom, sklepom, piórom . . .

thanks for these two, three, four men, horses, shops,
pens . . .

Instr.—*z* tymi *dwoma* (or *dwu*), *trzema*, *czterema* panami,
końmi, sklepami, piórami . . .

with these two, three, four men, horses, shops,
pens . . .

Loc.—*o* tych *dwóch* (or *dwu*), *trzech*, *czterech* panach,
koniach, sklepach, piórach . . .

about these two, three, four men, horses, shops,
pens . . .

Translate into English :

Mili goście.

Dziś mamy gości—drogich i miłych gości, bo matka nasza
i ciotka z mężem to bardzo drodzy i mili goście.

Jest wieczór. Zimno dzisiaj było i deszcz padał, ale w domu ciepło, ogień pali się wesoło. Wszystko mamy już przygotowane na kolację (for supper)—zimne mięso, ser, jajka na twardo, chleb z masłem, owoce ładnie ułożone, siostra wyjmuje jeszcze ciastka z pieca.

Ja i siostra mieszkamy razem. Mieszkanie nasze jest małe, tylko dwa pokoje z kuchnią (instr. fem.). Właścicielem domu, w którym mieszkamy, jest pan Stanisław Nowiński. Pan Nowiński i nasz ojciec to starzy przyjaciele. Nasz ojciec był słuchaczem pana Nowińskiego, gdy ten był młodym profesorem. Wszyscy słuchacze kochali profesora Nowińskiego, on wszystkich słuchaczy znał i wielu pamięta do dziś. Ojciec nasz został potem dziennikarzem i właścicielem małego pisma, do którego pan Nowiński także często pisze.

Dziś nie spodziewamy się ojca na kolację (for supper), bo jest teraz bardzo zajęty.

Ale już czas się ubierać. Nie pamiętam, gdzie jest mój nowy kołnierzyk.

—Zosiu, nie widziałaś mojego nowego kołnierzyka ?

—Nie, nie widziałam. Tu szukałaś ?

—Nie, tu nie szukałam. O, jest.

Już jesteśmy gotowe i czekamy na gości.

Dzwonek. Już są. Matka nasza nigdy się nie spóźnia.

—Dobry wieczór! Dobry wieczór! Jak się macie, moje drogie!

Panie dają córkom mokre parasole, zdejmują płaszcz i kapelusze. Wszyscy rozmawiamy. Potem siadamy do stołu.

Exercise

Give the plural of : 1. drogi syn—drogiego syna ; 2. mój nowy kapelusz—mojego nowego kapelusza ; 3. taki żołnierz—takiego żołnierza ; 4. ten młody Anglik—tego młodego Anglika ; 5. nasz dyrektor—naszego dyrektora ; 6. twój najlepszy przyjaciel—twojego najlepszego przyjaciela ; 7. nóż i widelec—noża i widelca ; 8. ten głęboki talerz (soup-plate)—tego głębokiego talerza.

Translate into Polish :

1. The pupils were well prepared. They (women) were well prepared. 2. These two (use the two forms for two ; the verb must be changed accordingly) Canadians are very fond of Polish cakes. 3. We did not hear the bell. 4. Everything was arranged and prepared. Everybody (men) was prepared. Everybody (women) was prepared. 5. All the three (use the new form you have learned in this lesson) sons were doctors (lekarz). 6. How many workers have you ? How many apples have you ? We have many workers. We have many apples.

Vocabulary

<i>ciastko, ciastka ; ciastka,</i>	<i>kuchnia,</i> kitchen
<i>ciastek,</i> cake, French pas- try	<i>stół, stołu,</i> table
<i>dzwonek, dzwonka,</i> (door) bell	<i>wieczór, wieczora</i> or <i>wie- czoru,</i> evening
<i>kołnierzyk, kołnierzyka,</i> small collar, shirt collar (comp. <i>synek</i>)	<i>gotowy,</i> masc. pers.* <i>gotowi,</i> ready
	<i>mili, mili,</i> nice, pleasant, agreeable

* From now on the first form given for an adjective will be that of the nominative singular masculine, from which the feminine (in *-a*) and the neuter (in *-e*) are formed regularly. The second form given will be that of the nominative plural for masculine persons.

<i>młody, młodzi</i> , young	<i>wesoły</i> , gaily
<i>mokry, mokrzy</i> , wet	<i>gdy</i> , when
<i>wiele, wielu</i> , many	<i>do dziś</i> , up to now
<i>przygotowany, przygotowani</i> , prepared	<i>dobry wieczór!</i> good evening
<i>ulożony, ułożeni</i> , arranged (note the change: <i>ony/eni</i>)	<i>już czas</i> , it is time <i>jajka na twardo</i> , hard-boiled eggs

LESSON 20

MASCULINE NOUNS (*Continued*)

1. Masculine nouns denoting animals and things and not covered by any of the groups discussed in Lesson 18 (in 2, 4 and 5), i.e. ending in consonants other than *sz, rz, ż, cz c or č, dż,ń, l, j*,* form the nominative plural by taking the ending *-y*, but after *k, g*, the ending *-i* (to avoid the groups *ky, gy* which do not exist in Polish, comp. footnote, p. 28). In the genitive plural all these nouns take the ending *-ów*.

	Gen. Sing. :		Nom. Plur.:	Gen. Plur.:
kot	kota	cat	koty	kotów
pies	psa	dog	psy	psów
lew	lwa	lion	lwy	lwów
chleb	chleba	bread	chleby (rare)	chlebów
sklep	sklepu	shop	sklepy	sklepów
list	listu	letter	listy	listów
most	mostu	bridge	mosty	mostów
sport	sportu	sport	sporty	sportów
świat	świata	world	światy	światów
błąd	błędu	mistake	błędy	błędów
stół	stolu	table	stoły	stolów
dom	domu	house	domy	domów
czas	czasu	time	czasy	czasów
las	lasu	forest	lasy	lasów

* It would be useful to remember for future reference that nouns ending in any of the above listed consonants and also in *ś, ż, dz* are called in Polish grammar soft stem nouns, those ending in all other consonants are called hard stem nouns.

Nouns in *-k* (very numerous) and in *-g* (not so frequent) :

ptak	ptaka	bird	ptaki	ptaków
ołówek	ołówka	pencil	ołówki	ołówków
cukierek	cukierka	sweet, candy	cukierki	cukierków
ziemniak	ziemniaka	potato	ziemniaki	ziemniaków
burak	buraka	beet	buraki	buraków
ręcznik	ręcznika	towel	ręczniki	ręczników
słownik	słownika	dictionary	słowniki	słowników
dziennik	dziennika	daily newspaper	dzienniki	dzienników
guzik	guzika	button	guziki	guzików
język	języka	tongue	języki	języków
pociąg	pociągu	train	pociągi	pociągów
róg	rogu	corner ; horn	rogi	rogów
dług	długu	debt	długi	długów

Note the nouns *stół*, *stołu* and *róg*, *rogu*. The ó of *stół*, *róg* changes to o in *stołu*, *rogu* (this o remains all through the declension of the noun). This is the same change as in *pól* and *pole*, or *mórz* and *morze* (see p. 25), i.e. the ó of a closed syllable changes into an o in an open syllable (*stół*, *sto-lu*; *róg*, *ro-gu*). The corresponding change q/e which you also know from neuter nouns, *święt/święto*, takes place also in masculine nouns, but not so regularly, e.g., *mąż/męża*, *błąd/błędu*, but *pociąg/pociągu*.

The vocative plural of masculine nouns is the same as the nominative plural.

Learn the names of the days of the week :

poniedziałek	Monday	w poniedziałek	on Monday
wtorek	Tuesday	we wtorek	on Tuesday
środa	Wednesday	we środę (feminine ending)	on Wednesday
czwartek	Thursday	we czwartek	on Thursday
piątek	Friday	w piątek	on Friday
sobota	Saturday	w sobotę (feminine ending)	on Saturday
niedziela	Sunday	w niedzielę (feminine ending)	on Sunday

Note that the names of the days of the week are not written with a capital initial letter in Polish, and the Pole counts the days of the week beginning with Monday.

Learn also the following expressions :

w każdy poniedziałek	every Monday
w każdą środę	every Wednesday
co drugi poniedziałek	every second Monday
co drugą środę	every second Wednesday
na wtorek	for Tuesday
na piątek	for Friday
na niedzielę	for Sunday
przed poniedziałkiem	before Monday
przed czwartkiem	before Thursday
przed sobotą	before Saturday.

The noun *dzień*, day, and the noun *tydzień*, week, are declined similarly :

Nom. and Acc.:	dzień	tydzień
Voc.:	dniu	tygodniu
Gen.:	dnia	tygodnia
(Dat.:	dniowi	tygodniowi—rare)
Instr.:	dniem	tygodniem
Loc.:	w dniu	w tygodniu (cf. p. 119)

Plural : Nom. Acc. Voc.:	dni or dnie	tygodnie
Gen.:	dni	tygodni
Dat.:	dniom	tygodniom
Instr.:	dniami	tygodniami
Loc.:	w dniach	w tygodniach

Note the expressions :

dzień dobry !	good morning
tego dnia	that day
dwa dni temu	two days ago
trzy tygodnie temu	three weeks ago
w tym tygodniu	this week
w ubiegłym tygodniu	{ last week
w zeszłym tygodniu (coll.)	{ last week
w przyszłym tygodniu	next week

Translate into English :

1. W ubiegłym tygodniu wszystkie sklepy były zamknięte.
2. Czy widzisz te czarne ptaki tam ? Gdzie ? Tam na drzewach. O, widzę. Nie wiesz, jak one się nazywają ? Nie, nie wiem, pierwszy raz widzę takie ptaki.
3. Barszcz robi się z buraków.
4. Masz tu dwa ręczniki i mydło.
5. Język angielski jest bardzo trudny.
6. Ona zna dobrze kilka języków.
7. Władek pisze zadanie ołówkiem.
8. Jakie sporty lubisz ?
9. Inżynierowie budują mosty.
10. W poniedziałek mieliśmy na obiad barszcz, mięso z młodymi ziemniakami i szpinakiem i ciastka.
11. Dobre to były czasy.
12. Tego dnia byłam sama.
13. W tych lasach są niedźwiedzie.
14. Kiedy się ojca spodziewasz ? Spodziewam się ojca i brata w przyszłym tygodniu.
14. Co drugi czwartek mam wolny dzień.
15. Czyje to koty ?
16. Kiedy widziałeś się z moim ojcem ? Dwa dni temu. Nie, czekaj co dzisiaj mamy, piątek ? tak, dwa dni temu, we środę.
17. Na sobotę byłam gotowa.
18. Czy to są guziki do twojego płaszcza ?
19. Są to dwa różne światy.
20. Miałam ostatni list dwa tygodnie temu, od tego czasu nic, ani słowa.
21. Babcia przysywa kołnierzyk do mojego płaszcza.
22. Dzień dobry panu ! Dzień dobry pani !

Translate into Polish :

1. Every pupil makes mistakes.
2. The cow has horns.
3. I don't like spinach, but I am very fond of Polish beetroot soup.
4. These are my father's dictionaries.
5. Where do you buy these sweets ?
6. He was in debt (translate : he had debts).
7. I met him (widzieć się) a few (kilka) days ago.
8. When is he selling those four houses ? On Monday.
9. There are three good trains on Saturday.
10. We have everything ready for Sunday.
11. Workmen buy newspapers. Farmers (rolnik) sell potatoes. These officials know languages.
12. I was stitching buttons on the overcoat.
13. On Tuesday the boys were alone in the house (w domu).
14. Have you a free day on Thursday ?

Vocabulary

Learn the nouns and expressions given in the grammar part of this lesson.

<i>barszcz, barszczu,</i>	beetroot soup (Polish national dish)	<i>wolny,</i> masc. pers. <i>wolni,</i> free; not engaged
<i>szpinak, szpinaku,</i>	spinach	<i>sam, sama, sama,</i> masc. pers: <i>sami,</i> alone
<i>przyszywać, I,</i>	to sew on, to stitch on	<i>młode ziemniaki,</i> new potatoes
<i>widzieć, się z kimś,</i>	to see somebody (and have a talk)	<i>ani słowa,</i> not a word <i>pierwszy raz,</i> the first time

LESSON 21

ASPECTS OF THE VERB

You know now how to form the past of a Polish verb. The time has come to discuss the proper use and meaning of this tense. The use of the past tenses is very different in Polish and in English.

In English the two principal past tenses are the so called Present Perfect (I have done) and Simple Past (I did). The choice between the two depends on whether the time of a past action described is in some way connected with the present (I have done) or whether it is not (I did). This consideration does not exist in Polish. When speaking of a past action, the Polish speaker is concerned solely with the problem whether that action was finished and completed, or whether it remained unfinished, in which case it was only in the course of being done. Thus what the Polish speaker is concerned with is the character or quality of the past action. To express it, he has at his disposal not two different tenses formed from one verb, but one tense, formed from two different, yet closely related verbs. One of these verbs, the one which expresses a finished action, is called a *perfective* verb, the other, the one which expresses an unfinished action, an *imperfective* verb. So far you have been learning only imperfective verbs.

Example : I have bought two horses to-day.
 I bought two horses yesterday.

In English you have two tenses in the above two sentences, *I have bought* and *I bought*, formed from the verb *to buy*. Both these sentences describe an action which is obviously finished—the horses have been bought by the speaker, they have passed hands and are now his property, the transaction has been completed. Therefore in the Polish translation the verb in both these sentences will be put in one tense—the past tense derived from the perfective form of the verb *to buy*, which is *kupić*. Thus :

Kupilem dzisiaj dwa konie. (verb : *kupić*—perfective)
 Kupiłem wczoraj dwa konie.

But when you say in English :

I was buying these horses when . . .

. . . when something happened, the obvious implication is that the action of buying was still in progress at the moment when some other action broke in on it ; the transaction of buying might or might not have been finished later, about that we know nothing, all we know is that at the moment referred to it was not finished. This sentence is in Polish :

Kupowałem te konie, gdy . . . (verb : *kupować*—imperfective).

Thus the Polish imperfect past tense, i.e. the past tense formed from an imperfective verb, corresponds to the English progressive form, past tense.

This, however, is not its only function. The imperfective past may also denote a repeated or habitual action, in which sense the verb is often accompanied by adverbs such as *zwykle*, usually, *zawsze*, always, *często*, often, or by adverbial expressions like *przez pewien czas*, for some time, *co tydzień*, every week, etc., etc. A habitual action is composed of a number of separate actions, each of which may be completed, the fact, however, that these actions are performed as a series and are drawn out through a length of time, necessitates the use of the imperfective past. In English the nearest expression to render this meaning is

I used to (do something), but the ordinary past tenses are also used. Thus :

Dla dzieci (zwykle) kupowałem cukierki.	For the children I used to buy sweets.
Przez pewien czas tu kupowałem cukierki.	For some time I bought sweets here.
Zawsze tu kupowałem cukierki.	I always bought sweets here.

Let us now study the same problem in some more examples, and learn the perfectives of several imperfective verbs you know :

Imperfective verb :

wracać	wrócić
W ubiegłym tygodniu późno wracałem do domu.	Tego dnia późno wróciłem z biura.
Last week I was late in coming back home.	That day I came back late from the office.
(day after day, or several times in the week—a repeated action).	(once, a definite, finished action).
spóźniać się	spóźnić się
Stale się spóźniała.	Raz tylko się spóźniła.
She was constantly late. (as above).	She was late only once. (as above).
powtarzać	powtórzyć
Powtarzałem to zdanie wiele razy.	Powtórzyłem to zdanie jeszcze raz.
I repeated that sentence many times. (action repeated).	I repeated that sentence once again. (definite action, once).
pozwalać	pozwolić
Nie pozwalałam dzieciom tam pływać.	Nie pozwoliła dzieciom kupić tych cukierków.
I would not allow the children to swim there. (a permanent attitude of mind, whenever they asked, she refused).	She did not allow the children to buy these sweets. (a specific, single, refusal, that once).

pożyczać	pożyczyć
Zawsze pożyczał od ojca pisma i dzienniki.	Mietek pożyczał słownik od mojego brata.
He always borrowed periodicals and newspapers from my father.	Mietek borrowed the dictionary from my brother.
(periodic action, many things borrowed at different times).	(action once, object definite).
zarabiać	zarobić
Przez jakiś czas zarabialiśmy bardzo dobrze.	Tym razem nic nie zarobiliśmy.
For some time we were earning good money.	This time we did not earn anything.
(repeated, prolonged action).	(a definite, negatively finished action — chance passed).
przyszywać	przyszyć
Przez cały wieczór przyształam guziki.	Wczoraj przyszłam ten guzik.
All through the evening I was stitching on buttons.	I stitched that button on yesterday.
(prolonged action, result unspecified).	(action finished with definite result).

It will be noticed that in the group of verbs for the above examples the perfectives differ from the imperfectives only in so far that the endings of the infinitives change from *-ać* (1st conjugation) to *-ić* or *-yć* (4th conjugation). This is only one of the ways in which imperfective verbs may form their perfective correspondents. In the following lessons other forms of perfective verbs will be discussed.

The imperative form of perfective verbs is used very often, in fact always when the order, warning or request expressed in the imperative refers to a specific instance or moment of the action (this time, this once). Thus, e.g., if you want to ask somebody to lend you money, you would say: *Pożycz* (perf.) *mi pięć złotych*—Lend me five zloty. If you want to ask somebody to be back by eight o'clock,

you say : *Wróć przed ósmą.* Don't be late for lunch is : *Nie spóźnij* się na obiad.*

By contrast, the imperative of an imperfective verb implies that the order or request refers to every time when the action ordered or requested may be repeated, it therefore refers to a series of possible actions, to the attitude which the person addressed is asked to take. While the imperative of a perfective verb expresses a specific order or request, that of an imperfective verb is rather a permanent advice or warning, and it is therefore the latter form that is most frequently used with *nie*, not. Compare, for example, the following sentences :

Imperfective :

Nigdy nie wracaj sama,
wracaj zawsze z bratem.

Don't ever walk back alone,
always come back with
your brother.

Nie pożyczaj, dobry zwy-
czaj (proverb).

Don't (ever) lend is a good
principle (lit.: habit).

Nie spóźniaj się.

Don't ever be late.

Nie kupujcie tych cukier-
ków.

Don't (ever) buy these
sweets.

Perfective :

Wróć przed ósmą.
Be back by eight.

Pożycz mi sześć złotych.
Lend me six zloty.

Nie spóźnij się.
Don't be late (this time).
Kupcie ten słownik.
Buy this dictionary.

Learn the following ordinal numbers (declined like adjectives) :

pierwszy	the first
drugi	second, other
trzeci	third
czwarty	fourth
piąty	fifth

szósty	sixth
siódmy	seventh
ósmymy	eighth
dziewiąty	ninth
dziesiąty	tenth

*Verbs with stems ending in two consonants, like *spóźnić się*, usually take the ending *-ij* to form the imperative for the second person singular, thus *spóźnij się* (from this the imperative for the first and second person plural is formed regularly : *spóźnijmy się, spóźnijcie się*). The imperative for the second person singular, if it is in use, is given with every verb in the General Vocabulary.

Exercise

Poniedziałek jest pierwszym dniem tygodnia.

Form sentences like the above for all days of the week.

Translate into English :

1. Pociągi się spóźniają. Pociąg z Krakowa spóźnił się wczoraj. Spóźniłem się na pociąg.
2. Nie rób długów.
3. Kupiliśmy do domu dziesięć krzeseł i dwa stoły, jeden duży, drugi mały.
4. Kupiłam dwa ręczniki dla Staszka.
5. Nie mów Mietkowi, że wczoraj tak późno wróciliśmy.
6. Dlaczego pani w niedzielę nie pozwoliła dzieciom słuchać radia?
7. Wracaliśmy przez lasy, w których były niedźwiedzie.
8. Gdzie pani kupiła ten słownik?
9. Jabłka kupowałam zwykle od naszego ogrodnika.
10. Przyszyj te dwa guziki do płaszczu.
11. Nie przyszywaj drugiego guzika.
12. Powtórz trzecie zdanie jeszcze raz.
13. Pierwszego dnia spóźniła się do biura.
14. Sześć słów rozumiem, siódmego nie rozumiem.

Translate into Polish :

1. Yesterday I was late in getting to (do) the office.
2. We bought two pencils and a pen.
3. Be back for dinner.
4. This time he repeated the whole sentence without a mistake.
5. Grannie would not allow us (nam) to smoke in the house, certainly (translate : especially) not in these rooms.
6. I earned ten złoty on Thursday.
7. Don't (ever) lend this dictionary to anybody.
8. Our employees were earning very well.
9. The doctor did not allow my husband to go (iść) to the office yesterday.
10. You did not stitch that button on.
11. We always repeated every sentence three times.
12. We used to buy potatoes from our uncle.

Vocabulary

Learn the verbs and numbers given in the grammar part of this lesson.

<i>radio, radia, radio</i>	<i>powtórzyć, powtórzy, po-</i>
<i>powtarzać, I, imperf., to repeat</i>	<i>wtórzą, powtórz, IV, perf., to repeat</i>

<i>jeden — drugi</i> , one — the other	<i>późno</i> , late
<i>pierwszy — drugi</i> , the first — the other, the second	<i>stale</i> , constantly, all the time
<i>raz</i> , once	<i>wczoraj</i> , yesterday
<i>pierwszy raz, drugi raz</i> , for the first time, for the second time (compare Vocabulary, Lesson 20)	<i>zwykle</i> , usually
<i>tym razem</i> , this time	<i>spóźnić się na pociąg</i> , to miss one's train
<i>jeszcze raz</i> , once more	<i>spóźnić się do biura</i> , to be late in getting to the office
<i>wiele razy</i> , many times	<i>Mietek, Mietka</i> , diminutive of Mieczysław, male name

LESSON 22

FEMININE NOUNS—PERFECTIVE VERBS (*Continued*)—DATIVE OF PERSONAL PRONOUN

The great majority of feminine nouns end in *-a*, a few in *-i*. All these nouns take the characteristic ending *-ę* for the accusative singular, and an equally characteristic ending *-ą* for the instrumental singular. Thus :

Nom. :		Acc. :		Instr. :
matka	(kocham)	matkę	(idę z)	matką
córka		córkę		córką
ciotka		ciotkę		ciotką
żona		żonę		żoną
siostra		siostrę		siostrą
Polska, Poland		Polskę		Polską
książka, book		książkę		książką
ziemia, earth		ziemię		ziemią
suknia, dress		suknię		suknią
róża, rose		różę		różą
pani		panią		panią
gospodynia, housekeeper, housewife, landlady, hostess		gospodynię		gospodynią

Note the exception : the accusative singular of *pani* is *panią*.

Pronouns and adjectives take the ending *-ą* when qualifying a feminine noun in both the accusative and the instrumental singular. Thus :

The Accusative :

Czytam twoją nową książkę. I am reading your new book.

Widziałam taką śliczną czerwoną różę. I saw such a lovely red rose.

The Instrumental :

Rozmawiałam z twoją małą siostrą. I talked with your little sister.

List był pod tą wielką książką. The letter was under that big book.

Note, however, that the demonstrative *ta* is an exception, the accusative is *tę* (not : *tą*). From *tamtą*, that, the accusative is like that of all other adjectives : *tamtąq*. Thus :

Znam tę panią. I know this lady.

Biorę tę książkę, a tamtą panu zostawiam. I am taking this book, and I am leaving you that one.

The instrumental of *ta* is, regularly, *tąq*. Thus :

Matka była z tą panią nad morzem. Mother was at the seaside with this lady.

Przed tą nową szkołą jest wielki ogród. There is a large garden in front of that new school.

We shall now learn some more perfective correspondents of the imperfective verbs which you already know. The perfective of the verb *dawać* is *dać*. Thus *dawał* means he used to give, or he was giving, or simply, he gave ; *dał* means he has given, he gave (once, definitely). There are many verbs composed with *dawać*, *dać*. You know one : *sprzedawać*, to sell ; its perfective is *sprzedać*. Here are some more : *oddawać*, *oddać*, to give back, to return (something), to give up ; *wydawać*, *wydać*, to spend (money), or to give change ; *podawać*, *podać*, to pass, to hand, to

serve at table. Study the use of these pairs of verbs in the following examples :

Imperfective :	Perfective
dawać	dać
Dawała mi tylko dwadzieścia złotych za tę suknię. She was giving me only 20 złoty for this frock (so I did not sell it).	Dała mi dwadzieścia złotych za tę suknię. She gave me 20 złoty for this frock (I sold it).
sprzedawać	sprzedać
Chłopi sprzedawali konie, bydło, a także ziemniaki i zboże. Small (or : peasant) farmers were selling horses, cattle, and also potatoes and grain. (this may be a description of a scene at a market—what was going on there).	Chłopi sprzedali już wszystkie ziemniaki. The farmers have already sold all their potatoes. (no potatoes left—all gone, disposed of).
oddawać	oddać
Przez długi czas nie oddawała mi tych pieniędzy,— ale wreszcie oddała. For a long time she did not return the money to me—but at last she did (return it.)	Oddał życie za ojczyznę. He gave his life for his country.
podawać	podać
Dziewczyna nie umiała podawać do stołu. The girl did not know how to serve at table.	Proszę mi podać masło. Will you pass the butter please.
wydawać	wydać
On za dużo wydawał na dom. He was spending too much on the house.	Wydał wszystko, co dostał od ojca. He spent all that he got from his father.

The perfective of *zostawać* is *zostać*. There are several compounds of the same stem, of which learn the two following: *dostawać*, *dostać*, to get, to receive, to obtain, and *przestawać*, *przestać*, to stop, to cease. The imperative of *zostać*, *przestać* is: *zostań*, *zostańmy*, *zostańcie*; *przestań*, *przestańmy*, *przestańcie*.

<i>zostawać</i>	<i>zostać</i>
<i>Zostawaliśmy zwykle przez niedzielę.</i>	<i>Zostaliśmy przez niedzielę.</i>

We used to stay over Sunday.

<i>dostawać</i>	<i>dostać</i>
<i>Często dostawaliście pisma polskie?</i>	<i>Dostaliście tę książkę?</i>

Did you often receive Polish periodicals?

<i>przestawać</i>	<i>przestać</i>
<i>Nie przestawałem czytać.</i>	<i>Na chwilę przestałem czytać.</i>
I went on reading (did not stop reading).	For a moment I stopped reading.

The following forms of the dative of the personal pronoun are used after verbs:

<i>ja — mi</i>
<i>ty — ci</i>
<i>on — mu</i>
<i>ona — jej</i>
<i>ono — mu</i>

<i>my — nam</i>
<i>wy — wam</i>
<i>oni } — im</i>
<i>one } — im</i>

Dał mi tę książkę.
Kto ci dał tę książkę?
Nie wiem, co mu kupić.

He gave me that book.
Who gave you this book?
I don't know what to buy him.

Dał jej czerwoną różę.
Ja wierzyłem dziecku,
matka mu nie wierzyła.

He gave her a red rose.
I believed the child, the mother did not believe it (him).

On nam to mówił.
Kto wam to mówił?
Oddałem im książkę.

He told us that.
Who told you that?
I returned the book to them.

Translate into English :

1. Dałem mu dwa złote, a on mi wydał dziesięć groszy.
2. Sprzedaliśmy jej tę książkę. 3. Sprzedaj tę suknię.
4. Dostałam wszystkie twoje listy, dziękuję ci bardzo.
5. Nasza gospodynina nie dawała nam mleka na śniadanie.
6. Podaj mi ten talerz ze stołu. 7. Rolnicy kochają ziemię.
8. Deszcz nie przestaje padać. Deszcz przestał padać.
9. Żona z siostrą zostały jeszcze, a ja wróciłem dziś rano.
10. Gdzie pani dostała te śliczne róże ? To róże z naszego ogrodu, mamy czerwone, białe i żółte. 11. Polska jest naszą ojczyzną.
12. W niedzielę szkoła jest zamknięta.
13. Bydło wracało do domu. 14. Ubieram się w nową białą suknię, którą dostałam od ojca.
15. Nasza nauczycielka cieszyła się bardzo tą książką, którą jej dałaś.
16. Gniewam się na siostrę. 17. Przestań palić, palisz za dużo.
18. Za rzeką jest las. 19. Nie mam pieniędzy. Nie mam pieniędzy na kino, na tę książkę.

Translate into Polish :

1. The earth is round (okrągły). We have very good soil here.
2. I did not get (any) milk to-day.
3. He was earning little and spending a lot.
4. My uncle had a very good housekeeper.
5. My aunt was a very good housewife.
6. My landlady does not allow anybody to be late for lunch.
7. The visitors were saying good bye (żegnać się, I) to (translate : with) the hostess (in this case you may also use the expression : pani domu, the lady of the house).
8. The visitors were saying good bye (żegnać się, I) to (translate : with) the hostess (in this case you may also use the expression : pani domu, the lady of the house).
9. Poland is the country (motherland) of the Poles.
10. Staszek did not return that money to him.
11. Will you please pass me that book.
12. My brother was conversing with Mrs. S. and your (twoj) daughter.
13. My father had a cow and two horses.
14. I was waiting for (my) wife and daughter.
15. What did you give them ?
16. What did he give you ?
17. How much did you spend ?
18. We were living with my husband's mother, we had four rooms and a very small kitchen.
19. The girl from the gardener is waiting for you (pani), she says that the gardener has (some) roses for you (pani).
20. Don't ever (translate : never) stop learning.
21. Milk is white, butter is yellow, this rose is red.
22. What is your (pan) daughter doing ?
23. My daughter is a teacher.

Vocabulary

Learn the new nouns and verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>zostawiać</i> , <i>I</i> , imperf., to leave behind	<i>szkoła</i> , school
<i>bydło</i> , cattle	<i>złoty</i> , <i>złotego</i> (decl. as an adj.), złoty, Polish currency
<i>dziewczyna</i> , girl, country girl	<i>biały</i> , white
<i>grosz</i> , <i>grosza</i> ; <i>grosze</i> , <i>groszy</i> , one hundredth of a złoty	<i>czerwony</i> , red
<i>ogród</i> , <i>ogrodu</i> ; <i>ogrody</i> , <i>ogrodów</i> , garden	<i>żółty</i> , yellow
<i>ojczyzna</i> , one's country	<i>śliczny</i> , lovely, sweet, charming
<i>pieniądze</i> , <i>pieniądzy</i> * ¹ , money	<i>wreszcie</i> , at last

* The singular : *pieniądz*, *pieniądza*, means coin. In the meaning *money* the plural must be used.

LESSON 23

FEMININE NOUNS—NUMBERS

There are two endings for the genitive singular of feminine nouns : *-i* and *-y*. It is quite easy to determine which nouns take the ending *-i* and which the ending *-y*. The principal thing to remember is that any consonant followed by the vowel *i* in Polish is pronounced soft and, consequently, that stems ending in a soft consonant can only, to preserve their soft character, be followed by *-i*, never by *-y*. The ending *-i*, therefore, is taken by feminine nouns which in the nominative singular have the final consonant soft, i.e.: (1) those which end in *-i*, like *pani*, *gospodynii*; (2) those which end in syllables like *-sia*, *-cia*, *-dzia*, *-nia*, *-mia*, etc., i.e. in a consonant + *i* (as the spelling sign of softness) + *a*, e.g., *Zosia*, *babcia*, *Władzia* (girl's name), *księgarnia*, bookshop, *ziemia*, etc.; and also (3) those ending in *-ja*, *-la*.

Since the combinations *-ky*, *-gy* do not occur in Polish, nouns ending in *-ka*, *-ga* also take the ending *-i*.

All other nouns take the ending *-y*. Thus :

pani

Nom. sing.: ta piękna pani

Gen. sing.: tej pięknej pani

gospodynī

Nom. sing.: ta dobra gospodynī

Gen. sing.: tej dobrej gospodynī

this beautiful lady
of this beautiful lady

that good housekeeper
of that good house-
keeper

In other words, nouns in *-i* have one form for the nominative and genitive singular.

księgarnia, bookshop

Nom. sing.: ta duża księgarnia

Gen. sing.: tej dużej księgarni
kawiarnia, café

Nom. sing.: ta nowa kawiarnia

Gen. sing.: tej nowej kawiarni

this large bookshop
of this large bookshop

that new café
of that new café

ziemia, soil

Nom. sing.: nasza ziemia

Gen. sing.: naszej ziemi

our soil
of our soil

Zosia, Sophie ; *babcia*, grannie ; *Władzia* (girl's name).

Nom. sing.: moja Zosia, babcia,
Władzia

Gen. sing.: mojej Zosi, babci,
Władzi

my Sophie, grannie,
Władzia
of my Sophie, grannie,
Władzia

geografia, geography

Nom. sing.: ta geografia

Gen. sing.: tej geografii

this geography
of this geography

historia, history

Nom. sing.: historia polska

Gen. sing.: historii polskiej

Polish history
of Polish history

szyja, neck

Nom. sing.: długa szyja

Gen. sing.: długiej szyi

a long neck
of a long neck

nadzieja, hope

Nom. sing.: jedyna nadzieja

Gen. sing.: jedynej nadziei

the only hope
of the only hope

lekcja, lesson

Nom. sing.: wasza druga lekcja

Gen. sing.: waszej drugiej lekcji

poezja, poetry

Nom. sing.: poezja polska

Gen. sing.: poezji polskiej

niedziela, Sunday

Nom. sing.: moja wolna niedziela

Gen. sing.: mojej wolnej niedzieli

książka, book

Nom. sing.: taka droga książka

Gen. sing.: takiej drogiej książki

muzyka,* music

Nom. sing.: muzyka brytyjska

Gen. sing.: muzyki brytyjskiej

noga, leg

Nom. sing.: prawa nogą

Gen. sing.: prawej nogi

The form of the genitive singular in *-i* of feminine nouns serves also as the form of their dative and locative singular, with the exception, however, of nouns ending in *-ka*, *-ga*, which are discussed in Lesson 31. Thus :

Nom.: ta nowa księgarnia

Gen.: Nie znam tej nowej księ-
garni.

Dat.: ku tej nowej księgarni

Loc.: w tej nowej księgarni

Nom.: nasza stara gospodyn

Gen.: To jest pokój naszej starej
gospodyn.Dat.: Pomagam naszej starej
gospodyn.Loc.: Mówimy o naszej starej
gospodyn.your second lesson
of your second lessonPolish poetry
of Polish poetrymy free Sunday
of my free Sundaysuch an expensive book
of such an expensive
bookBritish music
of British musicthe right leg
of the right leg

this new bookshop

I don't know this new
bookshop.towards that new book-
shop

in that new bookshop

our old housekeeper

This is the room of our
old housekeeper.I am helping our old
housekeeper.We are speaking about
our old housekeeper.

* The accent is on the first syllable : 'muzyka, music, but in the sense band, orchestra, usually regularly : mu'zyka.

Study now examples of nouns which take the ending *-y* in the genitive singular (note that the consonant before *-a* in the nominative is hard, *-ba*, *-da*, *-ta*, *-ma*, *-na*, *-ra*, etc.) :

osoba, person

Nom. sing.: ta młoda osoba

Gen. sing.: tej młodej osoby

this young person

of this young person

prawda, truth

Nom. sing.: ta wielka prawda

Gen. sing.: tej wielkiej prawdy

that great truth

of that great truth

kobieta, woman

Nom. sing.: ta stara kobieta

Gen. sing.: tej starej kobiety

this old woman

of this old woman

zima, winter

Nom. sing.: ostra zima

Gen. sing.: ostrej zimy

severe winter

of the severe winter

wiosna, spring

Nom. sing.: taka wczesna wiosna

Gen. sing.: takiej wczesnej wiosny

such an early spring

of such an early spring

siostra, sister

Nom. sing.: moja siostra

Gen. sing.: mojej siostry

my sister

my sister's

The dative and locative singular of these nouns will be discussed in Lesson 31.

The group of nouns in *-ca* (*-cza*, not many examples), *-dza* (*-dża*, rare), *-sza*, *-ża*, *-rza* (the last two identical in pronunciation) also take the ending *-y* in the genitive singular :

owca, sheep

władza, power, authority

grusza, pear-tree

róża, rose

burza, storm

Gen. sing.: owcy

władzy

gruszy

róży

burzy

There is a special reason for separating nouns in *-ca*, (*-cza*), *-dza*, (*-dża*), *-sza*, *żą*, *-rza* as a group in itself. To-day the sounds *c*, *cz*, *dz*, *dż*, *sz*, *ż*, *rz* are hard and, like all hard consonants, are followed by the ending *-y* (an *-i* after these

consonants would be unpronounceable in Polish). But in the distant past of the Polish language there was a time when they were pronounced soft* and, logically, were followed by an *-i*. Later on, however, they became hard (i.e. their pronunciation gradually lost its originally soft character) and the *-i* after them was automatically changed into *-y*. Thus the genitive ending of these nouns to-day, the *-y*, is historically the ending *-i*, which is proved by the fact that these nouns have to-day the same form for the genitive as for the dative and locative singular, i.e. they behave in this respect like the soft stem nouns (i.e. like *księgarnia*, *szyja*, etc.) and not like the hard stem nouns (i.e. not like *wiosna*, *osoba*, etc.). Thus :

Nom.: *ta róża*

that rose

Gen.: *Nie dał dziecku tej róży.* He did not give the child
that rose.

Dat.: *Pożyczyłem Róży* (girl's name) *tę książkę.* I lent Rose that book.

Loc.: *przy tej czerwonej róży* by that red rose

Compare now the hard and the soft stem nouns (e.g., *na-nia*; *fa-fia*; *ma-mia*; *ra-ria*; *ła-la*, etc.) :

Hard :

ojczyz-na, one's own country

Soft :

księgar-nia

Gen. sing.: *ojczyz-ny*

księgar-ni

sza-fa, wardrobe

geogra-fia

Gen. sing.: *sza-fy*

geogra-fii (double *i* is used in words of foreign origin)

zi-ma

Gen. sing.: *zi-my*

zie-mia

zie-mi

siost-ra

Gen. sing.: *siost-ry*

histo-ria

histo-rii

szko-ła

Gen. sing.: *szko-ły*

koszu-la, shirt, chemise

koszu-li

* These consonants are therefore called historically soft consonants in Polish grammar.

Pronouns and adjectives qualifying feminine nouns in the genitive singular take the ending *-ej*, after *k*, *g*, *-iej*, thus : *dobrej*, *nowej*, *starej*, and *krótkiej*, *długiej*, *takiej*.

The same form of pronouns and adjectives serves also as the dative and the locative singular for the feminine gender.

Thus the complete declension of an adjective or pronoun qualifying a feminine noun in the singular is as follows (comp. Table on p. 81 for masculine and neuter nouns) :

Singular: Nom. and Voc.:	<i>taka dobra gospodynī</i> , such a good housekeeper
Acc.:	<i>taką dobrą gospodynię</i>
Instr.:	<i>taką dobrą gospodynią</i>
Gen. Dat. and Loc.:	<i>takiej dobrej gospodynī</i>

Learn the following cardinal and ordinal numbers :

nom. for masc.
persons, the gen.
and all other cases :

jedenaście	11	jedenastu	jedenasty	11th
dwanaście	12	dwunastu	dwunasty	12th
trzynaście	13	trzynastu	trzynasty	13th
czternaście	14	czternastu	czternasty	14th
piętnaście	15	piętnastu	piętnasty	15th
szesnaście	16	szesnastu	szesnasty	16th
sie lemnaście	17	siedemnastu	siedemnasty	17th
osiemnaście	18	osiemnastu	osiemnasty	18th
dziewiętnaście	19	dziewiętnastu	dziewiętnasty	19th
dwadzieścia	20	dwudziestu	dwudziesty	20th
kilkanaście, a number of (between 11 and 19)		kilkunastu	—	

Note : *piętnaście*, *piętnastu*, *piętnasty* are pronounced : *pietnaście*, *pietnastu*, *pietnasty*. *Dziewiętnaście*, *dziewiętnastu*, *dziewiętnasty* are pronounced : *dziewietnaście*, *dziewietnastu*, *dziewietnasty*, i.e., the *e* is pronounced as *e*.

Translate into English :

1. Matka tej młodej kobiety jest jego siostrą. 2. Idę do księgarski, a potem do tej nowej kawiarni na herbatę. 3. Dziś nie mam lekcji angielskiego. 4. To jest książka mojej matki. 5. Nie pamiętam takiej burzy. 6. Brat mojej pierwszej żony był lekarzem. 7. Czego uczyłeś się dzisiaj? Dzisiaj uczyłem się historii, geografii, polskiego i angielskiego. 8. Kto was uczy polskiego? Pani Nowakowa uczy nas polskiego; jest ona bardzo dobrą nauczycielką i wszyscy bardzo ją (her) lubimy. 10. Siostra wyjmuje ze szafy długą niebieską suknię. 11. Lekarz mówi, że nie ma żadnej nadziei. 12. Rano dzieci idą do szkoły, a mąż do biura. 13. Nie lubię wiosny, lubię zimę i sporty zimowe. 14. Idziesz do miasta? Tak. Kup mi kilka ciastek do kawy, dobrze? Dobrze—ile? Spodziewam się dziś gości, kup mogę piętnaście, tu są pieniądze. 15. Nikt mu nie podaje ręki. 16. Miałam jedenastu uczniów, ale żadnej uczennicy. 17. Pożycz mi dwadzieścia złotych. 18. Pies szuka wody. 19. Nie mam czystej koszuli do tego ubrania. 20. Widziałem wczoraj w kawiarni pani męża. 21. Gazeta, której szukaleś, była na ziemi pod stołem. 22. Znam kilkunastu oficerów brytyjskich, którzy uczą się polskiego. 23. Po lekcji słuchaliśmy muzyki. 24. Krowa miała dzwonek na szyi. 25. Przy kolacji czytałem gazetę. 26. Woda na herbatę się gotuje.

Translate into Polish :

1. I have a very good (girl) pupil. 2. We stayed there through the winter. 3. Mother does not like tea with milk, but she likes white coffee. 4. We were expecting an early spring. 5. A storm is coming. 6. A giraffe (zyrafa) has a long neck. 7. I don't trust Mrs. T. 8. I received 18 letters from (my) wife. 9. 12 knives and forks; 20 cakes; 17 horses; the twelfth schoolboy; the thirteenth schoolgirl; 14 (men) teachers; 15 pens; several (use the correct form of kilkanaście) boys, soldiers, cats, horses, tables, boxes. 10. The director has no (żaden) power. 11. This girl is the black sheep of our school. 12. Why don't you know your lesson? 13. (My) wife always helped the housekeeper who was ill. My wife cooks very well. 14. He was the only son of my aunt. 15. They were talking about poetry.

Vocabulary

Learn the new nouns and numbers given in the grammar part of this lesson.

<i>gazeta, gazety</i> , newspaper	<i>czarny</i> , black
<i>herbata, herbaty</i> , tea	<i>niebieski</i> , blue
<i>kawa, kawy</i> , coffee	<i>jedyny</i> , the only, sole
<i>kolacja, kolacji</i> , supper	<i>herbata z mlekiem</i> , tea with milk
<i>ręka, reki</i> , hand	<i>biała kawa</i> , white coffee
<i>uczennica, uczennicy</i> , school-girl, (girl) pupil	<i>czarna kawa</i> , black coffee
<i>ubranie, ubrania ; ubrania, ubrań</i> , suit of clothes ; clothes	<i>umieć lekcję</i> , to know one's lesson
<i>woda, wody</i> , water	<i>nie umieć lekcji</i> , not to know one's lesson
<i>gotować, gotuje, gotują, gotuj, III</i> , to cook, to boil	<i>podać komuś</i> (dat.) <i>rękę</i> , to shake hands with somebody
<i>gotować się</i> , to be boiling	
<i>czysty</i> , clean	

LESSON 24

PERFECTIVE VERBS—THE PERSONAL PRONOUN

Many imperfective verbs form their perfective correspondents by taking prefixes. These prefixes are very often prepositions, like *z* (or *ze-*), *po*, *na*, *u*, etc. Study the formation and the use of the following pairs of verbs :

Imperfective :	Perfective
<i>robić</i>	<i>zrobić</i>
Zwykle robiłam kawę na śniadanie.	Zrobiłam kawę na śniadanie. I made coffee for breakfast.
I usually made coffee for breakfast.	
<i>jeść</i>	<i>zjeść</i>
On dziś nic nie jadł.	Zjadł obiad i wrócił do biura.
He did not eat anything to-day.	He had lunch and went back to the office.

rozumieć

Rozumiałeś, co on mówił ?
Did you follow what he
was saying ?

dziwić się

Nikt się temu nie dziwił.
Nobody was surprised at
that.

dziękować

Dziękował mi za każdą
lekcję, którą mu dałam.
He thanked me for every
lesson I gave him.

uczyć (się)

Uczyłem się pływać.
I was learning how to swim.

myć (się)

Nie myj się tutaj.
Don't wash in here.

gotować

Kto wam gotował ?
Who was cooking for you?

cieszyć się

Bardzo się cieszyła tą
książką.
She was (very) happy to
have this book (a state
of enjoyment).

liczyć

Licz do dziesięciu.
Count up to ten.

zrozumieć

Zrozumiałeś to ?
Did you grasp it ?

zdziwić się

Zdziwił się, gdy mu dałem te
pieniądze.
He was surprised when I
gave him that money.

podziękować

Podziękowałem jej za książki,
które mi dała.
I thanked her for the books
she had given me.

nauczyć (się)

Nauczyłem się pływać.
I have learnt how to swim.

umyć (się)

Umyj się.
Have a wash.

ugotować

Nie ugotowała nam obiadu.
She has not cooked any
dinner for us.

ucieszyć się

Bardzo się ucieszyła tym
listem.
She was (so) happy to re-
ceive this letter (the first
reaction, comp. above,
dziwić się and *zdziwić się*).

policzyć

Policz te książki.
Count these books.

Note that *liczyć*, *policzyć*, especially the latter, are often
used in the sense *to charge*, e.g. : Za dużo mi policzył. He
charged me too much.

The accusative of the personal pronoun most commonly used after verbs is as follows :

ja —mię or mnie	me	my—nas us	}	compare p. 45.
ty —cię	you	wy—was you		
on —go	him	oni—ich them (masc. persons)		
ona—ją	her	one—je them (all others)		
ono—je	it			

Widzisz mnie (or mnie) ?	Do you see me ?
Widzę cię.	I see you.
Uczę go.	I am teaching him.
Kochał ją.	He loved her.
Czyje to pióro ? Moje, dostałem je od matki.	Whose pen is this ? Mine, I got it from my mother.
Pamiętał nas ze szkoły.	He remembered us from school.
Słyszę was.	I hear you.
Gdzie są chłopcy ? Wi- działem ich tu przed chwilą.	Where are the boys ? I saw them here a moment ago.
On ma dwie siostry, zna je pani ?	He has two sisters, do you know them ?

Translate into English :

- Zrobiłam dziecku sukienkę i kapelusz z tego kawałka materiału.
- Masz jakieś ciastka do herbaty ? —pyta mnie siostra. Owszem, mam —odpowiadam. Otwieram pudełko —nie ma ani jednego ciastka. Mówię do dzieci : Kto zjadł ciastka z pudełka ? Mój mały synek mówi : Proszę się nie gniewać, mamusiu (vocative), ja je zjadłem. Takie dobre były. . . .
- Nauczycielka mówi do uczennicy : Dlaczego nie nauczyłaś się historii na dzisiaj ? Mówisz, że się uczyłaś, ale się nie nauczyłaś, bo nie umiesz tej lekcji.
- Chory od wczoraj nic nie jadł.
- Ile kołnierzy dajesz do pralni ? Policz je.
- Ojczyną Polaków jest Polska — Polacy kochają ją nad życie.
- Czy znałeś synów naszej gospodyni ? Jeden był inżynierem, a drugi miał sklep. Bardzo dobrze ich znałem. Staszek wrócił teraz do domu bez ręki i bez nogi.
- Rozmowa w kawiarni : Pan mi za dużo policzył, miałyśmy jedną kawę, jedną herbatę i tylko dwa ciastka, nie cztery. O, bardzo panią przepraszam.
- Nie

dziękuj mi, nie zrobiłem nic wielkiego. Podziękuj pani za cukierki. 10. Kupili kawałek ziemi pod (near, in the neighbourhood of) Warszawą. 11. Nauczyciel pytał się uczniów, czy zrozumieli lekcję. Matka ją rozumiała, ale nikt inny. 12. Przez dwa tygodnie nie myłem się. Pierwszy raz dzisiaj się umyłem. 13. Matka bardzo ucieszyła się tą sukienką, którą dostała od cioci. Cieszył się dobrym świadectwem syna. 14. Ugotowałam, co miałam w domu. Nie pamiętam jak się to robi, bo przez długi czas nie gotowałam.

Exercise 1

1. Put the verb and the personal pronoun into the opposite number :

1. Lubisz ją ?
2. Podziękowałem jej.
3. Uczymy je.
4. Czy ona wam pomaga ?
5. Za co on ich przepraszał ?
6. Nie dziwię się mu.
7. Dał im kawałek chleba. (Use masc. and fem.).
8. Mówiła nam o tym.

Exercise 2

Put the following sentences into the past tense, perfective; where suitable, use both masculine and feminine forms :

1. Ciocia robi herbatę.
2. Podaje kolację.
3. Liczę noże i widelce.
4. Matka i żona jedzą śniadanie.
5. Rozumiecie to zdanie ?
6. Powtarzam tę lekcję.
7. Pożyczam ci tych dwanaście ręczników.
8. Zostają przez niedzielę.
9. Uczy się sam, bez nauczyciela.
10. Dziękuję ci za pieniądze.
11. Wracam do pralni.
12. Przyszywają guziki.

Translate into Polish :

1. This did not surprise me at all (at all=wcale nie).
2. The owner of this bookshop was formerly a teacher, he

taught my sister and my brother. 3. Everybody liked him. 4. She has not learned it yet. 5. They do not know (znać) this road. 6. (My) mother has taught me how to cook. 7. He had (he ate) a piece of bread and butter. 8. These are the words which I did not understand. 9. Your frock is in the laundry. 10. I had a long conversation with our gardener yesterday. 11. I have asked (pytać się) father, but he did not know. 12. Excuse me (to a man, formal), is this your pen ? O, thank you (to a woman, formal) very much, yes, it is mine. 13. What did she make from this material ? 14. There was a piece of meat here, where is it ? Why don't you answer ? Because, if you please madam, the dog ate it up. 15. The children were left without a mother. 16. He came back after a while. 17. I don't understand that sort of life (translate : such a life).

Vocabulary

Learn the verbs and pronouns given in the grammar part of this lesson.

<i>chwila, chwili</i> , moment, while	<i>odpowiadać</i> , I, to reply, to answer
<i>kawałek, kawałka ; kawałki, kawałków</i> , piece	<i>przepraszać</i> , I, to beg pardon, to apologize
<i>materiał, materiału ; materiały, materiałów</i> , material	<i>przepraszałam panią</i> , excuse me, madam
<i>pralnia, pralni</i> , laundry	<i>przepraszałam panią</i> (acc.) za to (acc.), I apologize for this (to a woman)
<i>rozmowa, rozmowy</i> , conversation	<i>dziękuję pani</i> (dat.) za to (acc.), I thank you for this (to a woman)
<i>mamusia</i> , dim. of <i>mama</i> , mummie	<i>w domu</i> , at home
<i>synek</i> , dim. of <i>syn</i> , sonny (compare Vocabulary p. 50).	<i>kochać nad życie</i> , to love more than life
<i>sukienka</i> , dim. of <i>suknia</i> , little frock	<i>nikt inny</i> , nobody else
<i>pytać</i> , I, or <i>pytać się</i> , I, to ask	<i>bez</i> , prep. with gen., without
<i>pytam się matki</i> (gen.) o drogę (acc.), I am asking mother about the way	

LESSON 25

PLURAL OF FEMININE NOUNS—SURNAMES

The nominative, accusative and vocative plural of feminine nouns have one form.

Hard stem nouns (see Lesson 23), including those in *-ka*, *-ga*, take for these cases of the plural the same ending as for the genitive singular. E.g., *kobieta*, woman, *kobiety*, of the woman (gen. sing.)—and the nominative, accusative and vocative plural also: *kobiety*, women.

Soft stem nouns (compare p. 101), including those ending in historically soft consonants (*-ca*, *-dza*, *-sza*, *-ża*, *-rza*, p. 104) take for these three cases of the plural the ending *-e*. E.g., *księgarnia*, bookshop, *księgarni*, of the bookshop, *księgarnie*, bookshops; *róża*, rose, *rózy*, of the rose, nominative, accusative and vocative plural: *róże*, roses.

Pronouns and adjectives for feminine nouns have in the plural the same forms as for the neuter nouns, i.e. the form for all others quoted in the Table on p. 81. The feminine of *dwa* is *dwie*, other numbers are the same as for neuter nouns.

Hard stems:

Nom. sing.:	
dobra żona	
a good wife	
ta nowa szkoła	
this new school	
wczesna zima	
early winter	
jedna duża szafa	
one big wardrobe	
ta zła matka	
this bad mother	
głęboka rzeka	
a deep river	
taka zła droga	
such a bad road	

Gen. sing.:	
dobrej żony	
of the good wife	
tej nowej szkoły	
of this new school	
wczesnej zimy	
of the early winter	
jednej dużej szafy	
of one big wardrobe	
tej zlej matki	
of this bad mother	
głębokiej rzeki	
of the deep river	
takiej zlej drogi	
of such a bad road	

Nom., Acc. and Voc. plural:	
dobre żony	
good wives	
te nowe szkoły	
these new schools	
wczesne zimy	
early winters	
dwie duże szafy	
two big wardrobes	
te złe matki	
these bad mothers	
głębokie rzeki	
deep rivers	
takie złe drogi	
such bad roads	

Soft stems :

Nom. sing.:

ta pani

this lady

nasza gospodynī
our landladymiła kawiarnia
a pleasant cafénasza ziemia
our soilGen. sing. (also
Dat. and Loc. sing.):

tej pani

of this lady

naszej gospodynī
of our landladymiłej kawiarni
of a pleasant cafénaszej ziemi
of our soilNom., Acc. and
Voc. plural:

te panie

these ladies

nasze gospodynīe
our landladiesmiłe kawiarnie
pleasant cafésnasze ziemie
our provinces (in
ref. to Poland,
note the use of
ziemia in this
meaning, especially
in the plural)

krótka chwila

a short moment

wielka nadzieja

great hope

nowa restauracja

a new restaurant

ciekawa historia

an interesting

story

jedna grusza

one pear-tree

biała róża

a white rose

krótkiej chwili

of a short moment

wielkiej nadziei

of great hope

nowej restauracji

of a new restaurant

ciekawej historii

of an interesting

story

jednej gruszy

of one pear-tree

białej róży

of a white rose

krótkie chwile

short moments

wielkie nadzieje

great hopes

nowe restauracje

new restaurants

ciekawe historie

interesting stories

Most feminine nouns—for exceptions see below—form their genitive plural in the same way as neuter nouns, i.e. they take no ending, so that the final consonant of the stem is exposed. Thus :

Neuters :

Nom.

Gen.

sing.:

plural :

pismo

pism

pióro

piór

zdanie

zdań }

uczucie

compare

Nom.

sing.

zima

góra, mountain

pani

ciocia, auntie

Feminines :

Gen.

plural :

zim

gó

pań

cioć

p. 24

Similarly :	kobieta	kobiet
	prawda	prawd
	szafa	szaf
	rzeka	rzek
	róża	róż
	praca, work	prac
	władza	władz

The disappearance of the ending causes the same changes in certain feminine nouns as in the neuter nouns (compare p. 25 and 26). These changes are :

(1) o changes to ó—compare :

Neuters : słowo—słów	Feminines: krowa—krów
morze—mórz	siostra—sióstr
pole—pól	szkoła—szkół
	noga—nóg
	droga—dróg
	woda—wód
	osoba—osób
	rozmowa—rozmów
But :	żona—żon

(2) ę changes to ą—compare :

święto—świąt	ręka—rąk
--------------	----------

(3) an e is inserted to avoid the concurrence of two consonants difficult to pronounce—compare :

Neuters : okno—okien	Feminines: wiosna—wiosen
biurko—biurek	córka—córek
jajko—jajek	matka—matek
jabłko—jabłek	książka—książek
	ciotka—ciotek
	nauczycielka—
	nauczycielek

Nouns in *-nia*, however, and those of foreign origin in *-sja*, *-cja*, *-zja* (*pasja*, passion, *lekcia*, *poezja*) and in *-ria* (*historia*), *-fia* (*geografia*), *-gia* (*geologia*, geology), etc., form their genitive plural in the same way as the genitive singular, i.e. they take the ending *-i*.* Thus, gen. sing.

* Nouns in *-sja*, *-zja*, *-cja* may also take in this case the ending *-yj*, those in *-ria*, etc., the ending *-ij*, but only when it is necessary to avoid ambiguity.

tej księgarni, of this bookshop, and gen. plural: *tych księgarni*, of these bookshops (though the form *księgarni* is also used); *zbrodnia*, crime, *tej zbrodni* and *tych zbrodni*; *lekcia*, *tej lekcji* and *tych lekcji*, etc.

Now compare the singular and the plural:

Singular :

Nom.: ta nowa szkoła	Acc.: tę nową szkołę	Gen.: tej nowej szkoły	Nom.: ta mała restauracja	Acc.: tę małą restaurację	Gen.: tej małej restauracji
----------------------	----------------------	------------------------	---------------------------	---------------------------	-----------------------------

Plural :

te nowe szkoły	te nowe szkoły	tych nowych szkół	te małe restauracje	te małe restauracje	tych małych restauracji
----------------	----------------	-------------------	---------------------	---------------------	-------------------------

Polish family names ending in *-ski* and *-cki* are in origin adjectives, derived from place names. They are therefore declined exactly as adjectives, which explains the fact that for the names of wives and daughters the masculine ending *-ki* changes to *-ka*, thus *-ska*, *-cka*. E.g., *pan Grabowski*, *pani Grabowska*, *panna* (miss) *Grabowska*, *państwo Grabowscy* (comp. *polski—polscy*, p. 80).

Family names of men, ending in a consonant, like *Sienkiewicz*, *Orkan*, are declined like masculine nouns. The names of daughters are formed from these names by adding the ending *-ówna* to the masculine forms, i.e. *panna Sienkiewiczówna*, *panna Orkanówna*; these names of daughters are declined like feminine nouns in *-a*.

The names of wives are formed by adding the ending *-owa* to masculine names ending in a consonant, thus *pani Sienkiewiczowa*, *pani Orkanowa*. The ending *-owa* is an adjectival ending and implies somebody's wife (*Sienkiewiczowa żona*, *Orkanowa żona*). The names of wives in *-owa* are therefore declined as adjectives.

Note that surnames are not used in Polish in polite direct address. The simple *proszę pana*, *proszę pani*, or a title derived from office, rank, occupation, academic degree, etc., is used instead, thus: *proszę pana ministra* (to a cabinet minister); *proszę pana porucznika* (to a lieutenant); *czy pan profesor wie*, do you know "Mr. professor"; *słucham pana doktora*, yes, doctor; *proszę pani dyrektorki* (note the genitive here) if you please, madam (to a head-mistress), etc.

In familiar address among close friends the words *pan*, *pani* and *panna* are used with Christian names. For the vocative case in direct address see lessons 27, 30 and 31.

Translate into English :

1. O moje drogie siostry ! To jest syn mojej siostry. Moje siostry nie rozumieją po angielsku. Pan kapitan zna moje siostry, Marysię Nowicką i Zosię Parewiczową? 2. Moje dwie ciotki były dyrektorkami wielkich szkół. 3. Pani Nowakowa ma już dwie szafy pełne ubrań, które jej panie dały dla biednych dzieci. 4. Budowaliśmy szkoły, drogi i mosty. Zbudowaliśmy dwadzieścia nowych szkół. 5. Opowiadał nam ciekawe historie z życia żołnierzy. 6. Wczoraj miałyśmy dwie lekcje z panią Lubiczową. Wczoraj mieliśmy dwie lekcje z panem Lubiczem. W niedzielę nie mamy lekcji. 7. Wypił dwie szklanki mleka i zjadł kawałek chleba z masłem. 8. Wracam z księgarni, kupiłem tom nowel Sienkiewicza i dwa tomy poezji Słowackiego dla córek, one się teraz uczą literatury. A jak pan doktor wie, nasze mieszkanie i wszystkie moje książki—a, lepiej o tym nie mówić. 9. Tu są klucze do szaf i do kuchni. 10. Wszystkie ziemie polskie są Polakom bardzo drogie. 11. Z pokoju moich siostr widać góry doskonale. 12. Rogalscy i Nowakowie byli także wczoraj w restauracji. 13. Dziecko drogie, co ty pijesz ? wodę z rzeki ? 14. Nie bij psa. Zegar bije. 15. Czy pan profesor nie zna tych dwu pań ? Doskonale je znam, to moje ciotki. 16. Moja praca kończy się w tym tygodniu.

Translate into Polish :

1. You know that the doctor did not allow you to drink black coffee. 2. She does not like mountains, she likes the sea. 3. Mother was in the kitchen. He was in the bookshop. 4. Have you read any (jaki) short stories of Sienkiewicz ? 5. I have borrowed these two volumes from Mr. Borski. 6. He was laughing at (his) sisters, because they were late for the train. 7. I have the works (translate : writings) of Sienkiewicz in 15 volumes. 8. The cat was drinking milk. The cat drank up the milk. 9. The little girls gave the boy a beating, because he did not give them (any) apples, he ate

them all himself. 10. You have two legs, but a horse has four legs. 11. Mr. Szaniawski was professor of Polish literature. 12. If you please, sir, the clock in the kitchen stopped striking (infinitive). 13. Poor child, he does not remember (his) father ; do you remember Mr. Gruszecki, he was an airman. 14. Bring me (translate: pass me) a glass of water. 15. Under the trees were baskets (kosze) full of apples. 16. I am out of a job (translate: without work). 17. The rivers in the mountains are not very deep, but the water is very cold. 18. It was a very hard (translate: heavy), but very interesting work.

Vocabulary

<i>ciocia, cioci</i> ; <i>ciocie, ciocł</i> ,	<i>bić, bije, biją, bij</i> , <i>III</i> , imperf., to beat, to strike
<i>dyrektorka, dyrektorki</i> ; <i>dyrektorki, dyrektorek</i> , head-mistress	<i>zbić</i> , <i>III</i> , perf., to give a hiding
<i>góra, góry</i> ; <i>góry, góra</i> , mountain	<i>pełny</i> (or : <i>pełen</i>), <i>pełna</i> , <i>pełne</i> , full
<i>literatura, literatury</i> , literature	<i>biedny</i> , poor
<i>nowela, noweli</i> ; <i>nowele, nowel</i> , short story	<i>wczesny</i> , masc. pers. : <i>wczesni</i> , early
<i>szklanka, szklanki</i> ; <i>szklanki, szklanek</i> , glass, tumbler	<i>zły</i> , masc. pers. : <i>źli</i> , bad, evil ; wrong
<i>panna, panny</i> ; <i>panny, panien</i> , miss ; girl	<i>doskonale</i> , perfectly well, splendidly, splendid
<i>praca, pracy</i> ; <i>prace, prac</i> , work, task	<i>lepiej</i> , better (adv.)
<i>tom, tomu</i> ; <i>tomy, tomów</i> , volume	<i>zegar bije</i> , the clock strikes
<i>zegar, zegara</i> ; <i>zegary, zegarów</i> , clock	<i>Juliusz Słowacki</i> , an inspired poet of the Romantic period (1809-1849)
<i>budować, buduje, budując, buduj</i> , <i>III</i> , imperf., to build, to construct	<i>Henryk Sienkiewicz</i> , novelist, laureate of the Nobel Prize, author of <i>Quo Vadis</i> , <i>The Trilogy</i> , <i>The Knights of the Cross</i> , etc. (1846-1916)
<i>zbudować</i> , <i>III</i> , perf., <i>pić, pije, piją, pij</i> , <i>III</i> , imperf., to drink	<i>Władysław Orkan</i> , a modern poet, novelist and dramatist
<i>wypić</i> , <i>III</i> , perf., to drink up	

LESSON 26

THE LOCATIVE CASE—THE POSSESSIVES—THE VERBS *chcieć*
AND *móc*

Masculine nouns which end in soft consonants, i.e. in *č*, *dž*, *n*, *j*, *l*, or in the historically soft consonants *c*, *dz*, *cz*, *sz*, *z*, *rz* (p. 104 and 105), form the locative singular in *-u*. Note that the locative case is invariably used with a preposition (compare p. 40 and 41). Thus :

	Gen. sing.:	Loc. sing.:
ojciec	ojca	o ojcu, about the father
chłopiec	chłopca	o chłopcu, about the boy
piec	pieca	w piecu, in the oven
miesiąc, month	miesiąca	w tym miesiącu, this month
pieniądz	pieniądza	na tym pieniądzu, on this coin
gość	gościa	o naszym gościu, about our visitor
niedźwiedź	niedźwiedzia	o starym niedźwiedziu, about the old bear
klucz	klucza	przy kluczu, by the key
słuchacz	słuchacza	o słuchaczu, about the student
deszcz	deszczu	po deszczu, after the rain
płaszcz	płaszczu	w płaszczu, in an overcoat
kosz, basket	kosza	w koszu in a basket
kapelusz	kapelusza	w kapeluszu, in a hat
mąż	męża	o mężu, about the husband
nóż	noża	na nożu, on the knife
lekarz	lekarza	o lekarzu, about a physician

żołnierz	żołnierza	o żołnierzu, about a soldier
talerz	talerza	na talerzu, on the plate
cmentarz	cmentarza	na cmentarzu, at the cemetery
nauczyciel	nauczyciela	o nauczycielu, about the teacher
cel	celu	w celu, (in the) with the purpose
góral	górala	o góralu, about the mountaineer
pokój	pokoju	w pokoju, in the room
kraj	kraju	w kraju, in the country
wuj	wuja	o wuju, about the uncle
złodziej	złodzieja	o złodzieju, about the thief
uczeń	ucznia	w tym uczniu, in this pupil
koń	konia	o moim koniu, about my horse
ogień	ognia	na ogniu, on the fire

Neuter nouns in *-e* (this ending is always preceded by a soft consonant) also form the locative singular in *-u*. Thus :

	Gen. sing.:	Loc. sing.:
uczucie	uczucia	w uczuciu, in the feeling
życie	życia	w życiu, in life
zajęcie	zajęcia	po zajęciu, after the occupation
narzędzie	narzędzia	o narzędziu, about the tool
śniadanie	śniadania	na śniadaniu, at breakfast

mieskanie	mieszkania	w mieszkaniu, in the flat
opowiadanie	opowiadanja	w opowiadaniu, in the tale
zdanie	zdania	w tym zdaniu, in this sentence
zebranie	zebrania	na zebraniu, at the meeting
serce, heart	serca	w sercu, in the heart
słońce, sun	słońca	w słońcu, in the sun
miejsce, place, spot, seat	miejscia	na twoim miejscu, in your place, in your seat
zdrowie, health	zdrowia	w zdrowiu in (good) health
przysłowie, proverb	przysłowia	w tym przysłowiu, in this proverb
zboże	zboża	w zbożu, in the corn .
wybrzeże, coast	wybrzeża	na wybrzeżu, on the coast
morze	morza	na morzu, on the sea
przymierze	przymierza	po przymierzu, after the alliance
powietrze, air	powietrza	w powietrzu, in the air
pole	pola	w polu, in the field
jaje	jaja	w jaju, in the egg

The same ending *-u* is also taken by masculine nouns ending in *-k*, *-g*, *-ch*, and by neuter nouns ending in *-ko*, *-go* (rare), *-cho*. Thus :

	Gen. sing.:	Loc. sing.:
Polak	Polaka	w Polaku, in a Pole
Anglik	Anglika	w Angliku, in an Englishman

słownik	słownika	w słowniku, in the dictionary
rok, year	roku	w tym roku, in that year ; this year
róg	rogu	na rogu, at the corner
dług	długu	o moim długu, about my debt
pociąg	pociągu	w pociągu, in the train
dach, roof	dachu	na dachu, on the roof
strach, fear	strachu	w strachu, in fear
pośpiech, haste	pośpiechu	w pośpiechu, in haste
biurko	biurka	na biurku, on the writing-table
lotnisko	lotniska	na lotnisku, on the aerodrome
mleko	mleka	w mleku, in milk
łóżko, bed	łóżka	w łóżku, in bed
wojsko, army	wojska	w wojsku, in the army
oko, eye	oka	w oku, in the eye
tango	tanga	po tangu, after the tango
uchó	ucha	w uchu in the ear

Pronouns and adjectives qualifying masculine and neuter nouns in the locative singular take the same form as for the instrumental singular. Thus :

Instrumental :

z tym pokojem
z jednym małym pokojem

with this room
with one small room

Locative :

w tym pokoju	in this room
w jednym małym pokoju	in one small room

You are familiar by now with the possessives *mój, moja, moje*, my, mine, and *twój, twoja, twoje*, thy, thine. There is in Polish one more possessive, declined exactly as *mój* and *twój*, viz., *swój, swoja, swoje*. This possessive is used for any person of the singular or plural if the possession refers to the subject of the sentence. Thus :

Ja mam swoją książkę, I have my (own) book, not
nie twoją. yours.

Każde dziecko ma swoje Every child has its own
miejsce. seat.

The possessives for the third persons are : *jego*, his ; *jej*, her, hers ; *jego*, its ; *ich*, their, theirs. Thus :

Thus :

To jest jego kapelusz. This is his hat.

Zna pan jej syna ? Do you know her son ?

Byłem w ich mieszkaniu. I was in their flat.

Note the difference in meaning between *jego* and *swój* in the following sentences :

Staszek ma jego książkę. Staszek has his (somebody else's) book.

Staszek ma swoją książkę. Staszek has his (own) book.

The verb *chcieć*, to want, is regular and is conjugated as follows :

Present : Past :

Sing.

Plural :

Sing.: Plural: Masc.: Fem.: Neut.:

Masc. All

persons: others :

chczę	chcemy	chciałem	chciałam	—	chcieliśmy	chciałyśmy
chcesz	chcicie	chciałeś	chciałaś	—	chcieliście	chciałyście
chce	chça	chciał	chciała	chciało	chcieli	chciały

The perfective of *chcieć*—*zechcieć* is used mostly in polite requests.

The verb *móc*, to be able to, is irregular and is conjugated as follows :

Present :

mogę	I can	możemy	we can
możesz	thou canst	możecie	you can
może	he, she, it can	mogą	they can

Past :

Singular :

Masc.:	Fem.:	Neut.:	
mogłem	mogłam	—	I could
mogłeś	mogłaś	—	thou couldst
mógł	mogła	mogło	he, she, it could

Plural :

Masc. persons :	All others :
mogliśmy	mogłyśmy
mogliście	mogłyście
mogli	mogły

The verb *móc* has no perfective ; the verb *pomóc*, however, conjugated exactly like *móc*, serves as the perfective of *pomagać*, to help. Like *pomagać*, it is followed by the dative : *pomóc komu*, to help somebody.

Note the impersonal expression *można*, one can, one may, it is possible, past : *można było*, which is used very frequently in general statements and in questions, and is followed by an infinitive. Thus :

Nie można było nic kupić. It was impossible to buy anything.

Czy można ? May I ? (usually in the sense : May I come in ?)

Translate into English :

1. Tego słowa nie ma w słowniku.
2. Czytałem o tym w dzienniku polskim.
3. On nie chce zostać w wojsku.
4. Dużo słyszałem o tym chłopcu.
5. Po zajęciu kraju przez wojska brytyjskie cała jej rodzina wróciła do Paryża.
6. Dlaczego nie byłyście wcześnie na zebraniu ?
7. Klucz był na biurku pod papierami.
8. W jednym pokoju były dwa okna, w drugim tylko jedno.
9. Oni nie mogą tyle płacić. Oni nie chcą tyle płacić. Wolę teraz zapłacić.
10. Nie mogę zapłacić za mleko, bo miałam tylko dwadzieścia złotych, a

mleczarz nie miał mi wydać. 11. Jak ty możesz coś takiego mówić? 12. Co można panu podać? 13. O tym długu ojciec nic nie wiedział. 14. Jego matka nie chce mieszkać w Poznaniu. Dlaczego nie chce? Powiada, że nie lubi takiego wielkiego miasta, że się tam nigdy dobrze nie czuła i że woli zostać w Kaliszu, gdzie ma swoje mieszkanie i gdzie ma dużo znajomych i przyjaciół. Jej mieszkanie w Kaliszu jest rzeczywiście bardzo ładne i wygodne. Tak, ale Tadzio nie może dostać żadnej posady w Kaliszu, choć się stara od roku, a wuj obiecał mu dobrze płatną posadę w Poznaniu jeszcze w tym roku. 15. Nie mogła mu zapłacić wszystkiego od razu, ale on nie chciał czekać na pieniądze, więc pożyczyła od swojej siostry i teraz ma ten dług. 16. Ona się kocha w tym góralu. 17. Bardzo ci dobrze w tym jasnym ubraniu i w tym nowym kapeluszu. 18. Tego nie mogłyśmy wiedzieć. 19. W tym pokoju nie ma miejsca na dwa łóżka. 20. Jak się pan czuje w Paryżu? Dziękuję, dobrze, mam tu dużo znajomych.

Exercise

(1) Translate into Polish the following phrases :

miesiąc —(in) this month ; all through that month
 parasol —about this umbrella ; under the umbrella
 zadanie —in your exercise ; before that exercise
 metal —in such an expensive metal

słoń —on a big elephant ; with a big elephant
 cmentarz—in (use : na) a cemetery ; from a cemetery.

(2) Put the sentences : On się nie chce uczyć, and : On się nie może uczyć—in the past tense, singular and plural. Form corresponding sentences in the past tense, singular and plural, for the feminine and neuter genders.

Translate into Polish :

1. You have made two mistakes in this sentence.
2. The cat was looking at the birds on the roof.
3. Her brother has got (dostać) a well-paid job.
4. I was correcting these exercises in great haste.
5. Don't let the dog lie (leżeć) on the bed.
6. I wanted to pay him for these lessons.
7. This month I have been twice in Poznan.
8. Mother did not feel well and could not go back to Paris ; she wanted to be in Paris for Christmas, but she stayed in Torun till (do) the New Year.
9. Our house was on this spot.
10. I wanted to have a very comfortable bed.
11. He was telling me

about his father and about his children. 12. There is much truth in this proverb. 13. Do you know with whom he was in love? No, I don't know, I prefer not to know. 14. I don't know anything about this pupil. 15. She had many acquaintances in Kalisz. 16. Grandfather used to sit down in the shade, under this pear-tree, grandmother preferred to be in the sun. 17. A book is made of paper. 18. We tried hard to help her (perf.). We could not help her. 19. Who is paying for this basket of apples? 20. The physician gave him a certificate of health. 21. He laughed at our fear. 22. She is so pleased (cieszyć się), because her son is coming back from the army. 23. This child has a very kind heart. 24. In the mountain (górska) air he felt better (lepiej).

Vocabulary

Learn the nouns, verbs and pronouns given in the grammar part of this lesson.

<i>papier, papieru ; papiery, papierów,</i>	<i>paper</i>	<i>ać, zapłacić za coś (acc.),</i>	<i>to pay for something</i>
<i>posada, posady,</i>	<i>position, job</i>	<i>dobrze płatny,</i>	<i>well-paid</i>
<i>znajomy, znajomego ; znajomi, znajomych,</i>	<i>acquaintance (man), used as nouns, declined as adjectives</i>	<i>starać się, I (imperf.),</i>	<i>to try hard, to endeavour (to obtain, to get, to do, etc.)</i>
<i>znajoma, znajomej; znajome,</i>		<i>postać się, I (perf.),</i>	<i>to make an effort (to obtain, to get, to do, etc.)</i>
<i>znajomych,</i>	<i>acquaintance (woman), used as nouns, declined as adjectives</i>	<i>woić, woli, wola, IV,</i>	<i>to prefer (would rather)</i>
<i>czuć, czuje, czuję,</i>	<i>III, to feel (transitive, e.g.: czułem, że . . . I felt that . . .)</i>	<i>dobrze ci (dat.) w tym kapeluszu (loc.),</i>	<i>this hat suits you</i>
<i>czuć się,</i>	<i>to feel (intransitive, e.g.: czułem się dobrze, I felt well)</i>	<i>wygodny,</i>	<i>comfortable</i>
<i>kochać się w kimś (loc.),</i>	<i>to be in love with somebody</i>	<i>rzeczywiście,</i>	<i>really, indeed</i>
<i>ać, plac, placą, płacić, IV,</i>	<i>(imperf.), to pay, to be paying</i>	<i>od razu,</i>	<i>at once</i>
<i>zapłacić,</i>	<i>like ać (perf.), to pay, to settle</i>	<i>Kalisz, Kalisza,</i>	<i>a town in Poland</i>
		<i>Paryż, Paryża,</i>	<i>Paris</i>
		<i>Poznań, Poznania,</i>	<i>Poznan</i>
		<i>Toruń, Torunia,</i>	<i>Torun</i>
		<i>Tadzio,</i>	<i>dim. of Tadeusz, Thaddeus, male name</i>

LESSON 27

VOCATIVE OF MASCULINE AND FEMININE NOUNS—
DIMINUTIVES

The vocative singular of masculine nouns ending in a soft consonant and in *-k*, *-g*, *-ch* is the same as their locative singular. In the plural all masculine nouns have the vocative the same as the nominative. In the singular, however, there are some exceptions : *Bóg*, loc. (*w*) *Bogu*, but the vocative : *Boże* ! Nouns in *-ec*, like *chłopiec*, *ojciec*, *kupiec*, form the locative in *-u*, (*o*) *chłopcu*, *ojcu*, *kupcu*, but the vocative in *-cze*, thus : *chłopcze* ! *ojcze* ! *kupcze* !

Pronouns and adjectives have the vocative the same as the nominative in both singular and plural. Thus :

Żołnierzu polski !	Polish soldier !
Żołnierze polscy !	Polish soldiers !
O święty kraju nasz !	O our sacred country ! (beginning of a song)
Polaku ! Stachu !*	O Pole ! O Stach !
Drogi Boże !	Good Lord !
Mój kochany chłopczy !	My dear boy !
Moi kochani chłopcy !	My dear boys !
Staszku, proszę cię, podaj mi tę książkę ze stołu.	Staszek, please pass me that book from the table.

When addressing a person by his Christian name, the vocative is used ; when calling, however, the nominative is generally used, e.g. :

Józek, gdzie jesteś ?	Joey, where are you ?
-----------------------	-----------------------

The vocative singular of feminine nouns in *-a* ends in *-o*, of those in *-i* it is the same as the nominative singular. Pronouns and adjectives qualifying any feminine noun in the vocative singular have the same form as for the nominative singular. Thus :

Matko !	Mother !
Moja kochana sioстро !	My dear sister !
O Halino, o jedyna dziewczyno moja !	O Helen, my only girl ! (from Moniuszko's opera : Halka)
Droga Pani !	Dear Madam !

* Another diminutive of Stanisław.

Diminutives of women's Christian names, however, ending in *-sia*, *-zia*, *-cia*, *-dzia*, *-nia*, *-la*, and diminutives like *mamusia*, mummy, *ciocia*, auntie, *babcia*, grannie, form the vocative singular in *-u*. Thus :

Zosia, Marysia, Kazia,	Zosiu ! Marysiu ! Kochana
Kasia	Kaziu ! Moja Kasiu !
Lucia, Madzia	Luciu ! Madziu !
Hania, Mania, Hala	Moja Haniu ! Droga Maniu !
	Halu !
mamusia, ciocia, babcia	mamusiu ! ciociu ! babciu !

The vocative plural of feminine nouns is the same as the nominative plural (compare p. 113).

A characteristic feature of Polish nouns is their capability of forming diminutives. These diminutives primarily express gradation in size, e.g. *stół*, table, *stolik*, a little table, *stoliczek*, a (still smaller, delicate, fragile) little table ; or : *łyżka*, (table)spoon, *łyżeczka*, (tea)spoon ; or, *pudło*, large box, *pudełko*, normal size box, *pudeleczko*, a little box. Apart from expressing relative size, diminutives are extensively used in Polish to imply a degree of endearment, of warmer or affectionate attitude on the part of the speaker. Hence their use in family life, compare : *matka*, *mama*, *mamusia*, etc., etc. ; *ciotka*, *ciocia*, *babka*, *babcia*, etc. ; in Christian names, especially with reference to young people, e.g., *Jan*, John, *Janek*, *Janeczek*, *Jaś*, Johnny ; *Maria*, Mary, *Marysia*, *Marysienka*, etc. ; with reference to pets, e.g., *pies*, *piesek*, *pieseczek*, and in nursery talk. Take, for instance, this nursery rhyme (by S. Jachowicz) :

Pan kotek był chory	
I leżał w łóżeczku,	leżał—was lying
I przyszedł pan doktor—	przyszedł—came
Jak się masz, koteczku ?	

Naturally, the possibility of the use of diminutives is a source of additional artistic and emotional appeal in poetry and in songs as, for instance, in this well-known lay :

O gwiazdeczko, coś błyszczala,
Gdym ja ujrzał świat,
Czemuz ci to, gwiazdko mała,
Twój promyczek zbladł.
gwiazda, star, gwiazdka.
gwiazdeczka
coś błyszczala—ty, co bły-
szyszłaś ; błyszczęć, to
shine, to twinkle
gdym ja ujrzał—gdy ja
ujrzałem, when I first
saw
czemuż—dlaczego
promień, ray, beam ;
promyk, promyczek
zbladł (the Ł at the end is
not pronounced), paled,
waned (from zblednąć)

In the following very popular soldiers' song the use of the diminutive *wojenka*, from *wojna*, war, provides an effect of ironic humour.

Wojenko, wojenko,
Cóżeś ty za pani, cóżeś ty za pani—co ty jesteś za pani,
Że na ciebie idą, what sort of a lady art thou ;
Że za ciebie giną ciebie, longer form of cię ; idą, go ;
Chłopcy malowani. za ciebie giną, die for you ;
malowany, painted ; chłopcy
malowani, the handsomest boys

The most frequent (but by no means the only) diminutive endings are the following :

For masculine nouns :

- ek, -eczek syn, son—synek, syneczek
ogród, garden—ogródek, ogródeczek
- ik, -iczek koń, horse—konik, koniczek
pokój, room—pokoik, pokoiczek
- yk, -yczek kosz, basket—koszyk, koszyczek
talerz, plate—talerzyk

For feminine nouns :

- ka, -eczka krowa, cow—krówka, króweczka
książka*, book—książeczka
córka*, daughter—córeczka
panna, miss, girl—panienka, panieneczka

*both these nouns are in fact, diminutives which have lost the diminutive meaning (the original nouns are : *księga*, *córka*.)

For neuter nouns :

- ko, -eczko jaje, egg—jajko, jajeczko
- okno, window—okienko, okieneczko
- pole, field—półko
- ciasto, dough—ciastko, French pastry—ciasteczko

Translate into English :

1. Marysiu, gdzie jest kluczyk od tego pudełka ? Nie wiem, mamusiu, wczoraj widziałam go na biurku.
2. Haniu, podaj talerzyki na ciastka i łyżeczki do herbaty.
3. Drogi Boże, co ja zrobiliam ! masła zapomniałam kupić ! Jurek, zatelefonuj do cioci, może ona ma masło w domu.
4. Zosiu, zwołaj Miecia, nie wypił mleka.
5. Ucz się, chłopče, ucz się !
6. Stachu, nie zapomnij kupić tych guzików !
7. Telefonowałam do pani we środę, bo chciałam się z panią spotkać w kawiarni.
8. Wołałam go dwa razy, ale pewnie nie słyszał.
9. Ja się teraz nigdy ze Staszkiem nie spotykam.
10. Janku, nie ruszaj papierów tatusia.
11. Ruszyliśmy w drogę.
12. Czytam angielskie książeczki, bo nie chcę zapomnieć tego języka.
13. Babcia cię woła, Halu.
14. Spotykałem go często i razem wracaliśmy z biura.
15. Święte twoje słowa.
16. Przez całą wojnę był w wojsku.

Translate into Polish :

1. Our little dog has got one ear black and one white*
2. I am glad that you have rung Staszek up (translate : that you have telephoned to Staszek), how is he feeling to-day ?
3. Our Father ! Women of Poland (translate : Polish women) ! Workers ! Children ! O my country (ojczyzna) ! Dear auntie ! Poles !
4. Don't move. I cannot move.
5. Don't forget (to several people) about those letters.
6. Janeczek, do you see cows and horses over there (use diminutives) ?
7. He did not want to telephone to you, you know why, but can you not meet in a café ?
8. I saw him for the last time before the war.
9. He did not come back from the war.
10. Jurek, daddy has called you twice.
11. Please call your son in.
12. We used to meet them occasionally, when they lived in Poznan.
13. I met her

yesterday. They meet every day. 14. Have you rung up Mrs. Dembińska ? 15. Were you calling me ? 16. We often forget about it. I did not forget about auntie, I am trying to do what I can.

Vocabulary

<i>tatuś, tatusia</i> , daddy	<i>zatelefonować</i> , perf.
<i>wojna, woyny</i> ; <i>wojny, wojen</i> , war	<i>telefonować, zatelefonować do kogoś</i> (gen.), to telephone to somebody
<i>ruszać</i> , <i>I</i> , imperf. and <i>ruszyć</i> , perf., to move, to touch (<i>coś</i> , something) ; to start (e.g. <i>w drodze</i> , on a journey)	<i>wołać</i> , <i>I</i> , imperf., and <i>zawołać</i> , perf., to call (<i>kogoś</i> , somebody) ; to call out
<i>ruszać, ruszyć się</i> , to move (intransitive)	<i>zapominać</i> , <i>I</i> , imperf., and <i>zapomnieć</i> , perf., imperative : <i>zapomnij</i> , to forget (<i>o czymś</i> , <i>o kimś</i> , about something, somebody)
<i>spotykać</i> , <i>I</i> , imperf., to meet (<i>kogoś</i> , somebody)	<i>święty</i> , masc. pers., <i>święci</i> , sacred, holy ; saint
<i>spotkać</i> , perf.	<i>czasem</i> , at times, occasionally, sometimes
<i>spotykać, spotkać się z kimś</i> (instr.), to meet somebody, e.g. <i>spotykamy się często</i> , we meet often	
<i>telefonować, telefonuje, telefonują, telefonuj</i> , <i>III</i> , imperf., to telephone	

LESSON 28

THE VERBS FOR TO GO—THE PREPOSITION *u*

The verb *to go* has two correspondents in Polish : *iść*, to go on foot, to walk, and *jechać*, to go by any means of transport. This is a very important difference between English and Polish and the student will be well advised to study the use of *iść* and *jechać* carefully. In both *iść* and *jechać* there is the idea of destination (the question : *where to ? dokąd ?*)

The verb *ić* is irregular and is conjugated as follows :

Present :

Sing. : idę, I am going, walking, etc.

idziesz

idzie

Plur. : idziemy

idziecie

idą

Past : Masc. : Fem. : Neut. :

Sing. : szedłem szłam — I was going,
szedłeś szłaś — walking, etc.
szedł szła

Male pers. :

All others :

Plur. : szliśmy
szliście
szli

szłyśmy
szłyście
szły

Imperative : idź ; idźmy ; idźcie.

The verb *jechać* is conjugated as follows :

Present :

Sing. : jadę, I am going (by some means of transport),
jedziesz etc.
jadzie

Plur. : jedziemy
jedziecie
jadą

Past : Masc. : Fem. : Neut. :

Sing. : jechałem jechałam — I was going, etc.
jechałeś jechałaś —
jechał jechała jechało

Male pers. : All others :

Plur. : jechaliśmy jechałyśmy
jechaliście jechałyście
jechali jechały

Imperative : jedź ; jedźmy ; jedźcie.

Compare : idzie — jedzie

szedł — jechał

idź — jedź

The perfective of :

szedł, he was going, walking
is

poszedł, he went to . . . (on foot)
and

przyszedł, he came (here), he
arrived (on foot)

Infinitives :

Imperfective : Perfective :

iść

pójść

przyjść

The perfective of :

jechał, he was going (by train, etc.),
he was travelling

is

pojechał, he went to . . . (by
train, etc.)

and

przyjechał, he came, he arrived
(here, or to his destination, by
train, by car, etc.)

jechać

pojechać

przyjechać

Learn also the perfectives :

wszedł, he walked in, he entered

wejść

wyszedł, he went out

wyjść

wjechał, he drove in

wjechać

wyjechał, he left for . . . (he is not here),

or, he drove out (in a car)

wyjechać

The compounds of *jechać*, viz.: *pojechać*, *przyjechać*, *wjechać*, *wyjechać*, form the past tense regularly, like *jechać*. The compounds of *iść*, viz.: *pójść*, *przyjść*, *wejść*, *wyjść* form their past tense like *iść*. Note, however, the two forms of the prefix *w*: *w-* and *we-*, for reasons of euphony, in the conjugation of the past tense of *wejść*: *wszedłem*, *wszedłeś*, *wszedł*; *weszliśmy*, *weszliście*, *weszli*; the feminine and neuter forms have *we-* throughout: *weszłam*, *weszłyśmy*, etc.

The imperatives are :

idź
(*pójdz*—rare)

przyjdź

wyjdź, come out

wejdź, walk in, enter

jedź, go

pojedź, go

przyjedź, come

wyjedź, leave (for somewhere)

wjedź, drive in

In Polish not only does a man *jedzie*, i.e. is being carried, transported by some vehicle to a destination, but the vehicle itself also *jedzie*, i.e. runs, goes, moves along. Study the following examples (on the left-hand side the corresponding forms from *iść* are given, compare the prefixes) :

szła, she was going

Żona jechała tym pociągiem. Taksówka jechała szybko.

My wife was on that train. The taxi was going fast.

Żona jechała szybko.

My wife was driving fast.

poszła, she went

Żona pojechała do matki.

My wife has gone to her mother's.

Taksówka pojechała w kierunku mostu.

The taxi went in the direction of the bridge.

przyeszła, she came

Żona przyjechała.

My wife has arrived.

Taksówka przyjechała.

The taxi has arrived.

Żona przyjechała z Warszawy.

My wife arrived from Warsaw.

Taksówka przyjechała z dworca.

The taxi came from the station.

wyszła, she went out

Żona wyjechała.

My wife has gone away.

Taksówka wyjechała z tej ulicy.

Żona wyjechała wczoraj do Warszawy.

My wife left for Warsaw yesterday.

The taxi drove out from this street.

My wife went to Warsaw yesterday.

weszła, she entered

Żona wjechała do garażu.

My wife drove into the garage.

Taksówka wjechała w tę ulicę.

The taxi drove into that street.

The preposition *u* followed by a genitive means *in somebody's house, place, establishment.* E.g. :

Przez święta byłem u matki. Uczę się muzyki u profesora B.
I was at my mother's during the holidays.

Byłem wczoraj u pana, ale pana nie zastałem.
I called on you yesterday, but I did not find you at home.

Translate into English :

Wyjazd na wakacje.

—Zosiu, taksówka przyjechała !

→A, wreszcie !

Żona woła dzieci :

—Jurek, Basiu, gdzie wy jesteście ? Jedziemy !

Brat mój, który przyszedł, aby się z nami pożegnać, pomaga mi znieść (carry downstairs) walizki. Żona spakowała je wczoraj, tak że teraz wszystko już mamy gotowe. Przed chwilą telefonowałem do matki, ale pewnie wyszła już z domu, ma się z nami spotkać na dworcu. Za chwilę już jedziemy. Taksówka wyjechała z naszej ulicy na most Poniatowskiego. Jedziemy teraz przez aleje. Za chwilę jesteśmy na stacji. Bagażowy bierze walizki, żona z bratem i dziećmi idą do poczekalni, ja idę kupić bilety.

Przed kasą jest ogonek, ale po kilku minutach jestem już przy okienku.

—Cztery bilety do Zakopanego proszę, trzecią klasą, i dwa peronowe.

—Proszę pana.

Kasjerka podaje mi bilety.

—Ile płacę ?

Kasjerka liczy, mówi mi ile, ja płacę, mówię : Dziękuję pani, chowam bilety i idę do poczekalni.

W poczekalni spotykamy się z moją matką i wszyscy idziemy na peron. Pociąg jest już na stacji. Dostajemy wygodne miejsca. Brat daje dzieciom pisma ilustrowane na drogę, a babcia cukierki i czekoladę.

Siostra żony wyjechała z Warszawy do Zakopanego w ubiegłym tygodniu i wynajęła (rented) nam tam mieszkanie.

Brat i matka mają przyjechać do nas za kilka dni. Wakacje w Zakopanem ! Trzy tygodnie w górach !

Wszyscy się cieszą.

Pociąg rusza. Dzieci wołają :

—Do widzenia, babciu ! Do widzenia, stryju !

Babcia i stryj odpowiadają :

—Do widzenia, moi drodzy ! Do widzenia—w Zakopanem !

Translate into Polish :

1. Let us get out (go out) of here (stąd), it is so warm.
2. Now go shopping (translate : go to town) Basia. 3. Let us go by train. 4. Come (to several people) to-morrow.
5. They arrived by taxi. 6. Did you walk or did you drive (formal, to a man) ? 7. The children came out from school early. 8. How long does it take to walk (translate : How long does one walk, using *się*) from here to your office ? How long does it take to get (translate : How long does one ride) from Poznan to Warsaw ? 9. She has already left (translate : she has already gone out). 10. They have (men) left for (do) Warsaw. 11. He arrived from Warsaw.
12. They went by train. 13. We did not find them at home.

Exercise

1. Give the Polish for :

1. three suitcases.
2. a railway station.
3. first class, third class.
4. five tickets to Warsaw.
5. Porter !
6. The train started (perf.).
7. Two platform tickets.

2. Answer in Polish :

1. Kto to jest stryj ? (father's brother).
2. Kto to jest wuj ? (mother's brother).

3. Give the English for :

1. za chwilę ; po chwili ; za dwie minuty ; za dziesięć minut.
2. Byłem u brata, u lekarza, u pułkownika, u matki, u siostry, u tej pani, u rzeźnika.
3. Spotkałem się z bratem, z matką, z panem R.
4. Telefonowałem do pana, do pani, do cioci.
5. Nie zastałem jej w domu.

Vocabulary

- pakować, pakuje, pakuję, pakuj, III, imperf., to pack*
- spakować, perf.*
- żegnać się z kimś, I, imperf., to take leave of somebody, to say good bye*
- pożegnać się z kimś, perf. zastać kogoś, perf., to find somebody at home*
- Nie zastałem go w domu, I did not find him at home; He was not at home (when I called).*
- Miałem się spotkać z matką, I was to meet my mother*
- aleja, alei ; aleje, alei, avenue ; a broad street planted with trees*
- bagażowy, bagażowego (decl. as adjective), porter*
- bilet, biletu ; bilety, biletów, ticket*
- czekolada, czekolady, chocolate*
- dworzec, dworca ; dworce, dworców, railway station*
- kasa, kasę ; kasę, kas, cashier's desk ; booking office.*
- kasjerka, kasjerki ; kasjerki, kasjerek, cashier ; booking clerk (woman)*
- klasa, klasy ; klasy ; klas, class*
- minuta, minuty ; minuty, minut, minute*
- ogonek, ogonka ; ogonki, ogonków, queue*
- peron, peronu ; perony, peronów, railway platform*
- poczekalnia, poczekalni ; poczekalnie, poczekalni, waiting-room*
- stryj, stryja ; stryjowie, stryjów, uncle (on the father's side)*
- stacja, stacji ; stacje, stacji, station*
- taksówka, taksówki ; taksówki, taksówek, taxi-cab*
- ulica, ulicy ; ulice, ulic, street*
- walizka, walizki ; walizki, walizek, suitcase*
- wakacje, wakacji (plural only), (summer) holidays*
- ilustrowany, illustrated*
- bilet peronowy, platform ticket*
- za kilka dni, in a few days*
- na drogę, for the journey*
- stąd, from here*
- aby, in order to, to*
- Warszawa, Warszawy, Warsaw*
- Zakopane, Zakopanego (decl. as adjective), a summer and winter resort in the Tatra Mountains*
- jechać pociągiem, to go by train*
- jechać taksówką, to go by taxi*
- pojechać pociągiem do . . . , to go by train to . . .*
- przyjechać taksówką, to arrive by taxi*
- do widzenia, au revoir, good bye*

LESSON 29

THE PERSONAL PRONOUN—PREPOSITIONS WITH ACCUSATIVE
(MOTION TOWARDS) AND LOCATIVE (POSITION)

You have learned the forms of the personal pronouns for the dative (page 99) and for the accusative (page 110). The forms of the genitive of personal pronouns for the third person, masculine, feminine and neuter singular, which are used after verbs, are : *go, jej, go* ; for the third person plural for all genders : *ich*. Thus :

Nie widzę go (tego pana).	I don't see him (that man).
Nie widzę jej (tej pani).	I don't see her (that woman).
Nie widzę go (tegodziecka).	I don't see it (that child).
Nie widzę ich (tych panów, pań, koni, dzieci, etc.).	I don't see them (those men, women, horses, children, etc.).

When, however, a personal pronoun for the third person is preceded by a preposition, its form changes. The ending remains similar to that of a form used after verbs, but the pronoun takes the prefix *n-* or *nie-*. Thus we have for the dative, instead of *mu, jej, mu* : *(ku) niemu, (ku) niej, (ku) niemu* ; for the accusative, instead of *go, ją, je* : *(przez) niego, (przez) nią, (przez) nie* ; for the genitive, instead of *go, jej, go* : *(dla) niego, (dla) niej, (dla) niego*. Similarly in the plural, instead of the forms *im, ich, je*, we have : *(ku) nim, (przez) nich, (przez) nie*. Thus :

Singular :

Dative :

Szedłem ku niemu, ku niej, ku niemu (temu drzewu). I was going towards him, towards her, towards it (that tree).

Accusative :

Czekałem na niego, na nią. I was waiting for him, for her.
Masz to pióro ? Czekam Haye you got that pen ? I na nie. am waiting for it.

Genitive :

Poszedłem do niego, do niej. I went to him, to her.
Biorę to pudełko i wyjmuję z niego pieniądze. I am taking that box and getting the money out of it.

Dative :

Szliśmy ku nim.

We were walking towards them.

Accusative :

Czekaliśmy na nich.

We were waiting for them (men, or men and women, or a man and a woman).

Czekaliśmy na nie.

We were waiting for them (women, children or things of any gender).

Genitive :

Nie mogę jechać bez nich. I cannot go without them.

In Lesson 9 you have learned that the prepositions *nad*, above, *pod*, under, *przed*, before, *za*, behind, and the preposition *miedzy* or *pomiędzy*, between, among, govern the instrumental. This case, however, applies only when these prepositions are used to describe position, i.e. in reply to the question : *where ? gdzie ?* When they follow a verb expressing motion towards, or in the direction of a certain object, i.e. when they reply to the question : *where to ? dokąd ?*, these prepositions take the accusative case. Thus :

Instr. :

Mieszkamy nad morzem. We live at the seaside.

Acc. :

Jedziemy nad morze. We are going to the seaside.

Instr. :

Gazeta była pod stolem. The newspaper was under the table.

Acc. :

Gazeta spadła pod stół. The newspaper dropped under the table.

Instr. :

Czekałem na niego przed szkołą. I was waiting for him in front of the school.

Acc. :

Przyjechaliśmy przed szkołę. We arrived in front of the school.

Instr. :

Obraz jest **za** szafą.

The picture is behind the wardrobe.

Acc. :

Obráz spadł **za** szafę.

The picture fell behind the wardrobe.

Instr. :

Jechaliśmy między rzeką a lasem.

We were driving between the river and the forest.

Acc. :

Wjechaliśmy między rzekę a las.

We drove in between the river and the forest.

Note the example : *Jechaliśmy między rzeką a lasem*. The verb *jechaliśmy* does express movement, but the movement is not towards the space between the river and the forest, but within that space. A movement within a space is expressed in the same way as position, i.e. by the instrumental.

Similarly the prepositions *na*, on, at, and *w* (or *we*), in, into, may take two cases : the locative to denote position, and the accusative to express motion towards. Thus :

Loc. :

List jest **na** biurku.

The letter is on the writing-table.

Acc. :

Rzucił list **na** biurko.

He threw the letter on to the writing-table.

Górale mieszkają **w** górah.

The mountaineers live in the mountains.

Acc. :

Wjechaliśmy **w** góry.

We drove into the mountains.

Note the proper use of the prepositions *w* and *na* in Polish. The preposition *w* followed by the locative implies position *in* an interior, e.g. of a building, room, piece of furniture, box ; also *inside* a country, town, a book or any

writing, in water ; *within* an institution or organisation ; it is also used with abstract nouns, etc. Thus :

Jest—

w domu
w pokoju
w kawiarni
w biurku
w pudełku
w kraju
w Anglia
w Poznaniu
w słowniku
w morzu
w ziemi
w wojsku
w żywciu
w poezji

It is—

at home, in the house
in the room
in the café
in the writing-table
in a box
in the country (usually in the
in England sense : in Poland)
in Poznan
in the dictionary
in the sea
in the soil
in the forces, in the army
in life
in poetry

To express motion towards, *w* is generally replaced by the preposition *do* followed by the genitive, especially with nouns denoting material things and suggesting an interior. Thus :

Idę—

do domu
do pokoju
do kawiarni

I am going—

home, to the house
to the room
to the café

Wracam—

do kraju
do Anglia
do Poznania
do wojska

I am going back—

to my country
to England
to Poznan
to the army

Chowam to—

I am putting it away—

Kładę to—

I am putting it—

do biurka
do pudełka

in the writing-table
in the box

The preposition *w* followed by the accusative may, however, also be used after verbs denoting motion, when the noun following it implies a thing or things created by

nature and not by the human hand, a thing or things which tower high above the performer of the movement (trees, mountains), envelop him (fog, clouds) or in which he becomes immersed (deep water). Thus :

Wszedłem w las.

I entered the forest.

Wjechaliśmy w góry, w dolinę, we mgłę.

We drove into the mountains, into the valley, into fog.

Samolot runął w morze.

The aircraft crashed into the sea.

The prepositions *w* and *do*, however, are as a rule replaced by the preposition *na*, on, in the sense of both position (locative) and motion towards (accusative), whenever the following noun implies : (1) a flat-surfaced area ; (2) presence or participation in anything which can be described generally as a function, including meals (especially after the verb *być*, to be, in the sense : to be at . . .). Thus :

(1) a flat-surfaced area :

(a) position—locative :

Jest—

It is—

na stacji	at the station
na lotnisku	at the aerodrome
na cmentarzu	at the cemetery
na rogu (ulicy)	at the corner (of the street)
na ulicy	in the street
na biurku	on the writing-table
na talerzu	on the plate
na morzu	at sea
na ziemi	on the earth ; on the floor ; on land

(b) motion towards—accusative :

Idę—

I am going—

na stację	to the station
na lotnisko	to the aerodrome
na cmentarz	to the cemetery
na róg	to the corner
na ulicę . . .	to . . . street

Kładę to—	I am putting it—
na biurko	on the writing-table
na talerz	on the plate
na stół	on the table
Spadło—	It fell—
na ziemię	to the ground ; on the floor
Płynie—	It sails—
na morze	to sea

(2) presence at a function :

(a) position—locative :

Jest—	He is—
na lekcji	at his lesson
na kolacji	at supper
na śniadaniu	at breakfast
na zebraniu	at the meeting
na weselu	at the wedding-party
na balu	at the ball

(b) motion towards—accusative :

Idzie—	He is going—
na lekcję	to his lesson
na kolację	to supper
na śniadanie	to breakfast
na zebranie	to the meeting
na wesele	to the wedding-party
na bal	to the ball

Compare also the accusative construction with *na* after the following verbs :

Patrzę na morze.	patrzeć na. I am looking at the sea.
Dużo wydają na książki.	wydawać na. They spent a lot on books.
Czekam na siostrę.	czekać na. I am waiting for my sister.
Nie pozwalam na to. Godzę się na to.	pozwalać na. I don't allow it. godzić się na. I agree to that.

The verbs *wyjść*, *wyjechać na* followed by the accusative are also used in the sense of going, climbing, driving, getting to the top, on to something. E.g. :

Wyszedłem na dach. I climbed (went up) to the roof.

Wyjechaliśmy na szczyt góry. We drove on to the top of the mountain.

Wyjechałem windą na piąte piętro. I got to the fifth floor in the lift.

Translate into English :

1. Od razu pojechaliśmy na lotnisko, ale już było za późno; kiedy przyjechaliśmy, już nie żył.
2. Ryby żyją w morzu.
3. Wyjechałem z Paryża we środę wieczór, a we czwartek byłem na kolacji w domu.
4. Zawsze kładę twój kapelusz do szafy w tym pokoju.
5. Jechaliśmy szeroką aleją między lotniskiem a ogrodami.
6. Przyjdźcie do nas na obiad w niedzielę, dobrze?
7. Poszedłem z nim do kina, a potem na herbatę.
8. Ona nie może żyć bez niego.
9. Kupiłem ten obraz od niego, jest już u nas.
10. Gdzie ty kładziesz te noże? tu się kładzieły łyżki, nie noże. Patrz, jeden nóż spadł ze stołu, tam jest, pod krzesłem.
11. Ręcznik spadł z okna na ulicę.
12. Rzuciła się ojcu na szyję.
13. Książka była między papierami.
14. Szliśmy do biura.

Exercise

Fill in the blanks of the following sentences as indicated :

1. Jechaliśmy (with them) do (Kalisz).
2. Wracałam (with her) z (cinema).
3. Spotkałem się (with him) we środę.
4. Dlaczego nie poszedłeś (to him)?
5. Kiedy telefonowałeś (to her)?
6. Szła (towards them).
7. Szli (towards her).
8. Tylko (thanks to him) nauczyłam się pływać.

Translate into Polish :

1. The book fell behind the bed. The book was on the floor behind the bed.
2. He was in the restaurant with her. They entered (into) the restaurant.
3. He left for England last week. He is in England now.
4. She is not living with him.
5. The cat is on the roof. The boy got up to the roof.
6. I borrowed from him two volumes of Mickiewicz's poems (use plural of poezja).
7. Don't throw your hat on the table.
8. There were twenty aeroplanes at the aerodrome.
9. He threw the fish into the basket (use : koszyk).
10. He had nineteen fish in the basket. The fish is cooking.
11. He did not agree to that.
12. Have you got that book ? I haven't read it yet.
13. The children are going to school. The children went to school.
14. The boys were at (their) lesson.

Vocabulary

Learn the pronouns given in the grammar part of this lesson.

<i>obraz, obrazu ; obrazy.</i>	<i>obrazów, picture, painting</i>	<i>kładłem, kładłeś, kładł ; kład-</i>
<i>samolot, samolotu ; samo-</i>	<i>loty, samolotów, aeroplane,</i>	<i>liśmy, etc., III, imperf.</i>
<i>aircraft</i>		<i>to put, to put down</i>
<i>ryba, ryby ; ryby, ryb, fish</i>		<i>spadat, I., imperf. (comp.</i>
<i>godzić się, godzi, godzą, IV,</i>		<i>page 27)</i>
<i>imperf., to agree—z kim,</i>		<i>spaść, past : spadłem, spad-</i>
<i>with somebody, na coś, to</i>		<i>łeś, spadł ; spadliśmy,</i>
<i>something</i>		<i>spadliście, spadli ; perf.,</i>
<i>zgodzić się, perf.</i>		<i>to fall, to drop</i>
<i>rzucić, I, imperf. ; rzucić,</i>		<i>miedzy or pomiędzy, prep.</i>
<i>perf., to throw</i>		<i>with instr. or acc., be-</i>
<i>kłaść, present : kładę, kła-</i>		<i>tween, among</i>
<i>dziesz, kładzie, kładziemy,</i>		<i>żyć, żyje, żyją, żyj, III,</i>
<i>kładziecie, kładą, imperative :</i>		<i>imperf., to live</i>
<i>kładź, etc. past :</i>		<i>Adam Mickiewicz, one of</i>
		<i>the three greatest Polish</i>
		<i>poets, 1798-1855.</i>

LESSON 30

HARD STEMS : THE LOCATIVE IN *-e*—THE VERBS :
Pisać, Czesać, Wiązać, Płakać

Masculine nouns ending in a *hard consonant*,* feminine nouns ending in a *hard consonant plus -a*, and neuter nouns ending in a *hard consonant* plus -o* form their locative singular by taking the ending *-e*.

This ending produces what is called in Polish grammar a “softening” effect on the preceding hard consonant, which means that the hard consonant is replaced by a corresponding soft consonant.

Let us take for example nouns ending in *-b*, *-ba* and *-bo*, like *chleb*, *osoba* and *niebo*, sky. The locative singular of these nouns is :

<i>chleb</i>	<i>w chlebie</i>	in the bread
<i>osoba</i>	<i>o tej osobie</i>	about that person
<i>niebo</i>	<i>na niebie</i>	in the sky

Thus we do not say in Polish *chlebe*, *osobe*, *niebe*, but *chle-bie*, *oso-bie*, *nie-bie*, and the *i* between the *b* and the *e* is inserted to indicate that the *b* is pronounced soft.

The same principle of softening as for nouns in *-b*, *-ba*, *-bo* applies to nouns ending in :

-p, -pa, -po :

<i>sklep</i>	<i>w sklepie</i>	in the shop
<i>grupa</i>	<i>w tej grupie</i>	in this group
<i>tempo</i>	<i>w tempie</i>	in the tempo

-w, -wa, -wo :

<i>Kraków</i>	<i>w Krakowie</i>	in Cracow
<i>krowa</i>	<i>o krowie</i>	about the cow
<i>słowo</i>	<i>w tym słowie</i>	in this word

-f, -fa (no neutrals in *-fo*) :

<i>szef</i> , chief, superior	<i>o szefie</i>	about the chief
<i>szafa</i>	<i>w szafie</i>	in the wardrobe

* But masculine nouns ending in *-k*, *-g*, *-ch*, and neuter nouns ending in *-ko*, (*-go*), *-cho* form the locative singular in *-u*, compare p. 121.

-s, -sa, -so :

czas	w tym czasie	at that time
prasa, press	w prasie polskiej	in the Polish press
mięso	wmięsie	in the meat

-z, -za, -zo :

wóz, cart, wagon	w tym wozie	in this cart
koza	o tej kozie	about that goat
żelazo, iron	w żelazie	in iron

-m, -ma, -mo :

tłum, crowd	w tłumie	in the crowd
zima	w zimie	in winter
pismo	w tym piśmie	in that periodical

-n, -na, -no :

telefon, telephone (call)	po tym tele- fonie	after that telephone call
wiosna	po wiośnie	after the spring
okno	na oknie	on the window (sill)

Note the forms : *piśmie*, *wiosnie*, from *pismo*, *wiosna* ; the *s* is softened before the *-mie*, *-nie* endings of the locative.

The vocative singular of masculine nouns ending in a hard consonant is the same as their locative singular, like for those ending in a soft consonant and in *-k*, *-g*, *-ch* (see page 127). There are, however, a few exceptions : *dom*, *syn* form the locative and vocative singular in *-u* ; *pan* has the vocative *panie*, but the locative *panu* :

w domu	at home, in the house
O synu mój !	O my son !
Drogi panie !	Dear Sir.
Mówiliśmy o panu S.	We were speaking about Mr. S.

The locative singular of feminine nouns ending in a hard consonant plus *-a* is the same as their dative singular. Thus :

Loc. :

Mówimy o tej dziewczynie,	We are speaking about this girl, about the spring.
---------------------------	---

Dat. :

Pomagamy tej dziewczynie.	We are helping this girl.
dzięki wcześniej wiośnie	thanks to the early spring

Learn the conjugation of the following 3rd conjugation verbs—their present tense differs from the infinitive; the past tense is formed regularly from the infinitive.

pisać, to write	czesać, to do the hair	wiązać, to tie	płakać, to cry, to weep
--------------------	---------------------------	-------------------	----------------------------

Present :

Sing. :

piszę	czeszę	wiążę	płaczę
pisziesz	czesziesz	wiążesz	płacziesz
pisze	czesze	wiąże	płacze

Plur. :

piszemy	czeszemy	wiążemy	płaczemy
piszecie	czeszecie	wiążecie	płaczecie
piszą	czeszą	wiążą	płaczą

Imperative :

pisz	czesz	wiąż	płacz
piszmy	czeszmy	wiążmy	płaczmy
piszcie	czeszcie	wiążcie	płaczcie

Past :

Sing.-Masculine :

pisałem	czesałem	wiązałem	płakałem
pisałeś	czesałeś	wiązałeś	płakałeś
pisał	czesał	wiązał	płakał

Feminine and Neuter :

pisałam —	czesałam —	wiązałam —	płakałam —
pisałaś —	czesałaś —	wiązałaś —	płakałaś —
pisała	pisa-	cze-	płakała,
lo	sało	iąła	ała

Plur.-Masculine Persons :

pisaliśmy	czesaliśmy	wiązaliśmy	płakaliśmy
pisaliście	czesaliście	wiązaliście	płakaliście
pisali	czesali	wiązali	płakali

All others :

pisałyśmy	czesałyśmy	wiązałyśmy	płakałyśmy
pisałyście	czesałyście	wiązałyście	płakałyście
pisały	czesały	wiązały	płakały

The perfective of *pisać* is *nапisać*, of *czesać* is *учесаć*, of *wiązać* is *звіязаć*, to tie together, or *zawiązać*, to tie into a knot ; of *plakać* is *rozplakać się*, to burst into tears.

Pisać, *czesać* and *wiązać* are often used with *się*. E.g. :

Jak się pisze to słowo ? How does one write this word ? How do you spell this word ?

Dawniej to słwo pisało się innaczej niż teraz. This word used to be spelled (was formerly spelled) differently from (what it is spelled) now.

U kogo pani się czesze ? Where (literally : at whose place) do you have your hair done ?

But : Kto panią czesze ? Who does your hair ?

Ja się sama czeszę. I do my hair myself.

Wiązać się means to stand in connection, to be in logical sequence. E.g. :

Jedno nie wiąże się z drugim. The one has no connection with the other.

Translate into English :

1. Byliśmy wczoraj w kinie na bardzo dobrym filmie.
2. W tym jednym słowie zrobił pan dwa błędy. 3. Na tym drzewie było tylko jedno gniazdo. 4. Po ostrej zimie przyszła wczesna, ciepła wiosna. 5. Co jest w tym chlebie, taki jest gorzki ? Co jest w tej zupie, taka jest gorzka ? Co jest w tym ciastku, takie jest gorzkie ? 6. Po zwycięstwie przyszedł wreszcie pokój (peace). 7. W której szafie jest moja czarna suknia ? 8. Co widzisz na niebie ? 9. Czy pani umie piisać na maszynie ? 10. Dlaczego to dziecko tak płacze ? 11. Właśnie piisałem list do pana brata, kiedy pan przyszedł. 12. Basiu, uczesz psa, tu jest grzebień. 13. Chcę dziś napisać do domu, bardzo dawno już nie piisałam. 14. Jak ty nieładnie wiązesz ten krawat, Władku. Patrz, tak się wiąże. 15. W sklepie był taki tłum, że wyszedłem i nic nie kupiłem. 16. Zaraz po jego telefonie napisałem do was list, dostaliście ? 17. Idzie ku wiośnie. Idzie ku zimie. 18. Ja zawsze wierzę mojej żonie. 19. Panie szefie, telefon do pana. 20. Proszę mi to dać na piśmie. 21. Tylko jednej osobie o tym mówilem.

Exercise

Put into the past tense (imperf.) :

1. Dzieci w pierwszej klasie piszą zadanie.
2. Czym piszesz, piórem czy ołówkiem ?
3. Czy pan woli pisać na maszynie ?
4. Ona się bardzo ładnie czesze, nie wie pani, kto ją czesze ?
- Owszem, wiem, pan Władysław na Marszałkowskiej. Ja i moja córka także się u pana Władysława czeszemy.
5. Wszyscy płaczemy.
6. On sam nie wie, dlaczego płacze.
7. Co ogrodnik robi ? Wiąże róże.
8. Czy panie to same piszą ?

Give the English for :

Nie mogę końca z końcem związać.

Translate into Polish :

1. I was at that shop yesterday and bought a nice comb for my wife (dative).
2. Write often.
3. At that time she was helping my wife.
4. My heart remained in my country (ojczyzna).
5. Mother cried when this letter arrived.
6. Have you written to your father ?
7. We saw this film in Poznan last week.
8. Tie these letters together.
9. How did he spell (napisać) this word ?
10. Write (perf.) to his mother.
11. Did you make it yourself (plur., feminine, formal) ?

Vocabulary

Learn the new nouns and verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>film, filmu ; filmy, filmów, film</i>	<i>ona to sama robi, she makes it herself</i>
<i>grzebień, grzebienia ; grzebienie, grzebieni, comb</i>	<i>dziecko to samo robi, the child makes it by itself</i>
<i>krawat, krawatu ; krawaty, krawatów, necktie</i>	<i>my to sami robimy, we (men) make it ourselves</i>
<i>maszyna, maszyny ; maszyny, maszyn, machine</i>	<i>wy to same robicie, you (women) make it yourselves</i>
<i>maszyna do pisania, typewriter</i>	<i>oni to sami robią, they (men) make it themselves</i>
<i>pisać na maszynie, to type byłem na tym filmie, I was at that film</i>	<i>one to same robią, they (women) make it themselves</i>
<i>na piśmie, in writing</i>	<i>idzie ku wiośnie, it is getting towards the spring</i>
<i>gorzki, bitter</i>	
<i>ja to sam robię, I make it myself</i>	

LESSON 31

HARD STEMS : THE LOCATIVE IN -e (*Continued*)—THE VERBS :
Brąć, Prac, Wziąć

Masculine nouns ending in *-t*, feminine nouns ending in *-ta* and neuter nouns ending in *-to* form the locative singular in *-cie*. In other words, the *t* is changed before the *-e* of the locative ending into *-c*, which followed by the vowel *e* is spelled *-cie*. Thus :

brat	o moim bracie	about my brother
żart, joke	w tym żarcie	in that joke
samolot	w samolocie	in the aeroplane
kobieta	o tej kobiecie	about this woman
roboata, work	przy robocie	at work
herbata	na herbacie	at tea
święto	po święcie	after the holiday
błoto, mud	w błocie	in mud
złoto, gold	w złocie	in gold

Nouns in *-d*, *-da*, *-do* form the locative in *-dzie* (*dź + e*).
Thus :

błąd (gen. błędu)	w takim błędzie	in such a mistake
wykład, lecture	po wykładzie	after the lecture
ogród, garden	w ogrodzie	in the garden
prawda	o tej prawdzie	about this truth
posada	na tej posadzie	at that post
woda	we wodzie	in water
stado, flock	w stadzie	in the flock

Masculines in *-k*, *-g*, *-ch* and neuters in *-ko*, *-go*, *-cho* take in the locative (and in the vocative) the ending *-u* (comp. pp. 121, 147). The feminines in *-ka*, *-ga*, *-cha*, however, take the ending *-e* which causes the *k* to change into *c*, the *g* into *dz*, and the *ch* into *sz*; in other words, feminines in *-ka*, *-ga*, *-cha* form the locative (and also the dative, compare page 147) singular in *-ce*, *-dze*, *-sze*. Thus :

matka	o matce	about the mother
książka	w książce	in the book
Polska	w Polsce	in Poland
(nouns in <i>-ka</i> are particularly numerous)		

podłoga, floor	na podłodze	on the floor
noga	na nodze	on the leg
droga	na drodze	on the road
pończocha, stocking	w jednej pończosze	in one stocking
mucha, fly	o tej musze	about that fly

Masculines in *-ł*, feminines in *-ła* and neuters in *-ło* form the locative singular in *-le*. Thus :

stół	na stole	on the table
general	przy generale	by the general
dół, hollow, lower part	w dole	in the hollow, lower down
szkoła	w szkole	at school, in the school
bibuła, blotting paper	na bibule	on the blotting paper
szkło	na szkle	on glass
mydło	w mydle	in soap
krzesło	na krześle	on the chair

(compare *piśmie, wiosnę*, page 147)

Masculines in *-r*, feminines in *-ra* and neuters in *-ro* form the locative singular in *-rze*. Thus :

profesor	o profesorze	about the professor
papier	na papierze	on paper
inżynier	o inżynierze	about the engineer
kara, punishment	po tej karze	after this punishment
chmura, cloud	w chmurze	in the cloud
góra	na górze	on the mountain, on the top
biuro	w biurze	in the office
pióro	przy piórze	by the pen
jezioro	w jeziorze	in the lake

Learn the conjugation of the following two irregular verbs :

brać, to take *prać*, to launder, to wash

Present :

biorę	bierzemy	piorę	pierzemy
bierzesz	bierzecie	pierzesz	pierzemy
bierze	biorą	pierze	piorą

Imperative :

bierz	pierz
bierzmy	pierzmy
bierzcie	pierzcie

Past :

Sing. :

Masc. :	Fem. :	Neut. :
brałem	prałem	brałam
brałeś	prałeś	brałaś
brał	prał	brała

prałam — —

prałaś — brało

prała prało

Plural :

Masc. Persons :

braliśmy	praliśmy	brałyśmy	prałyśmy
braliście	praliście	brałyście	prałyście
brali	prali	brały	prały

The perfective of *brać* is *zabrać* or *wziąć*. *Zabrać* is conjugated exactly like *brać*; the past tense of *wziąć* is conjugated as follows:

Sing. :

Masc. :	Fem. :	Neut. :	Masc. persons:	All others :
wziąłem	wzięłam	—	wzięliśmy	wzięłyśmy
wziąłeś	wzięłaś	—	wzięliśmy	wzięłyście
wziął	wzięła	wzięło	wzięli	wzięły

The imperative of *wziąć* is : weź
weźmy
weźcie

The perfective of *prać* is *wyprać*, or *uprać*, conjugated exactly like *prać*.

Translate into English :

- Czy pani sama pierze te serwetki? Tak, zawsze je sama piorę. W czym pani je pierze? W mydle i w gorącej wodzie. Potem prasuję, gdy są jeszcze wilgotne.
- Są jeszcze dwa wolne miejsca w tym samolocie.
- Moja siostra jest na posadzie w Warszawie.
- Wczoraj było u nas kilka osób na herbacie.
- Była pani wczoraj na wykładzie profesora Z.?
- Czy państwo mają jakieś kwiaty w ogrodzie, czy tylko jarzyny?
- Wisiu, proszę cię, upierz mi te dwa kołnierze.
- Zabrałem dzieci samochodem do lasu.
- Skąd wziąłeś te papierosy?
- Z tego pudełka na oknie.
- Kto wziął moją książkę z biurka?
- Czy pan

bierze cukier do herbaty ? Nie, dziękuję bardzo, nie biorę.
 12. Płacą w złocie. 13. Kochany bracie ! Drogi panie dyrektorze ! Panie generale ! 14. Ona się kocha w tym aktorze. 15. Daj to tej kobiecie. 16. Syn pomaga matce. 17. Weź parasol, deszcz pada. 18. Oni mieszkają na górze, a my na dole. 19. Nie siadaj na tym krześle przy oknie. 20. Bierzcie co chcecie. 21. Wszyscy słuchacze byli na tym wykładzie. Słuchacze poszli na wykład.

Translate into Polish :

1. The children are at school. 2. We are swimming in the river, in the lake, in the sea. 3. We are at home ; in the office ; in the garden ; in the shop ; in the cinema ; at school ; in (na) the road ; in (na) the street ; at (na) the railway station (use : *dworzec* and *stacja*). 4. Cigarettes are on the table. 5. This sugar is damp. 6. I washed your stockings yesterday, but they are still wet ; but they are still damp ; and in one stocking there is a hole. 7. Don't wash these serviettes in hot water. 8. She received lovely flowers from him. 9. We write on paper. 10. Where do you buy (your) vegetables ? 11. We walked in rain and mud. 12. The aunts are taking the two little girls, and the grandfather is taking the boy. 13. We went to the garden. We were in the garden.

Give the English for the proverb :

Z wielkiej chmury mały deszcz.

Vocabulary

Learn the new nouns and verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>cukier, cukru, sugar</i>	<i>wilgotny, damp</i>
<i>dziura, dziury ; dziury,</i>	<i>skąd ? stąd, from where ?</i>
<i>dziur, hole</i>	<i>from here</i>
<i>(jarzyna, jarzyny) ; jarzyny,</i>	<i>na górze, at the top ; also</i>
<i>jarzyn (mostly used in</i>	<i>used in the sense : up-</i>
<i>plural), vegetable</i>	<i>stairs.</i>
<i>kwiat, kwiatu ; kwiaty,</i>	<i>na dole, at the bottom ;</i>
<i>kwiatów, flower</i>	<i>also used in the sense :</i>
<i>serwetka, serwetki ; serwetki,</i>	<i>downstairs</i>
<i>serwetek, serviette, doily</i>	<i>być na posadzie, to have a</i>
<i>prasować, prasuje, prasują,</i>	<i>job (somewhere)</i>
<i>prasuj, III, imperf., to</i>	
<i>press, to iron</i>	

LESSON 32

LOCATIVE SINGULAR : VOWEL CHANGES—MORE VERBS

In the preceding lesson you have learned that the locative of *brat* is *bracie*, of *stół* is *stole*, i.e. that before the ending *e* of the locative the consonant *t* at the end of the noun changes into *c* (in the ending *-cie*), the consonant *ł* into *l* (in the ending *-le*) and so on. Now compare the forms of the locative in the following examples :

<i>brat</i>	(gen. <i>brata</i>)	loc. <i>bracie</i>
<i>świat</i>	(gen. <i>świata</i>)	loc. <i>świecie</i>
<i>stół</i>	(gen. <i>stołu</i>)	loc. <i>stole</i>
<i>kościół</i>	(gen. <i>kościoła</i>)	loc. <i>kościele</i>

You notice that in *świecie*, *kościele* in addition to the change of the consonant there is also a change in the vowel preceding that consonant : the *a* in *świat* changes into *e* in *świecie*, the *o* in *kościoła* (gen.) changes into *e* in *kościele*. It is only the vowels *a* and *o* which, in certain exceptional words, change into *e* in the locative.

Learn the following commonly used nouns which form their locative (and, in the case of masculines, also the vocative, in the case of feminines, also the dative singular) in this way :

<i>kwiat</i>		<i>w kwiecie</i>	in (the) flower, in bloom
<i>świat</i>		<i>w świecie</i>	in the world
<i>lato</i>	summer	<i>w lecie</i>	in summer
<i>sąsiad</i>	neighbour	<i>o sąsiedzie</i>	about the neighbour
<i>obiad</i>	dinner, lunch	<i>po obiedzie</i>	after dinner
<i>las</i>		<i>w lesie</i>	in the forest
<i>anioł</i>	angel	<i>o aniele</i>	about the angel
<i>kościół</i>	church	<i>w kościele</i>	in the church
<i>ciętro</i>	body	<i>na ciele</i>	on the body
<i>światło</i>	light	<i>w świetle</i>	in the light
<i>wiatr</i>	wind	<i>na wietrze</i>	in the wind
<i>wiara</i>	faith	<i>w wierze</i>	in the faith

Nouns ending in *-st*, *-sta*, *-sto* and *-zd*, *-zda*, *-zdo* form their locative singular in *-ście* and *-ździe*, respectively. Several of

these have also the change of the vowel *a* to *e* before the locative ending :

list	w liście	in the letter	
most	na moście	on the bridge	
kapusta	cabbage	w kapuście	in the cabbage
miasto		w mieście	in town
ciasto	dough, pastry	w cieście	in the dough
wyjazd	departure	po wyjeździe	after the departure
przyjazd	arrival	po przyjeździe	on the arrival
gwiazda	star	o gwiazdzie	about the star
gniazdo	nest	na gnieździe	in the nest

We shall now learn three verbs describing position :

siedzieć	to be sitting
(Compare : siadać, to be sitting down)	
stać	to be standing
leżeć	to be lying

Siedzieć and *leżeć* are both regular fourth conjugation verbs, i.e.: present: *siedzę*, *siedzisz*, *siedzi*; *siedzimy*, *siedzicie*, *siedzą*; imperative: *siedź*, *siedźmy*, *siedźcie*; past: *siedziałem*, *siedziałeś*, *siedział*, etc. *Leżeć*, present: *leżę*, *leżysz*, *leży*; *leżymy*, *leżycie*, *leżą*; imperative: *leż*, *leżmy*, *leżcie*; past: *leżałam*, *leżałaś*, *leżała*, (fem.), etc.

The verbs *stać* and *bać się* are conjugated as follows :

stać, to stand	bać się czegoś, to be afraid of something, to dread something
----------------	---

Present :

stoję, I am standing, etc.	boję się, I am afraid, I fear,
stoisz	boisz się etc.
stoi	boi się
stoimy	boimy się
stoicie	boicie się
stoją	boją się

Imperative :

stój, stand ; halt, stop	bój się
stójmy	bójmy się
stójcie	bójcie się

Past :

Sing. :

Masc.:	Fem.:	Neut.:	Masc.:	Fem.:	Neut.:
stałem	stałam	—	bałem się	bałam się	—
stałeś	stałaś	—	bałeś się	bałaś się	—
stał	stała	stało	bał się	bała się	bało się

Plur. :

Masc. Pers.:	All others :	Masc. Pers.:	All others :
staliśmy	stałyśmy	baliśmy się	bałyśmy się
staliście	stałyście	baliście się	bałyście się
stali	stały	bali się	bały się

Translate into English :

- W lecie jedziemy na wakacje, w zimie zostajemy w mieście.
- Po obiedzie wszyscy poszliśmy do lasu.
- W niedzielę byliśmy w kościele.
- O mój aniele ! Kochany sąsiadzie ! Bracie !
- Siedzieliśmy w cieniu, pod drzewami nad jeziorem.
- Chłopcy stali na moście.
- W tym cieście nie ma cukru.
- Siedzieliśmy przy stole ; przy obiedzie ; przy śniadaniu ; przy kolacji ; przy herbatce.
- Siadamy do stołu ; do obiadu ; do śniadania ; do kolacji ; do herbaty.
- Dom mojej babki stał w lesie nad jeziorem.
- Co, ty jeszcze w łóżku leżysz, a tu jasny dzień, słońce świeci.
- Szliśmy w świetle księżyca.
- Co było w tym liście ?
- Na środku pokoju stał duży stół. Na stole stoi wazon (vase) z kwiatami.
- Zajęce siedziały w kapuście.
- Nic nie ginie na świecie.
- Syn jego zginął w kwiecie wieku.
- Dwa listy leżały na biurku.
- Stryj opowiadał nam o tej nowej gwiazdzie.
- Przy ciele żołnierza leżał jego karabin (rifle).
- Ojciec wyjechał już po przyjeździe brata.
- Ptak siedzi na gnieździe.
- Czego się boisz ? Niczego się nie boję.
- Byliśmy w kościele. Poszliśmy do kościoła.

Translate into Polish :

- The sun was shining. The stars were shining. The moon is shining.
- The gentlemen were speaking about their new neighbour.
- The box with the cigarettes is (standing) on the table.
- There were four eggs in this nest.
- The dog was lying on my bed.
- There are various

countries in the world, but for me there is only one : Poland. 7. He remained faithful (*wierny*) to the faith of his fathers. 8. I cannot read in (use : *przy*) this light. 9. He was standing by the window in a dark room. 10. He came after dinner. 11. What is lying on the chair there? 12. We have a hare for dinner. 13. He was in bed (translate : he was lying) (for) two weeks. 14. The letter arrived after you had left (translate : after your departure). 15. In this small town there are five churches. 16. The beds were standing in the middle of the room. 17. His two daughters perished in Warsaw. 18. The trees were waving (*kołysać się*, like *pisać*) in the wind. 19. Who is sitting there by (*przy*) the church ? 20. The (women) were standing in the middle of the street.

Exercise :

Put in the plural the following sentences :

1. Pani siedzi przy oknie.
2. Chłopiec stał pod drzewem.
3. Pies leży przed domem.

Put the sentences 1 and 3 into the past tense, the sentence 2 into the present tense, for both numbers.

Vocabulary

Learn the nouns and the verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>księżyca, księżyca</i> , moon	<i>świecić, świeci, świeca</i> ,
<i>środek, środka</i> ; <i>środki</i> ,	<i>świeć, IV</i> , imperf., to
<i>środków</i> , middle, centre ;	shine
way, means	<i>jasny dzień</i> , bright daylight
<i>zająć, zająca</i> ; <i>zające</i> ,	<i>w kwięcie wieku</i> , in the
<i>zajęcy</i> , hare	prime of youth
<i>ginąć, ginie, giną, gin</i> , <i>III</i> ,	<i>przy świetle</i> , in the light of,
imperf., to perish, to die;	by the light of
<i>zginąć</i> , perf.	

LESSON 33

FEMININE NOUNS ENDING IN A SOFT CONSONANT—PERFECTIVES—NUMBERS

In addition to the feminine nouns ending in a vowel, the vowel *-a*, e.g. *matka*, or the vowel *-i*, e.g. *gospodynī*, there is in Polish a large group of feminine nouns ending in a consonant, but only in a soft consonant. Since masculine nouns may also end in a soft consonant, the problem arises how is one to know whether a noun ending in a soft consonant is masculine or feminine. The answer to that question is rather unsatisfactory: you have to look the noun up in the dictionary. There is only one ending, viz.: *-ość*, which is definitely the ending of feminine nouns (exception: *gość*, guest, is masculine); for other endings no indication can be given. Compare, e.g., the following two columns of nouns:

Masculine :

koc, blanket
klucz, key
kosz, basket
nóż, knife
pokój, room

Feminine :

noc, night
rzecz, thing
mysz, mouse
podróż, journey, voyage,
kolej, railway [travel
etc., etc.

The declension of these nouns, usually called in Polish the fourth declension, is so simple that we shall be able to learn all the cases in one lesson.

In the singular nouns of this declension have the same form for the accusative as for the nominative. In the instrumental they take the characteristic feminine ending *-ą* (*rzeczą*, *podróżą*, like *matką*, *panią*). For all other cases of the singular, i.e. for the vocative, genitive, dative and locative, they have one form and the ending of that form is either *-i* or, after *-c*, *-cz*, *-sz*, *-rz*, *-z*, as usual, *-y* (compare pages 104 and 105). Thus:

Singular

kość
bone

wieś
village

myśl
thought, idea

pieśń
song

Nom. and Acc. :

kość	wieś	myśl	pieśń
------	------	------	-------

Instr. :

kością	wsią	myślą	pieśnią
--------	------	-------	---------

Voc., Gen., Dat., Loc. :

kości	wsi	myślą	pieśni
noc	rzecz	mysz	podróż
night	thing	mouse	journey
			face

Nom. and Acc. :

noc	rzecz	mysz	podróż	twarz
-----	-------	------	--------	-------

Instr. :

nocą	rzeczą	myszą	podróżą	twarzą
------	--------	-------	---------	--------

Voc., Gen., Dat., Loc. :

nocy	rzeczy	myszy	podróży	twarzys
------	--------	-------	---------	---------

In the plural, the nominative (i.e., also the accusative and vocative) is for many nouns the same as the genitive singular; many nouns, however, take in this case (and also in the accusative and the vocative) the ending *-e*, in analogy to feminine nouns of the type *księgarnia*, *róża*, *burza*, etc. (compare page 113). Some may even take two endings, e.g. *wieś*, village, *wsie* or *wsi*, villages.

The genitive plural is the same as that of the singular; the dative, instrumental and locative take the endings common to all Polish nouns, i.e. *-om*, *-ami* (after *-ść*, *-mi*), *-ach*. Thus :

Plural

Nom., Acc., Voc. :

kości	wsie or wsi	myślą	pieśni
-------	-------------	-------	--------

Gen. :

kości	wsi	myślą	pieśni
-------	-----	-------	--------

Dat. :

kościom	wsiom	myślom	pieśniom
---------	-------	--------	----------

Instr. :

kośćmi	wsiami	myślami	pieśniami
--------	--------	---------	-----------

Loc. :

kościach	wsiach	myślach	pieśniach
----------	--------	---------	-----------

Nom., Acc., Voc. :

noce rzeczy myszy podróże twarze

Gen. :

nocy rzeczy myszy podróży twarzy

Dat. :

nocom rzeczom myszom podróżom twarzom

Instr. :

nocami rzeczami myszami podróżami twarzami

Loc. :

nocach rzeczach myszach podróżach twarzach

The perfectives of the verbs *opowiadać*, to relate, to narrate, to tell the story, *odpowiadać*, to reply, to answer, and *dowiadywać się*, to try to find out, to make inquiries, are : *opowiedzieć*, to give, to tell the story, *odpowiedzieć*, to give a reply, *dowiedzieć się*, to learn, to find out, to obtain information, to receive news or information. These perfectives are conjugated exactly like *wiedzieć* ; their imperatives are :

opowiedz	odpowiedz	dowiedz się
tell (the story)	answer	find out, make inquiries
opowiedzmy	odpowiedzmy	dowiedzmy się
opowiedziecie	odpowiedziecie	dowiedziecie się

Thus :

Imperfective :

opowiadać

Opowiadał nam o swoich podróżach.

He was telling us about his journeys.

Perfective :

opowiedzieć

Opowiedział nam o swojej podróży do Francji.

He told us about his trip to France.

odpowiadać	odpowiedzieć
Uczniowie dobrze odpowia- dali.	Żaden z uczniów na to pytanie nie odpowiedział.
The pupils were giving good answers.	None of the pupils gave (knew) the answer to this question.

dowiadywać się o coś (accusative)

Dowiadywałem się o tę książkę dla pana, nie można jej dostać.

I was making inquiries about this book for you, it seems unobtainable (it is impossible to get it).

dowiedzieć się o czymś (locative).

Dowiedziałem się o tym pociągu dopiero dzisiaj.

I have found out (learned, been told) about this train only to-day.

The perfective of *mówić*, to speak, to say, is formed from another verb altogether and is : *powiedzieć*, conjugated like *wiedzieć* (imperative like that of *opowiedzieć*). Thus :

mówić

Czy mu pan mówił, że ja jadę do Warszawy ?

Did you tell him that I am going to Warsaw? (sense: did you mention that in conversation, were you speaking about it at all ?)

powiedzieć

Czy mu pan powiedział, że ja jadę do Warszawy ?

Did you tell him that I am going to Warsaw? (sense: have you notified him ?).

Learn the following cardinal and ordinal numbers :

30 trzydzieści

Nom. for

trzydziestu

40 czterdzieści

masc.

czterdziestu

50 pięćdziesiąt

persons,

pięćdziesięciu

60 sześćdziesiąt

the genit.

sześćdziesięciu

70 siedemdziesiąt

and all

siedemdziesięciu

80 osiemdziesiąt

other

osiemdziesięciu

90 dziewięćdziesiąt

cases:

dziewięćdziesięciu

100 sto

stu

kilkadziesiąt, a few score

kilkudziesięciu

30th trzydziesty

40th czterdziesty

50th pięćdziesiąty

60th sześćdziesiąty

70th siedemdziesiąty

80th osiemdziesiąty

90th dziewięćdziesiąty

100th setny

pięćdziesiąt, -y	are pronounced in colloquial Polish :	pięćdziesięciu
pięćdziesięciu		pięćdziesięciu
sześćdziesiąt, -y		sześćdziesięciu
sześćdziesięciu		sześćdziesięciu
dziewięćdziesiąt, -y		dziewięćdziesięciu

Translate into English :

1. Tatusiu, opowiedz nam bajeczkę. Tatusiu, proszę nam opowiedzieć bajeczkę. 2. Mam pani coś powiedzieć. 4. Noc z piątku na sobotę była jasna i ciepła. 5. Dowiadywał się pan o te koce ? Owszem, panie kapitanie, telefonowałem do majora (major) Rękalskiego kilka razy, ale nie zastałem go w biurze. Nikt nie odpowiada na telefon. Niech pan jeszcze raz zatelefonuje. Halo, czy pan major Rękalski ? Tak, a kto mówi ? Sierżant (sergeant) Zaręba. Dzień dobry panu, słucham pana. Panie majorze, ja w sprawie tych koców, pan nam powiedział, że pan nam może dać sto. Ale nie sto, ja nie mam stu, mam tylko pięćdziesiąt dwa koce w tej chwili. To niedobrze, nam potrzeba koców na dziewięćdziesiąt osiem łóżek. Co tu teraz zrobić. Wiem, że porucznik Nowak miał dostać kilkadziesiąt koców, mówił mi o tym kilka dni temu. On ich teraz nie potrzebuje. O, dziękuję bardzo, czy pan major może mi dać numer (number) jego telefonu ? Niech pan czeka, o jest : trzydzieści sześć siedemdziesiąt dwa. Dziękuję bardzo. Do widzenia. Do widzenia panu. 6. Moja babka bała się myszy. 7. Dowiedziałem się dużo ciekawych rzeczy. 8. Tu są kości dla psa, daj mu je. 9. Jechaliśmy przez wieś. Mieszkali na wsi. Dowiedzieliśmy się, że wojsko nieprzyjaciela stało w lasach za wsią. 10. Zna kilkadziesiąt pieśni polskich. Kto napisał muzykę do tej pieśni ? Uczniowie żegnali nas pieśnią. 11. Co to za piękna twarz ! Na twarzach dzieci nie widać radości. Kobieta z twarzą anioła. 12. To bardzo piękna myśl. Wszystkie moje myśli są z wami. Liczył w myśli. Modlił się w myśli. To mi nie przyszło na myśl.

Translate into Polish :

1. Can you find out such a thing for (dla) us. 2. It is a very important (ważny) thing. 3. The stars and the moon shine at night. 4. There are mice in this house. 5. The voyage was very pleasant. 6. We were driving at night (use

instrumental, no preposition). 7. I have learned that my things are still at the station. 8. I cannot reply to this question. 9. She did not want to tell me that. 10. I read (past) his letter with great joy. 11. Who has replied to this letter? 12. Why don't you answer? 13. They left for the country. They live in the country.

Exercise

Give the Polish for :

1. after the journey.
2. in his travels.
3. in the villages (in translate : na).
4. in this song ; in these songs
5. in his face (in translate : na).
6. among these things.
7. with that idea.
8. she told me about it ; she was telling me about it ; she did not answer me (dative).
9. they did not tell him about it ; they told us (related) everything ; they replied on Tuesday.

Vocabulary

Learn the new nouns and verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>bajka, bajki</i> ; <i>bajki, bajek</i> , diminutive : <i>bajeczka</i> , fable, fairy-tale, story	<i>co za piękna twarz!</i> what a lovely face!
<i>pytanie, pytania</i> ; <i>pytania, pytanie</i> , question	<i>to niedobrze</i> , that is not so good
<i>radość, radości</i> , feminine, joy, rejoicing	<i>w myśli</i> , in one's thoughts, in one's mind
<i>sprawa, sprawy</i> ; <i>sprawy, spraw</i> , affair, business, case, problem	<i>przyszło mi na myśl</i> , it has occurred to me
<i>potrzebować, potrzebuje, potrzebuję, potrzebuję</i> , III, imperf. (no perf.), to require, to be in need of	<i>na wsi</i> , in the country <i>wyjechać na wieś</i> , to leave for the country
<i>potrzeba mi czegoś</i> (gen.) (an impersonal expression), I need something	<i>w sprawie</i> (followed by gen.) concerning, in the matter of . . .

LESSON 34

THE PERSONAL PRONOUN—THE REFLEXIVE PRONOUN—VERBS
IN *-nąć*

The instrumental and the locative of the personal pronouns for the first and second persons singular and plural are as follows :

	ja, I	ty, thou	my, we	wy, you
Instr. :	ze mną	z tobą	z nami	z wami
Loc. :	o mnie	o tobie	o nas	o was

Siostra mieszka ze mną. My sister lives with me.

Kto idzie z tobą do miasta? Who is going to town with you?

Oni byli za nami. They were behind us.

Zosia szła przed wami. Sophie walked before you.

As you already know, the accusative of *ja* is *mię* or *mnie*, of *ty* is *cię*. The same forms serve also as the genitive, e.g. :

Acc.: Ojciec mnie (mię) woła. Father is calling me.

Gen.: Kto mnie (mię) szukał? Who was looking for me?

Acc.: Czy on cię zna? Does he know you?

Gen.: On cię nie zna. He does not know you.

There exists, however, another form for the pronoun *cię*, viz. the form *ciebie*, which, as a longer word, is used after verbs when emphasis or differentiation between two persons is intended. E.g. :

Gen.: Nie ciebie woałem, ale I have not been calling Janka. you, but Johnny.

Acc.: Zna ciebie, ale nie zna He knows you, but he twojego brata. does not know your brother.

The dative *ci* possesses a similar emphatic variant, viz. *tobie*. As a corresponding variant of *mi* the form *mnie* is used. Thus :

Emphatic :

Dałem książkę tobie, nie I gave the book to you, not twojemu bratu. to your brother.

(non-emphatic : Dałem ci (I gave you the book). książkę).

Emphatic :

Mnie on o tym nic nie He did not say anything
mówili. about it *to me*.

(non-emphatic : On mi (He did not say anything
nic o tym nie mówili). about it *to me*).

It is these longer forms, i.e. for the genitive and accusative *mnie, ciebie*, and for the dative *mnie, tobie* which are always used with prepositions. Thus : *dla mnie, dla ciebie*, for me, for you ; *czekał na mnie, na ciebie*, he was waiting for me, for you ; *ku mnie, ku tobie*, towards me, towards you.

There are no variants in the declension of *my, wy*.

Thus the complete declension of the personal pronouns *ja, ty, my, wy* is as follows :

Nom. & Voc.:

	<i>ja</i>		<i>ty</i>		<i>my</i>	<i>wy</i>
after verbs	emphatic and prepositional	after verbs	emphatic and prepositional		after verbs, emphatic and prepositional	

Gen. & Acc.:

<i>mię</i>	<i>mnie</i>	<i>cię</i>	<i>ciebie</i>	<i>nas</i>	<i>was</i>
------------	-------------	------------	---------------	------------	------------

Dat.:

<i>mi</i>	<i>mnie</i>	<i>ci</i>	<i>tobie</i>	<i>nam</i>	<i>wam</i>
-----------	-------------	-----------	--------------	------------	------------

Instr.:

<i>mną (ze) mną</i>	<i>tobą (z) tobą</i>	<i>nami</i>	<i>wami</i>
---------------------	----------------------	-------------	-------------

Loc.:

— <i>(we) mnie</i>	— <i>(w) tobie</i>	<i>nas</i>	<i>was</i>
--------------------	--------------------	------------	------------

The vocative of personal pronouns, occasionally used for the first and second person in such exclamations as *O ja nieszczęsny !* What an unfortunate man I am ! ; *ty niedobre dziecko !* (thou) you unkind child, is the same as the nominative.

The reflexive pronoun *się* also possesses an emphatic variant which is *siebie* ; this form is used with transitive verbs as a reflexive object (but not with verbs which as a

rule are accompanied by *się*, i.e., you cannot say in Polish : *spieszę siebie*, *modļę siebie*, but only *spieszę się*, *modļę się*). The emphatic *siebie* is often accompanied by *sam*, myself :

Rujnujesz siebie i rodzinę. You are ruining yourself and your family.

Siebie serves also as the genitive form, e.g. after the negation :

Ja sam siebie nie rozumiem. I don't understand myself.

The other cases of the reflexive pronoun are : the dative—*sobie*, the instrumental—*sobą*, and the locative—(o) *sobie*. Thus :

Ona sobie tylko szkodzi. She is only doing herself harm.

Nie miałam ze sobą pieniędzy. I did not have any money with me.

On nigdy nie mówi o sobie. He never speaks about himself.

Note that in all these examples the reflexive pronoun refers to the subject of the sentence. A reference to a person other than the subject would necessitate the use of an ordinary personal pronoun. Compare, e.g. :

Ona sobie tylko szkodzi. She is only doing herself harm.
And :

Ona jej tylko szkodzi. She (one person) is only doing her (another person) harm.

A reflexive pronoun used with the plural of a verb may also express reciprocity, thus corresponding to the English *each other* :

Kochają się. They are in love with each other (love each other).

Kłócą się ze sobą. They are quarrelling with each other.

Rozmawiali ze sobą bardzo długo. They were talking (with each other) for a very long time.

There is a group of third conjugation verbs ending *-nąć* and *-ąć*, like *ginąć*, to perish (vocab. Lesson 32), *ciągnąć*, to pull, to draw, *pływać*, to flow, to be sailing, swimming to, towards something. These verbs form their present tense in *-nie*, *-ną* (the third persons singular and plural) and are conjugated regularly : *ciągnę*, *ciągniesz*, *ciągnie*; *ciągnimy*, *ciągnicie*, *ciągną*; *płynę*, *płyńiesz*, *płyńie*; *płyniemy*, *płyńicie*, *płyńą*. In the past tense the *-ą-* of the ending appears in the singular masculine (derived from the form of the third person : *ciągnął*, *płynął*, *-ął* being a closed syllable), but changes to *-ę-* in all other forms (derived from the forms : *ciąg-nę-la*, *ciąg-nę-to*, for the third person singular feminine and neuter, and *ciąg-nę-li*, *ciąg-nę-ły*, third person plural for masculine persons and all others, in which the *-nę-* forms an open syllable). Thus (compare also the conjugation of *wziąć*, page 153) :

Past :

Singular :

Masculine	Feminine	Neuter
<i>ciągnąłem</i>	<i>pływąłem</i>	<i>ciągnęłam</i>
<i>ciągnąłeś</i>	<i>pływąłeś</i>	<i>pływęłaś</i>
<i>ciągnął</i>	<i>pływął</i>	<i>ciągnęła</i>

<i>ciągnęło</i>	<i>pływęło</i>
-----------------	----------------

Plural :

Masculine Persons :

<i>ciągneliśmy</i>	<i>pływeliśmy</i>	<i>ciągnęliśmy</i>	<i>pływęliśmy</i>
<i>ciągneliście</i>	<i>pływeliście</i>	<i>ciągnęliście</i>	<i>pływęliście</i>
<i>ciągnęli</i>	<i>pływęli</i>	<i>ciągnęły</i>	<i>pływęły</i>

Imperative :

<i>ciagnij</i>	<i>płyń</i> (note the shorter forms : <i>płyń</i> , etc.)
<i>ciagnijmy</i>	<i>płyńmy</i>
<i>ciagnijcie</i>	<i>płyńcie</i>

The verb *zamknąć*, to close, to shut, which is the perfective of the imperfective verb known to you : *zamykać*, and the verb *zacząć*, to begin, to start, the perfective of the imperfective verb : *zaczynać*, are conjugated exactly like *ciągnąć*.

A number of verbs of this type, however, mostly those with a consonant preceding the *-nąć* of the infinitive ending, form their past tense without the *-nął-* element, i.e. their past tense forms are shorter than those of the present tense. For example, the verb *biec*, to run, which is conjugated in the present as though its infinitive were “*biegnąć*”: *biegnę*, *biegniesz*, *biegnie*; *biegniemy*, *biegnicie*, *biegną*, imperative: *biegnij*, *biegnijmy*, *biegnijcie*, and the verb *rosnąć* or *rósć* (double infinitive), to grow (intransitive only), which is conjugated regularly in the present tense: *rosnę*, *rośniesz*, *rośnie*; *rośniemy*, *rośnicie*, *rosnął*, imperative: *rośnij*, *rośnijmy*, *rośnijcie*—form their past tense as follows:

Past tense :

Singular :

Masculine	Feminine	Neuter
<i>biegłem</i>	<i>biegłam</i>	—
<i>biegleś</i>	<i>biegłaś</i>	—
<i>biegł</i>	<i>biegła</i>	<i>biegło</i>
<i>rosłem</i>	<i>rosłam</i>	<i>rosło</i>
<i>rosłeś</i>	<i>rosłaś</i>	
<i>rosł</i>	<i>rosła</i>	

Plural :

Masculine persons :	All others :
<i>biegliśmy</i>	<i>biegłyśmy</i>
<i>biegliście</i>	<i>biegłyście</i>
<i>biegli</i>	<i>biegły</i>
<i>rośliśmy</i>	<i>rosłyśmy</i>
<i>rośliście</i>	<i>rosłyście</i>
<i>rośli</i>	<i>rosły</i>

Some verbs, e.g. *kwitnąć*, to blossom, to be in bloom, may have double forms in the past tense, with *-nął-* or without it: *Kwitnął bez*, Lilac was in bloom. Or, *Kwitł bez*. The shorter forms of this verb are more commonly used: *Róże kwitły*. Roses were in bloom.

The perfectives of the above verbs are :

<i>ofiagnąć</i>	<i>pociągnąć</i>	to pull, give a pull
<i>płynąć</i>	<i>dopłynąć</i>	to reach by sailing, swimming
<i>biec</i>	<i>pobiec</i>	to run to
<i>rosnąć</i> or <i>rósć</i>	<i>wyrósć</i>	to grow up
<i>kwitnąć</i>	<i>zakwitnąć</i>	to come into bloom

Translate into English :

1. Zacząłem ciągnąć. Zaczęli biec. Zaczęła czytać.
 Zaczeliśmy pisać. 2. Mieliśmy wielki ogród, w którym rosły
 różne stare drzewa. 3. Dzieci wyrosły. 4. Czas szybko płynie.
 Rzeka płynie 5. Pobiegła do sklepu. Poszła do sklepu.
 Pojechała do sklepu. 6. Chłopcy pływają w jeziorze.
 Chłopcy płynęli do drugiego brzegu jeziora. Chłopcy
 dopłynęli do drugiego brzegu jeziora. 7. Róże już zakwityły.
 Wszędzie kwiaty kwityły. 8. Zamknął okno, a potem wzяł
 książkę i zaczął czytać. 9. Zamknij okno. Nie zamykaj
 okna. Weź płaszcz. Nie bierz płaszcza. Pobiegni do sklepu
 i kup mi gazetę. Nie biegnij tak szybko pod góre. 10. Ja
 mu nie chcę szkodzić, ale on sobie sam szkodzi, bo ze
 wszystkimi się kłóci. 11. Przede mną, dwa statki płynęły
 po spokojnym morzu. 12. Pomagamy sobie, jak możemy.
 13. Oni nie mówią ze sobą. 14. Wolał powiedzieć tobie niż
 mnie. 15. Tobie śpiewam tę pieśń. Sobe śpiewam, nie
 ludziom (people). 16. Nie czekaj na mnie. Czekałam na
 ciebie tak długo. 17. Czy to dla mnie? Tak, dla ciebie.
 O, dziękuję ci! 18. Idziemy do was na obiad. Byli u nas
 na obiedzie.

Translate into Polish :

1. Flowers grew by (nad) the lake. 2. We were walking
 along the bank (use the instrumental, no prepos.) of the
 river; they were in front of us. 3. Children grow fast.
 4. The ship was sailing to Poland. The ship did not reach
 Poland. Rivers are flowing to the sea. 5. Let us shut the
 windows and (let us) begin our work. 6. The sisters were
 quarelling with each other. 7. I am swimming (*pływać*)
 towards you (thou). He was swimming towards me.
 8. Who wanted to speak with me? I wanted to speak with
 you (thou). 9. He was asking about (*o* with acc.) you (thou).
 About me? Yes, about you all. 10. Pull towards yourself.
 11. This tree grows only in warm countries. 12. Run with
 us. They were running quickly towards me.

Exercise :

Put the sentence : *Koń ciągnie wóz* into plural, present
 tense, and into singular and plural, past tense.

Vocabulary

Learn the pronouns and verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>brzeg, brzegu</i> ;	<i>brzegi, szkodzić, szkodzi, szkodzią,</i>
<i>brzegów, bank, shore</i>	<i>IV, imperf., to harm, to</i>
<i>statek, statku</i> ;	<i>statki, stat- do harm</i>
<i>ków, ship</i>	<i>szybko, quickly</i>
<i>kłócić się, kłóci się, kłóczą się,</i>	<i>niz, than</i>
<i>kłóć się, IV, imperf., to</i>	
<i>quarrel</i>	

LESSON 35**PERSONAL PRONOUN: SUMMARY—Trzeba, Powinien—THE TRANS-POSITION OF ENDINGS**

In the preceding lesson you have learned the emphatic forms of the personal pronoun for the first and second person singular. The dative, accusative and genitive of the personal pronoun for the third person masculine singular also possess emphatic variants, which are : *jemu* (for *mu*) dative, *jego* (for *go*) accusative and genitive. Thus :

Dative :

Non-emphatic :

Dałem mu ten list. I gave him that letter.

Emphatic :

Jemu dała, nie mnie. She gave it to him, not to me.

Accusative :

Non-emphatic :

Widziałem go wczoraj. I saw him yesterday.

Emphatic :

Jego widziałem, ale ciebie nie. I saw him, but I did not see you.

Genitive :

Non-emphatic :

Nie widziałem go wczoraj. I did not see him yesterday.

Emphatic :

Jego nie widziałem, ją wi- I did not see him, I saw
działem. her.

The instrumental and locative singular for the third person are : masculine and neuter *nim* (one form), feminine *nią, niej*. In the plural the instrumental is *nimi*, the locative *nich*, irrespective of gender. Thus :

Singular :

Instr. :

Cieszę się nim (synem, piórem). I am pleased with him (the son) with it (the pen).

Cieszę się nią (córką). I am pleased with her (the daughter).

Mówił z nim (z synem, z dzieckiem), z nią (z córką). He talked with him (with the son), with it (with the child), with her (with the daughter).

Loc. :

Mówił o nim (o synu, o dziecku), o niej (o córce). He spoke about him (about the son), about it (about the child), about her (about the daughter).

Plural :

Instr. :

Cieszę się nimi. I am very pleased with them.

Mówił z nimi. He talked with them.

Loc. :

Mówił o nich. He spoke about them.

We can now sum up the forms of the personal pronoun for the third person singular and plural :

Singular :

Masculine :

Nom. :

on

after verbs:

emphatic:

prepositional

Acc. :

go

jego

niego

Gen. :

go

jego

niego

Dat. :

mu

jemu

niemu

Instr. :

nim

—

nim

Loc. :

—

—

nim

Feminine :

ona

after verbs:

(no emph.)

prepos-

osit:

Neuter :

ono

after verbs:

emph.

preposi-

tional:

ja

—

nią

je

—

nie

jej

—

niej

like the masculine

jej

—

niej

like the masculine

nim

—

nią

like the masculine

—

—

niej

like the masculine

Plural :

Masculine persons :

Nom. :

oni

All others :

one

Acc. :

after verbs:

preposi-

tional:

after verbs:

preposi-

tional:

Gen. :

ich

nich

je nie

Dat. :

ich

nich

like the masc. persons

Instr. :

im

nim

like the masc. persons

Loc. :

nimi

nimi

like the masc. persons

—

nich

like the masc. persons

Note that *jego*, *jej*, *jego* and *ich* are also used as possessive pronouns and adjectives for the third person, meaning *his*, *her*, *hers*, *its*, *their* and *theirs*, thus corresponding to *mój*, *twój* and *nasz*, *wasz* for the first and second person singular and plural. Compare :

Jego szukałem. Jej szuka- I was looking for him. I was
łem. looking for her.

Jego kapelusz. Jej kape- His hat. Her hat.
lusz.

The words *powinien* and *trzeba* express duty, necessity, need for an action. Of the two, *trzeba* is simpler in use. It is an impersonal, non-inflected expression, followed by an infinitive, e.g. :

Trzeba to ugotować.

It needs to be cooked. It had better be cooked.

Trzeba już iść.

We (or : I, the person speaking) had better go, be going.

Trzeba may be used in the past tense, which is formed by the addition of the verb *było* (past of *być*), and in the future tense, formed by the addition of the verb *będzie* (future of *być*). Thus :

Trzeba było to ugotować. It needed to be cooked. Or : It should have been cooked.

Trzeba będzie to powtórzyć. It will need to be repeated.

Powinien is an adjective, comparable to the English *obliged, bound to*. It has therefore the usual three forms for the three genders in the singular, viz. : *powinien, powinna, powinno*, and two forms in the plural: *powinni* (masc. persons), *powinny* (all others). These forms are used for the third person singular and plural of the present tense as though they were verbs, in the meaning *ought to, should*. Thus :

On to powinien wiedzieć. He ought to know it.

Ona powinna dzisiaj wyjechać. She ought to leave to-day.

Pióro powinno być na biurku. The pen should be on the desk.

Powinni jej pomóc. They ought to help her.

Dzieci powinny iść spać. The children ought to go to bed.

In the first and second persons singular and plural, however, an interesting thing takes place; the adjective

takes the verbal endings, viz., the endings of the present tense of *być*. Thus :

Singular :

Masculine: Feminine:

powiniensem powinnam (jest-e-m) I ought to (man,
woman)

powinieneś powinnaś (jest-e-ś) thou oughtest to
(man, woman)

Plural :

powinniśmy powinnyśmy (jeste-śmy) we ought to (men,
women)

powinnicie powinnyście (jeste-ście) you ought to (men,
women)

The past tense is formed from the present by the addition of a form of the third person of the past tense of *być*, i.e., *był, była, było, byli, były*, according to gender and number. Thus :

Past tense :

Singular :

Masculine : Feminine : Neuter :

powiniensem był powinnam była —

I should have, I ought to have

powinieneś był powinnaś była —

thou shouldst have, etc.

powinien był powinna była powinno było

he, she, it should have

Plural :

Masc. persons :

powinniśmy byli

powinnicie byli

powinni byli

All others :

powinnyśmy były

we should have

powinnyście były

you should have

powinny były

they should have

Note also the impersonal expressions : *powinno się*, one ought to, *powinno się było*, one ought to have. . . .

The fusion of the endings of the verb *być* with the adjective *powinien* gives us an opening for the discussion of a very characteristic and very frequent phenomenon in the conjugation of a Polish verb : in the past tense the endings of the first and second persons singular and plural can be detached from the verb and added to the personal pronoun, to an interrogative adverb, or to some other part of speech which is stressed in the sentence. Let us take the sentence :

Ty tam byłaś wczoraj. You (to a woman) were there yesterday.

In colloquial speech, in informal dialogue, a Pole will certainly say : Tyś tam była wczoraj, transferring the final -ś of *byłaś* to the personal pronoun *ty*. The sentence : Kiedy wróciliście ? When did you (to several people) come back ? will be changed to : Kiedyście wrócili ?

Study some more examples :

Dlaczegoście wrócili ? Why did you come back ?
 (dlaczego wróciliście)

Kogoś widział ? (kogo Whom did you see ?
 widziałeś)

Pytasz się, cośmy robili ? You are asking what we
 (co robiliśmy) were doing ?

W szkoleście nie były ? (w You have not been to school?
 szkole nie byćście)

Dwam tylko kupiłem. (tylko I have bought only two.
 dwa kupiłem)

When you now turn back to page 129 and read again the second and third song given there, you will understand that the words *coś blyszczała* are an instance of this transposition of the ending, that *coś* is not *something*, but *co* plus the ś of the verbal form *blyszczałaś*; *gdym ja ujrzał* takes place of *gdym ja ujrzałem*; *cóżes ty za pani* is somewhat more difficult as the verb *jest* is left out, it should read : *cóżes ty jest za pani*, which, without the transposition, would be: *cóż* (another form of *co*) *ty jesteś za pani*.*

* This, therefore, is an example of the transposition of endings in the *present* tense which, however, occurs only in the first person singular and second person singular and plural for the verb *być*, to be.

Learn the names of the months (which are not written with an initial capital letter in Polish) :

styczeń	stycznia	January	w styczniu	in January
luty	lutego <small>(Declined as adj ect.)</small>	February	w lutym	in February
marzec	marca	March	w marcu	in March
kwiecień	kwietnia	April	w kwietniu	in April
maj	maja	May	w maju	in May
czerwiec	czerwca	June	w czerwcu	in June
lipiec	lipca	July	w lipcu	in July
sierpień	sierpnia	August	w sierpniu	in August
wrzesień	września	September	we wrześniu	in September
październik	października	October	w październiku	in October
listopad	listopada	November	w listopadzie	in November
grudzień	grudnia	December	w grudniu	in December
do stycznia	until January	przez wrzesień	through September	
do marca	until March	przez cały maj	all through May	
do lutego	until February	przez luty	through February	
od stycznia	from January	w ciągu lutego	during February	
od czerwca	from June	w ciągu sierpnia	during August	
od grudnia	from December	w ciągu kwietnia	during April	

Którego (i.e. dnia) dziś What day is it to-day ?
mamy ?

Pierwszego stycznia.	The first of January.
Piętnastego maja.	The fifteenth of May.
Dwudziestego drugiego sierpnia.	The twenty-second of August.
sobota, dnia szesnastego listopada	Saturday, November 16th
w sobotę, dnia szesnastego listopada	on Saturday, November 16th
w dniu ósmym lipca	on the eighth of July

Translate into English :

1. Powiniensem był to skończyć w listopadzie. 2. Te barwy się ze sobą nie godzą—powinnaś zmienić ten żółty

kolor na niebieski. 3. Ja nie chcę z nim jechać do Warszawy. Ale powinieneś ! 4. Zrobiło się ciemno i trzeba było wracać na deszczu i po błocie. A widzisz, mówiłam ci, powinniście byli wziąć parasol. 5. Pracowałam z nimi przez całą jesień, to jest do grudnia. 6. Trzeba się zacząć ubierać, już późno. 7. Nie myśl o nim. Pewnie myśli, że jej dobrze w tym kolorze. 8. Rzeczy powinny były przyjść wczoraj, trzeba zatelefonować i spytać się o nie. 9. Nie trzeba płakać, moja droga, robimy co tylko można, aby im pomóc. 10. Jej pan mógł powiedzieć, ale jemu nie powinien pan był mówić. 11. W tym roku grusze kwitły w maju, w zeszłym roku w kwietniu. 12. Nie myśli pan, że trzeba tam będzie z nią pojechać ? Kiedy ? Może w lipcu, albo z końcem czerwca ? Dobrze, może dwudziestego dziewiątego czerwca, w niedzielę ? 13. Lepiej to zrobić w jesieni niż w lecie. 14. Trzeba zmienić pieniądze. Zmień mi książkę.

Translate into Polish :

1. What were you thinking about ?
2. I am very fond of the colours (barwa) of autumn. I do not like the colours of autumn.
3. She should have changed these towels. He should have gone away in September.
4. All the workers should go to the meeting. All the (girl) pupils ought to have white collars.
5. We had better hurry. It was necessary to hurry. It will be necessary to hurry (use *trzeba* in all these sentences).
6. What do you think about it ?
7. Autumn is drawing near, the golden Polish autumn.
8. We (men) should be ready in the first days of February.
9. She hasn't changed (add *się*) at all.
10. I wrote to him, to her, to them, in March.
11. Don't think that I am afraid of you (thou). Don't think that we are afraid of you (to several people).
12. I was there from March to June.
13. He laughed at them. He was surprised at them. He was running towards them.
14. He was looking at her. She was looking at him, at them.
15. We stayed at their place (with *u*, them) till the end.

Vocabulary

Learn the pronouns, verbs and nouns given in the grammar part of this lesson.

<i>barwa, barwy</i> ; <i>barwy, barw,</i>	<i>myśleć, myśli, myślą, myśl,</i>
colour, hue	<i>IV, imperf., to think (o</i>
<i>kolor, koloru</i> ; <i>kolory, kolo-</i>	<i>kimś, o czymś, about</i>
<i>rów, colour</i>	<i>somebody, about some-</i>
<i>jesień, jesieni, fem., autumn</i>	<i>thing)</i>
<i>koniec, końca</i> ; <i>końce,</i>	<i>zmieniać, I, imperf. ; zmie-</i>
<i>końców, end</i>	<i>nić, perf., to change</i>
	<i>z końcem marca, towards the</i>
	<i>end of March</i>

LESSON 36

NEUTERS IN -*e*—VERBS : *nieść, wieźć*—NUMBERS

There is a group of neuter nouns in Polish which in the nominative singular end in -*e*. These nouns take the same endings as neuter nouns in -*e*, with this important difference, however, that their stem is lengthened before the addition of the ending. Thus nouns in -*mię* form their genitive singular in -*mienia* (gen. ending : -*a*), other case endings of the singular being added to that longer stem (dat. and loc. : -*mieniu*, instr. : -*mieniem*). In the plural the lengthened stem of nouns in -*mię* ends in -*mion-* and is then followed by the usual case endings (nom., acc. and voc. plural : -*miona*, dat. : -*mionom*, etc.). Nouns which in the nominative singular have the -*e* preceded by some other consonant (e.g. -*ręę*, -*czę*, see below) form the genitive singular in -*ecia*, the nominative plural in -*eta*. Learn the declension of the following nouns :

imię	ramię	zwierzę	dziewczę
Christian	arm	animal	young girl
name			

Singular :

Nom., Voc. and Acc.:

imię	ramię	zwierzę	dziewczę

Gen. :

imienia	ramienia	zwierzęcia	dziewczęcia

Dat. and Loc. :

imieniu	ramieniu	zwierzęciu	dziewczęciu
---------	----------	------------	-------------

Instr. :

imieniem	ramieniem	zwierzęciem	dziewczęciem
----------	-----------	-------------	--------------

Plural :

Nom., Voc. and Acc. :

imiona	ramiona	zwierzęta	dziewczęta
--------	---------	-----------	------------

Gen. :

imion	ramion	zwierząt	dziewcząt
-------	--------	----------	-----------

Dat. :

imionom	ramionom	zwierzętom	dziewczętom
---------	----------	------------	-------------

Instr. :

imionami	ramionami	zwierzętami	dziewczętami
----------	-----------	-------------	--------------

Loc. :

imionach	ramionach	zwierzętach	dziewczętach
----------	-----------	-------------	--------------

For the change *ę/ą* in *zwierzęta/zwierząt*, *dziewczęta/dziewcząt*, compare the change in *święto*: *święta/świąt* (page 25).

The English verb *to carry* has two correspondents in Polish: *nieść* and *wieźć*. *Nieść* means to carry in one's hands, in one's arms, on one's back, *wieźć* means to carry, to be bringing something with oneself in a vehicle, when travelling. Learn the conjugation of these two verbs:

Present :

Singular :	niosę	wiozę
	niesiesz	wiezasz
	niesie	wiezie

Plural :	niesiemy	wieziemy
	niesiecie	wieziecie
	niosą	wiozą

Imperative :	nieś	wież
	nieśmy	wieźmy
	nieście	wieźcie

Past :

Singular : Masculine : Feminine : Neuter :

niosłem	wiozłem	niosłam	wiozłam	—	—
niosłeś	wiozłeś	niosłaś	wiozłaś	—	—
niósł	wiózł	niosła	wiozła	niosło	wiozło

Plural : Masculine persons : All others :

nieśmy	wieźliśmy	niosłyśmy	wiozłyśmy
nieście	wieźliście	niosłyście	wiozłyście
nieśli	wieźli	niosły	wiozły

The perfectives of *nieść*, *wieźć* are : *przynieść*, *przywieźć*.

It is rather illuminating to compare the verbs *iść* and *jechać* with *nieść* and *wieźć*. *Iść* and *nieść*, and *jechać* and *wieźć* go together, the first pair of verbs implying movement and transportation by natural means, the second movement and transportation by some kind of a vehicle.

Learn the following cardinal and ordinal numbers :

200 dwieście	Nom. for	dwustu
300 trzysta	masc.	trzystu
400 czterysta	persons,	czterystu
500 pięćset	the genit.	pięciuset
600 sześćset	and all	sześciuset
700 siedemset	other	siedmiuset
800 osiemset	cases :	ośmiolet
900 dziewięćset		dziecięciuset
kilkaset, several hundred		kilkuset
1,000 tysiąc	} declined as nouns	200th dwusetny or dwóchsetny
1,000,000 milion		300th trzechsetny

200th dwusetny or dwóchsetny

300th trzechsetny

400th czterechsetny

500th pięćsetny

600th sześćsetny

700th siedemsetny

800th osiemsetny

900th dziewięćsetny

1,000th tysięczny

1,000,000th milionowy

Pięćset, *sześćset* and *dziecięciuset* are pronounced in colloquial Polish *pięćset*, *sześćset*, *dziecięciuset*.

The words *hour* and *o'clock* are both translated into Polish by the noun *godzina*. Thus we say: *dwie, trzy, cztery godziny*, two, three, four hours, *pięć, sześć, dziesięć godzin*, five, six, ten hours, and *druga, ósma, dwunasta godzina*, two, eight, twelve o'clock. Learn the expressions of time with the noun *godzina*:

Która godzina ?

What time is it ?

Druga, siódma, dziesiąta.

Two, seven, ten o'clock.

O której godzinie ?

At what time ?

O drugiej, o siódmej,

dziesiątej (godzinie).

At two, seven, ten o'clock.

Wpół do drugiej, wpół do piątej, wpół do dziewiątej.

(Lit.: a half towards 2, 5, 9).

Half past one, four, eight.

O wpół do drugiej, o wpół do piątej, o wpół do dziewiątej.

At half past one, four, eight.

Kwadrans po drugiej.

A quarter past two.

Kwadrans po drugiej.

At a quarter past two.

Or :

Piętnaście po drugiej.

Fifteen (minutes) past two.

Piętnaście po drugiej.

At fifteen minutes past two.

Or :

Kwadrans na trzecią.

A quarter past two (lit.: towards three).

O kwadrans na trzecią.

At a quarter past two.

Za kwadrans druga.

A quarter to two.

Za kwadrans druga.

At a quarter to two.

Or :

Za piętnaście druga.

Fifteen (minutes) to two.

Za piętnaście druga.

At fifteen (minutes) to two.

Or :

Trzy (kwadranse) na drugą.

A quarter to two (lit.: three quarters towards two).

O trzy na drugą.

At a quarter to two.

Dwie minuty po czwartej.

Pięć, dziesięć po piątej.

Two minutes past four.

Five, ten past five.

Za dwie minuty szósta.

Za pięć, za dziesięć szósta.

Two minutes to six.

Five, ten to six.

The date of the year reads in Polish as follows :

the year 1945 rok tysiąc dziewięćset (cardinals) czterdziesty piąty (ordinals).

in the year 1945 w roku tysiąc dziewięćset (non-declined) czterdziestym piątym (declined).

Translate into English :

1. Chłopcy i dziewczęta. W naszej szkole dziewczęta uczą się razem z chłopcami. 2. W naszej szkole jest dwustu piętnastu chłopców i dwieście czternaście dziewcząt. 3. Posłaliśmy im dwa tysiące siedemset trzydzieści osiem książek, dziesięć tysięcy papierosów i dziewięćset dwadzieścia dwie paczki z gazetami i pismami. 4. Brat wczoraj przyjechał ze wsi i przywiózł mi kosz tych wspaniałych gruszek. 5. Zmęczona jestem, bo niosłam tę ciężką paczkę, a dzisiaj tak gorąco. 6. Idę do miasta, może ci co przynieść ? O jak to dobrze, herbata mi się skończyła i zapomniałam rano kupić, przynieś mi paczkę herbaty. 7. Jędrek jedzie jutro autem do Warszawy i pyta się, co ci przywieźć. 8. Dwaj panowie spotykają się w pociągu. Dzień dobry panu. Dzień dobry—gdzie pan jedzie ? Jadę do rodziny, żona z córkami jest na wakacjach. Na długo pan jedzie ? Tyko na niedzielę, ale mam kilka walizek, wiozę żonie różne rzeczy, których na wsi nie mogła dostać. Niech pan patrzy, co ja wiozę. Piesek ! Jaki śliczny ! Ładny, prawda ? Wiozę go mojemu małemu synkowi, który bardzo lubi zwierzęta. 9. Jak się pan nazywa ? Kowalski. Imię i nazwisko proszę. Andrzej Kowalski. 10. Wziął syna w ramiona. 11. Nie mogę ruszyć prawym ramiением. 12. Siostra przywiózła dziewczętom materiał na sukienki, była wielka radość. 13. Mamusiu, przywieźli stół. 14. Ten płaszcz jest za szeroki w ramionach. 15. Wojna skończyła się w roku tysiąc dziewięćset osiemnastym. Wojna zaczęła się w roku tysiąc osiemset siedemdziesiątym pierwszym.

Translate into Polish :

1. What is she carrying ? 2. My daughters (translate : girls) are very fond of apples and pears. 3. All the children in my family have Polish (Christian) names. 4. Who brought this parcel ? What is in this parcel ? 5. I am not afraid of animals. 6. What have you (thou, man) brought

me from London ? What have you (thou, woman) brought me from town ? 7. It was necessary to amputate (*amputować*) the left arm. 8. In the year 1617, 1492, 1056, the year 1525, 1781, 1315. 9. Bring me a glass of water. When did they bring this wardrobe ? 10. They (man and woman) came by car (instr.), very tired, they were on the road (translate : were driving) five hours, and roads were bad. 11. The right hand and the left leg. 12. He has two (Christian) names, John Andrew. 13. What are you sending him for Christmas ? I have already sent him 2,000 cigarettes and a few books. 14. It is an old Polish surname. 15. All his family perished in Warsaw. 16. He brought them several hundred cigarettes from Paris.

Exercise :

1. Put the following two sentences into the plural, present tense, and into singular and plural, masculine and feminine past tense :

Wiezie drzewo z lasu.

Niesie kosz jabłek z ogrodu.

2. Jakie zwierzęta znasz ? (give all the names of animals you have learned so far).

3. Give the Polish for :

at four o'clock—at twelve o'clock—at three o'clock.

five o'clock—one o'clock—nine o'clock.

half past two—at half past nine.

a quarter to five—ten minutes past five.

a quarter past three—five minutes to six.

Vocabulary

Learn the nouns, verbs and expressions given in the grammar part of this lesson

<i>posyłać</i> , <i>I</i> , imperf. ; <i>posłać</i> ,	<i>gruszka</i> , <i>gruszki</i> ; <i>gruszki</i> ,
perf., to send	<i>gruszek</i> , pear
<i>auto</i> , <i>auta</i> ; <i>auta</i> , <i>aut</i> , or : <i>nazwisko</i> ,	<i>nazwiska</i> ; <i>nazwisko</i> ,
<i>samochód</i> , <i>samochodu</i> ; <i>samo-</i>	<i>nazwiska</i> , <i>nazwisk</i> , surname,
<i>chody</i> , <i>samochodów</i> , <i>motor</i>	family name
car	

<i>paczka, paczki</i>	<i>paczki, zmęczony</i>	masc. persons :
<i>paczek, parcel</i>	<i>zmęczeni, tired</i>	
<i>rodzina, rodziny</i>	<i>rodziny, Andrzej</i>	diminutive : <i>Andrzej, Andrew</i>
<i>rodzin, family</i>		<i>Jędrek</i>
<i>rano, in the morning</i>	<i>imię i nazwisko, name and</i>	
<i>prawy, right</i>	<i>surname</i>	
<i>lewy, left</i>		

LESSON 37

NOUNS WITH IRREGULAR PLURAL—PLURAL NOUNS—PERFECTIVES—THE USE OF *nie ma*—PAST TENSE AFTER NUMBERS

The nouns *brat*, brother, *ksiądz*, priest, *człowiek*, a human being, man, which are declined regularly in the singular (but note : the vocative singular of *ksiądz* is *księże*), have special forms in the plural : *bracia, księża*, with a strong implication of the collective sense, while the plural of *człowiek*—*ludzie* is formed from an entirely different root. Thus :

Compare :			
brat	ksiądz	człowiek	dziecko, child
Plural :			
Nom., Voc. :			
bracia, brothers, brethren	księża, priests	ludzie, people, men and women	dzieci, children
Gen., Acc. :			
braci	księży	ludzi	dzieci
Dat. :			
braciom	księżom	ludziom	dzieciom
Instr. :			
braćmi	księżmi	ludźmi	dziećmi
Loc. :			
o braciach	księżach	ludziach	dzieciach
g			

The noun *rok*, year, uses as its plural the word *lata*, a regular neuter noun, declined as, e.g. *pióra*. Thus : *ten rok*, that year, *te lata*, those years ; *pierwszy rok*, the first year ; *dwa lata*, two years, *pięć lat*, five years, etc. Note that the singular *lato* means *summer*.

To express age, the noun (*rok*), *lata* is used in Polish with the verb *mieć*, to have, not the verb *to be*, as in English. E.g. :

Dziecko ma rok, dwa lata, The child is a year, two
sześć lat. years, six years old.

Mam trzydzieści lat. I am thirty.

Masculine nouns in *-anin*, like *warszawianin*, a Varsovian, declined regularly in the singular (gen. and acc. : *warszawianina*, dat. *warszawianinowi*, etc.) drop the *-in* of the *-anin* ending in the plural. Thus : nom. and voc. *warszawianie*, gen. and acc. *warszawian*, dat. *warszawianom*, etc.

The irregular plural and the existence of double forms for certain cases of that number in the declension of *oko*, eye, *uch*, ear, and *ręka*, hand, are explained by the fact that the plural forms of these nouns as we have them to-day are the result of the fusion of normal case endings for the plural and of the endings of an old dual number which once existed in Polish for nouns denoting dual organs. Thus :

oko	uch	ręka
-----	-----	------

Plural :

Nom., Voc., Acc. :

oczy	uszy	ręce
------	------	------

Gen. :

oczu or oczów	uszu or uszów	rąk
---------------	---------------	-----

Dat. :

oczom	uszom	rękom
-------	-------	-------

Instr. :

oczyma or oczami	uszyma or uszami	rękoma or rękami
------------------	------------------	------------------

Loc. :

w oczach	uszach	rękach
----------	--------	--------

There is a considerable number of nouns in Polish which have only plural forms, e.g. *drzwi*, door (originally : double doors—*dwoje, troje drzwi*, two, three doors, like *dwoje, troje dzieci*) ; *spodnie*, trousers ; *nożyczki*, scissors (*dwie pary spodni, dwie pary nożyczek*, two pairs of trousers, two pairs of scissors), etc. These are declined regularly.

You have learned before that the perfective of *mówić* is *powiedzieć*, a verb of an entirely different root. There are a few more instances of imperfectives having their perfective correspondents of another root, e.g. : *kłaść na*, to be putting on, or *kłaść do* (also : *włożyć do*), to be putting in—perfectives : *położyć na*, to lay, to put on, *włożyć do*, to lay, to put in. The imperfective *włożyć* and the perfective *włożyć* (implied : *na siebie*, on oneself) are also used in the sense *to put on* (clothes). *Kłaść się, położyć się* mean *to lie down, to go to bed*.

Imperfective :

kłaść

Zawsze kładłem zegarek tu
na stole.

I always used to put my
watch here on the table.

Nie kładź tu zegarka.
Don't put your watch
here.

Kładliśmy się wcześnie.
We used to go to bed early.

Perfective :

położyć—włożyć

Położyłem zegarek tu na
stole.

I have put my watch here on
the table.

Włożyłem zegarek do kie-
szeni.
I have put the watch in my
pocket.

Połóż tu zegarek.
Put the watch here.
Włoż płaszcz, zimno jest.
Put your coat on, it is cold.

Położyliśmy się wcześnie.
We went to bed early.

Widzieć, to see, has two perfectives : *zobaczyć*, to catch

sight of, and *ujrzeć*, a word used more in literature than in daily usage. Thus :

widzieć

Widziałem go, jak szedł pod górę.
I saw him (watched him as he was walking) walk up the hill.
(no imperative)

zobaczyć—ujrzeć

Zobaczyłem go znowu, gdy wyszedł z cienia.
I saw him (caught sight of him) again, when he walked out of the shadow.
Zobacz, kto przyszedł.
See who has come.

I ujrzałem aniołów niebieskich
And they saw heavenly angels. . . .

You know the expression *nie ma* which, as a negative expression, is always followed by the genitive ; if followed by a genitive singular it means *there is not, is not*, if followed by a genitive plural it means *there are not, are not*. Thus :

Ojca nie ma w domu.
Córki nie ma w domu.

Father is not at home (is out).
My daughter is not at home (is out).

Czy zastalem pana doktora ? Nie, pana doktora nie ma w domu.

Is the doctor at home ? No, the doctor is out.

Nie ma ani jednej zapałki w tym pudełku.

There is not a single match (left) in this box.

Nie ma zapałek w domu.

There are no matches in the house.

Nie ma żadnych jarzyn.

There are no vegetables.

The past of *nie ma* is *nie było*, the future *nie będzie* :

Ojca nie było w domu.

Father was not at home (was out).

Nie było ani jednej zapałki.

There was not a single match.

Żadnych listów dziś nie było.

There have been no letters to-day.

Jutro ojca nie będzie w domu.

Father will not be at home to-morrow.

We śróde nie będzie zebra- There will be no meeting on
nia. Wednesday.

W lipcu nie będzie lekcji* There will be no lessons of
angielskiego. English in July.

Note the use of *nie ma*, *nie było*, *nie będzie* with personal pronouns :

Nie było mnie w domu. I was not at home. I was out.
Nie było nas w domu. We were not at home. We were out.

Nie będzie nas w domu. We shall not be at home. We shall be out.

Nie będzie go w domu. He will not be at home. He will be out.

Another impersonal expression is *wolno*, it is permitted, one is allowed, the person allowed to do something being put in the dative. The past and future are formed with *było*, *będzie*. Thus :

Tego nam nie wolno robić. We are not allowed to do that. We must not do that.

Nie wolno mi było jeść mięsa. I was not allowed to eat meat.

After numbers from *pięć* up and numerical expressions, like *dużo*, *malo*, *kilka*, *kilkanaście*, *kilkadziesiąt*, etc., the verb for the past tense is put in the third person singular neuter. Thus :

Present : Past :

Jest pięć osób. Były pięć osób.

There are five (persons) people. There were five people.

Wraca sześciu nauczycieli. Wróciło sześciu nauczycieli.
Six (men) teachers are Six (men) teachers have
coming back. come back.

Wraca sześć nauczycielek. Wróciło sześć nauczycielek.
Six (women) teachers are Six (women) teachers have
coming back. come back.

* For the ending *-yj* compare footnote on p. 115.

Siedmiu nas idzie.
Seven of us (men) are
going.

Siedem nas idzie.
Seven of us (women) are
going.

Pracuje kilku, kilkunastu,
kilkudziesięciu ludzi.
Several, a number (be-
tween 11-19), a few
score of men were work-
ing.

Pracuje kilka, kilkanaście,
kilkadziesiąt kobiet.
Several, a number, a few
score of women are
working.

Troje, pięcioro nas jest.
There are three, five of us
(brothers and sisters at
home, or men and wo-
men in a party).

Siedmiu nas poszło.
Seven of us (men) went.

Siedem nas poszło.
Seven of us (women) went.

Pracowało kilku, kilkunastu,
kilkudziesięciu ludzi.
Several, a number (between
11-19), a few score of men
were working.

Pracowało kilka, kilkanaście,
kilkadziesiąt kobiet.
Several, a number, a few
score of women were
working.

Troje, pięcioro nas było.
There were three, five of us
(brothers and sisters at
home, or men and women
in a party).

Translate into English :

1. Przez pięć lat nie miałam żadnej wiadomości o moich braciach, nie wiedziałam, czy żyli, czy byli zdrowi, gdzie byli, co robili, nic, zupełnie nic.
2. Ile lat ma pana brat ? Ja mam dwóch braci, jeden ma dwadzieścia lat, a drugi dwadzieścia trzy.
3. W ciągu (in the course of) tej wojny zginęło kilkanaście milionów ludzi.
4. Żadnego z księży nie było jeszcze w kościele.
5. Nie trzymaj rąk w kieszeni.
6. Widzimy oczyma, słyszmy uszyma.
7. Uszom nie wierzę.
8. Włożyłam list do paczki, nie wiedziałam, że listów w paczkach posyłać nie wolno.
9. Kilkudziesięciu ludzi było tak zmęczonych, że położyli się pod drzewami przy drodze i nie chcieli iść dalej (any further).
10. Warszawianom nie wolno było wyjść z domu po szóstej wieczór.
11. Włożył spodnie na siebie i dopiero wtedy zobaczył, że były na (for)

niego za długie. 12. Zdziwiłem się, gdy zobaczyłem, że klucza nie było w drzwiach. 13. Czy ksiądz Zaleski będzie jutro w domu o trzeciej? 14. Przyniosłeś mi nożyczki? Tak, przyniosłem, mam w kieszeni w płaszczu. 15. Człowiek ma dwoje oczu, dwoje uszu, dwie ręce i dwie nogi. 16. W prawej kieszeni miałem zegarek, a w lewej zapalki.

Translate into Polish :

1. Do you hear? Listen—the clocks are striking.
2. A healthy animal eats anything (translate : everything).
3. One of his brothers was a priest.
4. The door to the garden was open.
5. I am putting the scissors into this box.
6. People were waiting for the news.
7. We were not allowed to smoke at (przy) work.
8. For (przez) six years people had no news about their families.
9. I received this watch from my mother two years ago.
10. She has lovely blue eyes.
11. My brothers and sisters are in Poland. My brothers will not be at home to-morrow.
12. The priests were helping the people.
13. In which hand are you holding the scissors, in the right or the left?
14. They were in England six years.
15. I put my hand in my pocket—there is no money!
16. What are you doing? I am ironing your trousers.
17. There is a hole in this pocket.
18. Where does one put the matches?
19. See what time it is.
20. My dog is white, but it has black ears.
21. Man lives only a few score years.

Vocabulary

Learn the new nouns, verbs and expressions given in the grammar part of this lesson.

<i>trzymać</i> , I., imperf., to hold, to keep	<i>wiadomość, wiadomości</i> ; <i>wiadomości, wiadomości</i> ,
<i>kieszeń, kieszeni</i> ; <i>kieszenie</i> , <i>kieszeni</i> , fem., pocket	fem., news zdrowy, healthy, in good
<i>zapalka, zapalki</i> ; <i>zapalki</i> , <i>zapalek</i> , match	health <i>dopiero wtedy</i> , only then
<i>zegarek, zegarka</i> ; <i>zegarki</i> , <i>zegarków</i> , watch	<i>dwa lata temu</i> , two years ago <i>pięć lat temu</i> , five years ago <i>tydzień temu</i> , a week ago

LESSON 38

FOURTH CONJUGATION—ASPECTS : THE ITERATIVE AND SEMELFACTIVE VERBS

Verbs of the fourth conjugation with infinitives ending in

- sić e.g. prosić, to ask for, to beg
- zić grozić, to threaten
- ścić czyścić, to clean
- ździć jeździć, to go, drive, travel (regularly, frequently) ; to run (with ref. to trains, buses, etc.)

preserve the soft consonants before the endings *-isz*, *-i*, *-imy*, *-icie* of the present tense, i.e. in the second and third persons singular and the first and second persons plural, but before the endings *-ę*, *-ą* of the first person singular and the third person plural change the

- ś (=s before the following i) to sz
- ż (=z before the following i) to ż
- ść (=śc before the following i) to szcz
- źdż (=źdz before the following i) to żdż.

Thus they are conjugated in the present tense as follows :

prosić	grozić	czyścić	jeździć
proszę	grozę	czyszczę	jeźdzę
prosisz	grozisz	czyścisz	jeździsz
prosi	grozi	czyści	jeździ
prosimy	grozimy	czyścimy	jeździmy
prosicie	grozicie	czyścicie	jeździcie
proszą	grożą	czyszczą	jeźdzą

Imperative :

proś	groź	czyść	
prośmy	groźmy	czyścmy	(not used)
proście	groźcie	czyścicie	

The past tense is formed normally from the infinitive, e.g. *proślem*, *prośłeś*, *prosił*, *prosiliśmy*, *prosiliście*, *prosili*; *jeździlam*, *jeździłaś*, *jeździła*, *jeździliśmy*, *jeździliście*, *jeździli*.

Verbs in *-sieć*, like *musieć*, to have to, must, are conjugated like *prosić*, i.e.: *muszę*, I must, *musisz*, *musi*, *musimy*, *musicie*, *muszą* (no imperative); past regularly: *musiałem*, I had to, *musiałes*, *musiał*, *musielismy*, *musieliscie*, *musielisi*.

The perfectives of these verbs are as follows:

prosić — *poprosić*

grozić — *zagrozić*

czyścić — *oczyścić* or *wyczyścić*

jeździć — no correspondent, see page 194

musieć — no correspondent

We have been studying for some time now the imperfective and perfective aspects of the Polish verb, more particularly their use in the past tense. As a repetition, consider the following two sentences illustrating these two aspects of the verb *to write*:

Pisał list (imperfective). He was writing a letter.

What do you see? A man sitting at the table, pen in hand, a sheet of paper in front of him, he is writing on it; there is perhaps another sheet covered with his writing at his side, but the letter is not finished yet, it is still in the course of being written and the man is in the course of writing it.

Napisał list (perfective). He has written the letter.

What do you see? You may see a letter in a sealed and stamped envelope lying on the table ready for posting—or else, you may picture it already somewhere on the way to or at its destination—because by the form *napisał* you know that the letter has been finished.

The form of the imperfective past expresses, we repeat (compare page 91), with most verbs, an action in progress or a habitual, regularly repeated action, thus, e.g. *kupowałem* may mean *I was buying* or *I used to buy*. There is, however, a small group of verbs in Polish which possess special forms to express a habitual or regularly repeated action. Such forms are called iterative or frequentative verbs and constitute a variety of the imperfectives. With the use of an iterative special stress is put on the repetition of the action, without consideration of its completion or non-completion as in the perfective and imperfective aspects.

The verbs *pisać* and *czytać* have both iterative forms which are: *pisywać* and *czytywać*. Thus:

Pisywał do rodziców co dwa tygodnie. He used to write to his parents every fortnight (regularly).

Compare *pisywać* with *pisał* and *napisał*, above.

Now compare the present tense of *czytać* and *czytywać*:

Ona czyta teraz to pismo. She is reading that paper now.

Ona czytuje wszystkie pisma ilustrowane. She reads regularly (is in the habit of reading, almost: makes a point of reading) all illustrated papers.

You have become acquainted with the verbs:

iść and *nieść*—to go (on foot) and to carry, to be bringing something on one's person;

jechać and *wieźć*—to go (by some means of transport) and to carry, to be bringing something with one in a vehicle.

The intrinsic sense of these verbs is *to be on one's way to* some destination (*iść*, *jechać do . . .*) and to be carrying, transporting some objects, parcels, luggage, etc., *to* some destination (*nieść*, *wieźć do . . .*) or *for* somebody (*nieść*, *wieźć komuś* or *dla kogoś*). These verbs cannot therefore express the idea of a repeated or habitual action. This idea is expressed by their frequentative (or iterative) correspondents, which are:

for *iść* and *nieść* — *chodzić* and *nosić*
for *jechać* and *wieźć* — *jeździć* and *wozić*

Chodzić is a regular verb of the fourth conjugation, *nosić* and *wozić* are conjugated exactly like *prosić* and *grozić*, the conjugation of *jeździć* is given above.

Compare the following two sentences and note the entirely different meaning or implication expressed by *iść* and *chodzić*:

Dziecko idzie do szkoły. The child goes, is going to school. The child is on its way to (or even : leaves for) school.

Dziecko chodzi do szkoły. The child attends school. The child is a pupil at a school (the child is already school-age and goes to school).

Compare now the use of *jechać—jeździć, nieść—nosić, wieźć—wozić*:

Mąż widocznie jechał tym samym pociągiem co pan.

My husband was apparently (travelling by) on the same train as you.

W zeszłym roku mąż jeździł do biura koleją, ale teraz mamy auto, więc jeździ autem.

Last year my husband went to the office (regularly) by train, but now we have a car, so he goes (regularly) by car.

Co on niesie ? What is he carrying ?

On zawsze nosi parasol. He always carries an umbrella.

Nosić is also used in the sense *to wear clothes*, e.g. : Ty jeszczes nosisz ten płaszcz ? You are still wearing this overcoat ?

Wiózł żonie suknię z Paryża i nie zgłosił na cle.

He was bringing his wife a dress from Paris and did not declare it at the customs.

Przez cały dzień wczoraj woził buraki z pola.

All day yesterday he was carting beetroot from the field.

The four verbs which we have just learned, may take prefixes which modify their meaning : *przychodził* means he used to come (here, from somewhere), *przynosił*, *przywoził*, he used to bring (here, from somewhere, on his person or by some means of transport), *wychodził* means he used to leave, he was leaving, etc. *Jeździć* changes to *-jeżdżać* before the prefixes, thus *przyjeżdżał*, *wyjeżdżał*, he used to come, to arrive, he used to leave (by some means of transport). *Przyjeżdżać*, *wyjeżdżać* are regular first conjugation verbs.

In contrast to iterative verbs, there is a small group of verbs which express an action performed but once. These verbs, called semelfactive verbs, are always perfective, and usually denote (1) a quick movement, e.g. *kopnąć*, to give a kick, (2) a sudden sound, e.g. *krzyknąć*, to cry out, *jęknąć*, to utter a groan, (3) a flash of light, e.g. *błysnąć*, to flash, etc. They mostly end in *-nąć*, but of course not all verbs in *-nąć* are semelfactive, compare *ciągnąć*, *kwitnąć*, *rosnąć*, etc., page 169.

Translate into English :

1. Moi sąsiedzi jeżdżą do biura autobusem, ja zwykle chodzę piechotą. 2. Mąż przyjeżdża z biura o piątej, dzieci przychodzą ze szkoły o czwartej. Mąż wyjeżdża z domu o wpół do ósmej, a dzieci wychodzą do szkoły o wpół do dziewiątej. 3. On jeździ jak wariat (madman). W lecie jeździliśmy w góry lub nad morze. 4. Oni wszędzie tego psa ze sobą wożą. Kiedy dziecko płacze, ona je bierze na ręce i nosi po pokoju. Proszę cię, nie noś już tego zielonego kapelusza. 5. Muszę dziś pojechać do matki. Wolę pojechać dziś niż jutro. Chcę dziś pojechać do matki. Mogę dziś pojechać. 6. Proszę o pisma i gazety. On nigdy o nic nie prosi. Ona mnie nigdy o nic nie poprosiła. 7. Wyczyścił te czarne buty, aż się świeciły. 8. Nieprzyjaciel groził nam wojną. 9. Chłopiec krzyknął. Chory jęknął. Ktoś kopnął psa. 10. On do nich nie chodzi, ale pisują do siebie. Dwa razy w tygodniu chodzę na lekcje polskiego. Chodź ze mną.

Exercise

Put the following two sentences into (1) the first person singular, (2) the third person plural, present tense, (3) the third person plural, masculine and feminine, past tense:

Chodzi do biura piechotą.

Jeździ do biura autobusem.

Translate into Polish :

1. We are cleaning the knives.
2. Nothing threatens you, what are you afraid of ?
3. The shoes must be under the bed.
4. A light flashed among the trees.
5. These green buses run to the station.
6. A horse kicked him.
7. I always carry two watches.
8. He never wears a hat.
9. We used to read regularly (one verb, no adverb) Polish papers.
10. They are asking for clothes (*ubranie*), not for money.
11. I must go now.
12. The girls go to all meetings.
13. I must carry everything from town myself.
14. They bring (deliver, bring by car) everything to the house.
15. She did not even cry out.
16. The peasants go (regularly) to town in carts (instr.).
17. The doctor is coming (by car) at eleven o'clock.
18. The children go (attend) to school. The children go (are on the way) to school. The children go to school by bus. The children are at school.

Vocabulary

Learn the new verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>autobus</i> , <i>autobusu</i> ;	<i>auto-</i>	<i>zielony</i> , green
<i>busy</i> , <i>autobusów</i> , 'bus		<i>piechotą</i> , on foot
<i>but</i> , <i>buta</i> ;	<i>buty</i> , <i>butów</i> , shoe	<i>wszędzie</i> , everywhere

LESSON 39

MASCULINES IN -*a*—COMPARISON OF ADJECTIVES

There is an appreciable number of masculine nouns in Polish which end in *-a*, i.e. in the same ending as the feminine nouns, e.g. *mężczyzna*, man, *radca*, councillor, *poeta*, poet, *dentysta*, dentist, etc. These nouns are, however, masculine in gender, i.e. a qualifying adjective or pronoun

takes the masculine endings. In the singular they are declined exactly as feminine nouns in *-a*, in the plural they follow the masculine declension. Thus :

Singular—compare :

Fem. :	Masc. :	Fem. :	Masc. :
ta wiosna	ten mężczyzna	młoda kobieta	młody poeta
this spring	this man	a young woman	a young poet

Nom. :

ta wiosna	ten mężczyzna	młoda kobieta	młody poeta
-----------	---------------	---------------	-------------

Voc. :

— wiosno	— mężczyzno	młoda kobieto	młody poeto
----------	-------------	---------------	-------------

Acc. :

tę wiosnę	tego mężczyznę	młodą kobietę	młodego poetę
-----------	----------------	---------------	---------------

Gen. :

tej wiosny	tego mężczyzny	młodej kobiety	młodego poety
------------	----------------	----------------	---------------

Dat. and Loc. :

tej wiośnie	temu mężczyźnie	młodej kobiecie	młodemu poecie
-------------	-----------------	-----------------	----------------

Instr. :

tą wiosną	tym mężczyzną	młodą kobietą	młodym poetą
-----------	---------------	---------------	--------------

Fem. : Masc. :

praca	radca
work	councillor

Nom. : praca

radca

Voc. : praco

radco

Acc. : pracę

radcę

Gen., Dat. and Loc. : pracy

radcy (compare p. 104)

Instr. : pracą

radcą

Plural :

Nom. and Voc. : mężczyźni

poeci radcowie

Acc. and Gen. : mężczyzn

poetów radców

Dat. : mężczyznom

poetom radcom

Instr. : mężczyznami

poetami radcami

Loc. : mężczyznach

poetach radcach

Nouns in *-sta*, like *dentysta*, dentist, *artysta*, artist, *specjalista*, expert, form the nominative and vocative plural in *-ści*, thus *dentysi*, *artysci*, *specjaliisci*, the genitive in *-ów*, *dentystów*, *artystów*, *specjalistów*.

Surnames of men in *-a*, e.g. *Zaręba*, *Żmuda*, and in *-o*, e.g. *Kościuszko*, *Fredro* are also declined in the singular like feminine nouns ending in the same consonants plus *-a*, i.e. *Zaręba* is declined like *osoba*, *Żmuda* like *woda*, *Kościuszko* like *matka*, *Fredro* like *siostra*, etc. In the plural they are declined like masculine nouns, taking in the nominative the ending *-owie*, thus *Zarebowie*, *Żmudowie*, *Kościuszkowie*, *Fredrowie*, in the genitive the ending *-ów*, *Zarebów*, *Kościuszków*, etc.

To form the comparative degree of adjectives, the endings : *-szy*, *-sza*, *-sze* (for the three genders) are added to the stem of the positive degree ; but, if the stem ends in a group of consonants difficult to pronounce, an *-ej-* is inserted before the endings *-szy*, *-sza*, *-sze*, so that the comparative ends in *-ejszy*, *-ejsza*, *-ejsze*.

The superlative degree is formed from the comparative by adding to it the prefix *naj-*. Thus :

The ending *-szy* :

<i>słaby</i>	<i>głupi</i>	<i>stary</i>
weak	stupid	old
<i>słabszy</i>	<i>głupszy</i>	<i>starszy</i>
weaker	more stupid	older, elder
<i>najsłabszy</i>	<i>najgłupszy</i>	<i>najstarszy</i>
weakest	most stupid	oldest, eldest
<i>młody</i>	<i>twardy</i>	<i>tani</i>
young	hard, tough	cheap
<i>młodszy</i>	<i>twardszy</i>	<i>tańszy</i>
younger	harder	cheaper
<i>najmłodszy</i>	<i>najtwardszy</i>	<i>najtańszy</i>
youngest	hardest	cheapest
<i>ciekawy</i>	<i>nowy</i>	<i>prosty</i>
interesting	new	simple
<i>ciekawszy</i>	<i>nowszy</i>	<i>prostszy</i>
more interesting	newer	simpler
<i>najciekawszy</i>	<i>najnowszy</i>	<i>najprostszy</i>
most interesting	newest, latest	simplest

Note the change of *g* to *ż* before the comparative ending :

drogi	długi	ubogi
dear	long	poor
droższy	dłuższy	uboższy
dearer	longer	poorer

najdroższy	najdłuższy	najuboższy
dearest	longest	poorest

—and the change of *ł* to *ł* (in some adjectives also the change of the preceding vowel *o* or *a* to *e*) :

miły	pleasant	wspaniały	splendid
milszy	pleasanter	wspanialszy	more splendid
najmilszy	pleasantest	najwspanialszy	most splendid
wesoły	gay	biały	white
weselszy	gayer	bielszy	whiter
najweselszy	gayest	najbielszy	whitest

Adjectives which in the positive degree end in *-ki*, *-oki*, *-eki* drop this suffix before the comparative ending :

krótki	brzydkie	ciężkie
short	ugly	heavy
krótszy	brzydszy	cięższy
shorter	uglier	heavier
najkrótszy	najbrzydszy	najcięższy
shortest	ugliest	heaviest
głęboki	szeroki	daleki
deep	wide	for, distant
głębabszy	szerszy	dalszy
deeper	wider	farther, further
najgłębabszy	najszerzy	najdalszy
deepest	widest	farthest, most distant

The ending *-iejszy*:

biedny	zimny	smutny
poor	cold	sad
biedniejszy	zimniejszy	smutniejszy
poorer	colder	sadder
najbiedniejszy	najzimniejszy	najsmutniejszy
poorest	coldest	saddest
łatwy	easy	trudny
 łatwiejszy	easier	trudniejszy
najłatwiejszy	easiest	najtrudniejszy
ładny		nice, lovely
 ładniejszy		nicer
najładniejszy		nicest

Note the change *ł/l*:

ciepły	warm
cieplejszy	warmer
najcieplejszy	warmest

The nominative plural for masculine persons of the comparative and superlative degrees ends in *-si*, thus, *młodsi mężczyźni*, younger men, *starsi poeci*, older poets, *najmłodsi uczniowie*, the youngest pupils, *najstarsi ludzie*, the oldest people, etc.

Some adjectives, like *leniwy*, lazy, *gorzki*, bitter, *uparty*, stubborn, form their comparative and superlative degrees by means of words corresponding closely to the English *more* and *most*, viz., *bardziej* and *najbardziej*, both derived from *bardzo*, very, much. Thus, *gorzki*, *bardziej gorzki*, *najbardziej gorzki*, bitter, more bitter, most bitter. The same method of comparison often applies to adjectives preceded by the negative particle *nie-*, e.g. *niewygodny*, uncomfortable; *niepostuszny*, disobedient (*postuszny*, obedient); *niewyraźny*, indistinct (*wyraźny*, distinct); *niebezpieczny*, dangerous (*bezpieczny*, safe), etc.

Many Polish adjectives do not form the higher degrees, e.g. *chory*, sick, ill, and very numerous adjectives derived from nouns. The latter are called relatively qualitative

adjectives and take place of what is in English expressed by an attributive noun preceding another noun. E.g. :

płaszcz zimowy	zimowy—zima	winter coat
kwiaty wiosenne	wiosenny—wiosna	spring flowers
pieśni żołnierskie	żołnierski—żołnierz	soldiers' songs
ruch uliczny	uliczny—ulica	street traffic
rok szkolny	szkolny—szkoła	school year
żelazne zdrowie	żelazny—żelazo	iron health
nocna praca	nocny—noc	night work
górskie powietrze	górska—góra	mountain air
wojna światowa	światowy—świat	world war
wtorkowe zebrania	wtorkowy—wtorek	Tuesday meetings

These adjectives are very characteristic of the Polish language. They are easily understandable and should be studied in any Polish text the student happens to be reading.

Translate into English :

1. Kilku starszych radców nie chciało się na to zgodzić.
2. On na najprostsze pytanie nie umie odpowiedzieć.
3. Ten żart jest jeszcze głupszy niż pierwszy.
4. Najmłodszymi aktorami w naszym teatrze są dwaj bracia Żmudowie.
5. Wszyscy mężczyźni do pięćdziesiątego roku życia są w wojsku, młodsze kobiety musiały także pójść albo do wojska albo do fabryk.
6. Moja najdroższa ! Moi najdrożsi !
7. Czy to jest najkrótsza droga na pocztę ?
8. Najtrudniejszym zadaniem, jakie stoi przed rządem, jest sprawa odbudowy (reconstruction) kraju.
9. W tym miejscu rzeka jest szersza niż pod mostem.
10. W górkowym powietrzu słabsze dzieci szybko wracały do zdrowia.
11. Herbata jest droższa niż kawa.
12. Była to najdłuższa noc, jaką pamiętam w życiu.
13. Ci poeci polscy nigdy już nie wrócili do kraju.
14. Te buty są wygodniejsze i tańsze niż tamte.
15. Były to najmilsze chwile w moim życiu.

Translate into Polish :

1. The oldest people do not remember such a severe (translate : sharp) winter.
2. It is a large family, there are still three younger children.
3. Yesterday we had the warmest day in the year.
4. Artists and poets do not earn

much. 5. It is the oldest Polish song. 6. It was the heaviest punishment that he could get. 7. The eldest son worked in a factory, and the youngest daughter in (na) a post-office. 8. Zosia is the prettiest girl in the village. 9. Gold is not the hardest metal. 10. Poorer houses have only two rooms, a kitchen and a bathroom. 11. This exercise was easier than that one. 12. Men and women. Boys and girls. Brothers and sisters. 13. It is warm in the bathroom. 14. In the new government there are two women and ten men. 15. In the soap factory (translate : factory of soap) there were working forty-five men and thirty-three women. 16. Health is the most important thing. 17. In Poland there are very good dentists. 18. After the theatre we went to a café. 19. Mickiewicz and Słowacki were poets. 20. Further work was very difficult. 21. I met our dentist's wife at (na) the post-office.

Vocabulary

Learn the new nouns and adjectives given in the grammar part of this lesson.

<i>fabryka, fabryki ; fabryki,</i>	<i>rząd, rządu ; rządy, rządów,</i>
<i>fabryk, factory</i>	<i>government</i>
<i>łazienka, łazienki ; łazienki,</i>	<i>teatr, teatru ; teatry, teatrów,</i>
<i>łazienek, bathroom</i>	<i>theatre</i>
<i>poczta, poczty, post ; post-</i>	<i>ważny, important</i>
<i>office</i>	<i>albo—albo, either—or</i>

LESSON 40

THE FUTURE TENSES

Up to now you have learned only one tense of perfective verbs, i.e. the past tense. But perfective verbs possess another tense, which is like the present in form, but is future in meaning. E.g., the perfective verb *kupić*, of which you know the past tense (*kupilem, kupiles, kupil*, etc.), forms the future tense as follows :

<i>kupię, I shall buy, or I will buy</i>	<i>kupimy, we shall buy, or we will buy</i>
<i>kupisz, thou wilt buy</i>	<i>kupicie, you will buy</i>
<i>kupi, he, she, it will buy</i>	<i>kupią, they will buy</i>

Thus the conjugation of this future tense is exactly like that of a present tense : *kupić*, a regular fourth conjugation verb, is conjugated exactly like *robić*, but while *robie, robisz, robi*, etc., mean : I make, thou makest, he makes, etc., present tense, because *robić* is an imperfective verb (perfective : *zrobić*), the similar forms of *kupić* mean : I shall buy, thou wilt buy, he will buy, future tense, because *kupić* is a perfective verb (imperfective : *kupować*).

More examples :

Imperfective verb :	Present :	Perfective verb :	Future :
wracać, to be going back	wracam, I am going back	wrócić, to come back	wróczę, I shall, I will come back
pozwalać to permit, to allow	pozwalam I permit	pozwolić, to give permission	pozwolę, I shall, I will permit
dawać, to give, to be giving	daję, I am giving	dać, to give	dam,* I shall, I will give
sprzedawać, to sell, to be selling	sprzedaję, I am selling	sprzedać, to sell	sprzedam, I shall, I will sell
robić, to make, to be making	robię, I am making	zrobić, to make	zrobię, I shall, I will make
płacić, to pay, to be paying	płacie, I am pay- ing, I pay	zapłacić, to pay	zapłacie, I shall, I will pay
uczyć się, to learn, to be learning	uczę się, I am learn- ing, I learn	nauczyć się, to learn	nauczę się, I shall, I will learn

* *Dam, dasz, da, damy, dacie, dadzą*—note the last form and compare with *jedzą*, they eat, and *wiedzą*, they know. All compounds with *dać* are conjugated in the same way, thus *sprzedadzą*, they will sell.

myć się, to wash	myję się, I am having a wash, I wash	umyć się, to have a wash	umyję się, I shall, I will have a wash
dziękować, to thank	dziękuję, I thank	podziękować, to thank, to render thanks	podziękuję, I shall, I will thank
pić, to drink	piję, I am drink- ing, I drink	wypić, to drink up	wypiję, I shall, I will drink up

(The future tense of perfective verbs is given in the general vocabulary).

Since perfective verbs have no present (their present tense forms have the meaning of the future), it is only from imperfective verbs that the present tense can be formed in Polish.

Imperfective verbs, however, can also form a future, so that we have two future tenses in Polish. The future of imperfective verbs is a compound tense, composed of : (1) the future of the verb *być*, to be, which is : *będę*, *będziesz*, *będzie*, *będziemy*, *będziecie*, *będą*, I shall be, thou wilt be, he, she, it will be, etc., and (2) of the third person, masculine, feminine or neuter, singular or plural, in dependence on gender and number, of the past tense of the verb. Thus from, e.g., the verb *robić*, this future tense is :

Singular :			
	Masc. :	Fem. :	Neut. :
będę			—
będziesz	robil	robila	—
będzie			—
Plural :			
	Masc. pers. :	All others :	
będziemy			
będziecie	robili	robily	
będą			

The forms *robil*, *robila*, *robilo* and *robili*, *robily*, which to-day are understood only as the forms for the third person

of the past tense, are in fact forms of an old past participle active. This explains their use, with the verb *być*, acting as an auxiliary, in the formation of the compound future tense.

In place of these participial forms, the infinitive is also occasionally used with the verb *być* to form the compound future, especially when the auxiliary is put second. Thus : *robić będę*, *robić będziesz*, *robić będzie*, etc.

The meaning of the future tense formed from perfective verbs corresponds to the English future tense (I shall do, he will do, etc.), to the volition future, especially for the first person (I will do, we will do), and also to the English future perfect (I shall have done). The Polish compound future (with *być*) corresponds generally to the English progressive form for that tense (I shall be doing, he will be doing, etc.).

Thus the complete conjugation of a Polish verb is as follows :

The verb : pisać

Imperfective :	Perfective :
pisać	napisać

Present Tense :

piszę, I write, I am writing	
pisziesz	etc.
piszę	
etc.	

Past Tense :

pisałem, I was writing, I	napisałem, I have written, I
pisałeś	wrote, etc.
pisał	napisał
etc.	etc.

Future Tense :

będę pisał, I shall be writ-	napiszę, I shall write, I will
będziesz pisał	write, etc.
będzie pisał	napiszę
etc.	etc.

Imperative :

pisz, write, etc.	napisz, write down, put
piszmy	napiszmy down, etc.
piszcie	napiszcie

The pluperfect tense has gone out of use in Polish, a pluperfect action being expressed by the past tense with adverbs such as *uprzednio*, previously, *przedtem*, before, etc.

Compare the use of the tenses in Polish and in English in the following two sentences :

Zatelefonuję do ciebie, gdy I shall give you a ring, when
wróczę z Warszawy. I come back from Warsaw.

Dam ci ciastko, jeżeli I shall give you a cake if you
wypijesz mleko. drink up the milk.

You see that in the subordinate clauses of time (when I come back . . .) and condition (if you drink up . . .) the present tense is used in English, but the future tense (*gdy wróczę . . ., jeżeli wypijesz . . .*) in Polish. This is always the case in Polish, when a subordinate clause refers to the future. Thus in Polish you may have the future tense in both the principal (Zatelefonuję . . ., Dam . . .) and the subordinate clauses, while in English the latter is put in the present tense, and the future used only in the principal clause.

The perfective verbs *przyjść*, *wejść*, *wyjść* are used as correspondents of the imperfectives *przychodzić*, *wchodzić*, *wychodzić* (compare page 196). The future of *przyjść*, *wejść*, *wyjść* is conjugated as follows :

przyjdę,	wejdę,	wyjdę,
I shall come,	I shall enter,	I shall go out,
przyjdiesz etc.	wejdiesz etc.	wyjdiesz etc.
przyjdzie	wejdzie	wyjdzie
przyjdziemy	wejdziemy	wyjdziemy
przyjdziecie	wejdziecie	wyjdziecie
przyjdą	wejdą	wyjdą

Imperative :

przyjdź	wejdź	wyjdź
przyjdźmy	wejdźmy	wyjdźmy
przyjdźcie	wejdźcie	wyjdźcie

The perfectives *przyjechać*, *wyjechać*, etc., have their imperfective correspondents in *przyjeżdzać*, *wyjeżdżać*, etc. The future of *przyjechać*, *wyjechać*, etc., is conjugated like the present of *jechać*, i.e. *przyjadę*, *wyjedziesz*, etc., I shall come (e.g. by car), you will leave, etc.

The perfectives *przynieść*, *przywieźć* have their imperfective correspondents in *przynosić*, *przywozić*. The future of *przynieść*, *przywieźć* is conjugated like the present of *nieść*, *wieźć*, i.e. *przyniosę*, *przywieziesz*, etc., I shall bring, you will bring (in a vehicle), etc.

Translate into English :

1. Jutro idziemy do miasta. Mamy kupić różne rzeczy. Wyjdziemy z domu o dziewiątej, pojedziemy autobusem na ulicę Marszałkowską, tam spotkamy się z ciocią, potem pójdziemy do Braci Jakowskich kupić zimowy płaszcz dla ciebie i ciepłe rękawiczki dla Antka. Jeżeli płaszcz nie będzie bardzo drogi i zostanie nam jeszcze trochę pieniędzy, kupimy sześć chustek do nosa dla tatusia. Potem zjemy obiad w restauracji na piątym piętrze, po obiedzie ja pójdę do dentysty, a ty z ciocią do kina. Na herbatce będziemy już w domu, wróćmy przed piątą. 2. Nie zapomnisz ? Nie, nie zapomnę. 3. Ojciec się ucieszy, gdy cię zobaczy. 4. Będę szedł po prawej stronie ulicy. 5. Kiedy stryj przyjedzie ? 6. Zdziwisz się, gdy ci to powiem. 7. Zawołam cię, gdy skończę pisać ten list. 8. Będę zawsze kładła twoje książki na tym stole. 9. Jutro włożę tę nową suknię. 10. Będziesz musiał pojechać do niego. 11. We środę nie będziemy mogły wyjść z domu. 12. Antek zgubił już dwie pary rękawiczek, pewnie i te zgubi.

Translate into Polish :

1. Who will help us ? 2. If I get the money, I will pay you on Thursday. 3. What will you cook for dinner on Sunday ? 4. We shall now repeat this lesson once more. 5. He will lend you this book, if you ask him. 6. Pass me that glove, I will stitch the button on for you (use dative without the preposition *for*). 7. If it rains to-morrow, father will not allow

us to go. 8. When I have washed (use future of wyprać) these towels, I shall iron the handkerchiefs. 9. I shall be expecting you on Sunday. 10. The sun will be shining and the birds will be singing. 11. He will not know that. 12. Daddy, what will you bring me from Warsaw. 13. The holidays will begin on the 15th of July. 14. We shall have to change this money to-morrow. 15. She will not be afraid to tell him that. 16. I have never lost anything yet. 17. Your room will be on the second floor, on the left hand side. 18. We shall be listening to the radio.

Vocabulary

<i>chustka</i> (<i>do nosa</i>), <i>chustki</i> ;	<i>gubić, gubi, gubią, gub, IV.</i> ,
<i>chustki, chustek</i> , handker-	imperf., to lose (a tang-
chief	ible object)
<i>piętro, piętra</i> ; <i>piętra, pięter</i> ,	<i>zgubić</i> , like <i>gubić, IV.</i> , perf.
story, floor	<i>różny, various</i>
<i>rękawiczka, rękawiczki</i> ; <i>rę-</i>	<i>Antek</i> , dimin. of Antoni,
<i>kawiczki, rękawiczek</i> , glove	Anthony
<i>strona, strony</i> ; <i>strony, stron</i> ,	<i>jutro, to-morrow</i>
side	

LESSON 41

IRREGULAR COMPARISON OF ADJECTIVES—FORMATION AND COMPARISON OF ADVERBS—IMPERSONAL EXPRESSIONS

The following adjectives have an irregular comparison :

<i>dobry,</i>	<i>lepszy,</i>	<i>najlepszy</i>
good	better	best
<i>zły,</i>	<i>gorszy,</i>	<i>najgorszy,</i>
bad, wrong, evil	worse	worst
<i>mały,</i>	<i>mniejszy,</i>	<i>najmniejszy,</i>
small, little	smaller	smallest
<i>duży, large }</i>	<i>większy,</i>	<i>największy,</i>
<i>wielki, great }</i>	larger, greater	largest, greatest

Note also the comparison of the following :

bliski, near, close	bliższy, nearer, closer	najbliższy, nearest
niski, low	niższy, lower	najniższy, lowest
wąski, narrow	węższy, narrower	najwęższy, narrowest
wysoki, high, tall	wyższy, higher, taller	najwyższy, highest
gorący, hot, tall	gorętszy, hotter	najgorętszy, hottest
lekki, light (in weight)	lżejszy, lighter	najlżejszy, lightest
ostry, sharp	ostrzejszy, sharper	najostrzejszy, sharpest
mądry, wise, clever	{ mądrzejszy, mędrzy, wiser, cleverer	najmądrzejszy, wisest

Adverbs are formed from adjectives by replacing the final vowel of the nominative singular by *-o* or *-ie*. There is no rule to determine which ending should apply, but adjectives ending in *-ki*, *-gi* usually take *-o*. The comparatives of all adverbs end in *-ej*, the same changes taking place as in the comparison of adjectives (compare pages 200 and 201). The superlative is formed from the comparative by the addition of the prefix *naj-*. Thus :

głęboki, deep	głęboko, deeply	głębiej	najgłębiej
krótki, brief	krótko, briefly	krócej	najkrócej
długi, long	długo, long, for a long time	dłużej	najdłużej
drogi, dear	drogo, dearly	drożej	najdrożej
tani, cheap	tanio, cheaply	taniej	najtaniej
późny, late	poźno, late	później	najpóźniej
wczesny, early	wcześnie, early	wcześniej	najwcześniej
biedny, poor	biednie, poorly	biedniej	najbiedniej
ładny, nice	ładnie, nicely	ładniej	najładniej

The following are irregular :

dobrze	well	lepiej	najlepiej
źle	badly	gorzej	najgorzej
mało	little	mniej	najmniej
dużo			
wiele	much	więcej	najwięcej
blisko	nearly, near	bliżej	najbliżej
nisko	low	niżej	najniżej
wąsko	narrowly	wężej	najwężej
wysoko	high up	wyżej	najwyżej
gorąco	hotly	goręcej	najgoręcej
lekkو	lightly	lżej	najlżej
ostro	sharply	ostrzej	najostrzej
mądrze	wisely	mądrzej	najmądrzej

An adverb (not an adjective as in English) is used after the verb *wyglądać*, to look. E.g. *ładnie wygląda*, it looks nice, *brzydko wygląda*, it looks ugly ; *młodziej wygląda*, he, she looks younger, *staro wygląda*, he, she looks old ; *dobrze wyglądaesz*, you look well, you look fit, etc.

Polish abounds in impersonal expressions. Some of such expressions denote phenomena of nature, e.g. :

grzmi	it thunders
wypogadza się	it is clearing up
wypogodziło się	it has cleared up
oziębiło się	it has got cooler

The expression *widać*, is visible, can be seen, has its correspondent in *słychać*, is heard, can be heard. The past and future tense are formed like those of *trzeba*, *można*, *wolno*, i.e. :

widać, is, are visible	słychać, is, are heard, can be heard
widać było, was, were visible	słychać było, was, were heard, could be heard.
widać będzie, will be vis- ible	słychać będzie, will be heard, one will be able to hear

Note the expression : *co słychać?* what news ? what's the latest ?
co u was słychać? what is your latest news ? how are you getting on ?

The following examples illustrate another type of impersonal expressions denoting reaction of the senses, impression received, or mental attitude to something :

smakuje mi,
it tastes good to me

Smakuje mi ten chleb. I like
this bread.

Smakował mi ten chleb. I
liked this bread.

podoba mi się
it looks nice to me

Bardzo mi się podoba (podo-
bała) twoja suknia. I like
(liked) your frock very
much.

chce mi się
I feel like . . .

Pić mi się chce. I am thirsty.
Śmiać mi się chciało. I felt
like laughing.

Nie chce mi się. I don't feel
like doing it. Or : I shan't
do it (rude).

śni mi się
I dream (in my sleep)

Co noc matka mi się śni. I
dream about my mother
every night.

Śniło mi się, że . . . I dreamed
that . . .

wydaje mi się } it seems
zdaje mi się } to me

To mi się nie wydaje trudne.
This does not seem difficult
to me.

Zdawało mi się, że ktoś
przyszedł. I thought that
someone has come.

udaje mi się
I manage, I succeed in

Udało mu się uciec. He
managed to make his
escape.

Udał się panu ten obraz.
You have made a good job
of this picture.

Nic mi się nie udawało. I
could not make a success
of anything.

chodzi o . . .
it is about . . .

chodzi mi o . . .
what I am concerned
about, what I have in
mind, what I mean, what
I mind, is . . .

robi mi się zimno, gorąco,
słabo
I suddenly feel cold, hot,
faint

żal mi się go zrobiło
I felt sorry for him

Chodzi o te listy z Warszawy.
It is about those letters
from Warsaw.

O co chodzi? What is it all
about?

O to mi właśnie chodziło.
That is exactly what I had
in mind. (what I wanted,
or : what I meant to say).
Chodziło jej o to, żeś nie
napisał. She minded (was
sore about) that you had
not written.

Zrobiło mu się słabo. He felt
suddenly faint.

Żał mu się dziecka zrobiło i
dał mu dwa złote. He
felt sorry for the child and
gave him two złoty.

Note that in the above expressions the person who experiences a sensation or impression, i.e. who is the logical subject of the sentence, is put in the dative, and the predicate is in the third person (neuter).

The logical subject is also put in the dative in expressions composed of an adverb and the verb to be, which is as a rule omitted in the present tense (*jest*), but appears in the past (*było*) and future (*będzie*). Thus :

zimno mi, ciepło mi	I am cold, I am warm
dobrze mi	I am comfortable, I am happy
smutno mi	I feel sad
miło mi było	I was glad, I was pleased
przykro mi będzie	I shall regret, I shall be sorry, I shall mind
żal mi (żal is a noun)	I regret, I am sorry
żal mi go było (będzie)	I feel (shall feel) for him, I was (shall be) sorry for him

With the verb *boleć*, to ache, the construction literally is : something aches me (accusative). Thus :

Głowa mnie boli.

I have a headache.

Zęby go bolały.

He had toothache.

Translate into English :

1. Wydaje mi się, że ten drugi most jest niższy i węższy niż ten pierwszy.
2. Zawsze mi smakuje to, co ty ugotujesz.
3. To mądry chłop, mądrzejszy niż jego ojciec.
4. Nie podoba mi się to mieszkanie. Dlaczego ci się nie podoba ? Jest większe i wygodniejsze.
5. Wszystko mu się zawsze udawało.
6. Bliszta koszula ciała niż suknia (proverb).
7. To jest najwyższa cena, jaką mogę zapłacić.
8. Jeżeli jutro będzie tak gorąco jak dzisiaj, włożę lżejszą suknię.
9. O co matce chodzi ? O to, że nie chcecie dłużej zostać.
10. Bardzo mi było przykro, że cię nie zastałem, ale nie mogłem wcześniej przyjść.
11. Nasi dwaj najlepsi urzędnicy wyjechali na wakacje.
12. Bardzo nam jej żal było.
13. Krótsze słowa pamięta się lepiej.
14. Smutno mi będzie po waszym wyjeździe.
15. Śniło się jej, że szła przez długie ulice Warszawy i co chwila spotykała znajomych.
16. Najważniejsza rzecz to to, że mam teraz więcej czasu dla siebie.
17. Mamy teraz mniej uczniów w drugiej klasie.
18. Czytałem wczoraj dłużej niż zwykle i dziś mnie oczy bolią.
19. Dzieci wyglądają doskonale, ale siostra ma się gorzej.
20. Deszcz przestał padać i wypogodziło się.
21. Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej (proverb).
22. Ten chłopiec źle się uczy, źle pisze i źle czyta.
23. Ciepło ci ? Tak, dziękuję ci, ciepło i wygodnie.

Translate into Polish :

1. February is the shortest month of the year ; which are the longest months ?
2. It has got cooler after the storm.
3. It seems to me that this knife is sharper.
4. My elder brother is taller than I.
5. She has got a better job now.
6. I will come to you later.
7. I haven't seen them since Christmas, what is their (u nich) news ?
8. He liked our old clock very much.
9. He replied sharply that he cannot do it.
10. This is our lowest price.
11. I don't feel like going there.
12. You have done very wisely.
13. We are less sorry for

him than for her. 14. I feel best in the country. 15. Did you like (*smakować*) these cakes? 16. I never remember my dreams (translate: what I dreamed about). 17. I did not manage to finish this book in July. 18. This smaller suitcase is no lighter than that large one. 19. It seemed to us that the end of the war was already near, but it was not so. 20. The longest journey. The shortest way. A light wind. A tall man—the tallest man. The poorest people. My tooth aches. 21. He bought this house very cheaply. 22. Do you hear—it thunders.

Vocabulary

Learn the new adjectives and adverbs, and the expressions given in the grammar part of this lesson.

cena, ceny ; ceny, cen, price *ząb, zęba* ; *zęby, zębów*, tooth
głowa, głowy ; *głowy, głów*,
head

PART II

KEY

to Translations from English into Polish and Exercises

Lesson I

1. Te dwa pióra są dobre.
2. To pole jest duże.
3. Mam małe dzieci.
4. Mam jedno dziecko.
5. Mam czworo dzieci.
6. Morze jest głębokie.
7. To jest moje okno.
8. Moje dobre dzieci!

Lesson 2

1. Dziecko otwiera to duże pudełko.
2. Dzieci otwierają to duże pudełko.
3. Pamiętam to mieszkanie.
4. Czekamy na te nowe pióra.
5. Oni mają ładne mieszkanie.
6. Twoje zadanie jest dobre.
7. One czytają zadania.
8. Pan czyta moje zadanie.
9. Dzisiaj macie dwa zadania.
10. Czekam na śniadanie.
11. Mamy dzisiaj zebranie.
12. Panie zamkują okna.
13. Kocham morze.
14. Dziś jest święto.

Lesson 3

1. Czyje zadanie czytasz? Czyje zadanie czytacie?
- Czyje zadanie pan czyta?
- Czyje zadanie pani czyta?
- Czyje zadanie panowie czytają?
- Czyje zadanie panie czytają?
- Czyje zadanie państwo czytają?
2. Które pismo jest najlepsze?
3. Czyje jabłka są najlepsze?
4. Jakie pióro pani ma?
5. Kto ma ładne nowe mieszkanie?
6. Czyje słowa pamiętam?
7. Czy pisma wieczorne są dobre?
8. Czy morze jest głębokie?
9. Na co czekamy?
10. On pamięta trzy słowa—jakie słowa?
11. Jakie pisma pan czyta?
12. Kto ma twoje zadanie?
13. Kto ma wasze zadania?

Exercise

1. To (tamto) okno jest duże.
2. To okno jest duże (małe).
3. Nasze okna są duże (małe).
4. Mam jabłka na śniadanie.
5. Ja mam jabłka (ty masz jabłka, etc.).
6. On otwiera okno (pudełko).
7. Ona zamknięta okno (pudełko).
8. My czekamy na śniadanie (ty czekasz, wy czekacie, etc., na śniadanie).
9. Te pisma są moje (twoje, nasze, wasze).
10. To zadanie

jest moje (twoje, nasze, wasze). 11. On ma twoje pióro (ja mam twoje pióro, etc.). 12. Okno, które zamykam, jest duże (małe). 13. Czytam te pisma. 14. Morze jest głębokie. 15. Tak, nasze mieszkanie jest duże.

Lesson 4

1. Nie znamy tego nowego pisma. 2. Idę od okna do biurka. 3. Mało mleka, mało masła. Małe jabłko, małe mieszkanie. Mało drzewa—małe drzewo. 4. Co jest zrobione ze szkła ? z drzewa ? 5. Ona chowa pióro do pudełka. 6. Ty znasz to pismo. 7. Pani nie zna tego pisma. 8. Co jest koło tego drzewa ? 9. Dla kogo są te jabłka ? 10. Opowiadanie dziecka. Z tego pola.

Lesson 5

1. To dziecko nie umie pływać. 2. Kiedy on wraca ? Nie wiem kiedy. 3. Czy on już wie, że ona dzisiaj wraca ? On nie wie, ale Staszek i Maryla wiedzą. 4. Jemy śniadanie. 5. Dlaczego tego nie wiesz ? 6. Oni jedzą, oni wiedzą. One to rozumieją, one to umieją. 7. Kiedy Staszek wraca z biura ? 8. Czy wiesz, gdzie jest masło ? Nie, nie wiem, ale Zosia pewnie wie. Nie, ona także nie wie. Może dzieci wiedzą. Nie, nie wiedzą. 8. Kto śpiewa ? My śpiewamy. 9. Rozumiem te cztery słowa, ale nie rozumiem tego. 10. Dlaczego pani nie śpiewa ? 11. Ja wiem—ty także już wiesz. 12. Kiedy dzieci wracają ? 13. Ona nie wie, ona nie pamięta.

Lesson 6

Exercise

Nie zamykacie okien. Wracacie z pól. Nie jedzą śniadań. Nie otwieramy pudełek. Nie znamy uczuć . . . Szukamy piór. Pół, mórz, pism przymierzy, słów, świat, narzędzi, zebrań, szkieł, opowiadań, uczuć.

Lesson 7

1. Nie biorę tych czterech jaj. 2. Nie czekajmy na śniadanie. 3. Proszę czytać. 4. Proszę, niech państwo siadają. 5. Nie pamiętam tych pięciu zadań. 6. (Czy) nie

masz moich szkieł ? 7. Dzieci, nie jedzcie tego ! 8. Czego ona szuka ? Szuka tych pięciu pism. 9. Mamy teraz dużo wieczornych zebrań. 10. Czytam dwa krótkie zdania z twojego zadania. 11. On nie ma takich narzędzi. 12. Szukamy mieszkania. 13. Mało jest dużych mieszkań. 14. Proszę nie czekać na dzieci. 15. Nie znam tych trzech polskich miast. 16. Życie tu jest bardzo miło. 17. On siada przy oknie.

Lesson 8

1. Kto zostaje ? 2. Co zostaje ? 3. Ile zostaje ? 4. Ile jabłek zostaje ? 5. Ile okien jest otwartych ? 6. Niech pan nie kupuje takich drogich jabłek. 7. Czy oni tu zostają na święta ? 8. Co dajesz na śniadanie ? 9. One dają sześć jajek, Maryla daje masło, a ja daję mleko. 10. Nie siadaj przy oknie. 11. Gdzie ona pracuje ? 12. Oni mają kilka pięknych starych krzesel. 13. Nie zostaję tu długo. 14. On wraca niedługo.

Lesson 9

1. Gdzie jest krzesło, przed biurkiem, czy za biurkiem ? 2. Krzesło jest za biurkiem, koło okna. 3. Kto pomaga temu dziecku ? 4. Dlaczego pani nie pozwala dziecku śpiewać ? 5. Idę ku oknu. 6. Gdzie one mieszkają ? 7. One mieszkają nad morzem. 8. Oni mieszkają za miastem. 9. Piszę zadanie. 10. Co pożyczasz temu dziecku ? 11. Co jest pod pudełkiem ? 12. Oni mieszkają pod naszym biurem. 13. Te dzieci są bardzo spokojne. 14. Pod tym drzewem jest dużo jabłek.

Lesson 10

1. Pracuję na polach. 2. Biurko jest przed oknami. 3. Ona wraca do miasta z dziećmi. 4. Nie pożyczaj dzieciom ostrzych narzędzi. 5. Idę ku oknom. 6. Czy panowie wiedzą o tych dwóch lotniskach ? 7. W następnych zadaniach jest dużo nowych słów. 8. Nie otwieraj tego pudełka przed świętami. 9. Czego pan szuka w tych pismach ? 10. Kto rozmawia z dziećmi ?

Exercice

z pudełkami z pudełka od tego święta ku morzom
 pod pudełkiem do pudełek przed tym świętem od mórz
 z moimi dziećmi naszemu dziecku
 dla mojego dziecka od tych dzieci

Lesson 11

1. Co robią dzieci ? 2. Czy pani uczy polskiego ? 3. Co tu widzisz ? 4. Czy lubisz kino ? 5. Lubię spokojne życie.
6. Nie mów tego. 7. Zosia lubi pływać i jak pani widzi, pływa bardzo dobrze. 8. Staszek za dużo pali. 9. Patrzymy na te piękne stare drzewa. 10. Jakie cygara pan pali ?
11. Ja wiem, że ona nie słyszy dobrze. 12. Co on mówi ? 13. Czy on o nas mówi ? 14. Czy lubicie mleko ?

Lesson 12

1. Brat i siostra ; mąż i żona ; syn i córka ; dziadek i babka. 2. Nie widzę twojego wuja. 3. Co je lew ? 4. Nie mamy konia, ale mamy psa i kota. 5. Czy ty znasz mojego brata ? Twojego brata Władka ? Tak, ja mam tylko jednego brata. 6. Zadanie Staszka jest najlepsze. 7. Nauczycielka patrzy na ciebie. 8. Pamiętaj słowa twojego ojca. 9. Matka kupuje masło i jajka. 10. Ptak patrzy na kota, a kot na ptaka.

Lesson 13

1. Ona znała mojego brata bardzo dobrze. 2. Jezioro było bardzo głębokie. 3. Mój wuj miał duże mieszkanie. 4. Chłopiec nie pamiętał tego słowa. 5. Co to jest ? To jest list od mojego syna, który był nad morzem z dziećmi. 6. Dom mojego dziadka był stary i piękny, ale za duży dla mojego brata. 7. Ta krowa daje dużo mleka. 8. Chłopiec słuchał opowiadań dziadka. 9. Ona pewnie nie słyszała, co on mówił. 10. Czyja to owca ? To nasza owca. 11. Czyje zadanie było najlepsze ? 12. Droga była bardzo dobra. 13. Czego on szukał ? 14. Nie pozwalał dzieciom śpiewać. 15. Co on czytał ? 16. Hania miała cztery pióra, a Jaś miał sześć piór.

Lesson 14

Exercise

1. Na kogo pani patrzyła ? 2. Zosia lubiła ten stary las.
 3. On zawsze czytał wieczorne pisma. 4. Hania miała list od Staszka. 5. To dziecko nic nie słyszało.
 1. Nikogo nie widziałem. 2. Nikomu nie dała listu.
 3. Nigdy nie mam czasu. 4. Oni nic nie wiedzą. 5. On z nikim nie rozmawiał. 6. Ona o niczym nie mówiła.

Translation

1. Bardzo lubię chleb z masłem. 2. Na co patrzysz ?
 3. Kto idzie do lasu ? Nikt, nie mamy czasu. 4. Ojciec mówi, że nic nie słyszał. 5. On nigdy nie palił cygar. 6. Mamy drzewo z lasu. 7. Gdzie jest ten nowy sklep ? 8. Przez cały ten czas miał tylko jeden list od brata. 9. Ja nigdy nie wiem, co on robi. 10. Żadne dziecko tego nie wiedziało. 11. Ja nigdy do nikogo nie piszę na Boże Narodzenie. 12. O kim rozmawiacie ? 13. Ojciec kupuje ten dom dla brata. 14. Z kim ona idzie do miasta ? 15. Kiedy oni wracają do Londynu ? do Krakowa ? 16. Ten sklep z owocami był zamknięty. 17. Ona nie lubi tego sera. 18. Ktoś czeka na pana.

Lesson 15

1. Dziewczynka się myje. Chłopiec się myje. Dziecko się myje. 2. O coojciec się gniewał ? O ten list. 3. Bardzo się cieszę, że kupujecie ten dom. 4. Mąż tam był z córkami. 5. Chłopiec się cieszy, bo nie spodziewał się takiego dobrego świadectwa. 6. One uczyły mojego syna polskiego. One uczyły się polskiego. 7. Jak się ma pana matka ? 8. Dziwię się, że to mieszkanie jest takie zimne. Mieszkania w starych domach są często bardzo ciepłe. 9. Nie lubię zimna. 10. On mieszkał z moim bratem. 11. Mój mąż był bardzo chory, ale już się ma lepiej. 12. Było bardzo ciepło nad morzem. 13. Kto się uczy lepiej—on czy ona ? 14. Teraz się wstydzą teg o listu. 15. Cieszymy się z waszego zwycięstwa. 16. Matka spodziewała się listu od brata. 17. Moje biuro było bardzo ciemne i zimne. 18. Dzieci zostają tu na święta z dziadkiem i ciotkami. 19. Ona się ze wszystkiego śmieje.

20. To się często widzi. To się często widziało. To się często słyszy. To się często słyszało. 21. Dlaczego palisz ten list? Co się tu pali? 22. To okno się zamyka. 23. Twoje życie się zaczyna, moje się kończy.

Answers to questions

1. Masło robi się z mleka. Krzesła robi się z drzewa. Okna robi się z drzewa i ze szkła. 2. Po południu robi się zimno. 3. Nie, słowo sport to nie polskie słowo, to angielskie słowo.

Lesson 16

1. Pani się nigdy nie spóźniała, ja wiem. 2. Nie słyszałem tego ciekawego opowiadania. 3. Nie wierz temu chłopcu. 4. Po południu jest tylko jeden pociąg. 5. Nigdy nie lubiłam sera. 6. Staszek jest bardzo zajęty, pisze zadanie. 7. Zupełnie nie wiem, komu dziękować. 8. Zbliżają się święta Bożego Narodzenia. 9. Czy mówiłeś nauczycielowi, że wczoraj był chory? 10. Proszę pana, był tu jakiś chłopiec z listem do pana. 11. Przez pewien czas nie kupowałam mięsa, my jemy bardzo mało mięsa. 12. Bóg wszystko wie i wszystko widzi. 13. Ja nigdy nic twojemu bratu nie pożyczalem. 14. Nie pamiętam jak on się nazywa. 15. Gdzie widziałaś mojego kota? 16. Czego się dzisiaj uczyłeś? 17. Dlaczego ona się tak spieszyła? 18. Dziecko nie umiało pływać. 19. Wierzyłaś ojcu, ale nie mężowi. 20. O co się gniewałaś?

Lesson 17

Exercise 1

1. Uczniowie nie umieli polskiego. 2. Anglicy nie lubią cudzoziemców. 3. Generałowie nie mieli czasu. 4. Ogrodnicy znali każde drzewo. 5. Przez pewien czas chłopcy spóźniali się. 6. Urzędnicy nie wiedzieli o tym. 7. Polacy nie rozumieli Anglików. 8. Kupcy sprzedawali jabłka.

Exercise 2

1. Janka i Zosia nie miały dzieci. 2. Janek i Zosia nie mieli syna. 3. Matka i żona spieszyły się do biura. 4. Mąż

i syn spieszyli się do biura. 5. Śmiali się, gdy to czytali. Śmiały się, gdy to czytały. 6. Cieszyłyśmy się bardzo. Cieszyliśmy się bardzo. 7. Nie znaliśmy żadnych generałów, pułkowników ani kapitanów, ale znaliśmy dwóch biskupów i trzech profesorów. 8. Rybacy mieszkali nad morzem. 9. Aktorzy rozmawiali z autorem. 10. Zarabialiście tyle co oni. 11. To byli bohaterzy.

Lesson 18

1. Mięso mamy od rzeźnika, chleb od piekarza, a mleko od mleczarza. 2. Czy pan zna jakiego dobrego lekarza? Nie, nie znam tu żadnych lekarzy. 3. Polacy i Anglicy bardzo lubią konie. 4. Po południu deszcz padał. 5. Żołnierze zdejmowali płaszczce. 6. Nie mam kluczy. 7. Mieliśmy dwa parasole. 8. Są tu dwa cmentarze polskich żołnierzy i lotników. 9. Ogień dobrze się palił. 10. Wczoraj mieliśmy gości. 11. Ten lekarz jest moim przyjacielem. 12. Czyje to są płaszczce i kapelusze? 13. Nigdy nie widziałem takiego wielkiego niedźwiedzia. 14. Nie mieliśmy widelców, noży i talerzy. 15. Słonie lubią cień, ale nie lubią deszczu. 16. Trzy pokoje są duże, dwa są małe. 17. Mój brat był nauczycielem, a mój mąż inżynierem. 18. Czy to są twoje kołnierze? 19. Kraków był miastem królów polskich. 20. To jest zrobione z bardzo drogiego metalu. 21. Nie wyjmuj tych papierosów z pudełka. 22. Nie znam twoich przyjaciół. 23. Ty jesteś mały. My jesteśmy żołnierzami.

Lesson 19

Exercise

1. drodzy synowie—drogich synów; 2. moje nowe kapelusze—moich nowych kapeluszy; 3. tacy żołnierze—takich żołnierzy; 4. ci młodzi Anglicy—tych młodych Anglików; 5. nasi dyrektorzy—naszych dyrektorów; 6. twoi najlepsi przyjaciele—twoich najlepszych przyjaciół; 7. noże i widelce—noży i widelców; 8. te głębokie talerze—tych głębokich talerzy.

1. Uczniowie byli dobrze przygotowani. One były dobrze przygotowane. 2. Ci dwaj Kanadyjczycy bardzo lubią polskie ciastka. (Tych dwóch (dwu) Kanadyjczyków

bardzo lubi polskie ciastka.)* 3. Nie słyszeliśmy dzwonka. 4. Wszystko było ułożone i przygotowane. Wszyscy byli przygotowani. Wszystkie były przygotowane. 5. Wszyscy trzej synowie byli lekarzami. 6. Ilu robotników macie? Ile jabłek macie? Mamy wielu robotników. Mamy wiele jabłek.

Lesson 20

1. Każdy uczeń robi błędy. 2. Krowa ma rogi. 3. Nie lubię szpinaku, ale bardzo lubię polski barszcz. 4. To są słowniki mojego ojca. 5. Gdzie kupujesz te cukierki? 6. On miał długi. 7. Widziałem się z nim przed kilku dniami. 8. Kiedy on sprzedaje te cztery domy? W poniedziałek. 9. W sobotę są trzy dobre pociągi. 10. Mamy wszystko gotowe (or: przygotowane) na niedzielę. 11. Robotnicy kupują dzienniki. Rolnicy sprzedają ziemniaki. Ci urzędnicy znają języki. 12. Przyszywałam guziki do płaszczu. 13. We wtorek chłopcy byli sami w domu. 14. Czy macie wolny dzień we czwartek?

Lesson 21

1. Wczoraj spóźniłem się do biura. 2. Kupiliśmy dwa ołówki i pióro. 3. Wróć na obiad. 4. Tym razem powtórzył całe zdanie bez błędu. 5. Babcia nie pozwalała nam palić w domu, zwłaszcza nie w tych pokojach. 6. We czwartek zarobiłem dziesięć złotych. 7. Nie pożyczaj tego słownika nikomu. 8. Nasi pracownicy zarabiają bardzo dobrze. 9. Doktor nie pozwolił wczoraj mężowi iść do biura. 10. Nie przysyłaś tego guzika. 11. Zawsze powtarzaliśmy każde zdanie trzy razy. 12. Kupowaliśmy ziemniaki od wuja.

Lesson 22

1. Ziemia jest okrągła. Mamy tu bardzo dobrą ziemię. 2. Nie dostałam dzisiaj mleka. 3. On zarabiał mało, a wydawał dużo. 4. Mój stryj miał bardzo dobrą gospodynię. Moja ciotka była bardzo dobrą gospodynią. Nasza gospodynina nie pozwala nikomu spóźniać się na obiad. Goście żegnali się z gospodynnią (z panią domu). 5. Polska jest ojczyzną Polaków. 6. Staszek nie oddał mu tych pieniędzy.

*Colloquial, more common in the past tense.

7. Proszę podać mi tę książkę. 8. Mój brat rozmawiał z panią S. i twoją córką. 9. Mój ojciec miał krowę i dwa konie. 10. Czekałam na żonę i córkę. 11. Co im dałeś? Co on wam dał? 12. Ile wydałeś? 13. Mieszkaliśmy z matką mojego męża, mieliśmy cztery pokoje i bardzo małą kuchnię. 14. Dziewczyna od ogrodnika czeka na panią, ona mówi, że ogrodnik ma róże dla pani. 15. Nigdy nie przedstawaj się uczyć. 16. Mleko jest białe, masło jest żółte, ta róża jest czerwona. 17. Co robi pana córka? Moja córka jest nauczycielką.

Lesson 23

1. Mam bardzo dobrą uczennicę. 2. Zostaliśmy tam przez zimę. 3. Matka nie lubi herbaty z mlekiem, ale lubi białą kawę. 4. Spodziewaliśmy się wczesnej wiosny. 5. Burza idzie. 6. Żyrafa ma długą szyję. 7. Nie wierzę pani T. 8. Dostałem osiemnaście listów od żony. 9. Dwanaście noży i widelców; dwadzieścia ciastek; siedemnaście koni; dwunasty uczeń; trzynasta uczennica; czternastu nauczycieli; piętnaście piór; kilkunastu chłopców; kilkunastu żołnierzy; kilkanaście kotów, koni, stołów, pudełek. 10. Dyrektor nie ma żadnej władzy. 11. Ta dziewczynka jest czarną owcą naszej szkoły. 12. Dlaczego nie umiesz lekcji? 13. Żona zawsze pomagała gospodynemu, która była chora. Żona bardzo dobrze gotuje. 14. Był on jedynym synem mojej ciotki. 15. Rozmawiali o poezji.

Lesson 24

Exercise 1

1. Lubicie je? 2. Podziękowaliśmy im. 3. Uczę ją (or: je, to dziecko). 4. Czy one ci pomagają? 5. Za co oni go przepraszali? 6. Nie dziwimy się im. 7. Dali mu—dali jej—kawałek chleba. 8. Mówili mi o tym.

Exercise 2

1. Ciocia zrobiła herbatę. 2. Podała kolację. Podał kolację. 3. Policzyłem noże i widelce. Policzyłam noże i widelce. 4. Matka i żona zjadły śniadanie. 5. Zrozumieliście to zdanie? Zrozumiałyście to zdanie? 6. Powtórzyłem tę

lekcję. Powtórzyłam tę lekcję. 7. Pożyczyłem ci tych dwanaście ręczników. Pożyczyłam ci tych dwanaście ręczników. 8. Zostali przez niedzielę. Zostały przez niedzielę. 9. Nauczył się sam, bez nauczyciela. 10. Podziękowaliśmy ci za pieniądze. Podziękowałyśmy ci za pieniądze. 11. Wróciłyśmy do pralni. Wróciłyśmy do pralni. 12. Przysyli guziki. Przysyły guziki.

Translation

1. To mnie wcale nie zdziwiło. 2. Właściciel tej księgarni był poprzednio nauczycielem, uczył moją siostrę i brata. 3. Wszyscy go lubili. 4. Ona się tego jeszcze nie nauczyła. 5. Oni nie znają tej drogi. 6. Matka mię nauczyła gotować. 7. Zjadł kawałek chleba z masłem. 8. To są te słowa, których nie rozumiałem. 9. Twoja suknia jest w pralni. 10. Miałem wczoraj długą rozmowę z naszym ogrodnikiem. 11. Pytałem się ojca, ale nie wiedział. 12. Przepraszam pana, czy to pana pióro? O dziękuję pani bardzo, tak, to moje. 13. Co ona zrobiła z tego materiału? 14. Tu był kawałek mięsa, gdzie on jest? Dlaczego nie odpowiadasz? Bo, proszę pani, pies je (mięso, or: go, kawałek) zjadł. 15. Dzieci zostały bez matki. 16. Wrócił po chwili. 17. Nie rozumiem takiego życia.

Lesson 25

1. Wiesz, że doktor nie pozwolił ci pić czarnej kawy. 2. Ona nie lubi gór, ona lubi morze. 3. Matka była w kuchni. On był w księgarni. 4. Czy czytałeś jakie nowele Sienkiewicza? 5. Pożyczyłem te dwa tomły od pana Borskiego. 6. Śmiał się z siostr, bo spóźniły się na pociąg. 7. Mam piśma Sienkiewicza w piętnastu tomach. 8. Kot pił mleko. Kot wypił mleko. 9. Dziewczynki zbiły chłopca, bo im nie dał jabłek, zjadł wszystkie sam. 10. Ty masz dwie nogi, ale koń ma cztery nogi. 11. Pan Szaniawski był profesorem literatury polskiej. 12. Proszę pana, zegar w kuchni przestał bić. 13. Biedne dziecko, on nie pamięta ojca. Czy pan pamięta pana Gruszkiewicza, on był lotnikiem? 14. Podaj mi szklankę wody. 15. Pod tymi drzewami były kosze pełne jabłek. 16. Jestem bez pracy. 17. Rzeki w górach nie są bardzo głębokie, ale woda jest bardzo zimna. 18. Była to bardzo ciężka, ale ciekawa praca.

Lesson 26

Exercise

1. w tym miesiącu ; przez cały ten miesiąc ; o tym parasolu ; pod parasolem ; w twoim zadaniu ; przed tym zadaniem ; w takim drogim metalu ; na wielkim słoniu ; z wielkim słoniem ; na cmentarzu ; z cmentarza.

2. On się nie chciał uczyć. Oni się nie chcieli uczyć. On się nie mógł uczyć. Oni się nie mogli uczyć. Ona się nie chciała uczyć. Ono się nie chciało uczyć. One się nie chciały uczyć. Ona się nie mogła uczyć. Ono się nie mogło uczyć. One się nie mogły uczyć.

Translation

1. Zrobiłeś dwa błędy w tym zdaniu. 2. Kot patrzył na ptaki na dachu. 3. Jej brat dostał dobrze płatną posadę. 4. Poprawiał te zadania w wielkim pośpiechu. 5. Nie pozwalaj (nie pozwól) psu leżeć na łóżku. 6. Chciałem zapłacić mu za te lekcje. 7. W tym miesiącu byłem dwa razy w Poznaniu. 8. Matka nie czuła się dobrze i nie mogła wrócić do Paryża ; chciała być w Paryżu na Boże Narodzenie, ale została w Toruniu do Nowego Roku. 9. Nasz dom był w tym miejscu. 10. Chciałem mieć bardzo wygodne łóżko. 11. Opowiadał mi o swoim ojcu i o swoich dzieciach. 12. Jest dużo prawdy w tym przysłowiu. 13. Czy ty wiesz, w kim on się kochał ? Nie, nie wiem, wolę nie wiedzieć. 14. Nie wiem nic o tym uczniu. 15. Ona miała wielu znajomych w Kaliszu. 16. Dziadek siadał w cieniu, pod tą gruszą ; babcia wolała być w słońcu. 17. Książka jest zrobiona z papieru. 18. Staraliśmy się jej pomóc. Nie mogliśmy jej pomóc. 19. Kto płaci za ten kosz jabłek ? 20. Lekarz dał mu świadectwo zdrowia. 21. Śmiał się z naszego strachu. 22. Ona się tak cieszy, bo jej syn wraca z wojska. 23. To dziecko ma bardzo dobre serce. 24. W górskim powietrzu czuł się lepiej.

Lesson 27

1. Nasz (mały) piesek ma jedno czarne ucho, a jedno białe. 2. Cieszę się, że zatelefonowałeś do Staszka—jak on się dzisiaj czuje ? 3. Ojciec nasz ! Kobiety polskie ! Robot-

nicy ! Dzieci ! Ojczyzno moja ! Droga ciociu ! Polacy ! 4. Nie ruszaj się. Nie mogę się ruszyć. 5. Nie zapomnijcie o tych listach. 6. Janeczku, czy widzisz tam krówki i koniki ? 7. On nie chciał telefonować do ciebie, ty wiesz dlaczego, ale czy nie możecie się spotkać w kawiarni ? 8. Po raz ostatni widziałem go przed wojną. 9. Nie wrócił z wojny. 10. Jurek, tatuś cię dwa razy wołał. 11. Proszę zwołać syna. 12. Spotykaliśmy ich czasem, gdy mieszkali w Poznaniu. 13. Spotkałem ją wczoraj. Oni się codziennie spotykają. 14. Czy telefonowałeś (zatelefonowałeś) do pani Dembińskiej ? 15. Czy pan mnie wołał ? 16. Często o tym zapominamy. Nie zapomniałam o cioci, staram się zrobić, co mogę.

Lesson 28

1. Wyjdźmy stąd, jest tak gorąco.
2. Idź do miasta, Basiu.
3. Pojedźmy pociągiem.
4. Przyjdźcie jutro.
5. Przyjechali taksówką.
6. Czy pan szedł, czy pan jechał ?
7. Dzieci wyszły ze szkoły wcześnie.
8. Jak długo idzie się stąd do pana biura ?
9. Jak długo jedzie się z Poznania do Warszawy ?
10. Ona już wyszła.
11. Wyjechali do Warszawy.
12. Pojechali pociągiem.
13. Nie zastaliśmy ich w domu.

Exercise 1

1. trzy walizki ;
2. dworzec, stacja (kolejowa) ;
3. pierwsza klasa, trzecia klasa ;
4. pięć biletów do Warszawy ;
5. Bagażowy !
6. Pociąg ruszył.
7. dwa bilety peronowe.

Exercise 2

1. Stryj to jest brat ojca. Wuj jest to brat matki.

Lesson 29

Exercise

1. Jechaliśmy z nimi do Kalisza.
2. Wracałam z nią z kina.
3. Spotkałem się z nim we środę.
4. Dlaczego nie poszedłeś do niego ?
5. Kiedy telefonowałeś do niej ?
6. Szła ku nim.
7. Szli ku niej.
8. Tylko dzięki niemu nauczyłam się pływać.

Translation

1. Książka spadła za łóżko. Książka była na podłodze za łóżkiem.
2. Był z nią w restauracji. Weszli do restauracji.
3. Wyjechał do Anglii w ubiegłym (w zeszłym) tygodniu. (On) jest teraz w Anglii.
4. Ona z nim nie żyje (or : ona z nim nie mieszka).
5. Kot jest na dachu. Chłopiec wyszedł na dach.
6. Pożyczyłem od niego dwa tomły poezji Mickiewicza.
7. Nie rzucaj kapelusza na stół.
8. Na lotnisku było dwadzieścia samolotów.
9. Rzucił rybę do koszyka.
10. Miał dziewiętnaście ryb w koszyku. Ryba się gotuje.
11. On się na to nie zgodził.
12. Dostałeś tę książkę ? Ja jej jeszcze nie czytałem.
13. Dzieci idą do szkoły. Dzieci poszły do szkoły.
14. Chłopcy są na lekcji.

Lesson 30

Exercise

1. Dzieci w pierwszej klasie pisały zadanie.
2. Czym pisałeś, piórem, czy ołówkiem ?
3. Czy pan wolał pisać na maszynie ?
4. Ona się bardzo ładnie czesała, nie wie pani, kto ją czesał ? Owszem, wiem, pan Władysław na Marszałkowskiej. Ja i moja córka także się u pana Władysława czesałyśmy.
5. Wszyscy płakaliśmy.
6. On sam nie wiedział, dlaczego płakał.
7. Co ogrodnik robił ? Wiązał róże.
8. Czy panie to same pisały ?

Proverb : I cannot make ends meet.

Translation

1. Byłem wczoraj w tym sklepie i kupiłem żonie ładny grzebień.
2. Piszę często.
3. W tym czasie ona pomagała mojej żonie.
4. Moje serce zostało w ojczyźnie.
5. Matka płakała, gdy ten list przyszedł.
6. Napisaleś do ojca ?
7. Widzieliśmy ten film w Poznaniu w zeszłym tygodniu.
8. Zwiąż te listy.
9. Jak on napisał to słowo ?
10. Napisz do jego matki.
11. Czy panie to same zrobiły ?

Lesson 31

1. Dzieci są w szkole.
2. Pływamy w rzece, w jeziorze, w morzu.
3. Jesteśmy w domu ; w biurze ; w ogrodzie ; w sklepie ; w kinie ; w szkole ; na drodze ; na ulicy ; na dworcu, na stacji.
4. Papierosy są na stole.
5. Cukier jest

wilgotny. 6. Wyprałam wczoraj twoje pończochy, ale są jeszcze mokre ; ale są jeszcze wilgotne ; i w jednej pończosze jest dziura. 7. Nie pierz tych serwetek w gorącej wodzie. 8. Dostała od niego śliczne kwiaty. 9. Piszemy na papierze. 10. Gdzie kupujecie jarzyny ? 11. Szliśmy w deszczu i błocie. 12. Ciotki biorą dwie dziewczynki, a dziadek bierze chłopca. 13. Poszliśmy do ogrodu. Byliśmy w ogrodzie.

Lesson 32

1. Słońce świeciło. Gwiazdy świeciły. Książyc świecił.
2. Panowie rozmawiali o swoim nowym sąsiedzie.
3. Pudełko z papierosami stało na stole.
4. W tym gnieździe były cztery jajka.
5. Pies leżał na łóżku.
6. Są na świecie różne kraje, ale dla mnie jest tylko jeden : Polska.
7. Pozostał wierny wierze swoich ojców.
8. Nie mogę czytać przy tym świetle.
9. Stał przy oknie w ciemnym pokoju.
10. Przyszedł po obiedzie.
11. Co tam leży na krześle ?
12. Mamy zajęta na obiad.
13. Leżały dwa tygodnie.
14. List przyszedł po waszym wyjeździe.
15. W tym małym mieście jest pięć kościołów.
16. Łóżka stały na środku pokoju.
17. Dwie jego córki zginęły w Warszawie.
18. Drzewa kołyzały się na wietrze.
19. Kto tam siedzi przy kościele ?
20. Stały na środku ulicy.

Exercise

1. Panie siedzą przy oknie.
2. Chłopcy stali pod drzewami.
3. Psy leżą przed domami.
- Pani siedziała przy oknie.
- Panie siedziały przy oknie.
- Pies leżał przed domem.
- Psy leżały przed domami.
- Chłopiec stoi pod drzewem.
- Chłopcy stoją pod drzewami.

Lesson 33

1. Czy może się pan dla nas dowiedzieć o taką rzecz.
2. To bardzo ważna rzecz.
3. Gwiazdy i księżyc świeią w nocy.
4. W tym domu są myszy.
5. Podróż była bardzo przyjemna.
6. Jechaliśmy nocą.
7. Dowiedziałem się, że moje rzeczy są jeszcze na stacji.
8. Nie mogę odpowiedzieć na to pytanie.
9. Nie chciała mi tego powiedzieć.
10. Czy-

tałem jego list z wielką radością. 11. Kto odpowiedział na ten list? 12. Dlaczego nie odpowiadasz? 13. Wyjechali na wieś. Mieszkają na wsi.

Exercise

1. po podróży ; 2. w jego (or : swoich) podróżach ; 3. na wsiach ; 4. w tej pieśni ; w tych pieśniach ; 5. na jego twarzy ; 6. między tymi rzeczami ; 7. z tą myślą ; 8. powiedziała mi o tym ; opowiedziała mi o tym ; nie powiedziała mi ; 9. nie powiedzieli mu o tym ; opowiedzieli nam wszystko ; opowiedzieli we wtorek.

Lesson 34

1. Kwiaty rosły nad jeziorem. 2. Szliśmy brzegiem rzeki, oni byli przed nami. 3. Dzieci szybko rosną. 4. Statek płynął do Polski. Statek nie dopływał do Polski. Rzeki płyną do morza. 5. Zamknijmy okna i zacznijmy naszą pracę. 6. Siostry kłóciły się ze sobą. 7. Płynę ku tobie. On płynął ku mnie. 8. Kto chciał ze mną mówić? Ja chciałem z tobą mówić. 9. On się pytał o ciebie. O mnie? Tak, o was wszystkich. 10. Ciagnij ku sobie. 11. To drzewo rośnie tylko w ciepłych krajach. 12. Biegł z nami. Biegli szybko ku mnie.

Exercise

Konie ciągną wozy. Koń ciągnął wóz. Konie ciągnęły wozy.

Lesson 35

1. O czym myślałeś? 2. Bardzo lubię barwy jesieni. Nie lubię barw jesieni. 3. Powinna była zmienić te ręczniki. On powinien był wyjechać we wrześniu. 4. Wszyscy robotnicy powinni pójść (iść) na zebranie. Wszystkie uczennice powinny mieć białe kołnierze. 5. Trzeba się spieszyć. Trzeba było się spieszyć. Trzeba będzie się spieszyć. 6. Co ty o tym myślisz? 7. Jesień się zbliża, złota polska jesień. 8. Powinniśmy być gotowi w pierwszych dniach lutego. 9. Nie zmieniła się wcale. 10. Napisałem do niego, do niej, do nich, w marcu. 11. Nie myśl, że ja się ciebie boję. Nie myślcie, że my się was boimy. 12. Byłem tam od marca do czerwca. 13. Śmiały się z nich. Dziwił się im. Biegł ku nim.

14. Patrzył (or patrzał) na nią. Ona patrzyła na niego, na nich. 15. Zostaliśmy u nich do końca.

Lesson 36

1. Co ona niesie ? 2. Moje dziewczęta bardzo lubią jabłka i gruszki. 3. Wszystkie dzieci w mojej rodzinie mają polskie imiona. 4. Kto przyniósł tę paczkę ? Co jest w tej paczce ? 5. Nie boję się zwierząt. 6. Co mi przywiózłeś z Londynu ? Co mi przyniosłaś z miasta ? 7. Trzeba było amputować lewą rękę. 8. W roku tysiąc sześćset siedemnastym ; w roku tysiąc czterysta dziewięćdziesiątym drugim ; w roku tysiąc sześćdziesiątym szóstym ; w roku tysiąc pięćset dwudziestym drugim ; w roku tysiąc siedemset osiemdziesiątym pierwszym ; w roku tysiąc trzysta piętnastym. 9. Przynieś mi szklankę wody. Kiedy oni przynieśli tę szafę ? 10. Przyjechali autem (samochodem), bardzo zmęczeni, jechali pięć godzin, a drogi były złe. 11. Prawa ręka i lewa nogi. 12. On ma dwa imiona, Jan Andrzej. 13. Co mu posydasz na Boże Narodzenie ? Już mu posałem dwa tysiące papierosów i kilka książek. 14. Jest to stare polskie nazwisko. 15. Cała jego rodzina zginęła w Warszawie. 16. Przywiózł im kilkaset papierosów z Paryża.

Exercize

1. Wiozą drzewo z lasu. Wióz drzewo z lasu. Wiozą drzewo z lasu. Wieźli drzewo z lasu. Wiozły drzewo z lasu. 3. o czwartej ; —o dwunastej—o trzeciej ; piąta—pierwsza —dzieciąta—wpół do trzeciej—o wpół do dziesiątej—trzy na piątą, or : za kwadrans piąta—dziesięć po piątej—kwadrans na czwartą, or : kwadrans po trzeciej—za pięć szósta.

Lesson 37

1. (Czy) słyszysz ? Słuchaj—zegary biją. 2. Zdrowe zwierzę wszystko je. 3. Jeden z jego braci był księdzem. 4. Drzwi do ogrodu były otwarte. 5. Wkładam (kładę) nożyczki do tego pudełka. 6. Ludzie czekają na wiadomości. 7. Nie wolno nam było palić przy pracy. 8. Przez sześć lat ludzie nie mieli wiadomości o swoich rodzinach. 9. Dostałem ten zegarek od mojej matki dwa lata temu. 10. Ona ma śliczne niebieskie oczy. 11. Moi bracia i siostry są w Polsce. Moich braci nie będzie jutro w domu. 12.

Księża pomagali ludziom. 13. W której ręce trzymasz nożyczki, prawej czy lewej? 14. Sześć lat byli w Anglii. 15. Wkładam rękę do kieszeni—nie ma pieniędzy. 16. Co ty robisz? Prasuję twoje spodnie. 17. W tej kieszeni jest dziura. 18. Gdzie się kładzie zapałki? Gdzie położyłeś zapałki? 19. Zobacz, która (jest) godzina. 20. Mój pies jest biały, ale ma czarne uszy. 21. Człowiek żyje tylko kilkadziesiąt lat.

Lesson 38

Exercise

- Chodzę do biura piechotą. Jeżdżę do biura autobusem.
- Chodzą do biura piechotą. Jeżdżą do biura autobusem.
- Chodzili—chodziły—do biura piechotą. Jeździli—jeździły—do biura autobusem.

Translation

- Czyścimy noże.
- Nic ci nie grozi, czego się boisz?
- Buty muszą być pod łóżkiem.
- Światło błysnęło między drzewami.
- Te zielone autobusy jadą (jeżdżą) do dworca.
- Koń go kopnął.
- Ja zawsze noszę dwa zegarki.
- On nigdy nie nosi kapelusza.
- Czytywaliśmy polskie gazety (pisma).
- Proszą o ubrania, nie o pieniądze.
- Muszę już iść.
- Dziewczęta chodzą na wszystkie zebrania.
- Muszę wszystko z miasta sama nosić.
- Przywożą wszystko do domu.
- Nawet nie krzyknęła.
- Chłopi jeżdżą wozami do miasta.
- Doktor przyjeżdża o jenastej.
- Dzieci chodzą do szkoły.
- Dzieci idą do szkoły.
- Dzieci jeżdżą do szkoły autobusem.
- Dzieci są w szkole.

Lesson 39

- Najstarsi ludzie nie pamiętają takiej ostrej zimy.
- To jest duża rodzina—jest jeszcze troje młodszych dzieci.
- Wczoraj mieliśmy najcieplejszy dzień w (tym) roku.
- Artyści i poeci nie zarabiają dużo.
- Jest to najstarsza polska pieśń.
- Była to najcięższa kara, jaką mógł dostać.
- Najstarszy syn pracował w fabryce, a najmłodsza córka na poczcie.
- Zosia jest najładniejszą dziewczyną na wsi.
- Złoto nie jest najtwardszym metalem.
- Uboższe domy mają tylko dwa pokoje, kuchnię i łazienkę.
- To ćwiczenie

było łatwiejsze niż tamto. 12. Mężczyźni i kobiety. Chłopcy i dziewczęta. Bracia i siostry. 13. W łazience jest ciepło. 14. W nowym rządzie są dwie kobiety i dziesięciu mężczyzn. 15. W fabryce mydła pracowało czterdziestu pięciu mężczyzn i trzydzięci trzy kobiety. 16. Zdrowie jest najważniejszą rzeczą. 17. W Polsce są bardzo dobrzy dentyści. 18. Po teatrze poszliśmy do kawiarni. 19. Mickiewicz i Słowacki byli poetami. 20. Dalsza praca była bardzo trudna. 21. Spotkałam na poczcie żonę naszego dentysty.

Lesson 40

1. Kto nam pomoże? 2. Jeżeli dostanę pieniądze, zapłacę ci we czwartek. 3. Co ugotujesz w niedzielę na obiad? 4. Powtórzymy teraz tę lekcję jeszcze raz. 5. On ci pożycz ty książkę, jeżeli go poprosisz. 6. Podaj mi tę rękawiczkę, przyszyj ci guzik. 7. Jeżeli będzie deszcz padał, ojciec nie pozwoli nam iść. 8. Kiedy wypiorę te ręczniki, będę prasowała (or wyprasuję) chustki (chusteczki). 9. Będę się pana spodziewał w niedzielę. 10. Słońce będzie świeciło, ptaki będą śpiewały. 11. On tego nie będzie wiedział. 12. Tatusiu, co mi przywieziesz z Warszawy? 13. Wakacje zaczną się piętnastego lipca. 14. Będziemy musieli zmienić jutro te pieniądze. 16. Nigdy nic jeszcze nie zgubiłem. 17. Twój pokój będzie na drugim piętrze, po lewej stronie. 18. Będziemy słuchali radia.

Lesson 41

1. Luty jest najkrótszym miesiącem roku; które miesiące są najdłuższe? 2. Oziębiło się po burzy. 3. Zdaje mi się, że ten noż jest ostrzejszy. 4. Mój starszy brat jest wyższy niż ja. 5. Ona ma teraz lepszą posadę. 6. Przyjdę do ciebie później. 7. Nie widziałem ich od Bożego Narodzenia, co u nich słychać? 8. Bardzo mu się podobał nasz stary zegar. 9. Odpowiedział ostro, że nie może tego zrobić. 10. To jest nasza najniższa cena. 11. Nie chce mi się tam iść. 12. Bardzo mądrze zrobiłaś. 13. Jego nam mniej żal niż jej. 14. Najlepiej się czuję na wsi. 15. Czy pani smakowały te ciastka?

16. Nigdy nie pamiętam, co mi się śniło. 17. Nie udało mi się skończyć tej książek w lipcu. 18. Ta najmniejsza walizka nie jest lżejsza niż ta duża. 19. Wydawało się nam, że koniec wojny był bliski, ale tak nie było. 20. Najdłuższa podróż ; najkrótsza droga ; lekki wiatr ; wysoki mężczyzna—najwyższy mężczyzna ; najbiedniejsi ludzie. Ząb mnie boli. 21. Kupił ten dom bardzo tanio. 22. Słyszysz ?—grzmi.

SUBJECT INDEX OF THE GRAMMATICAL MATERIAL

(The figures indicate the number of lesson.)

Nouns

Functions and use of cases—Nominative, 1

Accusative, 1

Vocative, 1

Genitive, 4

Dative, 9

Instrumental, 9

Locative, 10

Masculine Nouns

Ending in a consonant :

Singular—Nominative, 12

Accusative, 12, 18

Vocative, 27, and see Locative

Genitive (in *-a*), 12 ; (in *-u*), 14

Dative, 16

Instrumental, 15

Locative (and Vocative)—soft stems (in *-u*),

26 ; hard stems (in *-e*), 30 ; with consonantal

interchanges, 31 ; with vowel interchanges,

32.

Plural — Nominative, 17, 18, 20

Accusative, 17, 18

Vocative, 26

Genitive, 17, 18, 20

Dative, Instrumental, Locative, 15

Ending in *-anin*, 37

Ending in *-a*, 39

Irregular : *brat, ksiądz, człowiek — ludzie, rok — lata*, 37

Feminine Nouns

Ending in *-a*, *-i*:

Singular—Nominative, 12

Accusative, 22

Vocative, 27

Genitive, 23

Dative, see Locative

Instrumental, 22

Locative (and Dative)—soft stems (in *-i*, *y*),
23; hard stems (in *-e*), 30; with consonantal
interchanges, 31; with vowel interchanges,
32

Plural — Nominative, 25

Accusative, 25

Vocative, 25, 27

Genitive, 25

Dative, Instrumental, Locative, 15

Ending in a soft consonant, 33

Irregular, plural of *ręka*, 37

Neuter Nouns

Ending in *-o* and *-e*:

Singular—Nominative, 1

Accusative, 1

Vocative, 1

Genitive, 4

Dative, 9

Instrumental, 9

Locative—soft stems (in *-u*), 26; hard stems
(in *-e*), 30; with consonantal interchanges,
31; with vowel interchanges, 32

Plural — Nominative, 1

Accusative, 1

Vocative, 1

Genitive, 6

Dative, Instrumental, Locative, 10

Ending in *-ę*, 36

Irregular plural of *oko*, *uchō*, 37

Nouns used only in the plural, 37

Diminutives, 27

Pronouns

Personal Pronouns :

Singular and Plural	1st person	2nd person	3rd person
Nominative	2	2	2
Accusative	11, 24, 34	11, 24, 34	24, 29, 35
Vocative	24	24	—
Genitive	34	34	29, 35
Dative	22, 34	22, 34	29, 35
Instrumental }	34	34	35
Locative }			

The Reflexive Pronoun—with verbs, 15
declension, 34

Interrogative Pronouns *kto, co*—3, 4, 9, 14

Indefinite Pronouns *ktoś, coś*, 14

Demonstrative Pronouns and Adjectives—see adjectives.
Possessive Pronouns and Adjectives—see adjectives;
swój, 26

Adjectives

Declension—Singular	masc.	fem.	neut.
Nominative	12	12	1
Accusative	12, 18	22	1
Vocative	27	27	1
Genitive	12	23	4
Dative	16	23	9
Instrumental	15	22	9
Locative	26	23	26
		masc.	all
Plural persons			others
Nominative	19		1, 19, 25
Accusative		1, 17, 18, 25	
Vocative		1, 25, 27	
Genitive		7, 17, 25	
Dative			
Instrumental }			
Locative }		10	

Comparison—regular, 39
irregular, 41

Numbers

Cardinal—*jeden*, 1, 12

dwa, trzy, cztery, 1, 7

pięć—dziesięć, 7

jedenaście—dwadzieścia, 23

trzydzieści—sto, 33

sto—milion, 36

Declension of cardinal numbers, 7, 19

Construction with cardinal numbers, 8, (forms for masculine persons), 19 ; 37

Ordinal—*pierwszy—dziesiąty*, 21

jedenasty—dwudziesty, 23

trzydziesty—setny, 33

dwusetny—milionowy, 36

Collective—*dwoje, troje, czworo*, 1, 37 ; *pięcioro*, 37

Numerical expressions of quantity—

Interrogative and indefinite, 4, 8, 19, 23, 33, 36, 37

Declension, 19

Construction, 4, 8, 19, 37

Verbs

Conjugation.

Indicative—Present Tense—1st conjugation, 2

2nd conjugation, 5

3rd conjugation, 8, 30, 31,
34, 36

4th conjugation, 11, 38

(Specific or irregular verbs
will be found through the
General Vocabulary).

Past Tense—1st and 2nd person singular, 16

3rd person singular, 13

1st, 2nd, 3rd person plural, 17

The Future Tenses, 40

Imperative, 7, 8, 11 (and with specific verbs)

Aspects—Imperfective and Perfective—

- Differentiation between the imperfective and perfective past, 21, 22, 24, 33, 37
- Present and future of imperfectives, 40
- Future of perfectives, 40
- Imperative of imperfectives and perfectives, 21
- Iterative (frequentative) and Semelfactive, 38

Reflexive verbs, 15

Verbs requiring special cases—genitive, 4 ; dative, 9 (and with specific verbs)

Transposition of endings, 35

Impersonal Expressions—with the reflexive pronoun *się*, 15, 35, 41

List of special verbs and the dative construction, 41

Forming the past and future with the verb *być* (*było, będzie*), 26 (*można*) ; 35 (*trzeba*) ; 37 (*nie ma, wolno*) ; 41 (*widąć, słychać, żał mi, zimno mi*, etc.)

The verb *być*, to be—present, 1, 18 ; past, 13, 17 ; future, 40 ; in the expression *to jest*, 13 ; *być* with the instrumental, 18

Prepositions

With accusative—*na, w, przed, pod, nad, za, między, pomiędzy*, 29

With genitive—*od, do, dla, kolo, z*, 4 ; *bez*, 24 ; *u*, 28

With dative—*dzięki, ku, przeciw*, 9

With instrumental—*z, przed, pod, nad, za, między, pomiędzy*, 9

With locative—*na, w, przy, po, o*, 10

With acc. or instr.—*przed, pod, nad, za, między, pomiędzy*, 29

With acc. or loc.—*w, na*, 29

Correct use of *na, w, do*, 29

Adverbs

Formation and comparison, 41

Various

Surnames—in *-ski*, *-cki*, *-ska*, *-cka*, 25

 in a consonant, *-owa*, *-owna*, 25

 in *-a*, *-o*, 39

Forms of direct address, 2, 25 ; use of *proszę*, 7

Formation of questions, 3

Negation in Polish, 4, 14 ; *nie ma*, 37

Expressions of Time—time of the day (hours, minutes), 36

 days of the week, 20

 the months, date of the day, 35

 the year, date of the year, 36

GENERAL VOCABULARY**EXPLANATIONS**

Nouns.—The following forms are given : (1) the nominative and genitive singular ; for nouns which in this case have a consonantal, or a consonantal and vowel change, also the locative singular, preceded by a preposition (*o*, *w*, or *na*) ; (2) the nominative and genitive plural (divided by a semicolon from the forms of the singular).

Since the rules for the determination of the gender of nouns have been explained in the grammar part of the book (see pages 7, 47, 159, 179, 197), the gender is indicated only in the case of feminine nouns ending in a soft consonant (fem.) and masculine nouns ending in *-a* (m.).

Diminutives, except those of Christian names, are given with the parent word.

Pronouns.—The forms given are those for the nominative singular for the masculine, feminine and neuter gender.

Adjectives.—Only the form for the nominative singular masculine is given, from which the feminine (in *-a*) and the neuter (in *-e*) are regularly formed. In the few cases of

adjectives ending in a consonant in the nominative singular masculine, the feminine and neuter forms are included.

The nominative plural for masculine persons is given for adjectives which have a consonantal, or a consonantal and vowel change in this form, and which are likely to be used with reference to male persons.

Numbers.—The second form given with the cardinal numbers is that of the genitive which is the same as the nominative for masculine persons.

Verbs.—The following forms are given :

(1) The infinitive—for the first conjugation verbs which are all regular, this is the only form given.

(2) The third person singular and plural :

(a) of the present tense—for imperfective verbs, indicated by the letter *i*, after the Roman figure denoting the number of conjugation ;

(b) of the future tense—for perfective verbs, indicated by the letter *p* (as above).

(3) The imperative for the second person singular.

Whenever in common use, the perfective correspondent is given with an imperfective verb. The conjugation of that perfective in the future tense (perfectives have no present) is illustrated by the third person singular and plural, followed by the imperative. When, however, this future is analogous to the present tense of the corresponding imperfective, this is indicated by the word *like* followed by the infinitive of that imperfective, e.g. :

bić, bije, biją, bij, III i.; p. : zbić, like bić, should read :

the future tense of the perfective *zbić* is *zbije*, *zbiją* (like the present of the imperfective *bić*), the imperative is *zbij* (like the imperative of *bić*).

Iterative verbs, denoting a repeated action and always imperfective, are indicated : *i. iter.*

Semelfactive verbs, denoting an action performed once only and always perfective, are indicated : *p. semelf.*

	A	Lesson
a	and, but	8
aby	in order to, to	28
aktor, aktora, o aktorze; aktorzy, aktorów	actor	17
albo	or ; albo—albo, either —or	18, 39
ale	but	4
aleja, alei ; aleje, alei	avenue	28
Andrzej, Andrzeja, dim.: Jędrrek, Jędrka	Andrew	39
angielski, masc. pers. angielscy	English	13
Anglik, Anglika ; Anglicy, Anglików	Englishman	17
ani	not even ; ani -ani, neither—nor	5
anioł, aniola, o aniole ; aniołowie, or anielii, aniołów	angel	32
Antoni, Antoniego, dim.: Antek, Antka	Anthony	40
artysta, artysty, o artyście ; artyści, artystów, m.	artist	39
auto, auta, w aucie ; auta, aut	motor-car	36
autobus, autobusu ; autobusy, auto- busów	'bus	38
autor, autora, o autorze ; autorzy, autorów	author	17

B

babcia, babci	grannie	13
babka, babki, o babce ; babki, babek	grandmother	12
bać się, boi się, boją się, bój się, IV i.	to be afraid, to fear	32
bagażowy, bagażowego ; bagażowi, bagażowych	railway porter	28
bajka, bajki, w bajce ; bajki, bajek ; dim.: bajeczka	fable, fairy-tale, story	33
bal, balu ; bale, balów	ball (dance party)	29
bardziej, najbardziej	more, most	39
bardzo	very	4
barszcz, barszczu	Polish beetroot soup	20
barwa, barwy ; barwy, barw	colour, hue	35
bez, prep. with gen.	without	24
bez, bzu ; bzy, bzów	lilac	34
bezpieczny	safe	39
biały, masc. pers. biali	white	22
bibuła, bibuły, w bibule	blotting-paper	31
bić, bije, biją, bij, III i.; p.: zbić, like bić	to beat ; to strike	25
biec, biegnie, biegną, biegnij, III i.; p.: pobiec, like biec	to run	34
biednie	poorly	41
biedny	poor	25, 39

			Lesson
bilet, biletu, na bilecie ; bilety, biletów	ticket		28
bilet peronowy	platform ticket		28
biskup, biskupa ; biskupi, biskupów	bishop		17
biorę (of : brać)	I take, I am taking		4
biurko, biurka ; biurka, biurek	writing-table		4
biuro, biura, w biurze ; biura, biur	office		5, 31
bliski, masc. pers. bliscy	near, close (adj.)		41
blisko	near, nearly, closely		41
błąd, błędu, w błędzie ; błędny, błędów	mistake, error		20, 31
błoto, błota, w błocie ; błota, błot	mud ; marsh		31
błysnąć, future : błysnie, błysnę, III p. semelf.			
błyszczyć, błyszczący, błyszczą, IV i.	to flash		38
bo	to glitter, to shine		27
bohater, bohatera, o bohaterze ; bohaterzy or bohaterowie, bohaterów	because, for, since		15
boleć, boli, bolą, IV i.	hero		17
Boże Narodzenie, Bożego Narodzenia	to ache		41
Bóg, Boga, voc. Boże, loc. w Bogu	Christmas		10
Bogu dzięki	God		16, 27
brać, bierze, biorą, bierz, III i. ; p. : zabrać, like brać, or wziąć (see below)	thank God		16
brat, brata, o bracie ; bracia, braci	to take		31
brytyjski, masc. pers. brytyjscy	brother		13, 16, 31, 37
brzeg, brzegu ; brzegi, brzegów	British		6
brzydki, masc. pers. brzydcy	bank, shore		34
budować, buduje, budując, buduj, III i. ; p. : zbudować, like budować	ugly, plain		41
burak, buraka ; buraki, buraków	to build, to construct		25
burza, burzy ; burze, burz	beetroot		20
but, buta, w bucie ; buty, butów	storm		23
być, jest, są, imper. bądź ; past : był, byli ; future : będzie, będą	shoe		38
bydło, bydła, o byidle	to be		1, 13, 18, 40
	cattle		22

C

cały, mas. pers. cali	whole, all		13
cel, celu ; cele, celów	aim, purpose ; target		18
chcieć, chce, chć, III i.	to want		26, 41
chleb, chleba ; chleby, chlebów	bread		14, 20
chłop, chłopa ; chłopi, chłopów	peasant, farmer		16
chłopiec, chłopca ; chłopcy, chłopców	boy		12, 16
chmura, chmury, w chmurze ; chmury, chmur	cloud		31

		Lesson
chodzić, chodzi, chodzą, chodź, IV i. iter.	.	38, 41
chory, masc. pers. chorzy	.	15
chować, I i.	.	
chustka (do nosa), chustki ; w chustce ; chustki, chustek	.	4, 25
chwila, chwili ; chwile, chwil	.	
ci (nom. plur. masc. pers. of ten)	.	
ci (dat. of ty)	.	
ciało, ciala, w ciele ; ciała, ciał	.	
ciastko, ciastka ; ciastka, ciastek further dim. : ciasteczko	.	32
ciasto, ciasta, w cieście	.	
ciąg—w ciągu	.	
ciągnąć, ciągnie, ciągną, ciągnij, III i.; p.: pociągnąć, like ciąg- nąć	.	
ciekawy	.	34
ciemny	.	
cień, cienia ; cienie, cieni or cieniów	.	
ciebie (gen. and acc. of ty)	.	
ciepło, ciepła, w cieple	.	
ciepły	.	
cieszyć się, cieszy się, cieszą się, ciesz się, IV i.; p.: ucieśzyć się, like cieszyć się	.	
ciocia, cioci ; ciocie, cioć	.	
ciotka, ciotki, o ciotce ; ciotki, ciotek	.	
cię (gen. and acc. of ty)	.	
ciężki, masc. pers. ciężcy	.	
ciężko	.	
clo, cla, na cle	.	
cmentarz, cmentarza ; cmentarze, cmentarzy or cmentarzów	.	
co	.	
codziennie or codzień	.	
coś, czegoś	.	
córka, córki, o córce ; córki, córek, dim. : córeczka	.	
cudzoziemiec, cudzoziemca ; cu- dzoziemcy, cudzoziemców	.	
cukier, cukru, w cukrze.	.	
cukierek, cukierka ; cukierki, cukier- ków	.	20
to go, to frequent, .	38, 41	
to attend		
sick, ill	.	
to put away ; to keep animals	.	19
handkerchief	.	40
moment, while	.	24
these, those	.	19
to thee, to you	.	22
body	.	32
cake, French pastry	.	18, 27
dough, pastry	.	32
in the course of, during	.	37
to draw, to pull	.	34
curious, interesting	13, 19, 39	
dark	.	15
shadow ; shade	.	18
thee, you	.	34
warmth	.	15
warmly	.	15, 41
warm	.	15, 19, 39
to be glad, to be well pleased, to rejoice	15, 24	
auntie	.	25
aunt	.	12
thee, you	.	24, 34
heavy ; hard, difficult	9, 39	
heavily, hard (adverb)		
customs ; customs duty	.	38
cemetery	.	18
what	.	3, 4, 14, 33
every day, daily	.	8
something	.	14
daughter	.	12, 27
alien, foreigner	.	17
sugar	.	31
sweet, candy	.	

			Lesson
cygaro, cygara, w cygarze ; cygara, cygar	cigar		11
czarny	black		23
czas, czasu ; czasy, czasów	time	14, 16, 18, 20	
czasem	sometimes, occasio-		
	ally	27	
czekać, I i.	to wait	2, 3, 29	
czekolada, czekolady, w czekoladzie	chocolate	28	
czemu (used in place of dlaczego)	why	27	
czerwiec, czerwca	June	35	
czerwony	red	22	
czesać, czesze, czeszą, czesz, III i.; p.: uczać, like czesać	to do the hair, to comb	30	
często	often	10	
człowiek, człowieka ; ludzie, ludzi	human being, man	37	
czterechsetny	four hundredth	36	
czterej (masc. pers.)	four	19	
czterdziesty	fourtieth	33	
czterdzieści, czterdziestu	forty	33	
czternasty	fourteenth	23	
czternaście, czternastu	fourteen	23	
cztery, czterech	four	1, 19	
czterysta, czterystu	four hundred	36	
czuć się, czuje się, czują się, III i.	to feel, to be feeling	26	
czwartek, czwartku ; czwartki, czwartków	Thursday	20	
czwarty	fourth	21	
czworo, czworga	four (collective)	1, 7	
czy	whether	3	
czy tak ?	is it so	7	
czyj, czyja, czyje	whose	3, 19	
czysty, masc. pers. czyści	clean, pure	23	
czyścić, czyści, czyszczą, czyść, III i.; p.: oczyścić, wyczyścić, like czyścić	to clean	38	
czytać, I i.; p.: przeczytać, like czytać	to read	2	
czytywać, czytuje, czytuje, czytuj, III i. iter.	to read	38	

D

dach, dachu ; dachy, dachów	roof	29
daleki, masc. pers. dalecy	far, distant	36
dawać, daje, daję, dawaj, III i.; p.: dać, future : da, dadzę (lesson 40); daj	to give	8, 22, 40
dawniej	formerly	17
dentysta, dentysty, o dentystie; dentysi, dentystów, m.	dentist	39
deszcz, deszczu ; deszcze, deszczy or deszczów	rain	18

					Lesson
djabł, djabła, o djable; djabły,					
djabłów	devil	.	.	.	16
dla, prep. with gen.	for	.	.	.	4
dlaczego	why	.	.	.	5
dług, długu; długi, długów	debt	.	.	.	20
długi, masc. pers. długzy	long	.	.	7, 19, 39	
długo	long (adverb), for a long time	.	.	.	8, 41
do, prep. with gen.	to, into	.	.	.	4
do widzenia	au revoir	.	.	.	28
dobry, masc. pers. dobrzy	good, kind	.	.	1, 19, 41	
dobrze	well; all right; properly	.	.	5, 27, 41	
doktor, doktora, o doktorze; doktorzy, doktorów	doctor	.	.	.	17
dolina, doliny; doliny, dolin.	valley	.	.	.	29
dom, domu, w domu; domy, domów	house	.	.	13, 20, 24	
dopiero wtedy	only then	.	.	.	37
doskonale	perfectly well, splendidly; splendid!	.	.	.	25
dostawać, dostaje, dostaję, dostawaj, III i.; p.: dostać, future: dostanie, dostaną; dostań, III	to get, to receive, to obtain	.	.	.	22
dowiadywać się, dowiaduje się, dowiadują się, dowiaduj się, III i.; p.: dowiedzieć się, like wiedzieć	to try to find out, to make inquiries (dowiadywać się); to find out, to learn (dowiedzieć się)	.	.	.	33
dół, dołu, w dole; doły, dolów	hollow, lower part	.	.	.	31
droga, drogi, w drodze; drogi, dróg	road; way	.	.	13, 28, 31	
drogi, masc. pers. drodzy	dear	.	.	7, 19, 39	
drogo	dearly	.	.	.	41
drugi, masc. pers. drudzy	second; the other	.	.	.	21
drzewo, drzева; drzewa, drzew	tree	.	.	.	4
drzwi, drzwi (plural only)	door	.	.	.	37
dużo	much	.	.	.	4, 41
duży, masc. pers. duzi	large, big	.	.	1, 19, 41	
dwa, dwu or dwóch	two	.	.	.	1, 7
dwadzieścia, dwudziestu	twenty	.	.	.	23
dwaj (masc. pers.)	two	.	.	.	19
dwanaście, dwunastu	twelve	.	.	.	23
dwie, dwu or dwóch (fem.)	two	.	.	.	19
dwieście, dwustu	two hundred	.	.	.	36
dwoje, dwojga	two (collective)	.	.	.	7
dworiec, dworca; dworce, dworców	railway station	.	.	.	28
dwudziesty	twentieth	.	.	.	23
dwunasty	twelfth	.	.	.	23

wusetny	two hundredth	36
dyrektor, dyrektora, o dyrektorze ; dyrektorowie or dyrektory, dyrektorów	manager, director ; head-master	17
dyrektrorka, dyrektrorki, o dyrek- torce ; dyrektrorki, dyrektorek dziadek, dziadka ; dziadkowie, dia- dków	headmistress	25
dziecko, dziecka ; dzieci, dzieci	grandfather	12
dziennik, dziennika ; dzienniki, dzienników	child	1
dziennikarz, dziennikarza ; dzienni- karze, dziennikarzy	daily newspaper	20
dzień, dnia ; dni or dnie, dni	journalist	18
dzień dobry !	day	20, 28
dziesiąty	good morning	20
dziesięć, dziesięciu	tenth	21
dziewczę, dziewczęcia ; dziewczęta, dziewczęt (used mostly in the plural)	ten	7
dziewczyna, dziewczyny (generally not used in the plural)	girl	36
dziewczynka, dziewczynki, o dziewczynce ; dziewczynki, dziewczynek	girl	22
dziewiąty	little girl	12
dziewięć, dziewięciu	ninth	21
dziewięćdziesiąt, dziewięćdziesięciu	nine	7
dziewięćdziesiąty	ninety	33
dziewięćset, dziewięciuset	ninetieth	33
dziewięćsetny	nine hundred	36
dziewiętnaście, dziewiętnastu	nine hundredth	36
dziewiętnasty	nineteen	23
dzięki, prep. with dative	nineteenth	23
dzięki	thanks to, owing to	9
dziękować, dziękuje, dziękują, dzię- kuj, III i.; p.: podziękować, like dziękować	thanks ; Bogu dzięki, thank God	16
dzisiaj, or dziś	to thank	16, 23
dziura, dziury, w dziurze ; dziury, dziur	to-day	2, 19
dziwić się, dziwi się, dziwią się, dziw się, IV i.; p.: zdziwić się, like dziwić się	hole	31
dzwonek, dzwonka ; dzwonki, dzwonków	to be surprised, to wonder at	15, 23
F	bell	19
fabryka, fabryki, w fabryce ; fab- ryki, fabryk	factory	39

film, filmu ; filmy, filmów . . .	film . . .	30
G		
garaż, garażu ; garaże, garaży or garażów . . .	garage . . .	28
gazeta, gazety, w gazecie ; gazety, gazet . . .	newspaper . . .	23
gdy . . .	when (conj.) only . . .	19
gdzie . . .	where . . .	5
general, generała, o generale ; gene- rałowie, generałów . . .	general . . .	17, 31
geografia, geografii . . .	geography . . .	23
geologia, geologii . . .	geology . . .	25
ginąć, ginie, giną, giń, III i.; p.: zginąć, like ginąć . . .	to perish, to die . . .	27, 32
głęboki, masc. pers. głębocy . . .	deep . . .	1, 39
głęboko . . .	deeply . . .	41
głowa, głowy ; głowy, głów . . .	head . . .	41
głupi . . .	stupid, silly . . .	39
gniazdo, gniazda, w gnieździe ; gniazda, gniazd . . .	nest . . .	32
gniewać się, I i. . .	to be angry, to be cross . . .	15
go (acc.) . . .	him . . .	24
godzić się, godzi się, godzą się, góźd- się, IV i.; p.: zgodzić się, like godzić się . . .	to agree . . .	29
godzina, godziny ; godziny, godzin	hour . . .	36
gorąco . . .	hot (adverb) . . .	41
gorący . . .	hot (adjective) . . .	41
gorszy, masc. pers. gorsi . . .	worse . . .	41
gorzki . . .	bitter . . .	30, 39
gospodyn, gospodyn ; gospodynie, gospodyn . . .	housekeeper, housewife, landlady, hostess . . .	22
gość, gościa ; goście, gości . . .	guest, visitor . . .	18
gotować, gotuje, gotuję, gotuj, III i; p.: ugotować, like gotować . . .	to cook ; to boil . . .	23, 24
gotowy . . .	ready . . .	19
góra, góry, w górze ; góry, góra . . .	mountain . . .	25, 31, 39
góral, górala ; górale, górali . . .	mountaineer . . .	18
grosz, grosza ; grosze, groszy . . .	one hundredth part of a złoty . . .	22
grozić, grozi, grożą, gróż, IV i.; p.: zagrozić, like grozić . . .	to threaten . . .	38
grudzień, grudnia . . .	December . . .	35
grusza, gruszy ; grusze, grusz . . .	pear-tree . . .	23
gruszka, gruszki, w gruszce ; gru- szki, gruszek . . .	pear . . .	36
grzebień, grzebienia ; grzebienie, grzebieni . . .	comb . . .	30
grzmi, past : grzmiało . . .	it thunders . . .	41

			Lesson
gubić, gubi, gubią, gub, IV i.; p.:			
zgubić, like gubić	to lose (a tangible object)	40
guzik, guzika ; guziki, guzików	button	20
gwiazda, gwiazdy, o gwiazdzie ; gwiazdy, gwiazd—dms.: gwia- zka, gwiazdeczka	star	27, 32

H

Hala, Hali, dim. of Halina	girl's name	27
Hania, Hani } dims. of Anna.	Ann, Nan	5, 12
Hanka, Hanki }			
herbata, herbaty, w herbacie	tea	23, 31
historia, historii ; historie, historii (or historyj)	history ; plural : sto- ries, tales	23, 25

I

i	and	4
ich (acc. of oni)	them (masc. pers.)	24
ich	their, theirs	26
idę do	I am going to	5
ile, ilu	how many	8, 14, 19
ilustrowany	illustrated	28
im (dat. of oni, one)	to them	22
imię, imienia ; imiona, imion	Christian name, name	36
inný	other, different; nikt inný, nobody else	24
inżynier, inżyniera, o inżynierze ; inżynierowie, inżynierów	engineer	17, 31
iść, irregular, see p. 132 ; p. : pójść.	to go (on foot)	28, 38

J

ja	I	2
jabłko, jabłka ; jabłka, jabłek	apple	3
jaja, jaja ; jaja, jaj—dim.:	egg	27
jajko, jajka ; jajka, jajek	egg	4, 19, 27
jak	how	7
jaki, masc. pers. jacy	what, what sort of	3, 19
jakiś, masc. pers. jacyś	some, a, a certain	16
Jan, Jana, dims.: Janek, Janka ; Janecek, Janeczka	John ; dims. Johnny	12, 27	
jarzyna, jarzyny ; jarzyny, jarzyn . .	vegetable	31
jaskółka, jaskółki, o jaskólcie ; jas- kówka, jaskólek	swallow	16
jasny, masc. pers. jaśni	light, clear	15, 32
ją (acc. of ona)	her	24
je (acc. sing. of ono ; acc. plur. of one)	it ; them	24

		Lesson
jechać, jedzie, jada, jedź, III i.; p.: pojechać, like jechać	to go (by some means of transport)	28, 38
jeden, jedna, jedno	one	1, 12, 21
jedenasty	eleventh	23
jedenaście, jedenastu	eleven	23
jedyny	the only	23
jego	his; its	26
jego (acc. of on; also gen. of on, ono)	him	35
jej	her, hers	26
jej (dat. and gen. of ona)	(to, of) her	22, 35
jemu (dat. of on, ono)	(to) him, it	35
jesień, jesieni, fem.	autumn	35
jest	is; there is	1, 9
jeszcze	still	13
jeszcze nie	not yet	13
jeść, irregular, see p. 21, 53—i.; p.: zjeść, like jeść	to eat	5, 13, 24
jezioro, jeziora, w jeziorze; jeziora, jezior	lake	8, 31
jeździć, jeździ, jeźdzę, IV i. iter.	to go (regularly, by some means of transport)	38
jęknąć, future: jęknie, jękna, III p.: semelf.	to utter a groan	38
język, języka; języki, języków	tongue; language	20
Józef, Józefa, dim. Józek, Józka	Joseph, dim. Joey	27
jutro	to-morrow	40

K

Kalisz, Kalisza	a town in Poland	26
Kanadyjczyk, Kanadyjczyka ; Kanadyjczycy, Kanadyjczyków	Canadian (man)	17
kapelusz, kapelusza; kapelusze, kapeluszy	hat	18
kapitan, kapitana; kapitanowie, kapitanów	captain	17
kapusta, kapusty, w kapuście	cabbage	32
kara, kary, o karze; kary, kar	punishment; fine	31
karabin, karabini; karabiny, kara- binów	rifle	32
kasa, kasy; kasy, kas	cash register, cashier's desk, booking office	28
Kasia, Kasi, dim. of Katarzyna	Kathleen, Catherine	27
kasjerka, kasjerki, o kasjerce; kas- jerki, kasjerek	cashier (woman)	28
kawa, kawy	coffee	23
kawałek, kawałka; kawałki, kawał- ków	piece, portion	24
kawiarnia, kawiarni; kawiarnie, kawiarni	café	23

GENERAL VOCABULARY

253

Lesson

Kazia, Kazi, dim. of Kazimiera	Casimira, girl's name	27
kiedy	when	5
kierunek, kierunku ; kierunki, kie- runków	direction ; trend	28
kieszeń, kieszeni ; kieszenie, kie- szeni, fem.	pocket	37
kilka, kilku	a few (up to ten)	8, 19
kilkadziesiąt, kilkudziesięciu	some tens, several score (between 20 and 90).	33
kilkanaście, kilkunastu	several, more than ten (between 11 and 19)	23
kilkaset, kilkuset	several hundred (be- tween 200 and 900)	36
kino, kina ; kina, kin	pictures ; picture house	9
klasa, klasy ; klasy, klas	class ; form (at school)	28
klucz, klucza ; klucze, kluczy	key	18
kłaść, kładzie, kładą, kładź, irregu- lar, see p. 145, III i.; p.: poło- żyć, włożyć, future: położy, położą, włoży, włożą ; imp.: poóż, włóż	to put, to put down, to put into	29, 37
kłucić się, kłocić się, kłóca się kłów się, IV i.	to quarrel	34
kobieta, kobiety, o kobiecie; ko- biety, kobiet	woman	23, 31
koc, koca ; koce, koców	blanket	33
kochać, I i..	to love	1, 2, 24, 26
kolacja, kolacji ; kolacje, kolacji (or kolacyj).	supper	23
kolej, kolej ; kolej, kolej	railway	33
kolor, koloru, w kolorze ; kolory, kolorów	colour	35
kołnierz, kołnierza ; kołnierze, koł- nierzy, dim.: kołnierzyk, small collar, shirt collar	collar	18, 19
koło, prep. with gen.	near, by	4
kołyśać się, kołyse się, kołyszą się, III i.	to swing, to sway, to wave	32
koniec, końca ; końce, końców	end, finish	(29), 35
koń, konia ; konie, koni ; dims.: konik, koniczek	horse	12, 18, 27
kończyć, kończy, kończą, kończ, IV i.; p.: skończyć, like koń- czyć	to finish, to end (some- thing, transitive) ; kończyć się, to end (intransitive)	5

		Lesson
kopnąć , future : kopnie, kopnę ; kopnij, III p. semelf.	to give a kick . . .	38
kosz , kosza ; kosze, koszów ; dims.: koszyk, koszyczek . . .	basket . . .	26, 27
koszula , koszuli ; koszule, koszul .	shirt ; chemise . .	22
kościół , kościoła, w kościele ; koś- cioły, kościołów . . .	church . . .	32
kość , kości ; kości, kości, fem.	bone . . .	33
kot , kota, o kocie ; koty, kotów ; dims. : kotek, koteczek . . .	cat . . .	12, 16, 20, 27
koza , kozy ; kozy, kóz . . .	goat . . .	30
kraj , kraju ; kraje, krajów . . .	country . . .	18
Kraków , Krakowa . . .	Cracow . . .	14, 30
krawat , krawatu, w krawacie ; kra- waty, krawatów . . .	neck-tie . . .	30
krowa , krowy ; krowy, krów ; dim.: krówka, króweczka . . .	cow . . .	13, 27
król , króla ; królowie, królów (rarely : króli) . . .	king . . .	18
krótki	short, brief . . .	7, 39
krótko	for a short time, briefly	41
krzesło , krzesła, na krześle ; krzesła, krzesel	chair . . .	8, 31
krzyknąć , future : krzyknie, krzyk- na ; III p. semelf.	to cry out, to utter a shriek . . .	38
ksiądz , księdza ; księża, księży . .	priest . . .	37
książka , książki, w książce ; książki, książek ; dim. : książeczka . . .	book . . .	21, 27, 31
księgarnia , księgarni ; księgarnie, księgarni or księgarń . . .	bookshop . . .	23
książyc , księżyca	moon . . .	32
kto , kogo	who . . .	3, 4, 14
ktoś , kogoś	somebody . . .	14
który , masc. pers. którzy	who, which, that . . .	3, 19
ku , prep. with dat.	towards, in the direc- tion of . . .	9
kuchnia , kuchni ; kuchnie, kuchni	kitchen . . .	19
kupiec , kupca ; kupcy, kupców . .	merchant . . .	17
kupować , kupuje, kupują, kupuj, III i.; p.: kupić, future : kupi, kupią ; kup, IV	to buy . . .	8, 21
kwadrans , kwadransa ; kwadranse, kwadransów	quarter of an hour . .	36
kwiat , kwiatu, w kwiecie ; kwiaty, kwiatów	flower . . .	31, 32
kwiecień , kwietnia	April . . .	35
kwitnąć , kwitnie, kwitna, III i.; p.: zakwitnąć, like kwitnąć . . .	to blossom . .	22, 34

	L	Lesson
las, lasu, w lesie ; lasy, lasów .	forest, wood .	14, 20, 32
lato, lata, w lecie .	summer .	32, 37
lata, lat (used as plural of rok) .	years .	37
lekierz, lekarza ; lekarze, lekarzy .	physician, doctor .	18
lekcia, lekcji ; lekcje, lekcji (or lekcjy) .	lesson .	23
lekki .	light (in weight) .	41
lekle .	lightly .	41
leniwly .	lazy .	39
łepiej .	better (adverb) .	25, 41
lepszy, masc. pers. lepsi .	better (adjective) .	41
lew, lwa ; lwy, lwów .	lion .	12, 16, 20
lewy .	left .	36
leżeć, leży, leżą, leż, IV i.; p.: położyć się, future: położy się, położą się ; położ się, IV, to lie down .	to lie .	27, 32
liczyć, liczy, liczą, licz, IV i.; p.: policzyć, like liczyć .	to count ; to charge .	9, 24
lipiec, lipca .	July .	35
list, listu, w liście ; listy, listów .	letter .	13, 20, 32
listopad, listopada, w listopadzie .	November .	35
literatura, literatury, w literaturze .	literature .	25
Londyn, Londynu .	London .	14
lotnik, lotnika ; lotnicy, lotników .	airman .	17
lotnisko, lotniska; lotniska, lotnisk .	aerodrome .	10
lubić, lubi, lubią, IV i.	to like, to be fond of .	11
Lucia, dim. of Lucyna, girl's name .	Lucy .	27
ludzie, ludzi .	people, men and women .	37
luty, lutego .	February .	35

Ł

ładnie .	nicely .	5
ładny .	nice, pretty .	2, 39
łatwy .	easy .	39
łazienka, łazienki, w łazience ; łazienki, łazienek .	bathroom .	39
łóżko, łóżka ; łóżka, łóżek ; dim. : łóżeczko, cot .	bed .	26, 27
łyżka, łyżki, w łyżce ; łyżki, łyżek ; dim. : łyżeczka, teaspoon .	spoon .	27

M

Madzia, dim. of Magdalena, girl's name .	Maud .	27
maj, maja .	May .	35
major, majora, o majorze ; majoro- wie or majorzy, majorów .	major .	33
malowany .	painted .	27
mało .	little, few .	4, 41

			Lesson
mały, masc. pers. mali	small, little		1, 19, 41
mama, mamy, dim. of matka	mummy		27
mamusia, mamusi, dim. of matka	mummy		24
Mania, Mani }			27
Maryla, Maryli } dims. of Maria	Mary		5
Marysia, Maryysi }			27
marzec, marca	March		35
masło, masla, w masle	butter		4
maszyna, maszyny; maszyny, ma- szyn; maszyna do pisania, typewriter	machine		30
materiał, materiału, w materiale; materiaty, materiałów	material		24
matka, matki, o matce; matki, matek	mother		12, 31
mądry, masc. pers. mądrzy	wise, clever		41
mądrze	wisely, cleverly		41
mąż, męża; mężowie, mężów	husband		12
metal, metalu; metale, metali	metal		18
mężczyzna, mężczyzny; mężczyźni, mężczyzn, m.	man		39
mgła, mgły, we mgle; mgły, mgieł	fog		29
mi (dat. of ja)	(to)me		22
miasto, miasta, w mieście; miasta, miast	town, city		7, 32
Mickiewicz, Mickiewicza, Adam	Polish poet		29
mieć, ma, mają, miej	to have		1, 13, 27
miejsce, miejsca; miejsca, miejsc	spot, place, seat.		26
miesiąc, miesiąca; miesiące, mie- sięcy	month		26
mieszkać, I i	to live, to dwell		15
mieszkanie, mieszkania; mieszkania, mieszkań	flat, dwelling, home		2
Mietek, Mietka, dim. of Mieczysław	boy's name		21
mię (acc. and gen. of ja)	me		24, 34
między, prep. with acc. or instr.	between, among		29
mięso, mięsa	meat		16
milion, miliona; miliony, milionów. mili, masc. pers. mili	million		36
minister, ministra, o ministrze; mi- nistrowie, ministrów	nice, pleasant, agree- able		19, 39
minuta, minut, w minucie; minuty, minut	(cabinet) minister		25
mleczarz, mleczarza; mleczarze, mleczarzy	minute		28, 36
mleko, mleka	milkman		18
młody, masc. pers. młodzi	milk		4
mna (instr. of ja)	young		19, 39
mnie (dat. and loc. of ja)	(with) me		34
mnie (acc. and gen. of ja)	(to) me; (about) me		34
	me		24, 34

Lesson

mniej (comp. of mało)	less	41
mniejszy, masc. pers. mniejsi	smaller, lesser	41
modlić się, modli się, modlą się, módl się, IV i.	to pray	16
mokry, masc. pers. mokrzy	wet	19
morze, morza ; morza, mórz	sea	1
most, mostu, na moście ; mosty, mostów	bridge	12, 20, 32
może	perhaps	5
można	it is possible, one may	26, 41
móc, może, mogą, irregular, see p. 124	to be able, can, may	26
mój, moja, moje	my, mine	1, 19
mówić, mówi, mówią, mów, IV i.; p.: powiedzieć, like wiedzieć	to speak ; to say, to tell (to) him), (to) it	11, 33, 22
mu (dat. of on, ono)	fly	31
much, muchy, o musze ; muchy, much	to have to, must	38
musieć, musi, muszą, IV i.	music ; band	23
muzyka, muzyki, o muzyce	we	2
my	to wash ; myć się, umyć się, to have a wash, to wash oneself	15, 23
myć, myje, myją, myj, III i.; p.: umyć, like myć	soap	15, 31
mydło, mydła, w mydle ; mydła, mydel	thought	33
myśl, myśli ; myśli, myśli, fem.	to think	35
myśleć, myśli, myślą, myśl, IV i.	mouse	33
mysz, myszy ; myszy, myszy, fem.		

N

na, prep. with acc. or loc.	for ; on, at	2, 10, 29
nad, prep. with instr. or acc.	above, over, at	9, 29
nadzieja, nadziei ; nadzieje, nadziei	hope, expectation	23
najbardziej, see bardziej		
najlepszy, masc. pers. najlepsi	best	3, 19, 41
nam (dat. of my)	(to) us	21
nami (instr. of my)	(with) us	34
narządzie, narzędziwa ; narzędziwa, narzędzi	tool	6
nas (acc., gen. and loc. of my)	us	11, 24, 34
następny	the following, the next	10
nasz, nasza, nasze	our, ours	3, 19
nauczyciel, nauczyciela ; nauczyciele, nauczycieli	teacher (man)	12, 18
nauczycielka, nauczycielki, o nauczycielce ; nauczycielki, nauczyciełek	teacher (woman)	12

		Lesson
nazwisko, nazwiska ; nazwiska, nazwisk		surname 36
nazywać się, I i.		to be called, named 16
nią (acc. and instr. of ona)		her 35
nic, niczego		nothing 14
nich (acc. of oni; gen. and loc. of oni, one)		them ; (about) them 35
nie		no ; not 3
nie ma		there is not, there are not 10
niebezpieczny		dangerous 39
niebieski		blue ; (poetic:) heavenly 23, 37
niebo, nieba		sky ; heaven 30
niedługo		shortly, soon, not long, before long 8
niedobrze		not well 33
niedziela, niedzieli ; niedziele, niedziel		Sunday 20
niedźwiedź, niedźwiedzia ; niedźwiedzie, niedźwiedzi		bear 18
niej (gen. and gen. of ona)		(to) her 35
nieposłuszny.		disobedient 39
nieprzyjaciel, nieprzyjaciela ; nieprzyjaciele, nieprzyjaciół		enemy 18
nieść, niesie, niosą, nieś (see p. 180), III i.; p.: przynieść, like nieść		to bring 36
niewygodny		uncomfortable 39
niewyraźny		indistinct 39
nigdy		never 14
nigdzie		nowhere 14
nikt, nikogo		nobody 14
nim (instr. and loc. of on, ono; dat. of oni, one)		(with) him, it ; (to) them 35
nimi (instr. of oni, one)		(with) them 35
niski, masc. pers. niscy		low (adjective); short 41
nisko		low (adverb) 41
niż		than 34
no to		well then 7
noc, nocę, noce, nocę, fem.		night 33
noga, nogi, w nodze ; nogi, nóg		leg 22, 31
nos, nosa ; nosy, nosów		nose 40
nosić, nosi, noszą, noś, IV i. iter.		to bring 38
nowela, noweli ; nowele, nowel		short story 25
nowy		new 1, 19, 39
nożyczki, nożyczek (plural only)		scissors 37
nóż, noża ; noże, noży or nozów		knife 18
numer, numeru, o numerze ; numery, numerów		number 33
O		
o, prep. with loc. (also with acc.)		about, of 10

Lesson

o ile (wiem)	as far as (I know)	14
obiad, obiadu, na obiedzie ; obiady, obiadów	dinner, lunch	32
obraz, obrazu ; obrazy, obrazów; dim.: obrazek	picture	29
od, prep. with gen.	from ; since	4
odbudowa, odbudowy	reconstruction	39
oddawać, oddaje, oddają, oddawaj, III i.; p.: oddać, future : odda, oddadzą (lesson 40); oddaj	to give back, to return	22, 40
odpowiadać, I i.; p.: odpowiedzieć, like wiedzieć	to reply, to answer	22, 33
oficer, oficera, o oficerze ; oficerowie, oficerów	(army) officer	17
ogień, ognia ; ognie, ogni	fire	18
ogonek, ogonka ; ogonki, ogonków (dim. of ogon, tail).	queue	28
ogrodnik, ogrodnika ; ogrodnicy, ogrodników	gardener	17
ogród, ogrodu, w ogrodzie ; ogrody, ogrodów ; dims.: ogródek, ogródeczek	garden	31
ojciec, ojca ; ojcowie, ojców	father	12, 16
ojczyzna, ojczyzny	one's own country	23
okno, okna ; okna, okien ; dims.: okienko, okieneczko	window	26
oko, oka ; oczy, oczu or oczów	eye	27
łówek, łówka ; łówki, łówków	pencil	12, 20
on, ona, ono ; oni, one	he, she, it ; they	2, 19
opowiadać, I i.; p.: opowiedzieć, like wiedzieć	to relate, to tell	10, 33
opowiadanie, opowiadania ; opowia- dania, opowiadań	tale	4
Orkan, Orkana	Polish writer	25
osiem, ósmiu	eight	7
osiemdziesiąt, osiemdziesięciu	eighty	33
osiemdziesiąty	eightieth	33
osiemnasty	eighteenth	23
osiemnaście, osiemnastu	eighteen	23
osiemset, ósmiuset	eight hundred	36
osiemsetny	eight hundredth	36
osoba, osoby ; osoby, osób	person	23
ostro	sharply	41
ostry, masc. pers. ostrzy	sharp	10, 41
otwarty	open	8
otwierać, I i.; p.: otworzyć, future: otworzy, otworzą ; otwórz, IV.	to open (something, transitive); otwierać się, to open (intran- sitive)	2, 15
owca, owcy ; owce, owiec	sheep	13

		Lesson
owoc, owocu ; owoce, owoców	fruit	14
owszem	yes, rather	12
oziębiło się	it has got cooler	41
ósmy	eighth	21
P		
paczka, paczki, w paczce ; paczki, paczek	parcel	36
pada deszcz	it is raining	18
pakować, pakuje, pakują, pakuj, III i.; p.: spakować, like pakować	to pack	28
palacz, palacza ; palacze, palaczy	smoker	18
palić, pali, palą, pal, IV i.; p.: spalić, like palić	to smoke (tobacco) ; to burn (something, transitive); palić się, to burn, to be on fire; spalić się, to burn down (intransitive); zapalić, p.: to light (a cigarette, a fire)	11, 15, 18
pamiętać, I, i.; p.: zapamiętać, like pamiętać	to remember	2, 10
pan, pana, voc. panie, loc. panu ; panowie, panów	gentleman, sir, Mr, you	2, 12, 16
pani, pani ; panie, pań	lady, madam, Mrs., you	2, 28
panna, panny ; panny, panien ; dims: panienka, panieneczka	girl, miss, Miss	25, 27
państwo, państwa	Mr. and Mrs., ladies and gentlemen	2
papier, papieru, w papierze ; papiery, papierów	paper	26, 31
papieros, papierosa ; papierosy, papierosów	cigarette	18
para, pary, w parze ; pary, par	pair, couple	37
parasol, parasola ; parasole, parasoli	umbrella	18
parę	a couple, a few	7
Paryż, Paryża	Paris	26
pasja, pasji	passion, anger	25
patrzeć, or patrzyć, patrzy, patrzą, patrz, IV i.; p.: popatrzeć or popatrzyć, like patrzeć or patrzyć	to look at	11, 13, 29
październik, października	October	35
pełny or pełen, pełna, pełne	full	25
peron, peronu ; perony, peronów	railway platform	28
pewien, pewna, pewne	a certain	16
pewnie	certainly	5
piątek, piątku	Friday	20
piąty	fifth	21

			Lesson
pić, pije, piję, pij, III i.; p.: wypić, like pić	to drink		25
piec, pieca ; piece, pieców	stove, oven		18
piechota	on foot		38
piekarz, piekarza ; piekarze, pie- karzy	baker		18
pieniądz, pieniędza ; pieniądze, pieniędzy	coin (sing.); (plur.)	money	22
pierwszy, masc. pers. pierwsi	first		21
pies, psa ; psy, psów ; dims.: piesek, pieseczek	dog	12, 16, 20, 27	
pieśń, pieśni ; pieśni, pieśni	song		33
pięcioro, pięciorga	five (collective)		7
pięć, pięciu	five		7
pięćdziesiąt, pięćdziesięciu	fifty		33
pięćdziesiąty	fiftieth		33
pięćset, pięciuset	five hundred		36
pięćsetny	five hundredth		36
piękny	beautiful		8, 19
piętnasty	fifteenth		23
piętnaście, piętnastu	fifteen		23
piętro, piętra, na piętrze ; piętra, pięter	floor, storey		40
pióro, pióra, o piórze ; pióra, piór	pen		1, 31
pisać, pisze, piszę, pisz, III i.; p.: napisać, like pisać	to write		30
pismo, pisma ; pisma, pism	handwriting ; writing ; periodical		3, 29
pisywać, pisuje, pisuję, pisuj, III i. iter.	to write		38
piszę ; pisze	I write ; he, she, it writes		9, 16
placić, placı, płacę, płać, IV i.; p.: zapłacić, like płacić	to pay		26
plakać, płacze, płaczę, płacz, III i.; p. : rozpłakać się, like płakać, to burst into tears	to cry, to weep		30
plaszcz, płaszczę ; płaszczę, pł- aszczów	overcoat		18
platny—dobrze płatny	well paid		26
pływać, płynie, płynę, płynę, płyn, III i.; p.: dopływać, like płynąć	to flow ; to sail, swim to, towards		34
pływać, I i.	to swim		5
po, prep. with loc.	after ; (all) over (some area)		10
pociąg, pociągu ; pociągi, pociągów	train		16, 20
poczekalnia, poczekalni ; poczekal- nie, poczekalni	waiting-room		28

	Lesson
poczta, poczty, na poczcie . . .	post ; (coll.) post- office 39
pod, prep. with instr. or acc. . . .	under 9, 29
podawać, podaje, podaję, podawaj, III i.; p.: podać, future: poda, podadzą (lesson 40); podaj . . .	to pass, to hand, to serve (at table) 22, 23
podłoga, podłogi, na podłodze ; podłogi, podłóg	floor 31
podoba mi się (coś)	(something) looks nice to me, I like some- thing 41
podróż, podróży; podróże, podrózy, fem.	journey, voyage, travel 33
poeta, poety, o poecie; poeci, poe- tów, m.	poet 39
poezja, poezji; poezje, poezji (or poezji)	poetry; plur.: poetical works 23
pokój, pokoju; pokoje, pokojów or pokoi; dims.: pokoik, pokoi- czek	room; peace 12, 18, 27
Polak, Polaka; Polacy, Polaków .	Pole 17
pole, pola; pola, pól; dim.: pólko	field 27
Polska, Polski, w Polsce	Poland 22, 31
polski, masc. pers. polscy	Polish 9, 19
polsko-brytyjski	Polish-British 6
pomagać, I i.; p.: pomóc, like móc (lesson 26)	to help 9, 26
poniedziałek, poniedziałku	Monday 20
pończocha, pończochy, w pończosze; pończochy, pończoch	stocking 31
poprawiać, I i.; p.: poprawić, future: poprawi, poprawią; popraw, IV	to correct 12
porucznik, porucznika; porucznicy, poruczników	lieutenant 17
posada, posady, na posadzie; po- sady, posad	position, job 26, 31
posłuszyły	obedient 39
posyłać, I i.; p.: posłać, future: pośle, poślą; poślądź, III . . .	to send 36
pośpiech, pośpiechu	haste, hurry 26
potem	afterwards, later, then, 11
potrzeba mi	I need, I require 33
potrzebować, potrzebuje, potrzebują- III i.	to need, to require 33
powiedzieć, p. of mówić, see mówić	to say 33
powietrze, powietrza	air 26
powinien, powinna, powinno . . .	he, she, it ought to, should 35

Lesson

powinno się	one ought to, one should	35
powtarzać, I i.; p.: powtórzyć, future : powtórzy, powtórzą; powtórz, IV	to repeat	21
Poznań, Poznania	Poznan	26
pozwalać, I i.; p.: pozwolić, future : pozwoli, pozwola ; pozwól, IV	to allow, to permit 9, 21, 29	
pożyczać, I i.; p.: pożyczyc, future : pożyczyc, pożyczą ; pożycz, IV.	to lend ; to borrow 9, 21	
pójść, p. of iść ; future : pojedzie, pójda ; past, see p. 133	to come, to arrive (on foot)	28
późno	late (adverb)	21, 41
późny	late (adjective)	41
praca, pracy ; prace, prac	work ; task	25
pracować, pracuje, pracują, pracuj, III i.	to work	8
pracownik, pracownika ; pracow- nicy, pracowników	employee	17
prać, pierze, piorą, pierz (see p. 152) III i.; p.: wyprać, or uprać, like prać	to wash, to launder	31
pralnia, pralni ; pralnie, pralni	laundry (place)	24
prasza, praszy	press	30
prasować, prasuje, prasują, prasuj, III i.; p.: wyprasować, or uprasować, like prasować	to iron, to press	31
prawda, prawdy, o prawdzie	truth	13, 31
prawy	right (not left)	36
profesor, profesora, o profesorze ; profesorowie, profesorów	professor	15, 17, 31
promień, promienia ; promienie ; promieni, dims.: promyk, promyczek	ray	27
prosić, prosi, proszą, proś (p. 192), IV i.; p.: poprosić, like prosić	to ask for, to beg	38
prosty, masc. pers. prości	simple ; straight	39
proszę	please (see p. 30, 116)	7, 25
przeciw, prep. with dat.	against	9
przed, prep. with loc. or acc.	before, in front of	9, 29
przedtem	previously, before (that)	40
przepraszać, I i.; p.: przeprośić, like prosić	to beg pardon, to apolo- gize	24
przystawać, przestaje, przestają, przystawaj, III i.; p.: przestać, future : przestanie, przestaną, przystań, III (p. 99)	to stop, to cease	22
przez, prep. with acc.	through	13, 16

Lesson

przy, prep. with loc.	by, at	10
przychodzić, przychodzi, przycho- dzią, przychodź, IV i. iter.; p.: przyjść (see p. 207)
przygotowany	to come :	38, 40
przyjaciel, przyjaciela ; przyjaciele, przyjaciół	prepared :	19
przyjazd, przyjazdu, o przyjeździe ; przyjazdy, przyjazdów	friend	18
przyjechać, future : przyjedzie, przyjadą ; przyjedź, III p.; i.: przyjeżdzać, I	arrival	32
przyjemny	to arrive (by some means of transport) .	28
przyjeżdzać, I i.; p.: przyjechać, like jechać	pleasant, agreeable .	6
przyjēć, future : przyjdzie, przyjē; (irregular, see pp. 133, 207), przyjdź, III p.; i.: przychodzić	to arrive (by some means of transport) .	38
przykro mi	to come, to arrive (on foot)	28, 40
przymierze, przymierza ; przy- miera, przymierzy	I am sorry, distressed ; I mind	41
przynosić, przynosi, przynoszą, przy- noś, IV, i. iter.; p.: przynieść, like nieść	alliance	6
przysłowie, przysłowia ; przysłowia, przysłów	to bring (by hand, on one's person)	38
przyszywać, I i.; p.: przyszyć, future : przyszyje, przyszędę ; przyszij, III.	proverb	26
przywozić, przywozi, przywozę, przywoź, IV i. iter.; p.: przy- wieźć, like wieźć	to stitch, to sew on .	20, 21
ptak, ptaka ; ptaki, ptaków	to bring (in a vehicle, by some means of transport)	38
pudełko, pudelka ; pudełka, pudełek, dim.: pudeleczko	bird	12, 20
pudło, pudła, w pudle ; pudła, pudeł	box	1, 27
pułkownik, pułkownika ; pułkow- nicy, pułkowników	big box, carton	27
pytanie, pytania ; pytania, pytań . .	colonel	17
pytać (się), I i.; p.: spytać się, I . .	question	33
R	to ask (a question)	24
radca, radcy ; radcowie, radców, m. radio, radia	councillor	39
	radio, wireless	21

Lesson

radość, radości, fem.	.	.	.	joy	.	.	.	33
ramię, ramienia ; ramiona, ramion	.	.	.	arm	.	.	.	36
rano	.	.	.	in the morning	.	.	.	36
raz	.	.	.	once ; pierwszy raz, for the first time, etc.	.	.	21, 26	
razem	.	.	.	together	.	.	.	7
restauracja, restauracji ; restau- racje, restauracji (or restauracyj)	.	.	.	restaurant	.	.	.	25
ręcznik, ręcznika ; ręczniki, ręczni- ków	.	.	.	towel	.	.	.	20
ręka, ręki, w ręce ; ręce, rąk	.	.	.	hand	.	.	.	23, 37
rękawiczka, rękawiczki, w rękawic- zce; rękawiczki, rękawiczek	.	.	.	glove	.	.	.	40
robi się ciepło, zimno	.	.	.	it is getting warm, cold	.	.	.	15
robi mi się gorąco.	.	.	.	I feel (suddenly) hot	.	.	.	41
robić, robi, robią, rób, IV i.; p.: zrobić, like robić	.	.	.	to make, to do	.	.	.	11, 23
robota, roboty, w robocie ; roboty, róbot	.	.	.	work	.	.	.	31
robotnik, robotnika ; robotnicy, robotników	.	.	.	workman	.	.	.	17
rodzina, rodziny ; rodzinny, rodzin	.	.	.	family	.	.	.	36
rok ; roku ; plural: lata, lat	.	.	.	year	.	.	.	26, 37
rolnik, rolnika ; rolnicy, rolników	.	.	.	farmer, agriculturist	.	.	.	17
rosnąć or rósć, rośnie, rosna, rosnij, III i.; p.: wyrosć, like rósć, to grow up	.	.	.	to grow (intransitive).	.	.	.	34
rozmawiać, I i.	.	.	.	to converse, to talk	.	.	.	10
rozmowa, rozmowy ; rozmowy, roz- mów	.	.	.	conversation	.	.	.	24
rozumieć, rozumie, rozumieją, II i.; p.: zrozumieć, like rozumieć	.	.	.	to understand	.	.	.	5, 23
róg, rogu ; rogi, rogów	.	.	.	horn ; corner	.	.	.	20
róża, róży ; róże, róż	.	.	.	rose	.	.	.	22
Róża, Róży	.	.	.	Rose, girl's name	.	.	.	23
różny	.	.	.	different, other	.	.	.	20, 40
rujnować, rujnuje, rujnują, rujnuij, III i.; p.: zrujnować, like rujnować	.	.	.	to ruin	.	.	.	34
runać, future : runie, runą, III p.: semelf..	.	.	.	to fall, tumble, crash down	.	.	.	29
ruszać, I i.; p.: ruszyć, future ruszy, ruszą ; rusz, IV	.	.	.	to move, to touch (something, transi- tive) ; . . . w drogę, to start on a journey; ruszać się, ruszyć się, to move (intransi- tive)	.	.	.	27

Lesson

ryba, ryby ; ryby ; ryb	fish	29
rybak, rybaka ; rybacy, rybaków	fisherman	17
rząd, rzędu, w rzędzie, ; rzady, rządów	government	39
rzecz, rzeczy ; rzeczy, rzeczy, fem.	thing ; (material) ob- ject, possession (hence : furniture, luggage, etc.).	33
rzeczywiście	really, indeed	26
rzeka, rzeki, w rzece ; rzeki, rzek	river	13
rzeźnik, rzeźnika ; rzeźnicy, rzeźni- ków	butcher	17
rzucić, I i.; p.: rzucić, future : rzuci, rzucią ; rzuć, IV	to throw	29

S

sam, sama, samo	alone ; (by) oneself	20, 30
samochód, samochodu, w samocho- dzie ; samochody, samochodów	motor-car	36
samolot, samolotu, w samolocie ; samoloty, samolotów	aeroplane	29, 31
sa	are ; there are	1, 9
sąsiad, sąsiada, o sąsiedzie ; sąsiedzi, sąsiadów	neighbour	32
ser, sera, w serze ; sery, serów	cheese	14
serce, serca ; serca, serc	heart	26
serwetka, serwetki, w serwetce ; serwetki, serwetek	serviette	31
setny	one hundredth	33
siadać, I i.; p.: (u)siąść, future : (u)siądzie, (u)siądę ; (u)siądz, III	to be sitting down, to sit down	7
siedem, siedmiu	seven	7
siedemdziesiąt, siedemdziesięciu	seventy	33
siedemdziesiąty	seventieth	33
siedemnasty	seventeenth	23
siedemnaście, siedemnastu	seventeen	23
siedemset, siedmuset	seven hundred	36
siedemsetny	seven hundredth	36
siedzieć, siedzi, siedzą, siedź, IV, i..	to be sitting	32
Sienkiewicz, Sienkiewicza, Henryk	Polish novelist	25
sierpień, sierpnia	August	35
sierżant, sierżanta, o sierżancie ; sierżanci, sierżantów	sergeant	33
się, siebie	oneself (myself, etc.)	15, 34
siostra, siostry, o siostrze ; siostry, sióstr	sister	12
siódmy	seventh	21
skąd	from where	31
sklep, sklepu ; sklepy, sklepów	shop	14, 20

Lesson

słabo	faintly	41
słaby	weak, faint . . .	39
słoń, słonia ; słonie, słoni . . .	elephant . . .	18
słońce, słońca ; słońca, słońc . .	sun . . .	26
Słowacki, Słowackiego, Juliusz . .	Polish poet . . .	25
słownik, słownika ; słowniki, słowni- ków	dictionary . . .	20
słowo, słowa ; słowa, słów . . .	word . . .	3, 19
słuchacz, słuchacza ; słuchacze, slu- chaczy	student . . .	18
słuchać, I i.	to listen ; to be obed- ient	4
służyć, służy, służa, służ, IV i. . .	to serve . . .	11
słyszać	it is heard, one hears .	41
słyszeć, słyszy, słyszą, IV i.; p.: usłyszeć, like słyszeć . . .	to hear . . .	11
smakuje mi (inf.: smakować) . . .	it tastes good to me, I like it . . .	41
smutno	sadly . . .	41
smutny	sad . . .	39
sobota, soboty, o sobocie ; soboty, sobót	Saturday . . .	20
spadać, I i.; p.: spaść, future : spad- nie, spadną ; spadnij, III . .	to fall down . . .	6, 29
specjalista, specjalisty, o specjalis- cie ; specjalści, specjalistów, m.	expert . . .	39
spodnie, spodni (plural only) . . .	trousers . . .	37
spodziewać się, I i. . . .	to expect . . .	15
spokojny	quiet, peaceful . .	9
sport, sportu, o sporcie ; sporty, sportów	sport . . .	15, 20
spotykać, I i.; p.: spotkać, I (also used with się)	to meet . . .	27
spóźniać się, I i.; p.: spóźnić się, future : spóźni się, spóźnia się ; spóźnij się, IV	to be late . . .	16, 21
sprawa, sprawy ; sprawy, spraw . .	affair, case, business, problem . . .	33
sprzedawać, sprzedaje, sprzedają, sprzedawaj, III i.; p.: sprzedać, future : sprzeda, sprzedadzą, (lesson 40) ; sprzedaj . . .	to sell . . .	17, 21
stacja, stacji ; stacje, stacji (or stacyj)	station . . .	28
stać, stoi, stoją, stój, IV i. . . .	to stand . . .	32
stado, stada, w stadzie ; stada, stad	flock - - -	31
stale	constantly, all the time . . .	21

Lesson

starać się, I i.; p.: postarać się, I .	to try hard, to endeavour, to take pains (to obtain, to get, to do, etc.)	26
stary, masc. pers. starzy . . .	old	8, 39
Staszek, Staszka, dim. of Stanisław	Stanislas, boy's name	5
statek, statku ; statki, statków .	ship, warship	34
ståd	from here	28, 31
sto, stu	a hundred	33
stól, stolu, na stole; stoly, stolów ; dims.: stolik, stoliczek . . .	table	19, 20, 27, 31				
strach, strachu	fear, fright	26
strona, strony ; strony, stron .	side	40
stryj, stryja ; stryjowie, stryjów .	uncle (on the father's side)	28
styczeń, stycznia	January	35
suknia, sukni ; suknie, sukni or sukien ; dim.: sukienka . . .	dress, frock	22, 24				
swój, swoja, swoje	his, her, its ; used also for the first and second person	26
syn, syna ; synowie, synów ; dims.: synek, syneczek	son	12, 26				
szafa, szafy ; szafy, szaf	wardrobe	23
szczyt, szczytu, na szczycie ; szczyty, szczytów	summit, top	29
szef, szefa ; szefowie, szefów	chief, superior	30
szeroki, masc. pers. szerocy	wide, broad	39
szesnasty	sixteenth	23
szesnaście, szesnastu	sixteen	23
sześcioro, sześciorga	six (collective)	7
sześć, sześciu	six	7
sześćdziesiąt, sześćdziesięciu	sixty	33
sześćdziesiąty	sixtieth	33
sześćset, sześciuset	six hundred	36
sześćsetny	six hundredth	36
szklanka, szklanki, w szklance ; szklanki, szklanek	glass, tumbler	25
szkło, szkła, w szkle	glass	4, 31
szkła, szkieł	glasses	6
szkodzić, szkodzi, szkodzą, szkodź, IV i.; p.: zaszkodzić, like szkodzić	to harm	34
szkoła, szkoły, w szkole ; szkoły, szkół	school	22, 31, 39				
szósty	sixth	21
szpinak, szpinaku	spinach	20
szukać, I i.; p.: poszukać, like szukać	to look for	4
szzybko	quickly, fast	28, 34
szzyja, szyi ; szyje, szyj	neck	23

Lesson

S

śliczny	lovely, delightful	22
śmiać się, śmieje się, śmieją się, śmieje się, III i.	to laugh	15
śni mi się coś	I dream about something	41
śniadanie, śniadania ; śniadania, śniadań	breakfast	2
śpiewać, I i.; p.: zaśpiewać, like śpiewać	to sing	5
śpiewak, śpiewaka ; śpiewacy, śpiczaków	singer	17
środa, środy, o śródzie ; środy, śród środek, środka ; środki, środków	Wednesday	20
świadectwo, świadectwa ; świadectwa, świadectw	middle, centre ; way, means	32
świat, świata, na świecie ; światy, światów	certificate ; school report	15
światło, światła, w świetle ; światła, światel	world	16, 20, 32, 39
świecić, świeci, świecą, IV i.; p.: zaświecić, like świecić	light	32
święto, święta, o świętymie ; święta, święt	to shine ; to be on (with ref. to light) ; zaświecić, to turn on the light	32
święty, masc. pers. święci	(church) holiday	2, 31
	sacred, holy ; saint	27

T

Tadzio, Tadzia, dim. of Tadeusz	Thaddeus, boy's name	26
tak	yes ; so	3
taki taka, takie, masc. pers. tacy	such a	7, 19
taksówka, taksówki, w taksówce ; taksówki, taksówek	taxi	28
także	also	5
talerz, talerza ; talerze, talerz	plate	18, 27
dim.: talerzyk	(over) there	8
tam	that (over there)	1, 19
tamten, tamta, tamto	tango (dance)	26
tano	cheap	7, 39
tanio	cheaply	41
tatuś, tatusia	daddy	27
teatr, teatru, w teatrze ; teatry, teatrów	theatre	39
telefon, telefonu ; telefony, telefony	telephone	30

		Lesson
telefonować, telefonuje, telefonują,		
telefonuj, III i.; p.: zatelefono-		
wać, like telefonować . . .	to telephone . . .	27
tempo, tempa . . .	tempo . . .	30
temu, in expressions like: tydzień		
temu	ago—a week ago . . .	37
ten, ta, to	this, that (here) . . .	1, 12, 19
teraz	now	6
tlum, tłumu; tłumy, tłumów . . .	crowd, a lot of people . . .	30
to (jest)	it is, this is . . .	13
tobą (instr. of ty)	(with) thee . . .	34
tobie (dat. and loc. of ty) . . .	(to) thee; (about) thee . . .	34
tom, tomu; tomy, tomów . . .	volume . . .	25
Toruń, Torunia	town in northern	
	Poland	26
troje, trojga	three (collective) . . .	1, 7
trudny	difficult, hard . . .	39
trzeba	it is necessary, one	
	need	35
trzechsetny	three hundredth . . .	39
trzeci	third	26
trzej (masc. pers.)	three	11
trzy, trzech	three	1, 7
trzydziesty	thirtieth	33
trzydzieści, trzydziestu	thirty	33
trzymać, I i.	to hold, to keep . . .	37
trzynasty	thirteenth	23
trzynaście, trzynastu	thirteen	23
trzysta, trzystu	three hundred . . .	36
tu	here	4
twardy, masc. pers. twardzi	hard, tough	39
twarz, twarzy; twarze, twarzy, fem.	face	33
twój, twoja, twoje	thy, thine	2, 19
ty	thou	2
tydzień, tygodnia; tygodnie, tygodni	week	20
tyle—ile	as much as	17, 19
tylko	only	8
tysiąc, tysiąca; tysiące, tysięcy . . .	thousand	36

U

u, prep. with gen..	at (somebody's house)	28
ubierać, I i.; p.: ubrać, future:		
ubierze, ubiorą; ubierz (like		
brać)	to dress (somebody, transitive); ubierać się, ubrać się, to dress oneself . . .	15
ubogi, masc. pers. ubodzy	poor	39
ubranie, ubrania; ubrania, ubrań . . .	clothes; suit of clothes	23
uchó, ucha; uszy, uszu or uszów . . .	ear	9, 37

		Lesson
uczennica, uczennicy ; uczennice, uczennic	schoolgirl, pupil	23
uczeń, ucznia ; uczniowie, uczniów	schoolboy, pupil	17
uczucie, uczucia ; uczucia, uczuć	feeling, emotion	6
uczyć, uczy, ucza, ucz, IV i.; p.: nauczyć, like uczyć	to teach ; uczyć się, nauczyć się, to study, to learn	11, 23
udaje mi się (infinitive : udawać się, i.;udać się, p., like dawać, dać)	I am successful in, I succeed in, I manage	41
ujrzeć, future : ujrzw, ujrzać, IV i.; p.: widzieć	to see, to catch sight of	27, 37
ulica, ulicy ; ulice, ulic	street	28, 39
ulożony	arranged	19
umieć, umie, umieja, II i.	to know how to	5
uparty, masc. pers. uparci	stubborn	39
uprzednio	previously	40
urzędnik, urzędnika ; urzędnicy, urzędników	official, civil servant	17

W

w (we), prep. with loc. or acc.	in, into	10, 29
wakacje, wakacji (or wakacyj)	(summer) holidays	28
walizka, walizki, w walizce ; walizki, walizek	suitcase	28
wam (dat. of wy)	(to) you	22
wami (instr. of wy)	(with) you	34
warjat, warjata, o warjacie; war- jaci, warjatów	madman	38
Warszawa, Warszawy	Warsaw	28
warszawianin, warszawianina ; war- szawianie, warszawian	Varsovian (man)	37
was (acc. gen. and loc. of wy)	you (of you, in you, etc.)	11, 24, 34
wasz, wasza, wasze	your, yours	3, 19
ważny	important	39
wczesny	early (adjective)	25, 41
wczesnie	early (adverb)	41
wczoraj	yesterday	21
wejść, future : wejdzie, wejdą ; wejdź, see pp. 133 and 207	to enter, to come in	28, 38
wesele, wesela ; wesela, wesel	wedding party	29
wesoło	gaily	19
wesoły, masc. pers. weseli	gay	39
wiadomość, wiadomości; wiadomości, wiadomości, fem.	news	37
wiara, wiary, w wierze	(Christian) faith; belief	32
wiatr, wiatru, na wietrze	wind	32
wiązać, wiąże, wiążą, wiąż, III i.; p.: związać, zwiąże, związać, like wiązać	to tie, to bind	30

Lesson

widać	is visible, can be seen .	10, 41
widelec, widelca ; widelce, widelców	fork	18
widocznie	apparently	38
widzieć, widzi, widzą, IV i.; p.: zobaczyć, or ujrzeć	to see	11, 20
wieczorny	evening (adjective)	3
wieczór, wieczora or wieczoru ; wieczory, wieczorów	evening	19
dobry wieczór	good evening	19
wiedzieć, wie, wiedzą, wiedz, see p. 21, i.	to know	5, 10
wiek, wieku ; wieki, wieków	age ; century	32
wiele, wielu	much, many	19, 41
wielki, masc. pers. wielcy	great	18, 41
wierzyć, wierzy, wierzą, wierz, IV i.; p.: uwierzyć, like wierzyć	to believe, to trust	16
wieś, wsi ; wsie or wsie, wsi, fem.	village ; country	33
wieżę, wiezie, wiozą, wież, see p. 180, III i.; p.: przywieźć, like wieźć	to bring (by some means of transport)	36
więc	so, thus	7
więcej	more	41
większy, masc. pers. więksi	greater, larger, bigger	41
wilgotny	damp	31
wiosna, wiosny	spring	23, 39
wjechać, future : wjedzie, wjada, wjedź, III p.; i.: wjeżdzać, I	to drive in, into, to run in, into	28
see p. 133	to put in, into ; to put on (clothes)	37
wkładać, I i.; p.: włożyć, see below	boy's name	12
Wladek, Władka, dim. of Władysław	power, authority	23
władza, władzy ; władze, władz	owner	18
właściciel, właściciela ; właścicieles, właścicieli	to put in, into ; to put on (clothes)	37
włożyć, future : włoży, włożą ; włoż, IV p.; i.: wkładać, I	water	23, 31
woda, wody, w wodzie ; wody, wód	war	27
wojna, wojny ; wojny, wojen ; dim.: wojenna	army, the forces	26
wojsko, wojska ; wojska, wojsk	to prefer	26
woleć, woli, wola, IV i.	free, independent ; not engaged	20
wolny	to call, to cry out	27
wołać, I i.; p.: zawałać, like wołać	to bring (by some means of transport, regularly)	38
wozić, wozi, woża, IV i. iter. of wieźć	cart	30
wóz, wozu ; wozy, wozów	half past	36
wpół do		

wracać, I i.; p.: wrócić, see below .	to go back, to return .	5, 20
wreszcie	at last	22
wrócić, future : wróci, wróćą; wróć, IV p.; i.: wracać, I	to come back, to re- turn	20
wrzesień, września	September	35
wspaniały, masc. pers. wspaniali	magnificent	15, 39
wstydzić się, wstydzi się, wstydzą- się, wstydz się, IV i.; p.: za- wstydzić się, like wstydzić się	to be ashamed	15
wszędzie	everywhere	38
wszyscy (male pers.)	all, everybody . . .	19
wszystkie	all (other than male persons)	10, 19
wszystko	all, everything . . .	19
wtedy	then, at that time . .	37
wtorek, wtorku ; wtorki, wtorków	Tuesday	20, 39
wuj, wuja ; wujowie, wujów	uncle (on the mother's side)	12
wziąć, future : weźmie, wezmą ; weź, III p.; i.: brać, see p. 152	to take	31
wy	you	2
wybrzeże, wybrzeża ; wybrzeża, wybrzeży	coast, shore	26
wychodzić, wychodzi, wychodzą, wychodź, IV i.; p.: wyjść, see below	to go out	38
wydaje mi się	it seems to me . . .	41
wydawać, wydaje, wydają, wydawaj III i.; p.: wydać, future : wyda, wydadzą ; wydaj (lesson 40)	to spend (money) ; to give change	22
wyglądać, I i.	to look, to appear . .	41
wygodny	comfortable, conven- ient	26
wyjazd, wyjazdu, o wyjeździe ; wy- jazdy, wyjazdów	departure ; going away	32
wyjechać, future : wyjedzie, wy- jade ; wyjedź, see p. 133, III p.; i.: wyjeżdzać, I	to go away, to leave, to drive out	28
wyjeżdzać, I i.; p.: wyjechać, see above	to be going away ; to go away regularly . .	38
wyjmować, wyjmuję, wyjmują, wy- jmuj, III i.; p.: wyjać, future : wyjmie, wyjmą ; wyjmij, III . .	to take out	18
wyjść, future : wyjdzie, wyjdą ; wyjdź, III p.; i.: wychodzić, see above	to go out	28

wykład, wykładu, na wykładzie ;			<i>Lesson</i>
wykłady, wykładów	lecture	15, 31
wypogadza się (infinitive : wypogadzać się, I i.; p.: wypogodzić się, IV)	it is clearing up	41
wyraźny	distinct, clear	39
wysoki, masc. pers. wysocy	high, tall	41
wysoko	high up (adverb)	41

Z

z (ze), prep. with gen. . . .	from, but of ; of (some material)	4
z (ze), prep. with instr. . . .	with	9
za, prep. with instr. or acc. . . .	behind	9, 29
za (dużo, za mało)	too (much, too little)	13
za pięć (minut) ósma	in five minutes eight o'clock, five (minutes) to eight	36
zaczynać , I i.; p.: zacząć, future : zacznie, zaczna ; zacznij, III	to begin (something, transitive); zaczynać się, zacząć się, to begin (intransitive).	15, 34
zadanie , zadania ; zadania, zadań	exercise, task	2
zająć , zająca ; zające, zajęcy	hare	32
zajęcie , zajęcia ; zajęcia, zajęć	occupation	6
zajęty , masc. pers. zajęci	occupied, busy	16, 19
Zakopane , Zakopanego	a summer and winter resort in the Tatra Mountains	28
zamykać , I i.; p.: zamknąć, future : zamknie, zamkną ; zamknij, III:	to close, to shut	2, 34
zapalka , zapalki, w zapalce ; zapalki, zapalek	match	31
zapominać , I i.; p.: zapomnieć, future : zapomni, zapomną ; zapomnij, IV	to forget	27
zarabiać , I i.; p.: zarobić, future : zarobi, zarobia ; zarób, IV	to earn	17, 20
zastać , future : zastanie, zastaną, III p.; i.: zastawać, zastaje, zastają, III	to find at home	28
zawsze	always	8
ząb , zęba ; zęby, zębów	tooth	41
zbladły , infinitive : zblednąć, future : zblednie, zbledną, III p. . . .	he, it grew pale	27
zblizać się , I i.; p.: zblizić się, future : zblizy się, zblizą się ; zbliz się, IV	to come close, to draw near, to approach	16
zboże , zboża	corn, growing corn	6

		Lesson
zbrodnia, zbrodni ; zbrodnie, zbrod- ni	crime . . .	25
zdaje mi się (infinitive: zdawać się)	it seems to me . .	41
zdanie, zdania ; zdania, zdan	sentence . . .	10
zdejmować, zdejmuje zdejmują, zdejmuj, III i.; p.: zdjąć, fut- ure: zdejmie, zdejmą; zdej- mij, III . . .	to take off . . .	18
zdrowie, zdrowia . . .	health . . .	26
zdrowy (also: zdrów) . . .	healthy, in good health . . .	37
zebranie, zebrania ; zebrania, zebrań zegar, zegara, na zegarze ; zegary, zegarów . . .	meeting . . .	2
zegarek, zegarka ; zegarki, zegar- ków . . .	clock . . .	25
zgłosić, future: zgłosi, zgłoszą; zgłos, IV p.; i.: zgłaszać, I .	watch . . .	37
zielony . . .	to declare . . .	38
ziemia, ziemi ; ziemie, ziem . . .	green . . .	35
ziemniak, ziemniaka ; ziemniaki, ziemniaków . . .	earth, soil, ground ; province (of Poland) 22, 25	
zima, zimy ; zimy, zim . . .	potato . . .	20
zimno, zimna . . .	winter . . .	23, 39
zimny . . .	(the) cold, cold weather	15
złodziej, złodzieja ; złodzieje, zło- dziei or złodziejów . . .	cold, chilly 15, 19, 39, 41	
złoto, złota, w złocie . . .	thief . . .	18
złoty, złotego ; złote, złotych (złoty, złota, złote—golden) - - -	gold . . .	31
zły, masc. pers. żli . . .	złoty, the Polish cur- rency . . .	22
zmęczony, masc. pers.: zmęczeni .	bad, evil, wrong . . .	25, 41
zmieniać, I i.; p.: zmienić, future: zmieni, zmienią ; zmień, IV .	tired . . .	36
znać, I i.; p.: poznać, I, to come to know . . .	to change . . .	35
znajoma, znajomej ; znajome, znajo- mych (adject. decl.) . . .	to know . . .	4, 5
znajomy, znajomego ; znajomi znajomych (adject. dec.) . . .	acquaintance (woman)	26
znowu . . .	acquaintance (man) .	26
zobaczyć, future: zobaczy, zobaczą ; zobacz, IV p.; i.: widzieć . . .	again . . .	8
Zosia, Zosi, dim. of Zofia, girl's name	to see, to catch sight of	37
zostać (see the line below) kimś (instr., e.g., nauczycielem) . . .	Sophie . . .	5
	to become somebody (e.g., a teacher) . . .	18

		Lesson
zostawać, zostaje, zostają, zostawaj,		
III i.; p.: zostać, future: zo-		
stanie, zostaną; zostań, III .	to stay, to remain	8, 22
zostawać, I i.; p.: zostawić, future:		
zostawi, zostawię; zostaw, IV	to leave, to leave be-	
	hind	22
zrobiony z . . . (gen.)	made of	4
zupa, zupy; zupy, zap	soup	30
zupełnie	entirely, completely, quite; zupełnie nie, not at all	16
zwierzę, zwierzęcia ; zwierzęta,		
zwierzat	animal	36
zwłaszcza	especially	11
zwycięstwo, zwycięstwa ; zwycięs-		
twa, zwycięstw	victory	10
zwykle	usually	21

Ż

źle	badly, wrongly .	41
żli, nom. plur. masc. persons of zły .	bad, evil, wrong .	25, 41

Ż

żaden, żadna, żadne	none, no, not any .	14
żal mi, że	I am very sorry, I re- gret that ; żal mi go, I feel for him, I am sorry for him ; żal mi się go zrobilo, I felt sorry for him .	41
żart, żartu, w żarcie ; żarty, żartów	joke	31
że	that (conj.)	5
żegnać się, I i.; p.: pożegnać się, I	to take leave, to say good bye	28
żelazo, żelaza	iron	30, 39
żołnierz, żołnierza ; żołnierze, żoł-	soldier	18, 39
nierzy	wife	12
żona, żony ; żony, żon	yellow	22
żółty	life	7
życie, życia	to live	29
żyć, żyje, żyja, żyj, III i.; p.: prze-		
żyć, like żyć, to live through, to		
survive		